

ความขัดแย้งระหว่างชาวฮินดูกับมุสลิม
ที่นำไปสู่การก่อตั้งประเทศปากีสถานค.ศ.1906-1947

สารนิพนธ์
ของ
นางสาวฟ้าพิไล หยงสตาร์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชีย
กุมภาพันธ์ 2548
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๑๕๔.๑๐๓๕

พ ๓๒๑๗

ร ๓

ความขัดแย้งระหว่างชาวอินดูกับมุสลิม
ที่นำไปสู่การก่อตั้งประเทศปากีสถาน ค.ศ. 1906-1947

บทคัดย่อ

ของ

นางสาวฟ้าพิไล หยงสตาร์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชีย
กุมภาพันธ์ 2548

1 2๕๔๗/๑๒

ฟ้าพิไล หยงสตาร์. (2548). *ความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมที่นำไปสู่การก่อตั้งประเทศปากีสถาน ค.ศ.1906-1947*. สารนิพนธ์ ศศม. (ประวัติศาสตร์เอเชีย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เชาวลี จงประเสริฐ.

สารนิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมที่นำไปสู่การก่อตั้งประเทศปากีสถาน ค.ศ.1906-1947

จากการศึกษาพบว่าการก่อตั้งประเทศปากีสถานเกิดจากความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปกครองของมุสลิมที่สร้างความรู้สึกรู้สึกขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมทั้งทางด้านการปกครอง เศรษฐกิจและสังคม สิ่งเหล่านี้ได้ทำให้ชาวฮินดูเกลียดชังชาวมุสลิมเพียงแต่ไม่มีโอกาสตอบโต้เพราะอยู่ภายใต้การปกครองของมุสลิม ต่อมาเมื่ออังกฤษเข้ามาปกครองอินเดียอย่างเป็นทางการในค.ศ.1858 อังกฤษได้นำเอานโยบายแบ่งแยกและปกครองมาใช้ในอินเดีย นโยบายนี้ได้ทำให้ความขัดแย้งระหว่างทั้งสองกลุ่มขยายตัวออกไปมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งแยกมณฑลเบงกอลค.ศ.1905-1911 และการจัดให้มีการเลือกตั้งแบบแบ่งแยกในค.ศ.1937 การกระทำเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายแบ่งแยกและปกครองที่ทำให้ความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมที่มีอยู่แล้วยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น

ต่อมาในศตวรรษที่ 19 เมื่อลัทธิชาตินิยมแพร่เข้ามาในอินเดีย ชาวอินเดียได้รับเอาแนวความคิดชาตินิยมและนำมาปรับเปลี่ยนให้เข้ากับกลุ่มชนของตน ทำให้เกิดการฟื้นฟูศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งการฟื้นฟูศาสนาและวัฒนธรรมเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ชี้ให้เห็นทั้งสองกลุ่มชนมองเห็นถึงความแตกต่างระหว่างทั้งสองกลุ่มมากขึ้น ผลจากการฟื้นฟูศาสนาและวัฒนธรรมนี้เองที่ทำให้ชาวมุสลิมเกิดแนวความคิดในการก่อตั้งประเทศของชาวมุสลิมขึ้นมา และพยายามทำทุกวิถีทางให้การจัดตั้งประเทศของตนประสบความสำเร็จ นอกจากนี้การฟื้นฟูศาสนาและวัฒนธรรมยังเป็นผลให้ชาวฮินดูรวมกลุ่มกันต่อต้านชาวมุสลิมมากขึ้น ส่วนทางด้านอังกฤษเองนั้นก็เล็งเห็นแต่ผลประโยชน์ของตนเป็นหลักมากกว่าที่จะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งนี้ให้เด็ดขาด จึงทำให้การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมของอังกฤษ ของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียและของสันนิบาตมุสลิมไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพราะต่างก็มุ่งสู่เป้าหมายของตนแต่เพียงอย่างเดียว ในที่สุดประเทศปากีสถานก็แยกออกจากอินเดียในเดือนสิงหาคม ค.ศ.1947 โดยการสังเวยชีวิตของประชากรนับล้านคน

CONFLICTS BETWEEN HINDUS AND MUSLIMS
LEADING TO PAKISTAN'S INDEPENDENCE, 1906-1947

AN ABSTRACT
BY
MISS FAPILAI YONGSTAR

Presented in partial fulfillment of the requirements
For the Master of Arts degree in Asia History
At Srinakharinvirot University.
February 2005

Fapilai Yongstar. (2005). ***Conflicts Between Hindus and Muslims Leading to Pakistan's Independence, 1906-1947***. Master Thesis, M.A. (Asia History).
Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor committee:
Assist. Prof. Chaovalee Chongprasert.

This thesis studies the conflicts between Hindus and Muslims which led to the establishment of Pakistan during 1906-1947 AD.

It is found that Pakistan was established from the political, economic and social conflicts between Hindus and Muslims caused by the Islamic regime. All these conflicts caused Hindus to hate Muslims although they did not have an opportunity to fight back since they were under the Muslims' government. Later when the Great Britain officially governed India in 1858, separating and ruling policy was implemented. This policy made the conflicts between the two groups grow even more. The Bengal separation during 1905-1911 and the separate elections in 1937 were part of this policy that intensified the conflicts.

Later in the 19th century, Indians adopted the idea of nationalism, resulting in its religious and cultural restoration. This restoration was the main factor that differentiated the two groups even further, consequently creating the Muslims' idea of establishing their own Islamic country, and they tried every way to achieve this goal. Moreover, the restoration also got the Hindus together in their anti-Muslim movement. On the other hand, the Great Britain did not try much to solve this problem because they sought mainly after their own interest and benefits. The solutions to this conflict of The National Congress of India and the Muslim Union were not going in the same directions because they all aimed at their own goals. Pakistan was finally separated from India in August 1947 with millions of deaths as a result.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชีย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
ไฉย์ จงประเสริฐ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชาวลี จงประเสริฐ)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
ดร.ชาคริต ชุ่มวัฒนะ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาคริต ชุ่มวัฒนะ)

คณะกรรมการสอบ

.....
ไฉย์ จงประเสริฐ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชาวลี จงประเสริฐ)

ประธาน

.....
ดร.พิชญ์ พิศาลมงคล

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาวตรี พิศาลมงคล)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

.....
ดร.ปิยนภ บุนนาค

(ศาสตราจารย์ ดร.ปิยนภ บุนนาค)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชีย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....
ดร.กิตติมา สังข์เกษม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติมา สังข์เกษม)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

วันที่ 15 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2546

ประกาศคุณูปการ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์เชาวลี จงประเสริฐ ที่ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในการทำสารนิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องเป็นอย่างดี ผู้เขียนขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์สาวิตรี พิสนุพงศ์ แห่งภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และศาสตราจารย์ ดร.ปิยนดา บุนนาค แห่งภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ความกรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการสอบ

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณกำลังใจจากครอบครัว เพื่อน และบุคคลใกล้ชิดที่คอยสนับสนุน และกระตุ้นให้ผู้เขียนทำสารนิพนธ์ให้สำเร็จ

ฟ้าพิไล หยงสตาร์

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทนำ	
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	จ
จุดมุ่งหมายของการศึกษา.....	จ
ความสำคัญของการศึกษา.....	จ
ขอบเขตของการศึกษา.....	ฉ
วิธีดำเนินการศึกษา.....	ฉ
นิยามของคำศัพท์.....	ฉ
แหล่งข้อมูล.....	ฉ
1 ภูมิหลังความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิม.....	1
การเข้ามาของมุสลิม.....	1
การปกครองของมุสลิม.....	5
ปฏิกริยาของฮินดูที่มีต่อการปกครองของมุสลิม.....	10
ความไม่พอใจของฮินดูที่อยู่ภายใต้การปกครองของมุสลิม.....	10
การตอบโต้ของฮินดูต่อมุสลิม.....	14
ความแตกต่างทางศาสนาระหว่างฮินดูกับมุสลิม.....	16
สรุป.....	23
2 ฮินดูและมุสลิมภายใต้การปกครองของอังกฤษ.....	24
การขยายอำนาจของอังกฤษในอินเดีย.....	24
การใช้นโยบายแบ่งแยกและปกครอง.....	25
การแบ่งแยกมณฑลเบงกอล.....	29
ผลกระทบจากการแบ่งแยกมณฑลเบงกอล.....	35
การเลือกตั้งแบบแบ่งแยก.....	39
ผลกระทบจากการเลือกตั้งแบบแบ่งแยก.....	43
สรุป.....	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 การฟื้นฟูอารยธรรมฮินดูและมุสลิม.....	46
สาเหตุของการฟื้นฟูอารยธรรมฮินดูและมุสลิม.....	46
การฟื้นฟูอารยธรรมฮินดู.....	50
ผลกระทบอันเนื่องมาจากการฟื้นฟูอารยธรรมฮินดู.....	55
การฟื้นฟูอารยธรรมมุสลิม.....	57
ผลกระทบอันเนื่องมาจากการฟื้นฟูอารยธรรมมุสลิม.....	59
สรุป.....	64
4 นโยบายในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิม.....	65
นโยบายในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิม	
ของอังกฤษ.....	65
นโยบายในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิม	
ของพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดีย.....	70
นโยบายการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิม	
ของสันนิบาตมุสลิม.....	77
สรุป.....	84
5 การก่อตั้งปาเกีสถาน.....	85
แนวคิดของการแบ่งแยกดินแดน.....	85
บทบาทของสันนิบาตมุสลิมและมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ในการ	
ก่อตั้งปาเกีสถาน.....	92
การดำเนินงานของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์.....	94
การหาแนวร่วมของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์.....	108
การต่อต้านการก่อตั้งปาเกีสถาน.....	112
ปัญหาที่เกิดจากการก่อตั้งปาเกีสถาน.....	119
ปัญหาการจัดแบ่งมณฑลที่จะรวมกับปาเกีสถานและอินเดีย.....	119
ปัญหามณฑลอิสระ 4 มณฑล.....	121
ปัญหาการอพยพ.....	125
ปัญหาการจัดสรรทรัพย์สินให้แก่ปาเกีสถานและอินเดีย.....	126
สรุป.....	128

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บทสรุป.....	130
บรรณานุกรม.....	133
ภาคผนวก.....	138
ภาคผนวก ก.....	139
ภาคผนวก ข.....	141
ภาคผนวก ค.....	143
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	145

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตารางแสดงการเปรียบเทียบผลการเลือกตั้งค.ศ.1937 กับค.ศ.1946ของพรรค คองเกรสแห่งชาติอินเดียและสันนิบาตมุสลิม.....	81-82
2 ตารางแสดงจำนวนตัวแทนที่เข้าร่วมในสภาบริหารของสหภาพอินเดียตามแผน การของคณะผู้แทนจากรัฐบาลอังกฤษ.....	103-104

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนภาพแสดงอาณาจักรมุขัลในค.ศ.1605.....	8
2 แผนภาพแสดงรูปเสานำมาจากวัดอินดู โดยถูกนำมาสร้างเป็นส่วนหนึ่งทางเดินใน มัสยิดกวาดัล อัล-อิสลาม ที่เมืองเดลีในค.ศ.1193.....	11
3 แผนภาพแสดงหอคอยกุดบ์ มินาร์ ที่เมืองเดลีเป็นหอคอยที่สูงถึง 240ฟุต สร้างใน สมัยกุดบ์ อุด-ดิน ไอบัก สันนิษฐานว่าหอคอยนี้ได้สร้างจากวัสดุจากวัดอินดู.....	12
4 แผนภาพแสดงแผนที่มณฑลที่อังกฤษปกครองโดยตรงกับมณฑลที่มีเจ้าผู้ครองนคร ในค.ศ.1931.....	26
5 แผนภาพแสดงจำนวนประชากรชาวฮินดูในมณฑลเบงกอล ในค.ศ.1931.....	33
6 แผนภาพแสดงจำนวนประชากรชาวมุสลิมในมณฑลเบงกอล ในค.ศ.1931.....	34
7 แผนภาพแสดงแผนที่อาณาเขตมณฑลเบงกอลและเมืองต่างๆ ในมณฑลเบงกอล ในค.ศ.1931.....	36
8 แผนภาพแสดงแผนที่อินเดียก่อนได้รับเอกราช.....	86
9 แผนภาพแสดงแผนที่จำนวนชาวมุสลิมในอินเดีย ค.ศ.1945.....	102
10 แผนภาพแสดงแผนที่การแบ่งแยกมณฑลตามกลุ่ม B.....	105
11 แผนภาพแสดงแผนที่การแบ่งแยกมณฑลเบงกอลและอัสสัมตามกลุ่ม C.....	106
12 แผนภาพแสดงแผนที่ปากีสถานภายหลังการแบ่งแยกจากอินเดีย.....	118
13 แผนภาพแสดงแผนที่อินเดียภายหลังการแบ่งแยกประเทศ ค.ศ.1947.....	120
14 แผนภาพแสดงแผนที่มณฑลจัมมูและแคชเมียร์ภายหลังการสงบศึกในวันที่ 1 มกราคม ค.ศ.1949.....	123
15 แผนภาพแสดงเหตุการณ์สำคัญในการต่อสู้เพื่อเอกราชตั้งแต่ค.ศ.1879-1947.....	129

บทนำ

ความขัดแย้งระหว่างชาวฮินดูกับชาวมุสลิม เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมานานแล้ว ถึงแม้ว่าจะมีการพยายามแก้ไขความขัดแย้งนี้แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขได้สำเร็จ ในที่สุดผลของความขัดแย้งนี้ได้นำไปสู่การแยกตัวของชาวมุสลิมในการก่อตั้งประเทศใหม่ สาเหตุของความขัดแย้ง ประการแรก เกิดจากการปกครองของมุสลิม เมื่อชาวมุสลิมเข้ามาโจมตีและครอบครองอินเดียส่วนใหญ่ตั้งแต่ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 13 ชาวฮินดูซึ่งเป็นชนพื้นเมืองเดิมของอินเดียประสบปัญหาที่ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของชาวมุสลิม นั้นเพราะชาวมุสลิมนับถือศาสนาอิสลามและยังเป็นชนชาติที่มีความเคร่งครัดทางศาสนา อีกทั้งชาวฮินดูก็มีศาสนาฮินดูที่เป็นแบบแผนของตนเอง ดังนั้นทั้งสองศาสนาจึงมีบทบัญญัติและข้อบังคับในการปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาที่ต่างกัน อย่างเช่นศาสนาอิสลามนับถือพระเจ้าองค์เดียว แต่ศาสนาฮินดูนับถือพระเจ้าหลายองค์ ชาวมุสลิมรับประทานเนื้อโค แต่ชาวฮินดูนับถือแม่โค เมื่อชาวมุสลิมและชาวฮินดูอยู่บนผืนแผ่นดินเดียวกันแต่มีบทบัญญัติทางศาสนาที่ต่างกันก็ย่อมจะมีปัญหาในการอยู่ร่วมกัน อีกทั้งเมื่อชาวมุสลิมเป็นผู้ปกครอง แต่ชาวฮินดูเป็นผู้อยู่ใต้การปกครอง จึงทำให้การปฏิบัติตัวของทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันมากขึ้น แม้ว่าจะมีการยินยอมให้ชาวฮินดูนับถือศาสนาเดิมของตนต่อไปได้ แต่ต้องยอมรับกฎของศาสนาอิสลามโดยการจ่ายภาษีพิเศษที่เรียกว่ายิซยะ (Jizya) ซึ่งเป็นภาษีที่คนนอกศาสนาอิสลามทุกคนที่อยู่ภายใต้การปกครองของชาวมุสลิมจะต้องจ่ายภาษีนี้ นอกจากนี้ก็มีการออกกฎหมายห้ามสร้างศาสนสถานฮินดูขึ้นใหม่ ของเก่าที่มีอยู่ก็ห้ามซ่อมแซมต้องปล่อยให้ปรักหักพัง ในบางกรณีผู้นำชาวมุสลิมได้นำเสาและส่วนอื่นๆ จากศาสนสถานฮินดูมาสร้างเป็นมัสยิด เช่น มัสยิดในกุตูบมินาร์ (Qutb Minar) ที่เมืองเดลี (Delhi) มัสยิดบาบริ (Babri Masjid) ที่เมืองอโยธยา (Ayodhya) ดังนั้นชาวฮินดูย่อมไม่พอใจในการกระทำของชาวมุสลิม เพียงแต่ยังไม่มีโอกาสตอบโต้ เพราะตนเป็นเพียงผู้อยู่ใต้การปกครอง ชาวฮินดูจึงมีความเกลียดชังที่สั่งสมมานานต่อชาวมุสลิม

ประการที่สอง เกิดจากนโยบายแบ่งแยกและปกครองของอังกฤษ (Divide and Rule) ความขัดแย้งอันเกิดจากนโยบายแบ่งแยกและปกครองนี้จะเห็นได้อย่างชัดเจนในค.ศ.1858 ภายหลังการเกิดกบฏซีปอย (Sepoy Mutiny)¹ เมื่ออังกฤษมองว่าชาวมุสลิมคือตัวการในการก่อกบฏครั้งนี้ทำให้อังกฤษไม่ไว้วางใจชาวมุสลิม และหันมาให้ความสนับสนุนแก่ชาวฮินดู โดยการให้ชาวฮินดูได้รับตำแหน่งสำคัญในการปกครอง แต่ความขัดแย้งได้ทวีความรุนแรงขึ้น เมื่ออังกฤษมีนโยบายแบ่ง

---

¹ ซีปอยหมายถึง ชาวพื้นเมืองอินเดียที่มีทั้งพวกฮินดูและมุสลิม ซึ่งเป็นทหารอยู่ในกองทัพอังกฤษ พวกนี้ได้ก่อกบฏขึ้นใน ค.ศ.1857-1858 เรียกว่า กบฏซีปอย การก่อกบฏนี้ถือได้ว่าเป็นวิกฤตการณ์ครั้งสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างอังกฤษกับอินเดียและเป็นปัจจัยที่ทำให้อังกฤษต้องเปลี่ยนนโยบายต่ออินเดียใหม่นั้นคือ ยกเลิกการปกครองของบริษัทอีสต์อินเดีย (East India Company) โอนหน้าที่ให้กับรัฐบาลของอังกฤษ ทำให้อินเดียอยู่ภายใต้การปกครองโดยตรงของอังกฤษและเป็นส่วนหนึ่งของจักรภพอังกฤษ (British Empire) (Tara Chand. (1989). *History of the Freedom Movement in India Vol 2*. pp.106-107.

แยกมณฑลเบงกอล (The partition of Bengal) ระหว่าง ค.ศ.1905-1911 มณฑลเบงกอลเป็นมณฑลใหญ่ และเป็นมณฑลที่มีการปะทะกันระหว่างชาวฮินดูกับชาวมุสลิมอยู่เสมออังกฤษจึงทำการปฏิรูปการปกครองโดยแบ่งมณฑลเบงกอลออกเป็นสองส่วน เบงกอลตะวันตกมีชาวฮินดูเป็นชนกลุ่มใหญ่ ส่วนเบงกอลตะวันออกมีชาวมุสลิมเป็นชนกลุ่มใหญ่¹ ในการกระทำครั้งนี้ได้สร้างความไม่พอใจแก่ชาวฮินดูเป็นอย่างมาก เพราะชาวฮินดูเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่สุดในมณฑลเบงกอลก่อนที่จะมีการแบ่งแยก จึงทำให้ชาวฮินดูทำการประท้วงอังกฤษเป็นผลให้เกิดการจลาจลขึ้นในมณฑลเบงกอล นอกจากนั้นชาวฮินดูยังกล่าวหาอังกฤษว่าเป็นต้นเหตุให้ชาวฮินดูในเบงกอลตะวันออกต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของชาวมุสลิม จากการกระทำครั้งนี้ของชาวฮินดูทำให้อังกฤษไม่พอใจและหันมาให้ความสนับสนุนแก่ชาวมุสลิม ส่วนชาวมุสลิมเองเห็นเป็นโอกาสดีในการที่จะจัดตั้งกลุ่มทางการเมืองขึ้นมา คือ สันนิบาตมุสลิม(Muslim League) ซึ่งจัดตั้งขึ้นใน ค.ศ. 1906 ถือได้ว่าเป็นกลุ่มตัวแทนของชาวมุสลิม และกลายเป็นองค์กรที่สำคัญในการเรียกร้องการแบ่งแยกดินแดนในที่สุด

ประการที่สาม เกิดจากการฟื้นฟูศาสนาและวัฒนธรรมของชาวฮินดูกับชาวมุสลิม การฟื้นฟูทางศาสนาและวัฒนธรรมนั้น กลับเป็นการชี้ให้เห็นถึงกลุ่มชนทั้งสองมองเห็นถึงความแตกต่างกันได้อย่างชัดเจน การฟื้นฟูเริ่มต้นขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 19 สมาคมแรกของชาวฮินดูคือสมาคมพรหมสมาช (Brahma Smaj, ค.ศ.1828) เป็นสมาคมที่เคลื่อนไหวเพื่อการปฏิรูปศาสนาฮินดูให้มีความบริสุทธิ์เพียงพอที่จะเป็นเครื่องมือชักจูงใจให้ชาวฮินดูหวนกลับมายึดถือหลักทางสังคมฮินดูดั้งเดิม ต่อมาก็มีสมาคมอารยสมาช (Arya Smaj, ค.ศ.1875) เป็นสมาคมที่ส่งเสริมความคิดแบบคลั่งกลุ่มชนฮินดู โดยพยายามชี้ให้เห็นถึงความสูงส่งของคัมภีร์พระเวท มีการรณรงค์กระบวนการศุทธิและสังฆาตนะ² อย่างต่อเนื่อง ส่วนทางด้านชาวมุสลิมก็ได้ทำการฟื้นฟูศาสนาและวัฒนธรรมของตนเองด้วย เช่นในค.ศ.1820 เกิดขบวนการวาฮาบี (Wahabi Movement) ในมณฑลอุดรประเทศ จุดมุ่งหมายของขบวนการนี้คือรณรงค์ให้ชาวมุสลิมปฏิบัติที่จะอาศัยอยู่ภายใต้การปกครองของคนที่ไม่ใช่มุสลิม โดยการนำเอาคัมภีร์อัลกุรอานมาเป็นสื่อ³ ใน ค.ศ.1875 มีการก่อตั้งวิทยาลัยอาลีการ์ห์ (Aligarh College) จุดมุ่งหมายเพื่อฟื้นฟูเอกลักษณ์ดั้งเดิมและวิถีชีวิตของชาว

¹ W.Norman Brown. (1958). *The United States and India and Pakistan*. p.125.

² พิธีศุทธิ (Shuddhi) เป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ที่เปลี่ยนสถานภาพบุคคลที่มีเชื้อฮินดูให้นับถือศาสนาฮินดูและสังฆาตนะ (Sanghatan) คือ การร่วมมือปกป้องตนเอง ของกลุ่มชนฮินดูเพื่อต่อต้านการข่มเหงของบุคคลที่มีเชื้อฮินดู (เรือบ เมืองมัน. (2534). *มหาดมะ คานธีกับการพยายามแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิม*. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม.(ประวัติศาสตร์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 23.)

³ แหล่งเดิม. หน้า 27.

มุสลิม ต่อมาใน ค.ศ.1885 พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย (Indian National Congress)¹ ได้ถูกก่อตั้งขึ้น พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียถือได้ว่าเป็นองค์กรทางการเมืองที่มีบทบาทอย่างมากในการเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษ แต่ก็ยังเป็นองค์กรทางการเมืองที่เป็นสาเหตุของความขัดแย้ง นั้นเพราะว่าเดิมทีพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียเป็นกลุ่มทางการเมืองที่เป็นตัวแทนเรียกร้องสิทธิให้แก่ชาวอินเดียทุกคน แต่เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาวฮินดู อีกทั้งบางคนยังเป็นชาวฮินดูหัวรุนแรง ดังนั้นนโยบายของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียออกมาในทางที่เป็นประโยชน์ต่อชาวฮินดูมากกว่ากลุ่มชนอื่นๆ จึงทำให้กลุ่มของชาวมุสลิมที่อยู่ในพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียไม่พอใจและเริ่มรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มของตนเองขึ้นมา ประกอบกับชาวฮินดูได้สร้างความวุ่นวายในการแบ่งแยกมณฑลเบงกอลใน ค.ศ.1905 ทำให้ชาวมุสลิมได้โอกาสจัดตั้งสันนิบาตมุสลิมขึ้นใน ค.ศ.1906

ผลจากการฟื้นฟูศาสนาและวัฒนธรรมของชาวมุสลิมนี้เองที่นำไปสู่การเกิดแนวความคิดในการก่อตั้งประเทศของชาวมุสลิม โดยเริ่มส่อเค้าเมื่อเซอร์ ซายิด อาห์เหม็ดข่าน (Sir Sayyid Ahmed Khan, 1817-1898) ได้ตั้งทฤษฎีสองชนชาติ (Two nation Theory) ขึ้นมาในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยกล่าวว่าความต้องการของชาวมุสลิมและชาวฮินดูที่มีความแตกต่างกันตั้งแต่การกำเนิดจนถึงการดำเนินชีวิตจะสร้างปัญหาให้กับมุสลิมอย่างมาก เพราะการมีเสียงข้างมากของชาวฮินดูจะทำให้ข้อเรียกร้องของชาวมุสลิมซึ่งมีเสียงค่อนข้างน้อย ไม่ได้รับการตอบสนองเมื่ออยู่ในสถานการณ์เดียวกัน ต่อมาทฤษฎีนี้ได้กลายเป็นอุดมการณ์ของสันนิบาตมุสลิม ในการเรียกร้องสิทธิที่ควรได้สูงสุดของชาวมุสลิม มีการรณรงค์เพื่อจัดตั้งเขตการปกครองที่มีประชากรที่เป็นมุสลิมอาศัยอยู่มากที่สุดโดยให้มีตัวแทนปกครองเป็นชาวมุสลิม ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้เกิดความแตกแยกระหว่างชาวมุสลิมกับชาวฮินดูอย่างกว้างขวางมากขึ้น มีการสู้รบและเกิดเหตุการณ์นองเลือดหลายครั้ง

ประการที่สี่ เกิดจากการวางนโยบายที่ผิดพลาดของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการปกครองอินเดีย ค.ศ.1935 (Government of India Act) พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้จัดให้มีการเลือกตั้งแบบแบ่งแยก² โดยการเลือกตั้งถูกจัดขึ้นใน ค.ศ.1937 ผลจากการเลือกตั้งในครั้งนี้พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียได้รับการเลือกตั้งมากที่สุด จึงทำให้ผู้นำสันนิบาตมุสลิมเรียกร้องให้มีการจัดตั้งรัฐบาลผสม โดยสันนิบาตมุสลิมขอมีสมาชิกในรัฐบาลเป็นจำนวนหนึ่งในสาม แต่ผู้นำพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียไม่เห็นด้วย เป็นผลให้สันนิบาตมุสลิม

¹ พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย ก่อตั้งขึ้นใน ค.ศ.1885 โดยมีอัลลัน ออกเตเวียน ฮูม (Allan Octavian Hume) ข้าราชการบำนาญชาวสกอตแลนด์ช่วยดำเนินการก่อตั้งเพื่อเป็นตัวแทนของชาวอินเดียในระยะเริ่มแรก ต่อมาเมื่อมหาตมะ คานธี (Mahatma Gandhi, 1869-1948) ได้เข้ามาเป็นผู้นำในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 องค์กรนี้ก็กลายเป็นองค์กรที่มีพลังทางการเมืองและกลายสภาพเป็นพรรคการเมือง ชื่อว่า พรรคองเกรสแห่งอินเดีย (ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. (2542). ลัทธิชาตินิยมในอินเดีย : กลไกที่นำไปสู่เอกราชและความแตกแยก. ใน *อารยธรรมตะวันออก*. หน้า 95.)

² การเลือกตั้งแบบแบ่งแยก คือ การเลือกตั้งที่แยกตามกลุ่มชน โดยการให้มีตัวแทนของกลุ่มชนต่างๆ เข้าไปในสภา เพื่อเป็นตัวแทนให้กับกลุ่มชนนั้นๆ

โจมตีพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย ว่าไม่ใช่ตัวแทนทางการเมืองของชนทุกกลุ่มในอินเดียแต่สนับสนุนชาวฮินดูเหนือกว่ากลุ่มชนอื่น ฉะนั้นชาวมุสลิมไม่ควรคาดหวังถึงความยุติธรรมที่จะได้รับจากพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียอีกต่อไป¹ ทำให้ชาวมุสลิมเห็นด้วยกับสันนิบาตมุสลิมและเข้าร่วมกับสันนิบาตมุสลิมมากขึ้น ในการโจมตีครั้งนี้ของสันนิบาตมุสลิมทำให้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นแล้วขยายตัวออกไป จากที่เคยเกิดแค่บริเวณมณฑลเบงกอลก็ขยายออกไปยังมณฑลต่างๆ ทำให้เหตุการณ์เริ่มรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อมีการเลือกตั้งซ่อมที่เมืองอัลลาหะบาด(Allahabad) สันนิบาตมุสลิมได้รับเสียงเลือกตั้งมากที่สุด ทำให้ผู้นำพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียขอเจรจาต่อผู้นำสันนิบาตมุสลิมแต่เป็นการตัดสินใจที่สายไปแล้วของผู้นำพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย เมื่อสันนิบาตมุสลิมไม่ยอมเจรจาและไม่ขอร่วมกับรัฐบาล แต่ขอที่จะปกครองตัวเอง โดยสันนิบาตมุสลิมได้จัดประชุมขึ้นที่เมืองลาฮอร์ (Lahore) ในค.ศ.1940² ในการประชุมครั้งนี้ผู้นำสันนิบาตมุสลิมได้ประกาศเรียกร้องให้มีการจัดตั้งปากีสถานเป็นครั้งแรก โดยได้ลงมติว่าเมื่ออังกฤษให้อิเกราชแก่อินเดียแล้วชาวมุสลิมขอมีประเทศแยกต่างหากจากชาวฮินดู โดยใช้ชื่อว่าประเทศปากีสถาน³

ประการที่ห้า เกิดจากมุมมองในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยจะเห็นได้อย่างชัดเจนภายหลังค.ศ.1906 เมื่อมีการก่อตั้งสันนิบาตมุสลิมแล้ว ในช่วงนี้ผู้มีอำนาจทางการเมืองมีด้วยกันสามกลุ่มคือ อังกฤษ พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย และสันนิบาตมุสลิม ในการพยายามแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของทั้งสามกลุ่มเป็นการแก้ไขปัญหาที่มองถึงความต้องการของกลุ่มตนเองเป็นที่ตั้ง นั่นคือ อังกฤษต้องการที่จะถ่วงดุลย์อำนาจระหว่างพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียและสันนิบาตมุสลิม เพื่อที่อังกฤษจะได้ทำการปกครองอินเดียต่อไป ส่วนพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียนั้นต้องการเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษและไม่ต้องการแบ่งแยกดินแดน ทางด้านสันนิบาตมุสลิมนั้นต้องการแบ่งแยกดินแดน ในการมองปัญหาความขัดแย้งของกลุ่มการเมืองทั้งสามกลุ่ม เป็นการมองปัญหาที่มีจุดมุ่งหมายที่ต่างกัน ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหาของทั้งสามกลุ่มจึงไม่สอดคล้องกัน ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ จนนำไปสู่การแยกตัวออกไปของปากีสถาน

จากความขัดแย้งที่เกิดขึ้น รวมทั้งการมองปัญหาความขัดแย้งที่ต่างกันของกลุ่มทางการเมืองทั้งสามกลุ่ม จึงทำให้ไม่สามารถยุติความขัดแย้งและความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้ ความขัดแย้งระหว่างชาวฮินดูกับมุสลิมแพร่กระจายไปยังมณฑลต่างๆในอินเดีย มีคนตายเป็นจำนวนมาก ทำให้

¹ H.V.Hodson, (1970). *The Great Divide British India Pakistan*. pp. 72-73.

² Ishwari & S.K. Subedar Prasad. (1974). *Hindu – Muslim Problems*. pp.160-161.

³ ค.ศ.1937 สมาชิกคนหนึ่งของสันนิบาตมุสลิม ชื่อเจาตรี ราห์เมต อาลี (Chowdhary Rahmet Ali) ได้ตั้งชื่อประเทศปากีสถาน ขึ้นโดยเอาตัวป (P) มาจาก ปัญจาบ (Punjab) อา (A) มาจาก อัฟกานีเนีย(Afghanistan) บริเวณมณฑลชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือ ตัวก (K) มาจากแคชเมียร์ (Kashmir) ตัวส (S) มาจาก ซินด์หรือสินธุ (Sind) และถาน (Tan) มาจาก บาลูจิสถาน (Baluchistan) คำว่า อี (I) มิได้ปรากฏว่ามาจากอะไร แต่ถ้า ปากีสถานจะเขียนเป็นภาษาอูรดู (Urdu) คำนี้จะมีความหมายว่า ดินแดนแห่งความบริสุทธิ์ (จ่านงค์ ทองประเสริฐ. (2541). *บ่อเกิดลัทธิประเพณีอินเดีย = Sources of Indian Tradition*. หน้า 903.)

ความวุ่นวายเกิดขึ้นไปทั่วอินเดีย ต่อมาใน ค.ศ.1945 อังกฤษได้จัดประชุมขึ้นเพื่อเจรจาขอมอบเอกราชให้อินเดีย ผู้นำสันนิบาตมุสลิมจึงได้เรียกร้องให้มีการแบ่งแยกปาकिสถานออกจากอินเดียโดยเร็ว ในระยะนี้ความวุ่นวายเกิดขึ้นมากมาย ทางด้านชาวฮินดูไม่พอใจที่ชาวมุสลิมต้องการแบ่งแยกดินแดน ในขณะที่ชาวมุสลิมก็ไม่พอใจที่ชาวฮินดูไม่ต้องการให้ชาวมุสลิมมีประเทศเป็นของตนเอง กระแสกลุ่มชนนิยม¹ จึงเกิดขึ้นอย่างรุนแรง เกิดการต่อสู้และฆ่าฟันกันจำนวนมาก โดยเฉพาะระหว่าง ค.ศ.1946-1947 มีประชากรทั้งชาวฮินดูและมุสลิมถูกฆ่าตายนับหมื่นคน ในที่สุดอังกฤษก็ยินยอมมอบเอกราชให้อินเดีย โดยให้ปาकिสถานแยกออกจากอินเดียในวันที่ 14 สิงหาคม 1947

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมที่นำไปสู่การก่อตั้งประเทศปาकिสถานนั้น ปัจจุบันยังไม่ได้มีผู้ใดทำการศึกษาค้นคว้าโดยตรง แต่มีงานที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการศึกษา คือ เรือรบ เมืองมัน. (2534). *มหาดมะ คานธีกับการพยายามแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิม*. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม.(ประวัติศาสตร์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพยายามแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชนสองกลุ่มคือมุสลิมกับฮินดูของมหาดมะคานธี

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. ศึกษาสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างชาวฮินดูกับมุสลิม
2. ศึกษาถึงความขัดแย้งที่นำไปสู่การก่อตั้งประเทศปาकिสถาน
3. ศึกษาถึงการดำเนินการก่อตั้งประเทศปาकिสถาน

ความสำคัญของการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างชาวฮินดูกับมุสลิม
2. ทำให้ทราบถึงความขัดแย้งที่นำไปสู่การก่อตั้งประเทศปาकिสถาน
3. ทำให้ทราบถึงการดำเนินการก่อตั้งประเทศปาकिสถาน

---

¹ กระแสกลุ่มชนนิยม" หมายถึง แนวความคิดที่กลุ่มชนมีความผูกพันกับศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมของตนอย่างเหนียวแน่น เล็งเห็นในคุณค่าของผลประโยชน์ทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจของตน (เรือรบ เมืองมัน. (2536). *แหล่งเดิม*. หน้า 20.)

ขอบเขตของการศึกษา

ผู้วิจัยจะวิจัยเฉพาะเรื่องสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างชาวอินดูกับมุสลิมที่นำไปสู่การก่อตั้งประเทศปากีสถาน ตลอดจนการดำเนินการก่อตั้งประเทศปากีสถาน

วิธีการดำเนินการศึกษา

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าจากเอกสารชั้นรอง (Secondary Sources) ได้แก่หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และวารสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำเอาข้อมูลที่ได้ทั้งหมด มาศึกษาและวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) แล้วจึงนำเสนอเป็น งานวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คำว่า "อินเดีย" ในสารนิพนธ์ฉบับนี้มีความหมายแบ่งออกไป 2 ยุค ดังนี้ คือ
  1. ตั้งแต่ยุคแรกเริ่มจนถึง ค.ศ.1947 หมายถึง "อนุทวีปอินเดีย" ที่รวมปากีสถาน
  2. หลังจากได้รับเอกราชใน ค.ศ.1947 หมายถึง ประเทศอินเดีย
2. คำว่า "ชาตินิยม" หมายถึง ลัทธิที่ถือชาติเป็นใหญ่ มีความรักชาติ เห็นถึงความสำคัญของชาติเป็นที่ตั้ง

แหล่งข้อมูล

1. สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. สำนักหอสมุดปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
4. หอสมุดแห่งชาติ (ท้าวสุกรี)
5. หอสมุดสถานทูตอินเดีย ประจำประเทศไทย

บทที่ 1

ภูมิหลังความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิม

อินเดียเป็นดินแดนที่มีอารยธรรมที่เก่าแก่ อีกทั้งยังเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ โดยเฉพาะทางด้านเชื้อชาติที่มีอยู่มากมายและมักจะทำให้เกิดความขัดแย้งอยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะฮินดูกับมุสลิม ซึ่งเป็นสองกลุ่มชนที่ใหญ่ที่สุดในอินเดีย และยังอาศัยอยู่ร่วมกันมาเป็นเวลากว่าหนึ่งพันปี ถึงแม้มีความเชื่อและวิถีชีวิตเป็นของตนเองอย่างเหนียวแน่น

ก่อนการเข้ามาของพวกมุสลิมนั้น อินเดียมีชนพื้นเมืองอาศัยอยู่ก่อนแล้วและชนพื้นเมืองเหล่านี้ก็ยังมีอารยธรรมที่เป็นของตนเอง นั่นคืออารยธรรมของชนเผ่าอารยัน (Aryan) ซึ่งเข้าตั้งถิ่นฐานอยู่ในอินเดียเมื่อประมาณ 1500 ปีก่อนคริสต์ศักราช อารยธรรมของชาวอารยันได้ผสมกลมกลืนกับอารยธรรมของชาวพื้นเมืองเดิมซึ่งเรียกว่าพวกทราวิท (Dravid หรือ Dravidian) จนกลายเป็นอารยธรรมที่เป็นปึกแผ่นมั่นคงอีกทั้งยังครอบงำอารยธรรมของพวกทราวิทได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะชาวอารยันเป็นผู้ครอบครองดินแดนส่วนใหญ่ในอินเดีย ความเชื่อหรือศาสนาของชาวอารยันกลายมาเป็นความเชื่อของชาวอินเดียส่วนใหญ่ ความเชื่อของชาวอารยันปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระเวท (Vedas) ซึ่งพราหมณ์เป็นผู้เรียนรู้ท่องจำและประกอบพิธีกรรมตามคำสอนในพระเวท ดังนั้นศาสนาที่เรียกว่าศาสนาพราหมณ์ (Brahmanism) ต่อมาความเชื่อดังกล่าวได้วิวัฒนาการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับความต้องการของยุคสมัยจนมีความแตกต่างไปจากความเชื่อดั้งเดิมพอควร ศาสนาพราหมณ์ที่วิวัฒนาการนี้ เรียกกันว่า ศาสนาฮินดู (Hinduism) ซึ่งเป็นศาสนาที่ชาวอินเดียส่วนใหญ่นับถือมาจนถึงปัจจุบัน

นอกจากศาสนาฮินดูแล้วก็ยังมีศาสนาอื่นๆ อีกมากมายในอินเดีย แต่ศาสนาที่มีความสำคัญรองจากศาสนาฮินดูคือศาสนาอิสลามซึ่งมีประชากรนับถือถึงหนึ่งในสี่ (ก่อนการแบ่งแยกประเทศ) แม้ว่าศาสนาอิสลามจะเป็นศาสนาที่มีคนนับถือน้อยกว่าศาสนาฮินดู แต่ก็ยังเป็นศาสนาของกลุ่มน้อยที่มีจำนวนมากที่สุดในบรรดาชนกลุ่มน้อยทั้งหมดในอินเดีย

1. การเข้ามาของมุสลิม

ศาสนาอิสลามเกิดขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 7 บริเวณดินแดนของชาวอาหรับ โดยมีพระมุฮัมมัดเป็นผู้ประกาศศาสนา (Prophet Muhammad) ถือเป็นศาสดาของศาสนาอิสลาม ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามเรียกว่ามุสลิม (Muslim) ศาสนาอิสลามเชื่อในพระเจ้าองค์เดียวคือพระอัลลอฮ์ (Allah) และยึดถือคัมภีร์อัลกุรอาน (Al-quran or Holy Quran) เป็นแนวปฏิบัติ มุสลิมพวกแรกคือชนชาติอาหรับในคาบสมุทรอาระเบีย ชาวอาหรับได้รวมตัวกันสร้างจักรวรรดิอาหรับขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 7 จักรวรรดิอาหรับนี้เจริญรุ่งเรืองมีความยิ่งใหญ่และขยายดินแดนมาจนถึงทวีปเอเชีย

ชาวอาหรับเป็นพวกแรกที่นำศาสนาอิสลามเข้ามาในอินเดีย เป็นการเข้ามาอย่างสันติ โดยมุ่งไปในแง่ของการค้าขายเป็นส่วนใหญ่ พ่อค้าชาวอาหรับมักจะไปตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณชายฝั่งอินเดียทางตอนใต้ของมณฑลสินธุ (Sind) และได้ทำการค้าขายติดต่อกับชาวอินเดียในบริเวณนั้น ในช่วงแรกของการความสัมพันธ์ระหว่างมุสลิมกับฮินดูเป็นไปอย่างสงบ แต่ต่อมาโจรสลัดชาวมณฑลสินธุได้ทำการปล้นเรือสินค้าของพวกอาหรับ และจับเอาพวกผู้หญิงและเด็กๆ มุสลิมเป็นเชลย จึงทำให้ชาวมุสลิมร้องทุกข์ต่อกาหลิบอยู่เป็นประจำ ดังนั้นกาหลิบอัลดุล มาลิก แห่งราชวงศ์อุมัยยะ (Abdul Malik of Umayyad) จึงให้แม่ทัพอัล ฮัจจาจ (Al-Hajjaj ibn Yusuf) ส่งสาส์นไปยังราชาดาฮีร์ (Dahir) แห่งมณฑลสินธุ ให้ปล่อยบรรดามุสลิมที่ถูกจับไปเป็นตัวประกัน และจะต้องจ่ายค่าเสียหายทั้งหมดให้แก่คนเหล่านี้ แต่ปรากฏว่าราชามณฑลสินธุไม่ยอม จึงได้เกิดการสู้รบขึ้นทั้งหมดสามครั้ง โดยสองครั้งแรกอัล ฮัจจาจ ต้องพ่ายแพ้ให้แก่ดาฮีร์ ดังนั้นในครั้งที่สามอัลฮัจจาจจึงส่งมุฮัมมัด บิน กาซิม (Muhammad Bin Qasim) ซึ่งเป็นบุตรเขยของตนให้เป็นแม่ทัพเข้ามาโจมตีมณฑลสินธุ และสามารถยึดมณฑลสินธุได้สำเร็จใน ค.ศ.712 ในสงครามครั้งนี้ มุฮัมมัด บิน กาซิม ได้สังหารทหารฮินดูราว 1,000 คน จับเด็กผู้หญิงและนักบวชกว่า 6,000 คน ไปเป็นทาส พร้อมทั้งทำลายศาสนสถานของมณฑลสินธุ¹ ไปเป็นจำนวนมาก

ในปีต่อมามุฮัมมัด บิน กาซิม ก็สามารถยึดได้บางส่วน of มณฑลปัญจาบ ดังนั้นดินแดนในบริเวณตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดียจึงตกเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิอาหรับจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 9 ช่วงแรกของการเข้ามาของพวกมุสลิมนั้น มีความขัดแย้งระหว่างมุสลิมกับฮินดูน้อยมาก นั่นอาจจะเป็นเพราะว่าผู้นำของมุสลิมไม่ได้ต้องการยึดครองดินแดนอินเดียอย่างจริงจัง เพียงแต่เป็นการตอบโต้ฮินดูที่สร้างความวุ่นวายให้แก่พ่อค้ามุสลิม

ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 10 มะหะหมุดแห่งฆาซนี (Mahmud of Ghazni ค.ศ.973-1030) ผู้นำแห่งอาณาจักรฆัสนาวิด (Ghaznavids) เป็นมุสลิมเชื้อสายเติร์ก มะหะหมุดต้องการที่จะขยายอำนาจออกไปในดินแดนอินเดียทางภาคเหนือจึงได้ยก กองทัพเข้ายึดซิสตาน (Sistan) ต่อมา ค.ศ.1001 เข้าวรุกรานมณฑลปัญจาบและสามารถเอาชนะกษัตริย์แห่งมณฑลปัญจาบได้สำเร็จ ในค.ศ.1008 ได้เข้าวรุกรานมณฑลปัญจาบอีกครั้งและสามารถเอาชนะได้อีก นอกจากนั้นก็ยังปล้นเอาทรัพย์สินจากมณฑลปัญจาบเป็นจำนวนมากกลับฆาซนี

ในค.ศ.1025 กองทัพของมะหะหมุดได้เข้าโจมตีมณฑลกาฐิยาвах (Kathiawar) พร้อมทั้งได้ทำลายรูปปั้นพระศิวะที่ประดิษฐานอยู่ที่วัดโซมนาท (Somnath) และได้นำเอาทรัพย์สินต่างๆ รวมทั้งทองคำจำนวนมากมายกอยู่ที่วัดกลับไปยังเมืองหลวงของพระองค์ จุดประสงค์คือ ต้องการนำทองคำเหล่านี้ไปสร้างเมืองหลวงของพระองค์ให้สวยงาม² ในสงครามครั้งนี้ทหารฮินดูได้ต่อสู้อย่างเข้มแข็งเพื่อป้องกันวัดของพวกตนมิให้ถูกทำลาย แต่ไม่อาจป้องกันได้ ทหารฮินดูเสียชีวิตราว 50,000

¹ R.C. Majumdar & P.N. Chopra. (1979). *Main Currents of Indian History*. pp.107-109.

² Burton Stein. (1998). *A History of India*. p. 136.

คน¹ มะหะหมุดก็สามารถทำลายวัดโสมนาคได้ สงครามครั้งนี้ได้สร้างความเสียหายและความโกรธแค้นให้แก่ฮินดูเป็นอย่างมาก

นับจากค.ศ.1000 ถึง ค.ศ.1026กองทัพของมะหะหมุดได้เข้าโจมตีอินเดียถึง 17 ครั้ง ชื่อเสียงในความดุร้ายและทารุณของมะหะหมุดเป็นที่เลื่องลือ ทหารฮินดูทำการต่อสู้โดยไม่ยอมแพ้ เพราะถึงแม้ยอมแพ้ก็อาจถูกฆ่าตายเช่นเดียวกัน ในบางครั้งมีการประหารเชลยศึกฮินดูครั้งละนับพันๆ คน การที่มะหะหมุดทำเช่นนี้เพราะจุดประสงค์ของมะหะหมุดไม่ได้เข้ามาเพื่อยึดครองอินเดียแต่มาเพื่อปล้นสะดมและนำความร่ำรวยกลับมาชนนี้ เห็นได้จากหลักฐานของนักปราชญ์มุสลิม ชื่อ อัล-บิรูนี (Al – Beruni) ซึ่งเป็นผู้ติดตามมะหะหมุดแห่งฆาซนีในการมารุกรานอินเดีย อัล – บิรูนี ได้เขียนพรรณนาเกี่ยวกับการบุกรุกของสุลต่านมะหะหมุดไว้ว่า “ประชากรฮินดูได้ถูกเข่นฆ่าทำลายและต้องกระจัดกระจายปลิวว่อนไปทั่วทิศานุทิศเสมือนผองฉุย เรื่องราวของสุลต่านมะหะหมุดได้กลายเป็นนิทานปรัมปราเล่าติดปากสืบทอดกันมา พวกที่มีชีวิตรอดอยู่ต่างก็งเกลียดชังมุสลิมอย่างเข้ากระดูกดำ”²

การเข้ามาของมุสลิมในสมัยมะหะหมุดไม่ได้มีอิทธิพลต่ออินเดียทางด้านวัฒนธรรมเท่าใด เพราะหลังจากกวาดทรัพย์สิน เงินทองและเข่นฆ่าผู้คนแล้วก็พากันกลับไปยังถิ่นฐานเดิมของตน แต่ทางด้านศาสนาถือว่าการกระทบกระทั่งกันครั้งแรกระหว่างศาสนาภายในกับศาสนาที่มาจากภายนอกประเทศ เนื่องจากมะหะหมุดมีความเชื่อทางศาสนาว่าเป็นหน้าที่ของมุสลิมที่ดีที่จะต้องทำลายรูปบูชา บังคับให้นับถือศาสนาอิสลาม โดยมะหะหมุดมักโจมตีเมืองที่มีเทวสถานที่สำคัญ เช่น มถุรา โสมนาค ซึ่งได้สร้างความเสียหายอย่างมากมายให้กับอินเดียทางตอนเหนือ และสร้างความรู้สึเกลียดชังมุสลิมให้เกิดแก่จิตใจของคนอินเดีย อย่างเช่น ข้อความที่ยาวะหะร์ลาล เนห์รู (Jawaharlal Nehru, ค.ศ.1889-1964) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องพบถิ่นอินเดีย (The Discovery of India) ว่า

การบุกรุกเหล่านี้ได้นำเอาศาสนาอิสลามเข้ามาพร้อมกับการพิชิตอันเหี้ยมโหดทางทหารเป็นครั้งแรก ทั้งนี้ก็เพราะว่า ก่อนหน้านั้นเป็นเวลานานกว่า 300 ปี อิสลามได้เข้ามาในอินเดียในฐานะที่เป็นศาสนาหนึ่งด้วยความสงบ และได้เข้าครองตำแหน่งแหล่งที่เป็นลัทธิความเชื่อถือชนิดหนึ่งในบรรดาลัทธิความเชื่อถือจำนวนมากมายของอินเดีย โดยปราศจากความยุ่งยากขัดแย้งแต่ประการใด การที่อิสลามเข้ามาสู่อินเดียในลักษณะใหม่ทางทหารเช่นนี้ ได้ก่อให้เกิดปฏิกิริยาทางจิตใจอย่างแรงแก่บรรดาประชาชนและได้ทำให้ชาวอินเดียเหล่านั้นเต็มไปด้วยความขมขื่น ไม่มีใครคัดค้านการที่มีศาสนาใหม่เข้ามา แต่การเข้ามายุ่มย่ามโดยใช้กำลังบังคับและการเข้ามาทำให้วิถีชีวิตต้องระส่ำระสายย่อมก่อให้เกิดการคัดค้านอย่างแรงจากประชาชน³

¹ Francis Watson. (2002). *A Concise History India*. p. 89.

² ยาวะหะร์ลาล เนห์รู. (2537). *พบถิ่นอินเดีย = The Discovery of India*. แปลโดย กรุณา กุศลาสัย. ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3. หน้า 451.

³ แหล่งเดิม. หน้า 455.

นับจากสุลต่านมะหะหมัดสิ้นชีวิตใน ค.ศ.1030 ก็เป็นเวลาว่า 150 ปี ที่ไม่มีการบุกรุกเข้าไปในอินเดีย พวกมุสลิมกลับเข้ามาในอินเดียอีกครั้งในค.ศ.1175 ภายใต้การนำของโมฮัมมัดกอรี (Mohamad Ghuri) ซึ่งมีเชื้อสายเติร์ก-อัฟกานิสถาน พระองค์ต้องการที่จะแผ่ขยายอำนาจเพื่อครอบครองอินเดีย ในค.ศ.1175 สามารถยึดได้มณฑลมุลتان แล้วแต่งตั้งผู้นำศาสนาอิสลามเป็นผู้ดูแล จากนั้นโมฮัมมัดกอรีก็ได้ยกกองทัพไปพิชิตมณฑลสินธุและปัญจาบในอินเดีย ความประสงค์ในการรุกรานอินเดียของสุลต่านมะหะหมัดแห่งฆาสนีและโมฮัมมัดแห่งกอรีนั้นแตกต่างกัน เพราะมะหะหมัดต้องการเพียงทรัพย์สินอันมีค่าต่างๆ ของอินเดียเพื่อนำกลับไปยังฆาสนีเท่านั้น ไม่คิดที่จะตั้งถิ่นฐานอยู่ที่อินเดียอย่างถาวร แต่สำหรับโมฮัมมัดแห่งกอรีนั้นมีความประสงค์ที่จะเป็นเจ้าของดินแดนอย่างถาวรในอินเดีย

การยกกองทัพเข้าโจมตีเดลีครั้งแรกของโมฮัมมัดกอรี ในค.ศ.1190-1191 ต้องประสบกับความพ่ายแพ้ เนื่องจากพระเจ้าปรีทวิราช โจอัน แห่งกรุงเดลี (Prithvi Raj Chauhan) และกองทัพของพวกราชปุต ได้รวมกำลังกันต่อต้านกองทัพของโมฮัมมัดกอรีจนแตกพ่าย ต่อมาในค.ศ.1192 โมฮัมมัดกอรีได้ทรงแต่งตั้งกูตบ์ อุด-ดิน ไอบัก (Qutab-ud-Din Aibak, ค.ศ.1206-1210) ซึ่งเป็นทาสรับใช้ของพระองค์ให้มาเป็นแม่ทัพ และสามารถเอาชนะพระเจ้าปรีทวิราช ได้ที่สมรภูมิตารออริ (Taraori)¹ จนสามารถครอบครองดินแดนอินเดียภาคเหนือได้ ต่อมาใน ค.ศ.1193 ได้ขยายอำนาจออกไปยังเมืองพาราณสีแห่งมณฑลอุตตรประเทศ (Uttar Pradesh) และมณฑลพิหาร (Pihar) ซึ่งเป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนา พวกมุสลิมกลุ่มเติร์กได้ปล้นสะดมเผา ทำลายวัดวาอาราม ฆ่าฟันพระสงฆ์ล้มตายเป็นจำนวนมาก รวมทั้งทำลายมหาวิทยาลัยนาลันทาจนกลายเป็นเมืองร้าง มีผลทำให้พุทธศาสนาเสื่อมสลายไปจากอินเดีย ต่อมาในค.ศ.1200 สามารถปราบกษัตริย์แห่งราชวงศ์เสนะในมณฑลเบงกอลได้ แล้วตั้งราชวงศ์มุสลิมเตอร์กขึ้นปกครองอินเดีย โดยตั้งราชธานีอยู่ที่เดลี (Delhi) อินเดียทางภาคเหนือ นับตั้งแต่ลุ่มแม่น้ำสินธุไปจนถึงลุ่มแม่น้ำคงคา และมณฑลเบงกอลได้ตกอยู่ภายใต้อำนาจของมุสลิมกลุ่มเติร์ก

เมื่อได้ตั้งศูนย์กลางการปกครองอินเดียขึ้นที่เมืองเดลีโมฮัมมัดกอรีมิได้ทรงปกครองเดลีเอง เพียงแต่ให้กูตบ์ อุด-ดิน ไอบักเป็นคนดูแล ต่อมาในค.ศ.1206 โมฮัมมัดกอรีถูกลอบสังหาร ไอบักจึงฉวยโอกาสตั้งตนขึ้นเป็นสุลต่านปกครองอินเดียตอนเหนือ และแยกการปกครองอินเดียตอนเหนือออกจากอาณาจักรฆาสนีเป็นอาณาจักรเดลี (Kingdom of Delhi) เป็นผลให้อินเดียทางตอนเหนือได้ตกเป็นของมุสลิมโดยสมบูรณ์ เรียกยุคนี้ว่า ยุคสุลต่านแห่งเดลี (Delhi Sultanate, ค.ศ.1206-1526)

ในช่วงระยะเวลา 320 ปี ของอาณาจักรเดลีมีสุลต่านปกครองทั้งหมด 5 ราชวงศ์ ก่อนที่จะถูกทำลายโดยพวกโมกุล แต่ราชวงศ์ที่มีอำนาจปกครองอินเดียอย่างแท้จริงนั้น มีเพียงแค่ 3 ราชวงศ์เท่านั้นคือราชวงศ์ทาส (The Slave Dynasty, ค.ศ.1206-1290) ราชวงศ์คัลจิ (The Khalji Dynasty, ค.ศ.1290-1318) และราชวงศ์ตุกลัก (The Tughlak Dynasty, ค.ศ.1318-1388)²

¹ Ishwari Prasad & S.K. Subedar. (1974). *Hindu-Muslim Problems*. p. 2.

² อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน Burton Stein. (2000). *op.cit.* pp.137-139

ในขณะที่อำนาจของสุลต่านที่เดลีกำลังเสื่อมอำนาจ ทางภาคเหนือของอินเดียกำลังอยู่ในสภาวะแตกแยก พระเจ้าบาร์บูร์ (Babur, ค.ศ.1482–1530) ผู้มีเชื้อสายผสมระหว่างเติร์กกับมองโกล ซึ่งปกครองราชอาณาจักรคาบูล(Kabul Kingdom) ได้เข้าตีอินเดียและเข้ายึดเมืองลาฮอร์ได้สำเร็จในค.ศ.1525 ต่อมาในเดือนเมษายน ค.ศ.1526 กองทัพของบาร์บูร์ต่อสู้กับกองทัพของอิบราฮิม โลดี (Ibrahim Lodi, ค.ศ.1517–1526) ซึ่งเป็นสุลต่านแห่งเดลีในขณะนั้น สงครามครั้งนี้บาร์บูร์เป็นฝ่ายมีชัยชนะ ดังนั้นบาร์บูร์จึงนำทัพเข้ายึดเมืองอัคระ (Agra) และเดลี ต่อมาทรงจัดตั้งอัคระเป็นเมืองหลวงและจัดการปกครองเดลีใหม่ ถือเป็นการจบสิ้นสมัยสุลต่านแห่งเดลีและเข้าสู่สมัยมุขัลหรือโมกุล(Mughul Empire, ค.ศ 1526–1858) โดยพระองค์ทรงเป็นกษัตริย์พระองค์แรกในราชวงศ์มุขัล

1.1 การปกครองของมุสลิม

ลักษณะการปกครองของมุสลิมในช่วงแรกๆ ไม่เข้มงวดและไม่พยายามที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับวิถีชีวิตของฮินดู นั่นอาจเป็นเพราะว่าผู้นำช่วงแรกๆ ยังต้องการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่อาณาจักรของตนเอง จึงยังไม่ออกกฎหมายที่เข้มงวดต่อฮินดูมากนักดังนั้นการปกครองในสมัยนี้จึงยังคงมีลักษณะคล้ายกับการปกครองของพวกฮินดู เพียงแต่ลดบทบาทของผู้นำฮินดูให้น้อยลงเท่านั้น สังเกตได้จากลักษณะการปกครอง คือ หากเป็นหน่วยงานใหญ่ก็จะเป็นทหารมุสลิมดูแล ส่วนหน่วยงานที่เล็กลงไปยังอยู่ในการปกครองของฮินดูเหมือนเดิม เนื่องจากพวกมุสลิมอาหรับเข้ามายึดครองดินแดนทางตะวันตกเฉียงเหนือเพียงส่วนเดียว และถือเป็นเพียงมณฑลหนึ่งที่ห่างไกลของจักรวรรดิอาหรับ อิทธิพลของมุสลิมในระยะนี้จึงไม่มากเท่าในระยะต่อมาเมื่ออินเดียเหนือเกือบทั้งหมดกลายเป็นอาณาจักรของมุสลิม ส่วนทางด้านเศรษฐกิจนั้นมีการเก็บภาษีญิซยะ (Jizya) จากคนที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม ส่วนภาษีที่เก็บจากมุสลิมเรียกว่าซากัต (Zakat)มุสลิมจะจ่ายภาษีน้อยกว่าฮินดูมาก

ลักษณะการปกครองในสมัยของมุฮัมมัด บิน กาซิม ยังคงอะลุ่มอล่วย อนุญาตให้ฮินดูมีเสรีภาพในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ และนักบวชฮินดูก็ยังได้รับการเคารพนับถือเหมือนเดิม เพียงแต่ฮินดูต้องเสียภาษีญิซยะ ส่วนทางด้านการศาลนั้นไม่มีความยุติธรรมเท่าที่ควร กล่าวคือ หากมีการทำผิด จะพิจารณาโทษตามกฎหมายมุสลิม ส่วนฮินดูนั้นแม้ทำความผิดธรรมดาถึงโทษรุนแรง เพราะมุสลิมเชื่อว่า คนนอกศาสนา มักจะหาคำแก้ตัวให้พ้นผิดอยู่เสมอ จึงไม่ควรใส่ใจในคำแก้ตัวของพวกนอกศาสนา ดังคำกล่าวของนักสอนศาสนาอิสลามที่ชื่อมาลิก (Malik) และฮาฟีอี ได้กล่าวไว้ว่า "คำให้การของพวกนอกศาสนา ถือว่าเป็นคำให้การที่เชื่อถือไม่ได้อย่างสิ้นเชิง เพราะโดยเหตุที่พวกนอกศาสนาเป็นคนที่ไม่มีใจเป็นธรรมฉะนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องระมัดระวังในคำให้การของพวกนอกศาสนาให้มากที่สุด" ¹ ทางด้านสภาพความเป็นอยู่ของชนชั้นต่ำก็ไม่ได้รับการปฏิบัติให้ดีขึ้น

¹ จานงค์ ทองประเสริฐ. (2513). *บ่อเกิดลัทธิประเพณีอินเดีย = Sources of Indian Tradition*.

แม้ว่าจะมีการถ่ายโอนอำนาจจากผู้ปกครองเชื้อสายฮินดูมาเป็นมุสลิมแล้วก็ตาม พวกชนชั้นต่ำก็ถูกปฏิบัติอย่างไม่ยุติธรรมเช่นเดิม

ลักษณะการปกครองในสมัยมะหะหมัดแห่งฆาซนี มะหะหมัดปกครองอินเดียในฐานะมณฑลหนึ่งที่ห่างไกล จึงทำให้นโยบายทางการเมืองไม่เข้มงวด นอกจากนี้มะหะหมัดจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวพื้นเมือง พระองค์ทรงแต่งตั้งให้ชาวฮินดูเข้ารับตำแหน่งสูงๆ ในกองทัพและในการบริหารประเทศ ทั้งนี้เพราะมะหะหมัดมองอินเดียเป็นเพียงแหล่งอุดมสมบูรณ์ที่สามารถขนเอาทรัพย์สินต่างๆ กลับไปยังอาณาจักรของพระองค์ได้ ดังนั้นมณฑลที่มะหะหมัดได้ในอินเดียจึงกลายเป็นเพียงดินแดนที่อยู่ห่างไกลออกไปจากราชอาณาจักรของมะหะหมัดเท่านั้น

การเข้ามาของมะหะหมัดนับเป็นครั้งแรกที่ศาสนาอิสลามเข้ามาพร้อมกับกองทัพทหารและการทำสงครามอย่างรุนแรง ทั้งนี้เพราะว่าก่อนหน้านี้เป็นเวลาานกว่า 300 ปี ที่ศาสนาอิสลามได้เข้ามาในอินเดียอย่างสงบ และก็ได้รับความเชื่อถือว่าเป็นศาสนาหนึ่งในจำนวนมากของอินเดียโดยไม่มีการขัดแย้งกัน ดังนั้นการที่ศาสนาอิสลามเข้าสู่อินเดียในลักษณะทางทหารเช่นนี้ ย่อมก่อให้เกิดปฏิกิริยาทางใจที่ไม่ดีต่อประชาชนชาวอินเดีย และทำให้ชาวอินเดียเหล่านั้นเกิดความรู้สึกต่อต้านอย่างรุนแรงต่อการปกครองของมุสลิม

ลักษณะการปกครองในสมัยสุลต่านแห่งเดลี ในระยะแรกของการปกครองพวกเติร์กมีกองทหารเป็นของตนเอง ดังนั้นการปกครองและการทหารในระยะเริ่มแรก พวกเติร์กไม่ยอมให้คนพื้นเมืองไม่ว่าจะนับถือศาสนาใดเข้าเกี่ยวข้อง แต่ภายหลังพวกมุสลิมพื้นเมืองได้รับความไว้วางใจให้เข้ารับตำแหน่งต่างๆ มากขึ้น ส่วนพวกพื้นเมืองที่เป็นฮินดูนั้นยังถูกกีดกันทั้งนี้เพราะถือว่าเป็นคนละศาสนากัน แต่เมื่อทางราชอาณาจักรต้องการกองทัพเพื่อเตรียมป้องกันภัยจากพวกมองโกลจึงมีความต้องการกำลังคนเข้าเป็นทหารมากขึ้น ทำให้มีการรับพวกฮินดูเข้ามาเป็นทหารมากขึ้นกว่าเดิม

ทางด้านศาสนานั้นโดยส่วนใหญ่พวกพราหมณ์จะไม่สามารถปฏิบัติศาสนกิจของตนเองได้ แต่ก็ยังมีมุสลิมบางส่วนที่ยินยอมให้ฮินดูปฏิบัติศาสนกิจของตนเองได้แต่ต้องแลกกับการจ่ายค่าตอบแทน ซึ่งประกอบด้วยคนหรือสิ่งของเป็นจำนวนมากแก่ขุนนางมุสลิม หรือไม่ก็หันมานับถือศาสนาอิสลามแทน กรณีแบบนี้มักเกิดในบริเวณที่ผู้ปกครองมณฑลเป็นมุสลิม¹ นอกจากนั้นยังได้มีการทำลายวัดวาอารามของศาสนาฮินดูไปเป็นจำนวนมาก ในสมัยสุลต่านกุตบ อุด-ดิน ไอบัคได้มีการนำเอาสิ่งของที่ยึดมาได้จากวัดจำนวน 27 วัด มาสร้างเป็นมัสยิดกวาตุล อัล-อิสลาม (Kwatul ul – Islam) ในกรุงเดลี นอกจากนั้นก็ยังนำไปสร้างเป็นหอคอยของมัสยิดกุตบ มินาร์ (Kutb Minar) อีกด้วย²

ในสมัยของสุลต่านเฟรอส ชาร์ มีการทำลายวัดของพวกฮินดูและห้ามมิให้สร้างวัดของศาสนาฮินดูด้วย นอกจากนั้นยังกำหนดให้มีการจับกุมภริยาของฮินดูจากคนทั่วไปที่ไม่ใช่มุสลิม แม้ว่าจะมีการ

¹ Shashi Joshi & Bhagwan Josh. (1994). *Struggle for Hegemony in India 1920–1947*. p.146.

² *Ibid.* p.164.

เก็บภาษีรายหัวซึ่งเป็นภาษีที่ประชาชนทุกคนไม่ว่าจะนับถือศาสนาใดจะต้องจ่ายให้แก่เจ้าหน้าที่บ้านเมืองอยู่แล้วก็ตาม การกระทำครั้งนี้ทำให้ชาวฮินดูได้ทำการต่อต้านแต่สุลต่านเฟรสุ ชาร์ ก็ไม่ยอมอ่อนข้อให้ ความวุ่นวายจึงเกิดขึ้นไปทั่วในเดลี¹ แม้ว่าสุลต่านเฟรสุ ชาร์จะทำการเก็บภาษีอย่างรุนแรง แต่พระองค์ได้ทรงยกเลิกการทารุณต่างๆ เช่น การจับผู้นำฮินดูที่ต่อต้านการปกครองมาทรมานที่กระทำกันมากในสมัยสุลต่านองค์อื่นๆ ต่อมาในปลายสมัยสุลต่านแห่งเดลีนั้น สุลต่านที่ปกครององค์อื่นๆ มีความโหดร้ายทารุณมากขึ้นปกครองประเทศโดยมีชอบธรรม ก่อให้เกิดความยุ่งยากวุ่นวายทั่วไปในอินเดีย

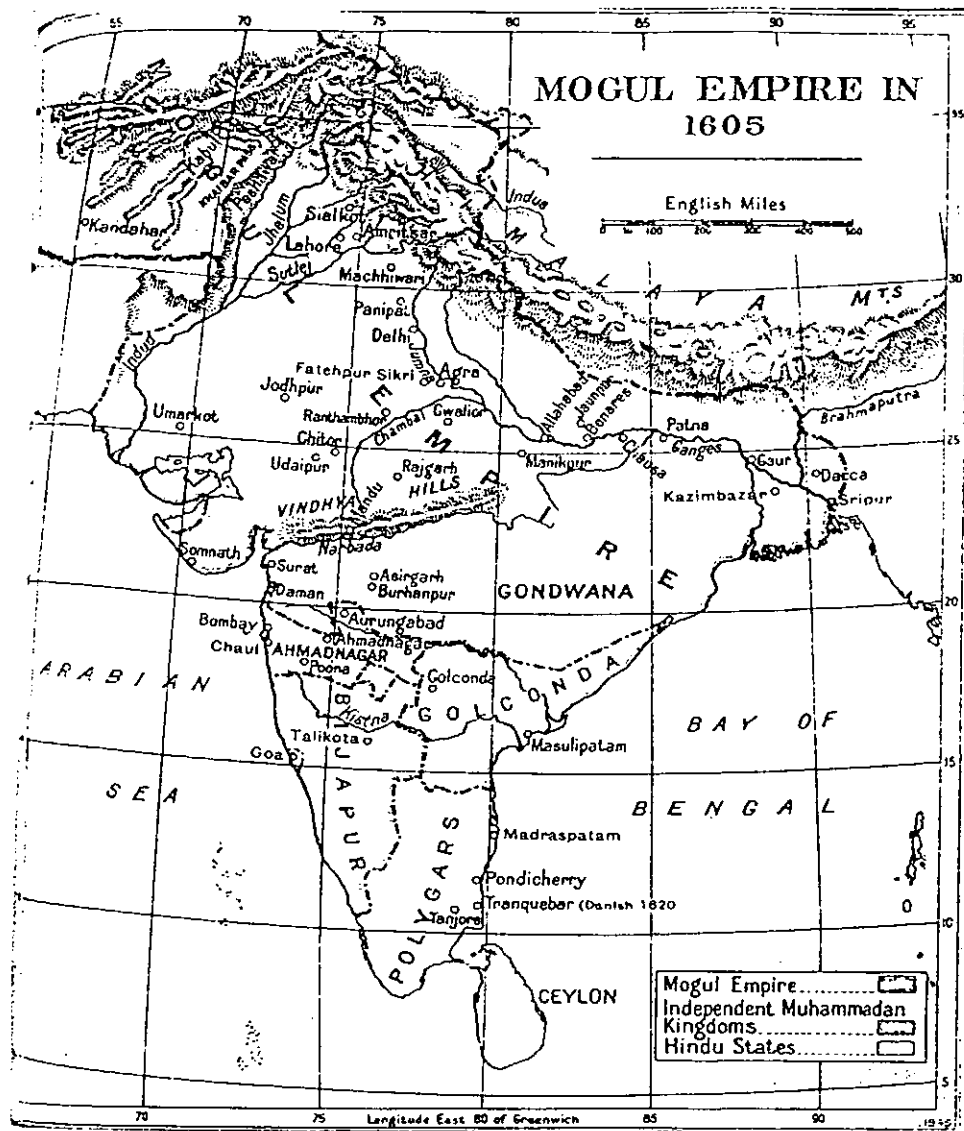
ลักษณะการปกครองในสมัยมุฮัมมัด ในช่วงแรกของการปกครองในสมัยมุฮัมมัด ได้สร้างความขัดแย้งกับฮินดูไม่มากนัก แม้แต่จักรพรรดิบาร์บุทรวงเป็นมุสลิมที่เคร่งครัด แต่พระองค์ทรงมีเมตตาทรงครองราชย์เพียงแค่ 4 ปี ก็สิ้นพระชนม์จึงทำให้ในสมัยของพระองค์มีความขัดแย้งกับฮินดูน้อยมาก ส่วนในสมัยจักรพรรดิฮูมาเยน (Humayun, ค.ศ.1530-1540 และ ค.ศ.1555-1556) ไม่พยายามเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับชาวพื้นเมืองมากนักทั้งนี้เพราะในสมัยของพระองค์ได้ถูกหัวหน้าเผ่าอัฟกัณที่ชื่อ เซอร์ ข่าน (Sher Khan) เข้ายึดอำนาจจากพระองค์ได้ในค.ศ.1540 และขึ้นปกครองอาณาจักรในนามของจักรพรรดิเซอร์ ซาห์ สุรี นโยบายการปกครองของจักรพรรดิเซอร์ ซาห์ สุรี คือ จัดงานให้ตรงกับความถนัดของคนและทรงจ้างทั้งฮินดูและมุสลิมให้ทำงาน ทรงปกครองอาณาจักรจนถึง ค.ศ.1545 ก็สิ้นพระชนม์ รัชทายาทของพระองค์ก็ขึ้นครองราชย์ต่อมาอีก 9 ปี พระเจ้าฮูมาเยนก็ทรงแย่งราชบัลลังก์คืนได้ แต่ทรงปกครองอาณาจักรเพียง 7 เดือนก็สิ้นพระชนม์ นโยบายการปกครองในช่วงนี้ยังคงเป็นแบบเดียวกับสมัยจักรพรรดิเซอร์ ซาห์ สุรี

สมัยพระเจ้าอักบาร์ (Akbar, ค.ศ.1556-1605) พระองค์สามารถพิชิตอาณาเขตนับตั้งแต่ มณฑลคุทช์ (Cutch) ไปถึงซันเดอร์แบนด์ (Sunderbands) และจากหิมาลัยลงไปถึงภาคใต้ถึงนาร์บาดา (Narbada) ในสมัยนี้ความสัมพันธ์กับฮินดูเป็นไปในทางที่ดีขึ้น เพราะพระเจ้าอักบาร์ทรงมีนโยบายที่จะจัดความขัดแย้งในเรื่องลัทธิศาสนาทั้งฮินดูและอิสลามเพื่อมิให้ความขัดแย้งเป็นอันตรายต่อการปกครองของพระองค์ โดยประการแรกพระองค์ไม่ทรงเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการนับถือศาสนาของประชาชน ประการที่สอง ทรงยกเลิกการกระทำทุกอย่างอันเป็นการลบหลู่ศาสนาอื่น ประการที่สาม ทรงอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงฮินดูแห่งมณฑลราชปุต เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างฮินดูกับมุสลิม²

ในสมัยของพระเจ้าชะฮังคีร์ (Jahangir, ค.ศ.1605-1627) ความรุนแรงระหว่างมุสลิมกับฮินดูเริ่มขยายตัวขึ้นเมื่อเกิดกบฏของพวกฮินดู พระเจ้าชะฮังคีร์ทรงปราบกบฏของพวกฮินดูได้สำเร็จ ภายหลังปราบกบฏได้แล้วมีการฆ่าหัวให้พวกฮินดู นอกจากนั้นยังมีการสร้างสุเหร่าในป้อมของพวกฮินดู ความบาดหมางกันระหว่างมุสลิมกับฮินดูจึงเริ่มขยายตัวมากขึ้น แต่ความขัดแย้ง

¹ Shashi Joshi & Bhagwan Josh. (1994). *Ibid.* p.147.

² Burton stein. (2000). *op.cit.* pp.167-168.

ภาพประกอบ 1 แสดงอาณาจักรมุขัล ในค.ศ.1605

ที่มา: Sir George Dunbar, Bt. (1949). *op.cit.* p.189.

ระหว่างฮินดูกับมุสลิมที่รุนแรงที่สุดเกิดขึ้นในสมัยของพระเจ้าออรังเซบ (Aurangzeb, ค.ศ. 1658-1707) พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ที่เคร่งครัดในศาสนาอิสลามอย่างมาก อีกทั้งพระองค์ตั้งพระทัยอย่างแน่วแน่ในการเผยแพร่ศาสนาอิสลาม พระองค์ทรงมีความเชื่อว่าจะมีบาปอย่างใหญ่หลวง ถ้าหากพระองค์ทรงปล่อยให้ศาสนาอื่นเข้ามาเผยแพร่ในหมู่มุสลิม ดังนั้นเมื่อขึ้นครองราชย์ได้ไม่นาน ทรงประกาศกฎเกณฑ์ทางศาสนาว่าวิหารในลัทธิฮินดูที่สร้างมานานแล้วจะต้องถูกรื้อทิ้งและห้ามสร้างวิหารขึ้นมาใหม่อีก

ในค.ศ. 1669 มีการสั่งให้ทำลายโรงเรียนและโบสถ์วิหารของพวกศาสนาอื่น ห้ามสอนศาสนา รวมทั้งการปฏิบัติตามจารีตประเพณีของศาสนาอื่นๆ ในค.ศ. 1670 วิหารหลายแห่งในศาสนาฮินดูถูกทำลายลงเช่น วัดวิศวะนาถ (Vishvanath) ที่เมืองพาราณสี (Benares) วัดที่เมืองมถุรา (Mathura) และวัดกิเชว รાય (Kesav Rai) ซึ่งเป็นวัดที่สร้างในสมัยจักรพรรดิชะหังคีร์ นอกจากนั้นก็ได้นำเอาเพชรพลอยที่ประดับอยู่ตามรูปปั้นของเทพเจ้าต่างๆ ที่ฮินดูนับถือไปไว้ที่บัลลังก์ของพระองค์ นับว่าเพื่อให้เทพเจ้าเหล่านั้นอยู่ภายใต้อำนาจของพระองค์ เมื่อทำลายวัดแล้วก็ให้มีการสร้างสุเหร่าขนาดใหญ่ขึ้นมาแทนที่ ชื่อเมืองต่างๆ ได้รับการเปลี่ยนแปลงชื่อให้สอดคล้องกับศาสนาอิสลาม เช่นเมืองอัคระให้เปลี่ยนเป็นอิสลามาบัต (Islamabad)¹ นอกจากนั้นพระเจ้าออรังเซบยังโปรดให้ประกาศใช้กฎหมายอิสลามคือห้ามเล่นการพนัน การดื่มเหล้า ตลอดจนยาเสพติด ผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องถูกลงโทษอย่างรุนแรง

ทางด้านการปกครอง พระเจ้าออรังเซบ มีนโยบายที่จะให้ข้าราชการเป็นมุสลิมทั้งสิ้น จึงทรงไล่ฮินดูที่ทำหน้าที่เป็นอาลักษณ์ออกจากราชการโปรดให้มุสลิมเข้าไปทำหน้าที่แทน ปรากฏว่าพวกมุสลิมทำงานไม่เป็น จึงโปรดให้รับชาวฮินดูเข้ามาทำงานใหม่อีก แต่กำหนดให้มีชาวฮินดูครึ่งหนึ่งและชาวมุสลิมครึ่งหนึ่ง นอกจากนี้พระเจ้าออรังเซบทรงมีนโยบายเก็บภาษีคนต่างศาสนาอย่างเข้มงวด ดังจะเห็นได้จากมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการเก็บภาษีอยู่เรื่อยๆ กล่าวคือในค.ศ. 1665 พระองค์ทรงประกาศกำหนดการเก็บภาษีสินค้าเครื่องอุปโภคและบริโภคตามราคาขาย โดยเก็บสินค้าของมุสลิมในอัตราร้อยละ 2.5 และเก็บฮินดูในอัตราร้อยละ 5 อีกสองปีต่อมาพระองค์ประกาศงดเก็บภาษีพวกมุสลิม แต่เก็บภาษีพวกฮินดูร้อยละ 5 เหมือนเช่นเดิม²

ต่อมาในค.ศ. 1679 พระเจ้าออรังเซบ ได้กำหนดการเก็บภาษีเพิ่มขึ้น แต่ก็มีข้อยกเว้นสำหรับพวกที่ไม่จำเป็นต้องจ่ายภาษีคือสตรี เด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี และพวกทาส ส่วนอาชีพที่ถูกกำหนดว่ายากจนที่สุด เช่น คนย้อมผ้า และช่างทำรองเท้า จะจ่ายภาษีหักจากส่วนที่เหลือจากค่าใช้จ่าย ส่วนกลุ่มที่ไม่ใช่พวกยากจนเช่น พ่อค้า นักบวช พวกนี้จะต้องจ่ายภาษีโดยหักจากรายได้ที่ได้หา มาได้ แบ่งภาษีออกเป็นสามระดับคือ จ่ายเป็นเงิน 12, 24 และ 48 เดอะแรม (Durham คือ มาตรฐานเงินในสมัยมุฮัมมัด คิดเป็นเงินรูปีคือ 3.3, 6.6 และ 13.3 รูปี)³

¹ Sir George Dunbar, Bt. (1949). *op.cit.* p.263.

² *Ibid.* p.263.

³ *Ibid.*

ความไม่พอใจต่อระบบการปกครองและการเก็บภาษีเพิ่มของราชวงศ์มุขัลเกิดขึ้นทั่วไปและนำไปสู่การก่อกบฏในที่ต่างๆ รัฐบาลต้องส่งทหารไปปราบ ทำให้เกิดการสู้รบระหว่างทหารรัฐบาลกับชาวพื้นเมือง จะเห็นได้ว่าในสมัยของพระเจ้าออรังเซบนั้นความขัดแย้งทางศาสนามีความรุนแรงอย่างมาก เกิดกบฏไปทั่วแผ่นดินเพียงแต่ชัยชนะมิได้อยู่ในมือของพวกเขา จึงทำให้พวกเขามิสามารถที่จะเป็นใหญ่ในดินแดนได้ อำนาจทางการเมืองยังเป็นของพวกเขามุสลิม เมื่อสิ้นพระเจ้าออรังเซบแล้ว ราชวงศ์มุขัลก็เสื่อมอำนาจอย่างรวดเร็วจนกระทั่งสิ้นสุตราวงศ์ในค.ศ.1858

2. ปฏิกริยาของฮินดูที่มีต่อการปกครองของมุสลิม

เมื่อพวกมุสลิมเข้ามาโจมตีและครอบครองอินเดียส่วนใหญ่ตั้งแต่ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 13 พวกฮินดูก็ประสบทั้งปัญหาทางการเมืองและวัฒนธรรม ในทางการเมืองอำนาจตกอยู่ในมือผู้ปกครองที่เป็นมุสลิม ส่วนวัฒนธรรมอิสลามที่พวกมุสลิมนำเข้ามานั้นก็มีความแข็งแกร่งและขัดแย้งกับวัฒนธรรมของฮินดู แม้ว่าผู้ปกครองมุสลิมจะอนุโลมว่าพวกฮินดูได้รับคัมภีร์จากพระเจ้าจึงไม่จำเป็นต้องถูกบังคับให้เปลี่ยนศาสนา แต่ฮินดูก็อยู่ภายใต้การปกครองของมุสลิมอย่างคับแคบ เช่นมีการออกกฎหมายห้ามสร้างศาสนสถานฮินดูขึ้นใหม่ ของเก่าที่มีอยู่ก็ห้ามซ่อมแซม ต้องปล่อยให้ปรักหักพังไป ในบางกรณีสุลต่านมุสลิมนำเสาและส่วนอื่นๆ จากศาสนสถานฮินดูมาสร้างเป็นมัสยิด เช่น มัสยิดในบริเวณกุตบ มินาร์ (Kutb Minar) ที่เมืองเดลีซึ่งยังเห็นอยู่ในปัจจุบันว่าใช้เสาหินจากศาสนสถานฮินดูหรือ มัสยิดบาบรี (Babri Masjid) ที่เมืองอโยธยา (Ayodhya) ก็ถูกสร้างด้วยวัสดุจากโบสถ์พระราม

ดังนั้นฮินดูย่อมไม่พอใจในการกระทำของมุสลิม เพียงแต่ยังไม่มีโอกาสตอบโต้เพราะตกอยู่ใต้อำนาจผู้ปกครองมุสลิม พวกฮินดูซึ่งมีความเกลียดชังที่สั่งสมมานานต่อพวกมุสลิม จึงเกิดความขัดแย้งส่วนบุคคลระหว่างฮินดูกับมุสลิมและกลายเป็นเรื่องจลาจลล้างแค้นกันทั้งหมู่บ้าน เกิดการนองเลือดกันอยู่เสมอ

2.1 ความไม่พอใจของฮินดูที่อยู่ภายใต้การปกครองของมุสลิม

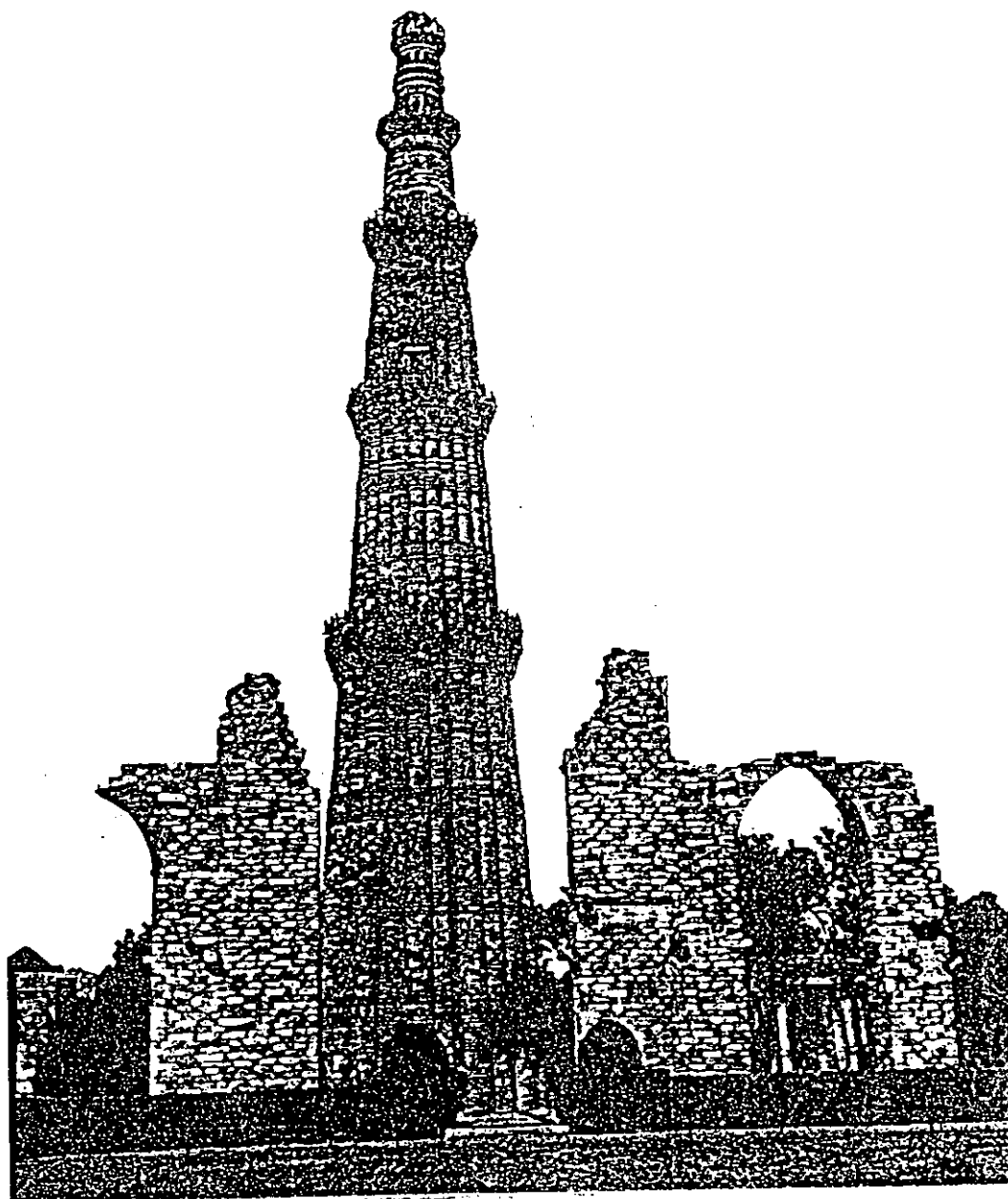
เมื่ออำนาจของมุสลิมเข้ามาแทนที่อำนาจของฮินดู และมุสลิมยังอยู่ในฐานะของผู้ปกครอง ย่อมทำให้ฮินดูรู้สึกต่อต้าน อีกทั้งเมื่อผู้ปกครองมุสลิมออกกฎหมายเกณฑ์ทางสังคมที่แสดงให้เห็นว่ามุสลิมเหนือกว่าฮินดู ปฏิกริยาที่เกิดขึ้นของฮินดูจึงไม่เป็นมิตรต่อมุสลิมนับแต่นั้นมา จะเห็นได้ชัดว่าฮินดูไม่พอใจสภาพของตนในขณะที่อยู่ใต้การปกครองของมุสลิม และยังเป็นอิทธิพลในแง่ลบของ ศาสนาอิสลามที่มีต่อประชาชนที่นับถือศาสนาอื่นๆ ในอินเดียและยังเป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชนเหล่านี้รู้สึกเกลียดชังมุสลิมด้วยเช่นกัน

สาเหตุของความไม่พอใจของพวกฮินดูภายใต้การปกครองของมุสลิม ประการที่แรก คือ การลบหลู่ทางศาสนาโดยการต่อต้านการเคารพบูชาทั้งปวง การห้ามสร้างรูปคนและสัตว์ เพราะถือว่าพระอัลลอฮ์เท่านั้นเป็นผู้สร้างมนุษย์และสัตว์เป็นผลให้ผู้ที่เคร่งศาสนาเชื่อว่าการทำลายรูปบูชา

ภาพประกอบ 2 แสดงรูปเสาที่นำมาจากวัดฮินดู โดยถูกนำมาสร้างเป็นส่วนหนึ่งของทางเดินใน
มัสยิดกวาดัล อัล-อิสลาม ที่เมืองเดลี ในค.ศ.1193.

ที่มา: Francis Watson. (2000). *op.cit.* p.96.

ภาพประกอบ 3 แสดงภาพหอคอยคุตบ์ มินาร์ ที่เมืองเดลีเป็นหอคอยที่สูงถึง 240 ฟุต สร้างในสมัย คุตบ์ อุด-ดิน ไอบัค สันนิษฐานว่าหอคอยนี้ได้สร้างจากวัสดุจากวัดฮินดู.

ที่มา: Francis Watson. (2000). *op.cit.* p.86.

ทั้งหลายเป็นภารกิจของมุสลิม มุสลิมที่มารุกรานและครอบครองอินเดียจึงทำลายศาสนสถาน พระพุทธรูป และเทวรูปในอินเดีย เป็นจำนวนมาก รวมถึงการฆ่าสัตว์ที่ฮินดูนับถือ¹ นั่นคือ การฆ่าวัว นอกจากนั้นยังมีการเก็บภาษีการค้าวัว โดยการกำหนดให้มีการจัดเก็บดังนี้ เก็บจากพ่อค้ามุสลิมในอัตรา 1 ใน 40 ของราคา เก็บจากพ่อค้าฮินดูในอัตรา 2 ใน 40 ของราคา² กฎเกณฑ์และข้อห้ามเหล่านี้ก่อให้เกิดความไม่พอใจแก่พวกฮินดูอย่างมาก

อย่างไรก็ตามการกระทำของมุสลิมนั้น ถ้าหากมองในแง่ของมุสลิมก็เป็นการมองว่า ตนกระทำตามศาสนาของตนไม่ได้ผิดอะไรแต่ในขณะเดียวกัน การกระทำของมุสลิมที่อยู่ในสายตาของฮินดูนั้นเสมือนเป็นการลบหลู่ศาสนาของตน เพียงแต่ไม่มีโอกาสที่จะทำการต่อต้านได้ เพราะเป็นเพียงผู้อยู่ใต้การปกครองเท่านั้น จึงต้องเก็บความไม่พอใจเอาไว้รอคอยเวลาที่จะตอบโต้

ประการที่สอง ตามหลักในคัมภีร์อัลกุรอาน ผู้มีคัมภีร์จากพระเจ้าไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนศาสนา ผู้มีคัมภีร์จากพระเจ้าจะอยู่ในฐานะซิมมี (Zimmis) ซึ่งพวกนี้จะต้องเสียภาษีญิซยะแต่ไม่ต้องเปลี่ยนศาสนา แต่โดยปกติผู้ปกครองมุสลิมในอินเดียจะปล่อยให้ชาวฮินดูยึดถือศาสนาเดิมต่อไป และยังให้ใช้กฎหมายของศาสนาฮินดูด้วย ดังนั้นประชากรส่วนใหญ่จึงยังเป็นฮินดู แต่พวกฮินดูก็ไม่พอใจฐานะซิมมี เพราะมีข้อจำกัดมากมายซึ่งเป็นการลดทอนเสรีภาพทางศาสนาและส่วนบุคคล

การออกกฎหมายต่างๆ ที่จำกัดสิทธิของพวกฮินดูสร้างความไม่พอใจให้แก่พวกฮินดูเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการออกกฎหมายข้อห้าม 20 ข้อของพวกซิมมี ดังนี้ ห้ามสร้างศาสนสถานและรูปบูชาขึ้นใหม่ ศาสนสถานเก่าถ้าพังแล้วห้ามสร้างใหม่ ต้องยอมให้คนเดินทางมุสลิมพักในศาสนสถานซึ่งประดิษฐานรูปบูชา หากมุสลิมมีเหตุผลที่จะอยู่ต้องยอมให้มุสลิมอยู่อย่างแยกเป็นเวลานานถึงสามวัน ห้ามประพาดดินเป็นผู้สอดแนมหรือให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สอดแนม หากผู้ใดต้องการนับถืออิสลาม พวกซิมมีไม่มีสิทธิ์ห้าม ต้องให้ความเคารพต่อมุสลิม ถ้าซิมมีกำลังประชุมกันแล้วมีชาวมุสลิมมาปรากฏตัวต้องยอมให้ชาวมุสลิมเข้าร่วมประชุมด้วย ห้ามซิมมีแต่งกายแบบมุสลิม ห้ามใช้ชื่อมุสลิมตั้งชื่อพวกซิมมี ห้ามขี่ม้าที่มีอานและบังเหียน ห้ามพกดาบและลูกศร ห้ามสวมแหวนตราหรือตราประทับที่นิ้วมือ ห้ามขายหรือต้อนน้ำเมาโดยเปิดเผย ห้ามสั่งสอนเผยแพร่ชนบทรณนิยมแบบพหุเทวนิยมในหมู่มุสลิม ห้ามสร้างบ้านในถิ่นอาศัยของมุสลิม ห้ามนำคนไปใกล้สุสานฝังศพมุสลิม ห้ามแสดงความเศร้าโศกอาลัยผู้ตายด้วยเสียงอันดัง และห้ามซื้อหาทาสที่เป็นมุสลิม³

หากผู้ใดฝ่าฝืน จะไม่ได้รับการคุ้มครองจากมุสลิม มุสลิมมีสิทธิ์ที่จะเอาชีวิตและยึดสมบัติของพวกที่ฝ่าฝืน เห็นได้ว่าชาวฮินดูดำรงชีวิตอยู่อย่างขมขื่นขณะที่อยู่ใต้การปกครองของมุสลิม และข้อห้ามเหล่านี้ทำให้ชาวฮินดูซึ่งเป็นเจ้าของประเทศมาก่อนรู้สึกต่อต้านพวกมุสลิมเป็นอย่างมาก

¹ Shashi Joshi & Bhagwan Josh. (1994). *op.cit.* p.150.

² *Ibid.* p.162.

³ ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. (2545). *แหล่งเดิม*. หน้า 131-132.

บ่อยครั้งที่พวกฮินดูลุกขึ้นมาต่อสู้ แต่ก็มักจะถูกทางการปราบปรามได้เสมอ ความรู้สึกเกลียดชังพวกมุสลิมจึงฝังแน่นอยู่มาจนนับพันปี จนกระทั่งอังกฤษเข้ามาและครอบครองอินเดียได้สำเร็จ

2.2 การตอบโต้ของฮินดูต่อมุสลิม

มีพวกฮินดูหลายกลุ่มที่ไม่ยอมอยู่ใต้อำนาจของมุสลิม และเรียกร้องสิทธิของตนเอง พวกนี้ได้ทำการสู้รบกับมุสลิมอย่างกล้าหาญเช่นกัน อาทิเช่น ในค.ศ.1190–1191 กองทัพของพวกราชปุตได้รวมกำลังกันโจมตีกองทัพของโมฮัมมัด ชอรี ที่ยกทัพเข้ามาเพื่อจะยึดครองอินเดีย แต่กองทัพอิสลามได้ถูกกองทัพของพวกฮินดูตีแตกที่ทารารอิน (Tarain) ทางเหนือของกรุงเดลี ในค.ศ.1191¹ ชัยชนะครั้งนี้เป็นชัยชนะที่ฮินดูพากันชื่นชมมาก ต่อมาอิสลามไม่ละความพยายามที่จะยึดครองอินเดีย ในที่สุดก็สามารถปราบพวกฮินดูเชื้อสายราชปุตได้ในค.ศ.1192

พวกมุสลิมประสบชัยชนะเป็นส่วนใหญ่จนมีอาณาจักรของมุสลิมมีกระจายอยู่ทั่วอินเดีย รวมทั้งอาณาจักรมุขัลที่ยิ่งใหญ่แต่ยังมีอาณาจักรฮินดูอิสระ ได้แก่ มณฑลมีนาร์ (Menar) ภายใต้การนำของรานะ สงครามสิงห์ (Rana Songrama Singh) ที่ต้องการจะฟื้นฟูอำนาจของฮินดูทางภาคเหนือขึ้นมาใหม่ได้ร่วมมือกับเจ้าผู้ครองมณฑลอื่นๆ จัดตั้งเป็นสมาพันธ์รัฐฮินดู (Hindu Federation) ยกกองทัพเข้าโจมตีกองทัพของพระเจ้าบาร์บูในเดือนมีนาคม ค.ศ.1527 แต่ก็ไม่สามารถเอาชนะได้ นอกจากนี้ก็ยังมีอาณาจักรใหญ่อื่นๆ อีกเช่น อาณาจักรวิชัยนคร (Kingdom of Vijayanagar, ค.ศ.1336-1646) ซึ่งตั้งโดยราชวงศ์ฮินดูสายเตลูกูทางอินเดียตอนใต้ที่ริมฝั่งแม่น้ำตุงคภัทร์ (Tungabhadra) และได้เป็นผู้นำของมณฑลฮินดูต่างๆ ต่อสู้กับมณฑลมุสลิมเป็นเวลากว่าสองร้อยปี จนกระทั่งเมื่อวันที่ 23 มกราคม ค.ศ.1565 เหล่ามณฑลมุสลิมรวมตัวกันทำลายวิชัยนคร ที่สมรภูมิตาลีโกฏ (Talikota) ได้สำเร็จ

นอกจากนี้ยังมีอาณาจักรของฮินดูที่สำคัญอีก คือ อาณาจักรมราธา (Maratha) อาณาจักรนี้เริ่มเจริญรุ่งเรืองในปลายสมัยของราชวงศ์มุขัล ผู้นำคนแรกคือศิวาจี (Shivaji, ค.ศ.1627–1680) มีอำนาจเข้มแข็งต้องการขยายอำนาจในหุบมณฑลใกล้เคียงต่างๆ² ในค.ศ.1655 ขณะที่พระเจ้าออรังเซิบกำลังพิพาทกับมณฑลพิชปุระ (Bijapur) เปิดโอกาสให้ศิวาจีเร่งขยายอำนาจ เข้ายึดดินแดนเมืองท่าริมทะเล ภายหลังจากที่ผู้ปกครองมณฑลพิชปุระสามารถตกลงสงบศึกกับพระเจ้าออรังเซิบได้สำเร็จก็เกรงว่าศิวาจีจะแผ่อำนาจจู่โจมมณฑลเดกกัน จึงคิดจะปราบปรามโดยส่งแม่ทัพมาโจมตีมราธาในค.ศ.1659 ปรากฏว่ากองทัพของศิวาจีสามารถเอาชนะกองทัพของพิชปุระได้ และสามารถยึดมณฑลพิชปุระได้สำเร็จในค.ศ.1660

ต่อมาในค.ศ.1664 พระเจ้าออรังเซิบสั่งให้อุปราชแห่งเดกกันปราบศิวาจีให้ได้ ในสงครามครั้งนี้ศิวาจีสามารถเอาชนะกองทัพจากมณฑลเดกกันได้ และยังยึดเมืองสุราตได้สำเร็จ³ ต่อมาพระ

¹ R.C. Majumdar and P.N. Chopra. (1979). *op.cit.* p.73.

² Burton Stein. (2000). *op.cit.* p.182

³ Francis Watson. (2002). *op.cit.* p. 122.

เจ้าออร์ังเซ็บสั่งให้กองทัพเข้าโจมตีดินแดนมราถาอย่างหนัก ในที่สุดคิวาจีก็ตกใจที่จะสงบศึกกับพระเจ้าออร์ังเซ็บในค.ศ.1665 แต่พระเจ้าออร์ังเซ็บยังต้องการกำจัดคิวาจีให้ได้ จึงทรงวางอุบายหลอกให้คิวาจีและลูกชายไปเยี่ยมราชสำนัก แต่เมื่อไปถึงกลับสั่งให้ทหารจับตัวคิวาจีและผู้ติดตามทั้งหมด แต่คิวาจีสามารถหนีรอดกลับมาได้ ทำให้คิวาจีมีความโกรธแค้นพระเจ้าออร์ังเซ็บยิ่งนัก การกระทำครั้งนี้ถือว่าพระเจ้าออร์ังเซ็บดำเนินนโยบายผิดพลาด เพราะถ้าหากพระองค์สามารถทำให้คิวาจีเข้ามาเป็นมิตรกับพระองค์ได้ คิวาจีอาจจะช่วยเหลือพระองค์ในการปราบดินแดนต่างๆ ได้

ระหว่างค.ศ.1676-1680 คิวาจีได้ขยายอำนาจออกไปอย่างกว้างขวาง ได้รับชัยชนะเหนือดินแดนต่างๆ ทางแถบคาร์นาติกตะวันตก (Western Carnatic) คิวาจีได้ปกครองดินแดนซึ่งส่วนใหญ่เป็นฮินดูและเคยเป็นของอาณาจักรวิชัยนครมาก่อน คิวาจีได้รับยกย่องให้เป็น "บิดาแห่งอิสรภาพ" ของฮินดูสมัยใหม่ แม้ว่าคิวาจีจะสิ้นชีวิตก่อนพระเจ้าออร์ังเซ็บ แต่พาลาจี วิศวานาถ (Balaji Vishvanath) ผู้สืบต่อจากคิวาจี ก็ได้ประกาศเอกราชแห่งเดกกันต่อกษัตริย์ของมุสลิมได้สำเร็จในค.ศ.1719¹ มราถาจึงเป็นอาณาจักรที่ฮินดูภูมิใจในการต่อสู้กับมุสลิมได้อย่างสมศักดิ์ศรี ดังนั้นทีกของวอเรน เฮสติงส์ (Warren Hastings) ซึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการคนแรกของอังกฤษในอินเดียได้บันทึกไว้ในค.ศ.1784 ว่า

ในบรรดาชาวฮินดูสถานและชาวเดกกันทั้งหลายมีพวกมราถาเท่านั้นที่มีความรู้สึกผูกพันอยู่กับประเทศชาติมาก ความรู้สึกทำนองนี้ พวกมราถามีฝังอยู่ในจิตใจอย่างลึกซึ้ง หากมีอันตรายอย่างใหญ่หลวงเกิดขึ้นแก่ประเทศชาติแล้วไซ้ ความรู้สึกผูกพันนี้สามารถจะรวมชาวมราถาทั้งหมดให้ยืนหยัดขึ้นต่อสู้กับอันตรายได้²

นอกจากสองอาณาจักรใหญ่ดังที่กล่าวมาแล้วยังมีกลุ่มฮินดูกลุ่มย่อยที่ได้ทำการต่อสู้กับมุสลิม เช่น ในค.ศ.1669 พวกชาฏาในเมืองมูฏราได้ทำการต่อต้านนโยบายของพระเจ้าออร์ังเซ็บ โดยการก่อกบฏขึ้นต่อเจ้าหน้าที่ของราชวงศ์มุสลิม เพราะไม่พอใจกฎของพระเจ้าออร์ังเซ็บที่ทรงประกาศให้ปฏิบัติ ผลของการก่อกบฏครั้งนี้คือถูกทหารปราบปรามและหัวหน้าผู้ก่อกบฏถูกฆ่าตาย ญาติพี่น้องของพวกก่อกบฏถูกบังคับให้เป็นมุสลิม ต่อมาในค.ศ.1688 พวกนี้ก็ได้ก่อกบฏขึ้นอีกครั้งแต่ผลก็ลงเอยเหมือนเดิมอีก

ค.ศ.1672 เกิดการจลาจลของฮินดูนิกายสัตนามิ (Satnami) การจลาจลขยายตัวไปอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นสงครามศาสนา ทหารของพระเจ้าออร์ังเซ็บที่ถูกส่งไปปราบพวกนี้ถูกตีพ่ายยับเยิน ต่อมาพวกนี้ได้เข้ายึดเมืองและทำลายสุเหร่าพินาศไปหลายแห่ง พระเจ้าออร์ังเซ็บจึงต้องส่งกองทัพที่เข้มแข็งที่สุดไปปราบจึงจะสามารถปราบปรามพวกนี้ลงได้สำเร็จ³

¹ Sir George Dunbar, Bt. (1949). *op.cit.* p.297.

² ยาวะห์รลาล เนห์รู. (2537). *แหล่งเดิม*. หน้า 531.

³ *Ibid.* p. 164.

ความขัดแย้งของศาสนาอิสลามและฮินดูได้ทำให้เกิดความพยายามที่จะทำให้สองศาสนานี้รวมกันจนเกิดศาสนาสิกข์ขึ้นมาในศตวรรษที่ 15 เป็นการดึงเอาหลักศาสนาอิสลามและฮินดูมาผสมกัน โดยมีคุรูนานัก (Nanak, ค.ศ.1469–1538) เป็นคุรุพระองค์แรกของศาสนาสิกข์ การทำความเข้าใจระหว่างความขัดแย้งทั้งฮินดูและมุสลิมนั้นจำเป็นจะต้องพิจารณาถึงความสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ความแตกต่างทางศาสนาระหว่างฮินดูกับมุสลิม อันเป็นสิ่งที่มองเห็นได้อย่างชัดเจนในความขัดแย้งกันระหว่างสองกลุ่มชนนี้

3. ความแตกต่างทางศาสนาระหว่างฮินดูกับมุสลิม

ศาสนาแต่ละศาสนามีวิถีปฏิบัติที่ไม่เหมือนกันหากทั้งสองศาสนากระทบกระทั่งกันก็ย่อมนำมาซึ่งความขัดแย้งเช่นเดียวกับศาสนาอิสลามและฮินดูที่มีวิถีปฏิบัติต่างกันอย่างสิ้นเชิง ทั้งอิสลามและฮินดูต่างเป็นศาสนาประเภทเทวนิยมโดยเชื่อว่าพระเจ้ามีอิทธิพลต่อพวกเขา ลักษณะเด่นของศาสนาประเภทนี้ คือ การมีคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ที่พวกเขาับถือสั่งสอนให้พวกเขาปฏิบัติตามวาทะแห่งพระเจ้าในคัมภีร์นั้นๆ แต่ที่ต่างกันคือ อิสลามเป็นศาสนาประเภทเอกเทวนิยมแต่ฮินดูส่วนใหญ่เป็นพหุเทวนิยม ดังนั้นความเชื่อทั้งสองประเภทจึงมีความขัดแย้งในหลายด้านด้วยกัน

ทางด้านการนับถือพระเจ้า ศาสนาอิสลามนับถือพระเจ้าองค์เดียวคือพระอัลลอฮ์ โดยมีศาสนตามุฮัมมัด ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์ คัมภีร์อัลกุรอานเป็นพระบัญญัติและธรรมนูญแห่งการปกครอง บนฐานแห่งศรัทธา ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ การปกครอง และวัฒนธรรม ศาสนาอิสลามถือว่าอำนาจอธิปไตย คืออำนาจสูงสุดขององค์อัลลอฮ์ ดังนั้นพระผู้เป็นเจ้าทรงอำนาจเด็ดขาดแต่พระองค์เดียว มนุษย์มีหน้าที่ปฏิบัติโอองการที่พระองค์ทรงรับสั่งเท่านั้น แต่ในขณะเดียวกันศาสนาฮินดูนับถือพระเจ้าหลายพระองค์ แล้วแต่ใครจะศรัทธาในพระเจ้าพระองค์ไหนก็ได้ เช่น พระศิวะ พระพรหม พระวิษณุ เหล่านี้เป็นต้น ดังคำกล่าวของอัล-บิ รูนี กล่าวว่า "พวกเขา (ฮินดู) ทั้งหมดแตกต่างจากเรา (มุสลิม) ในเรื่องของศาสนา พวกเรา(มุสลิม) เชื่อในพระเจ้าองค์เดียว แต่พวกเขา(ฮินดู) เชื่อในตัวแทนของพระเจ้าหลายพระองค์ และปฏิบัติต่อพระเจ้าของพวกเขาอย่างบ้าคลั่ง¹

ฮินดูเคารพรูปบูชา แต่มุสลิมต่อต้านการเคารพรูปบูชา (Idols) ทั้งปวง มีการห้ามสร้างรูปคนและสัตว์ มุสลิมมีทัศนคติต่อรูปเคารพของฮินดูว่าเป็นสัญลักษณ์ของการนับถือพระเจ้าที่ผิดและมลายเพราะถือว่าพระอัลลอฮ์เท่านั้นที่เป็นผู้สร้างมนุษย์และสัตว์ ส่งผลให้ผู้ที่เคร่งศาสนาเชื่อว่าการทำลายรูปบูชาทั้งหลายเป็นภารกิจของมุสลิม พวกมุสลิมที่เข้ามาในอินเดียจึงได้ทำลายศาสนสถานพระพุทธรูปและเทวรูปในอินเดียเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดความเกลียดชังที่ฝังลึกอยู่ในใจของคนอินเดียที่เป็นฮินดูมาจนถึงทุกวันนี้

¹ R.C. Majumdar. & P.N. Chopra. (1979). *op.cit.* p.132.

ทางด้านความเชื่อ ศาสนาอิสลามเชื่อว่า ทุกคนล้วนเป็นประชาชาติเดียวกัน ภายใต้พระบัญญัติอันยุติธรรมจากพระผู้เป็นเจ้าองค์เดียวที่จะทำให้นุชนิยพัฒนาเจริญก้าวหน้าและสมบูรณ์มั่งคั่งทั้งด้านจิตวิญญาณและทางด้านวัตถุธรรม นับเป็นอารยธรรมใหม่สำหรับมนุษยชาติที่จะก้าวไปสู่วิวัฒนาการอันสูงสุด ภายใต้ร่มเงาแห่งความเมตตาปรานีจากพระเจ้าองค์เดียว ด้วยเหตุนี้คัมภีร์อัลกุรอานจึงเป็นธรรมนูญการปกครองของมนุษย์ทุกคน โดยมีจำกัดชาติพันธุ์ สี ผิว และภาษา

ในขณะเดียวกันศาสนาฮินดู มีการปกครองตั้งอยู่บนความเชื่อเรื่องพรหมลิขิตกับการแบ่งชั้นวรรณะทางสังคมถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นและจุดสุดท้ายของทฤษฎีการปกครองของฮินดูในมนุษยธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่มีอายุก่อนคริสต์ศักราชประมาณ 210 ปี ได้อธิบายแนวการปกครองตามมูลบทนี้อย่างเคร่งครัด คือ ความเชื่อที่ว่า ระบบวรรณะเกิดจากร่างกายของพระพรหมถือว่าเป็นเหตุผลรองรับการจัดระเบียบทางสังคม โดยแบ่งแยกคนออกเป็นชั้นต่างๆ อย่างจำป็นดังข้อความว่าเพื่อจักยังโลกให้เจริญ พระองค์ทรงสร้างพรหมณ์ กษัตริย์ ไวศยะ และศูทรขึ้นจากพระโอษฐ์ พระพาหา พระเพล่า และพระบาท ตามจุดหมายของการสร้างวรรณะทั้งสี่ เพื่อให้โลกและให้วรรณะทั้งสี่ ได้ทำหน้าที่และอาชีพต่างๆ กัน กล่าวคือ¹ กลุ่มแรก คือวรรณะพรหมณ์พวกนี้เป็นนักบวช มีหน้าที่ทำพิธีบูชาพระเจ้าและศึกษาคัมภีร์พระเวท กลุ่มที่สอง คือวรรณะกษัตริย์ พวกนี้เป็นผู้ปกครอง มีหน้าที่ปกครอง ซึ่งรวมไปถึงการออกรบป้องกันราชอาณาจักร กลุ่มที่สาม คือวรรณะแพศย์ พวกนี้เป็นพ่อค้า มีหน้าที่ค้าขาย รวมทั้งการช่างฝีมือต่างๆ และเกษตรกรรม กลุ่มที่สี่ คือวรรณะศูทร พวกนี้เป็นชนชั้นต่ำ มีหน้าที่เป็นผู้รับใช้และทำงานต่างๆ ที่วรรณะอื่นไม่ควรทำ

ฮินดูเชื่อว่าคนเกิดมาไม่เสมอภาค มีการแบ่งชั้นวรรณะ ส่วนมุสลิมถือว่าทุกคนมีความเสมอภาคในสายตาของพระอัลลอฮ์ แม้มุสลิมจะมีระบบทาส แต่ทาสสามารถซื้อความเป็นไทได้ หากทาสผู้หญิงมีลูกพวกเขาก็สามารถปลดปล่อยตัวเองเป็นไทแก่ตัวได้ ทาสก็เป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในครอบครัว² หรือขยับฐานะขึ้นไปตามความสามารถต่างกับการแบ่งชั้นวรรณะที่ตายตัวเปลี่ยนแปลงฐานะไม่ได้ของฮินดู ดังนั้นฮินดูกับมุสลิม จึงมีความเชื่อที่ปรับเข้าหากันไม่ได้เลย มีแต่ความขัดแย้งกันตลอดเวลา ดังข้อความที่ว่า

ไม่มีการเข้าใจและเห็นอกเห็นใจกันทั้งทางด้านศาสนาและวัฒนธรรม ไม่มีการให้และรับรู้ทัศนคติที่แท้จริงระหว่างกัน อีกทั้งยังไม่มีเปลี่ยนแปลงใดๆ เกิดขึ้นระหว่างสองกลุ่มชนนี้เลย อะไรก็ตามที่มากกระทบต่อสองอารยธรรมนี้ อันส่งผลให้เกิดปฏิสัมพันธ์กันเป็นเวลาหลายศตวรรษ ถือว่าเป็นอุบัติเหตุที่ทำให้พวกเขาได้มาอยู่ร่วมในดินแดนเดียวกันมากกว่าที่จะถือว่าเป็นความเห็นอกเห็นใจที่จะทำให้ทั้งฮินดูและมุสลิมได้เรียนรู้ประโยชน์จากกันและกัน³

¹ Percival Spear. (1952). *India Pakistan and The West*. p.62.

² M. Murjeeb. (1972). *Islamic Influence on Indian Society*. p.83.

³ เรือรบ เมืองมัตน์. (2536). *แหล่งเดิม*. หน้า 17.

ทางด้านพิธีกรรมและการปฏิบัติตน พิธีกรรมตามแบบฮินดูเน้นในเรื่องของความหรรษา ฟุ่มเฟือย โดยเฉพาะพิธีการแต่งงาน มีการห้ามมิให้แต่งงานข้ามวรรณะเพราะถือว่าเป็นการกระทำที่ ผิดต่อหลักของศาสนา นั้นเพราะว่าบุตรที่เกิดมาจะไม่สามารถอยู่ในวรรณะทั้งสี่ได้ พวกเขาจะกลายเป็นที่รังเกียจของสังคม¹ แต่ในขณะที่เดียวกันศาสนาอิสลามกลับไม่มีกฎเกณฑ์มากมายในการแต่งงาน เพียงแต่เมื่อแต่งงานกันแล้วทั้งคู่จะต้องหันมานับถือศาสนาอิสลาม และมีบัญญัติอันเป็นหลักปฏิบัติชีวิตประจำ ด้วยการทำละหมาดวันละ 5 เวลา ต้องถือศีลอดในเดือนรอมฎอนต้องจ่ายซะกาต² และต้องประกอบพิธีฮัจญ์ อย่างน้อยครั้งหนึ่งในชีวิต

นอกจากนั้นมุสลิมยังปฏิเสธความฟุ่มเฟือยทุกชนิด มุสลิมที่ดีควรปฏิบัติตนอย่างเรียบง่าย และสมถะกว่าฮินดู มัสยิดคือศูนย์กลางของการปฏิบัติภารกิจต่างๆ ทางศาสนา ในขณะที่ฮินดูปฏิบัติภารกิจทางศาสนาตามสถานที่ต่างๆ ที่มีความสำคัญตามความเชื่อทางศาสนาของตน³ อย่าง ครีณะเครงและอิกทิกคริกโครม

ทางด้านการเผยแพร่ศาสนา อิสลามพยายามเปลี่ยนให้คนนอกศาสนาหันมานับถือพระเจ้าของตนเพียงหนึ่งเดียวเหมือนกับตน ตามภาระที่พระเจ้าวางไว้ให้พวกตนเป็นผู้เผยแพร่คำสั่งสอนอัน ศักดิ์สิทธิ์ของพระองค์ สำหรับผู้นับถือศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัดจะมีความกระตือรือร้นในการ เผยแพร่ศาสนาอิสลามตามหลักการทหารและการควบคุมทางการเมืองจะต้องดำเนินไปด้วยกัน

ชัยชนะทางการทหารของมุสลิมขึ้นอยู่กับคุณค่าของการอุทิศตนในการทำสงครามศักดิ์สิทธิ์ หรือยิฮาด (Jihad) มากที่สุด การทำยิฮาดเป็นการใช้กำลังอาวุธเข้าบังคับให้หันมานับถือศาสนาอิสลาม การกระทำเช่นนี้ถือว่าเป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามอย่างแท้จริง หรือเรียกว่าเป็นจิตวิญญาณ (Spirit) ของอิสลาม ดังคำกล่าวที่ว่า "มือหนึ่งถือดาบ อีกมือหนึ่งถือคัมภีร์"⁴ ทั้งนี้เพราะพระเจ้าได้ ทรงมอบอำนาจในการประกาศสงครามอันศักดิ์สิทธิ์นี้ผ่านทางผู้นำ นับว่าเพื่อให้ศาสนาอิสลาม ดำเนินต่อไป ผู้ที่ตายในสงครามศักดิ์สิทธิ์จะได้สถิตในสรวงสวรรค์และกลายเป็นผู้บริสุทธิ์ ความเชื่อ นี้ทำให้มุสลิมทำสงครามกับเจ้าของดินแดนเพื่อนบ้านอย่างห้าวหาญ เข้มแข็ง จนกระทั่งประสบความสำเร็จแต่ขณะเดียวกันก็สร้างลักษณะนิสัยที่ขาดการประนีประนอมให้กับชาวมุสลิม

การทำยิฮาดเป็นการทำสงครามเพื่อศาสนา ดังจะเห็นได้จากคำสอนของศาสนาอิสลามที่ว่า "สุเจ้าจงรบเถิด จนกว่าการบูชารูปเคารพอันเป็นตัวยมหายจะสิ้นไป ให้เหลือแต่ลัทธิของพระอัลลอฮ์ เท่านั้น และถ้าศัตรูจะเสียได้ (ซึ่งการบูชารูปเคารพ) ก็จงหยุดการเป็นข้าศึก เว้นแต่เขาเหล่านั้นเป็น พวกชัมชิ่งแก" และ "การสงครามได้กำหนดเป็นประกาศิตไว้สำหรับเจ้า แม้ว่าสงครามจะเป็นภาระ

¹ Percival Spear. (1952). *op.cit.* p.63.

² จ่ายซะกาต คือ การบริจาคทาน. (อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมได้จาก จำนง ทองประเสริฐ. (2513). *แหล่งเดิม*. หน้า 261-263.)

³ M. Mujeeb. (1972). *op.cit.* p.10.

⁴ Ishwari Prasad & S.K. Subedar. (1974). *op.cit.* p.1.

ของเจ้าก็ตาม"¹ ส่วนศาสนาฮินดูนั้น หากใครจะนับถือก็สามารถนับถือได้ นอกจากนั้นศาสนาฮินดูมิได้มีการทำสงครามศักดิ์สิทธิ์เหมือนศาสนาอิสลาม หากมีการสู้รบตามหลักศาสนาฮินดูนั้น ชนวรรณะกษัตริย์เท่านั้นที่ต้องทำหน้าที่นี้เพราะเป็นวรรณะของนักรบ ดังนั้นทุกครั้งที่รบ ฮินดูจะรบเพื่อจุดมุ่งหมายของตนเท่านั้นมิได้รบเพื่อศาสนา

ดังนั้นหลักการของศาสนาอิสลามที่มุสลิมยึดถือ กับหลักการของศาสนาฮินดูที่ฮินดูนับถือมีความแตกต่างกันมาก อีกทั้งยังมีหลายข้อที่มีความขัดแย้งกัน เมื่อประกอบกับลักษณะของการไม่ประนีประนอมกับความเชื่อทางศาสนา และฮินดูกับมุสลิมต่างเคารพในคำสั่งสอนของศาสนาตนอย่างแรงกล้า จึงทำให้เห็นถึงการไม่ปรองดองกันของทั้งสองฝ่าย ความแตกต่างทางศาสนากลายเป็นสิ่งแรกที่ฮินดูและมุสลิมส่วนใหญ่นึกถึงเมื่อเกิดกรณีพิพาทระหว่างกัน ดังนั้นกรณีพิพาทกันแม้แต่ในระดับเล็กสุดก็อาจจะถูกมองว่าเป็นเพราะฝ่ายตรงข้ามแสดงอาการเป็นปรีภัยต่อศาสนาของอีกฝ่ายได้เสมอ ตลอดเวลาหนึ่งพันปีมานี้จึงไม่มีความรู้สึกปรองดองหรือเข้าใจกันระหว่างมุสลิมและฮินดู ดังบทกลอนของนักกวีที่ชื่อ กะบีร์ (Kabir, ค.ศ. ๑๔๔๐-๑๕๑๘) ที่ว่า

ฮินดูกล่าวสรรเสริญพระราม (Ram) อันเป็นที่รักยิ่ง
ชาวเติร์ก (มุสลิมกลุ่มเติร์กที่เข้ามาในขณะนั้น) กล่าวสรรเสริญราฮิม (Rahim)
ครั้นแล้วทั้งฮินดูและมุสลิมต่างก็มาซึ่งกันและกัน
ฮินดูปรารถนาอย่างแรงกล้าในการสักการะบูชารูปเคารพ
ชาวเติร์กก็ปรารถนาอย่างแรงกล้าในการโค้งศีรษะ (เป็นลักษณะของการทำละหมาดเพื่อแสดงศรัทธาต่อพระเจ้าอัลลอฮ์)
ทั้งฮินดูและมุสลิมมีศรัทธาในศาสนาของตน
แต่ฮินดูและมุสลิมไม่เคยที่จะเรียนรู้ความเป็นจริงทางศาสนาของกันและกัน²

กะบีร์

นอกจากนั้นจะเห็นได้จากทัศนคติของ ดอกเตอร์ อาร์. ซี. มะจุมดาร์ (Dr. R.C. Majumdar) ผู้มีความเชี่ยวชาญทางด้านประวัติศาสตร์อินเดีย ได้ชี้ให้เห็นถึงพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างกลุ่มชนมุสลิมและกลุ่มชนฮินดู ดังนี้

รากฐานและพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างสองกลุ่มชนเป็นสิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจน ศาสนาและแนวความคิดทางสังคมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตของคน ได้นำไปสู่ความแตกต่างของทั้งสองกลุ่มชน การศึกษาวรรณคดีและวัฒนธรรมของทั้งสองกลุ่มชนเป็นเส้นแบ่งของความแตกต่างแม้ว่าชาวมุสลิม

¹ เสถียร พันธรัณย์. (2514). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. หน้า 437.

² Peter Gottschalk. (2000). *Beyond Hindu and Muslim*. p.20.

กับชาวฮินดูจะอาศัยอยู่ร่วมกันมานาน แต่ประชาชนโดยทั่วไปได้คำนึงถึงวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มน้อยมาก¹

ก่อนการเข้ามาของมุสลิม ชาวพื้นเมืองของอินเดียนั้นมีศาสนาที่ตนนับถืออยู่ก่อนแล้วจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ชาวพื้นเมืองอินเดียจะมองว่าศาสนาอิสลามเป็นศาสนาต่างชาติ ถึงแม้ว่าศาสนาอิสลามจะอยู่ในอินเดียมาอย่างยาวนานก็ตาม แต่นั่นก็มิได้หมายความว่าอิทธิพลของศาสนาอิสลามจะกว้างขวางครอบคลุมไปทั่วอินเดีย คนอินเดียส่วนใหญ่ยังคงนับถือศาสนาฮินดูตั้งนั้นแนวคิดแบบอิสลามจึงมีอิทธิพลอยู่เพียงในหมู่ของผู้เปลี่ยนศาสนา และผู้ที่เป็นทายาทของชาวมุสลิมที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในอินเดียเท่านั้น สาเหตุที่มุสลิมไม่สามารถทำให้ชาวอินเดียทั้งหมดหันมานับถือศาสนาอิสลาม เคารพและปฏิบัติตามกฎของศาสนาอิสลามได้

ประการแรกคือ ความศรัทธาและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน ชาวฮินดูมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองโดยเฉพาะเรื่องราวเกี่ยวกับตำนาน วรรณคดี มหาเทพยต์ต่างๆ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของฮินดูยากที่จะมีชนชาติอื่นมาทำลายได้ แม้ว่าจะมีการตีความใหม่อีกครั้งในช่วงที่มุสลิมเข้ามาปกครอง แต่ก็ไม่สามารถทำให้มหาเทพยต์เหล่านี้ลดความน่าประทับใจลงได้ นั่นเป็นการบ่งบอกให้เห็นว่าฮินดูมีศรัทธามั่งคั่งต่อวัฒนธรรมและศาสนาของตนอย่างแรงกล้า²

ความศรัทธาในศาสนาของฮินดู ดังที่กล่าวไว้แล้วว่าอินเดียเป็นดินแดนที่มีหลายเชื้อชาติหลายเผ่าพันธุ์ แต่เผ่าพันธุ์ที่มีมากที่สุดคือพวกอารยัน ซึ่งโดยส่วนใหญ่นับถือศาสนาฮินดู ดังนั้นอารยธรรมของฮินดูคือสิ่งที่ฮินดูภูมิใจ แม้ว่าพวกมุสลิมจะเข้ามาปกครองแล้วก็ตาม มุสลิมเองก็เล็งเห็นถึงความจริงข้อนี้ ดังนั้นมุสลิมจึงได้กำหนดกฎเกณฑ์ทางสังคมขึ้นมาเพื่อปกครองฮินดูเหล่านี้ โดยเฉพาะการใช้กฎเกณฑ์ทางเศรษฐกิจมาครอบงำวัฒนธรรมเดิมของฮินดู ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชาวฮินดูยอมจำนนต่อมุสลิม เพราะฮินดูไม่มีพลังพอที่จะต่อต้านผู้ปกครองมุสลิมได้ มีสิ่งเดียวที่กระทำได้ คือ ไม่ละทิ้งไปจากพระเจ้าของตน แม้ว่ามุสลิมจะใช้วิธีการที่รุนแรงแค่ไหนก็ไม่สามารถทำให้ฮินดูเสื่อมศรัทธาจากศาสนาของตนเองได้³ เห็นได้จากคำกล่าวของนักประวัติศาสตร์ ที่ชื่อ สาทิช จันทรา (Satish Chandra) กล่าวว่า "ฮินดูเป็นพวกที่มีความยึดมั่นต่อศรัทธาของพวกเขา ถึงแม้ว่าผู้ปกครองมุสลิมจะพยายามออกกฎต่างๆ อย่างมากมาย เพื่อควบคุมดินแดนของพวกเขามากกว่า 400 ปีแล้วก็ตาม ฮินดูยอมที่จะจ่ายภาษีชยยะมากกว่าที่จะหันไปนับถือศาสนาอื่น"⁴

¹ Leonard. A. Gordon. (1993). *Divided Bengal: Problems of Nationalism and Identity in the 1947 Partition*. in *India's Partition: Process, Strategy and Mobilization*. pp.275-276.

² Rajni Kothari. (1970). *Politics in India*. p.22.

³ Shashi Joshi & Bhagwan Josh. (1994). *op.cit.* p.149.

⁴ *Ibid.* p.150.

ด้วยเหตุนี้จึงอาจมองได้ว่าศาสนาอิสลามเข้ามาในอินเดียขณะที่ชาวอินเดียมีความเชื่อฝังลึกอยู่ในศาสนาฮินดูแล้ว ศาสนาฮินดูได้ฟื้นฟูตัวเองให้แข็งแกร่งเพื่อต่อต้านกับศาสนาต่างๆ ที่มีอยู่ในอินเดียขณะนั้น เช่น ศาสนาพุทธ ดังนั้น เมื่อศาสนาอิสลามแผ่เข้ามาในอินเดียจึงได้แต่ผู้ศรัทธาจากพุทธศาสนิกชนเป็นส่วนใหญ่ บริเวณมณฑลสินธุและปัญจาบตะวันตกนั้นคนนับถือพุทธศาสนาในรูปที่เสื่อมมากแล้วจึงหันไปนับถืออิสลามได้ง่าย ในเบงกอลตะวันออกก็เช่นกัน จึงทำให้ภายหลังการแบ่งแยกดินแดน ทั้งสองบริเวณได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของประเทศใหม่ (มณฑลสินธุและปัญจาบตะวันตกเป็นประเทศปากีสถาน ค.ศ.1947 ส่วนเบงกอลตะวันออก เป็นประเทศบังกลาเทศใน ค.ศ.1971)

ประการที่สอง การปกครองและกฎเกณฑ์ข้อบังคับของมุสลิมที่มีต่อฮินดู การที่มุสลิมเข้ามาเป็นชนชั้นปกครองเผยแผ่ศาสนาอิสลามไปยังผู้อยู่ใต้ปกครอง ทำให้เกิดการแบ่งแยกในหมู่ประชาชนออกเป็นมุสลิมกับฮินดู มุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อยจึงระแวงชนกลุ่มใหญ่ ทำให้มุสลิมพยายามแสดงอำนาจว่าตนเป็นฝ่ายชนชั้นปกครอง เมื่ออารยธรรมฮินดูซึ่งผูกพันกับศาสนาไม่ได้รับการอุปถัมภ์ส่งเสริมจากผู้ปกครอง อีกทั้งยังมีการทำลายวิหาร เทวาลัยที่มีอยู่เดิมหรือห้ามซ่อมแซมและสร้างใหม่ นอกจากนั้นคนอินเดียบางส่วนหันไปนับถือศาสนาอิสลาม ทำให้คนอินเดียอีกส่วนหนึ่งเกรงลัทธิดั้งเดิมจะเสื่อมสูญ จึงเคร่งในลัทธิฮินดูมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดความอนุรักษ์นิยมในกลุ่มชนฮินดู ดังนั้นฮินดูจึงเริ่มเข้มงวดในการแบ่งชนชั้นวรรณะมากกว่าเดิม เพราะฮินดูพยายามรักษานับธรรมนิยมของตนไว้มิให้ถูกพวกมุสลิมกลืน จึงปฏิบัติตามกฎของวรรณะอย่างเคร่งครัด ทำให้เกิดสังคมที่ตายตัวเพราะต้องอยู่ภายใต้กรอบของวรรณะโดยตลอด ฮินดูจึงถือว่าพวกมุสลิมเป็นเสมือนพวกนอกวรรณะ ยากที่จะคบหากันอย่างสนิทใจได้ ด้วยเหตุนี้เองกฎข้อบังคับของมุสลิมจึงเป็นผลโดยตรงที่ทำให้ฮินดูมีความสามัคคีและรวมกลุ่มกันตามวรรณะของตนเองมากยิ่งขึ้น จนยากที่จะเปลี่ยนแปลง¹

ประการที่สาม ระบบวรรณะ กล่าวคือ ศาสนาฮินดูเชื่อในระบบวรรณะ พวกมุสลิมจัดเป็นพวกนอกวรรณะในสายตาของฮินดู ตามกฎของวรรณะนั้นวรรณะเดียวกันจึงจะแต่งงานกันได้ รับประทานอาหารร่วมกันได้และถ่ายทอดความรู้อาชีพแก่กันได้ ดังนั้น จึงไม่มีการสังสรรค์กันระหว่างฮินดูกับมุสลิม พวกฮินดูแม้อยู่ในวรรณะต่ำหรือนอกวรรณะ ก็ยังมีพรรคพวกที่ฐานะเสมอกับตน แต่ถ้าเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลามก็จะกลายเป็นคนไร้ญาติขาดมิตรทันที จึงทำให้ฮินดูเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เปลี่ยนศาสนาเป็นอิสลาม โดยส่วนใหญ่จะเป็นฮินดูที่อยู่ในวรรณะต่ำซึ่งไม่พอใจฐานะของตนที่ถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม ส่วนฮินดูวรรณะสูงจะเปลี่ยนศาสนาก็ต่อเมื่อมั่นใจว่าการเปลี่ยนศาสนาจะสามารถส่งเสริมฐานะของตนให้มีความมั่นคงในการแสวงหารายได้และตำแหน่งในราชสำนักได้เท่านั้น เมื่อศาสนาอิสลามไม่สามารถจะล้มล้างศาสนาฮินดูได้ จึงทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องหาทางผสมกลมกลืนหรือไม่ก็ปะทะกันจนต้องแยกดินแดนออกไป ดังคำกล่าวของเอช.วี. ฮุดสัน.(H.V. Hodson) ที่ว่า

¹ Rajni Kothari. (1970). *op.cit.* p. 23.

ศาสนาฮินดูเป็นมากกว่าความเชื่อ แต่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของฮินดู ศาสนาฮินดูได้ซึมซับเข้าไปอยู่ในชีวิตประจำวัน ความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม การสมรสในสังคมฮินดู นอกจากนั้นพิธีกรรมทางศาสนาก็ถูกทำให้ซับซ้อนและศักดิ์สิทธิ์จนกลายเป็นความเลื่อมใสศรัทธา และปฏิบัติต่อมาอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะระบบวรรณะที่มีการนับถือกันอย่างเข้มงวด แม้จะมีการเปลี่ยนศาสนาไปบ้างแต่ในส่วนลึกของพวกที่เปลี่ยนศาสนาก็ยังคงเชื่อในเรื่องของวรรณะอยู่มาก¹

ประการที่สี่ ความแตกต่างทางศาสนา กล่าวคือ ศาสนาอิสลามเป็นทั้งศาสนาและวิถีชีวิต อีกทั้งความเชื่อของศาสนาฮินดูและอิสลามยังมีความแตกต่างกันมาก เช่น ศาสนาฮินดูมีการสร้างรูปบูชาต่างๆ ตามความนับถือของแต่ละบุคคล แต่ศาสนาอิสลามต่อต้านและทำลายรูปบูชา ศาสนาฮินดูนับถือวัวและไม่กินเนื้อวัว ส่วนมุสลิมนิยมกินเนื้อวัว

ฮินดูนับถือเทพเจ้ามากมายในขณะที่มุสลิมยึดมั่นในพระอัลลอฮ์องค์เดียวว่าเป็นพระเจ้าสูงสุด ฮินดูชอบการบูชาอย่างเอิกเกริก ทั้งในงานบุญและงานศพ มีขบวนแห่ การส่งเสียงดัง และพิธีกรรมสาธารณะมากมาย แต่มุสลิมชอบความสงบเงียบในการทำพิธีกรรมทางศาสนา ฮินดูถือว่าชีวิตเป็นทุกข์ จึงแสวงหาความหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด ส่วนอิสลามถือว่าการมีชีวิตในโลกเป็นโอกาสดีที่จะรับใช้พระเจ้า

ด้วยเหตุนี้เองมุสลิมจึงไม่สามารถที่จะกลืนฮินดูได้ แม้ว่าตนจะเป็นผู้ปกครองและครอบครองดินแดนส่วนใหญ่ในอินเดีย เมื่อไม่สามารถกลืนฮินดูได้ จึงจำเป็นต้องออกกฎหมายข้อบังคับต่างๆ เพื่อที่จะให้ฮินดูยำเกรงต่ออำนาจของมุสลิม ฮินดูจึงรู้สึกขมขื่นอย่างมากที่ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมุสลิม

จากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ถึงความขัดแย้งและการต่อสู้กันระหว่างฮินดูและมุสลิมในอินเดีย การเข้ามาของมุสลิมโดยการใช้กำลังเพื่อครอบครองและบังคับให้คนอินเดียกลุ่มต่างๆ หันมานับถือศาสนาอิสลามหรือไม่ก็สร้างกฎเกณฑ์ทางสังคมให้คนอินเดียอยู่ภายใต้อำนาจของมุสลิม ดังนั้นสันติภาพและการยอมรับนับถือกันระหว่างจักรวรรดิมุสลิมกับมณฑลประเทศราชฮินดูจึงเกิดขึ้นน้อยมาก โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นการยอมจำนนด้วยอำนาจที่เหนือกว่า แต่จะมีการลุกขึ้นมาต่อต้านอยู่ตลอดเวลา

แม้ว่าจะมีการพยายามอยู่บ้างที่จะประนีประนอมความขัดแย้งในสมัยของจักรพรรดิอักบาร์ที่ยกเลิกภาษีญิซยะที่ใช้กับฮินดู ชักจูงฮินดูเข้าสู่ระบบราชการ และจัดตั้งศาสนาใหม่ที่ผสมผสานความเชื่อของศาสนาฮินดู อิสลามและคริสต์เข้าด้วยกัน² แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า ผู้สืบทอดอำนาจต่อจากจักรพรรดิอักบาร์ไม่เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเข้าใจอันดีร่วมกันของเหล่าผู้นับถือศาสนาต่างๆ ในอินเดีย ความรู้สึกเป็นศัตรูต่อกันจึงยังมีอยู่ต่อไป

¹ H.V. Hodson. (1969). *The Great Divide Britain – India – Pakistan*. pp.9-10.

² เรียกว่าลัทธิดิ-ลาฮี (Din-i-Ilahi) เป็นลัทธิที่ตั้งขึ้นโดยพระเจ้าอักบาร์มหาราช เมื่อค.ศ.1582 มีลักษณะเป็นการประสานความเชื่อระหว่างอิสลามและฮินดู เข้าด้วยกัน (อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมได้จาก ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. (2545). *ประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาอินเดีย*. หน้า 133–134.)

เมื่อชาวฮินดูและมุสลิมซึ่งมีความเชื่อและวิถีชีวิตที่แตกต่างกันต้องมาเผชิญหน้ากัน ประกอบกับการไม่ยอมโอนอ่อนผ่อนตามอารยธรรมของแต่ละฝ่ายก็ย่อมนำมาซึ่งความขัดแย้ง ในขณะที่มุสลิมเป็นใหญ่ในอินเดีย แต่ฮินดูเป็นเพียงชนใต้ปกครองจึงไม่ประสบความสำเร็จในการต่อต้านมุสลิม แต่เมื่ออังกฤษเข้ามาเป็นใหญ่แทนมุสลิม ฮินดูจึงมีอิสระที่จะแสดงออกมากขึ้น

สรุป

ความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมตั้งแต่ค.ศ.712 เมื่อมุสลิมเข้ามาปกครองมณฑลสินธุจนกระทั่งถึงค.ศ.1858 เมื่ออินเดียอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ สิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงคือความแตกต่างทางศาสนา ทั้งสองศาสนาล้วนเป็นศาสนาที่มีคนนับถือมากในอินเดีย ดังนั้นเมื่อทั้งสองศาสนาต้องมาขัดแย้งกัน ความเสียหายในอินเดียจึงมีมากจนทำให้ทั้งสองศาสนาไม่สามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้ แม้ว่าตัวแปรสำคัญที่ทำให้ทั้งสองศาสนาต้องแตกแยกกันจะเป็นอังกฤษที่เข้ามาปกครองอินเดียต่อจากมุสลิม แต่ก่อนหน้าที่อังกฤษจะเข้ามานั้นทั้งสองศาสนาก็มีความขัดแย้งกันอยู่ก่อนแล้ว

นับตั้งแต่การเข้ามาและปกครองอินเดียของมุสลิม จะเห็นได้ว่ามุสลิมไม่ยอมโอนอ่อนผ่อนตามหลักของศาสนาฮินดู และฮินดูเองก็ยึดถือแนวปฏิบัติทางศาสนาของตนอย่างเคร่งครัด ด้วยเหตุนี้เองทั้งสองศาสนาจึงไม่สามารถที่จะรวมกันได้ ถึงแม้ว่าจะมีการผสมกลมกลืนกันบ้าง แต่ก็ไม่ใช่หลักการทางศาสนา ดังที่กล่าวไว้แล้วว่าหลักการทางศาสนาของทั้งสองนั้นมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง จึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะทำให้ทั้งสองศาสนายอมที่จะเห็นอกเห็นใจกัน เมื่อมุสลิมเป็นชนชั้นปกครองและยังปกครองฮินดูอย่างกดขี่ แม้ว่าจะมีบ้างในบางสมัยที่ชาวมุสลิมปกครองฮินดูอย่างอะลุ่มอล่วย แต่นั่นก็ไม่สามารถทำให้ฮินดูและมุสลิมอาศัยอยู่ร่วมกันได้ จนนำไปสู่การแยกออกไปตั้งเป็นประเทศของชาวมุสลิม

บทที่ 2

ฮินดูและมุสลิมภายใต้การปกครองของอังกฤษ

ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 15 ยุโรปชาติแรกที่เข้ามาติดต่อกับอินเดียคือโปรตุเกส โดยเข้าตั้งสถานีการค้า เป็นแห่งแรกที่เมืองท่ากาลิกัต (Calicut) ภายในเวลาไม่นานโปรตุเกสก็สามารถเข้าควบคุมการค้าต่างประเทศของอินเดียได้ จนกระทั่งถึงศตวรรษที่ 17 ฮอลันดาหรือดัตช์ (Dutch) เป็นชาติที่สองที่เข้ามาค้าขายกับอินเดีย โดยตั้งสถานีการค้าอยู่บนฝั่งโกลคอนดา (Golkonda) และต่อมาก็ขยายมาตั้งที่ชายฝั่งโคโรแมนดัล (Coromandal) ในช่วงแรกการค้าขายของฮอลันดานั้นเจริญรุ่งเรืองมาก ประกอบกับที่โปรตุเกสประสบปัญหาความวุ่นวายในประเทศของตนเองทำให้การค้าขายในอินเดียไม่เจริญรุ่งเรืองเหมือนก่อน ส่งผลให้ฮอลันดาเข้ามามีอำนาจแทนที่ แต่ฮอลันดานั้นสนใจในการค้าขายบริเวณชายฝั่งของชวามากกว่าเป็นผลให้ในเวลาต่อมาการค้าขายของฮอลันดาในอินเดียซบเซาลง และอังกฤษซึ่งเข้ามาเป็นชาติที่สามก็มาแทนที่ฮอลันดา

1. การขยายอำนาจของอังกฤษในอินเดีย

อังกฤษเริ่มเข้ามาในอินเดียประมาณ ค.ศ.1600 โดยมีจุดประสงค์เพื่อการค้า อังกฤษได้จัดตั้งบริษัทเพื่อผูกขาดการค้าทางด้านเอเชียตะวันออกซึ่งเรียกกันว่าบริษัทอินเดียตะวันออก (East India Company) ในตอนแรกอังกฤษได้มุ่งไปทางสุมาตรา ชวา เพื่อแสวงหาเครื่องเทศ ต่อมาใน ค.ศ.1608 อังกฤษจึงได้จัดตั้งสถานีการค้าในอินเดียเป็นครั้งแรกในมณฑลสุราต (Surat) และส่งทูตไปเจริญสัมพันธไมตรีกับสุลต่านชะฮ์จาห์ และได้รับอนุญาตให้เปิดสถานีการค้าได้

ต่อมาปลายคริสต์ศตวรรษที่ 17 อาณาจักรมูซัลมีสภาพอ่อนแอมาก ผู้ครองมณฑลต่างๆ มักทำสงครามแย่งชิงอำนาจกัน ส่วนภายในราชสำนักก็มีการแย่งชิงราชสมบัติ อังกฤษเห็นความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในอินเดียและกลัวว่าจะมากระทบต่อการค้าของอังกฤษ ประกอบกับช่วงนั้นฝรั่งเศสได้เข้ามาตั้งสถานีการค้าอย่างมั่นคงแล้วที่เมืองปอนดิเชอร์รี่ (Pondicherry) ใน ค.ศ.1674¹ อังกฤษกลัวว่าฝรั่งเศสจะสร้างอำนาจในอินเดียและอาจเป็นภัยต่อการค้าของอังกฤษได้ เห็นถึงความจำเป็นในการเข้าแทรกแซงทางการเมืองของราชวงศ์มูซัล

เดิมทีทั้งอังกฤษและฝรั่งเศสต่างไม่เข้าไปแทรกแซงกิจการภายในราชสำนักมูซัลเท่าใดนัก ยกเว้นในกรณีที่มีผลกระทบโดยตรงต่อผลประโยชน์ทางการค้า² แต่เมื่อเกิดสงครามระหว่างอังกฤษกับฝรั่งเศสในยุโรปที่เรียกว่า สงครามสืบราชสมบัติออสเตรียใน ค.ศ.1740-1748 จึงทำให้อังกฤษและฝรั่งเศสเป็นศัตรูกัน และทำสงครามกันในอินเดียที่เรียกว่า สงครามคาร์นาติก (Carnatic War) ทั้ง

---

¹ T.Walter Wallbank. (1963). *op.cit.* p.59

² *Ibid.* p.61.

หมดสามครั้ง ผลของสงครามการรณาคือนั้นอังกฤษเป็นฝ่ายมีชัยชนะ จึงทำให้อำนาจของอังกฤษขยายกว้างขึ้นในอินเดีย

ต่อมาเมื่อเกิดสงครามเจ็ดปีในยุโรประหว่างอังกฤษกับฝรั่งเศสในค.ศ.1756 ทั้งสองฝ่ายต่างก็เตรียมตัวทำสงครามกันอีกครั้ง โดยครั้งนี้อังกฤษได้สร้างป้อมปราการที่เมืองกัลกัตตา เพื่อไว้ต่อสู้กับฝรั่งเศส แต่นาวาบ(Nawab) แห่งเบงกอลเข้าใจผิดว่าอังกฤษท้าทายอำนาจของตน จึงยกกองทัพเข้ายึดกัลกัตตา และจับชาวอังกฤษ 145 คนเป็นเชลย โดยขังไว้ในห้องเล็กๆ ที่มีขนาด ยาว18 ฟุต กว้าง 14 ฟุต 9 นิ้ว ที่รู้จักกันในชื่อว่าห้องมืดแห่งกัลกัตตา (Black Hole of Calcutta) ในวันรุ่งขึ้นปรากฏว่ามีผู้รอดตายเพียง 23 คน¹ เพราะอากาศหายใจไม่พอ อังกฤษจึงถือว่าจำเป็นจะต้องตอบโต้การกระทำอันป่าเถื่อนนี้จึงยกกองทัพเข้ายึดมณฑลเบงกอลได้ในค.ศ.1757 ซึ่งนับเป็นก้าวแรกของการสร้างอาณานิคมในอินเดีย

ตั้งแต่นั้นมาอังกฤษจึงเริ่มขยายอำนาจทางการเมืองเหนืออินเดีย โดยการยื่นคำขาดให้เจ้าอินเดียทั้งหลายเลือกเอาระหว่างการมีอำนาจปกครองต่อไป โดยยอมให้อังกฤษดูแลเรื่องการเมืองภายนอกและกำลังทหารป้องกันรัฐหรือสูญเสียอำนาจทั้งหมดเพราะอังกฤษจะใช้กำลังเข้ายึดครองมณฑลที่ปฏิเสธการทำไมตรี ปรากฏว่ามีมณฑลต่างๆ จำนวนมากตัดสินใจทำไมตรีโดยยกอำนาจการเมืองภายนอกและการทหารให้อังกฤษ ดังนั้นอังกฤษจึงมีการปกครองอินเดียเป็นสองแบบคือแบบรัฐเจ้าพื้นเมือง (Native States) กับดินแดนที่ขึ้นตรงกับอังกฤษ (British India) โดยมีข้าหลวงใหญ่ที่อังกฤษแต่งตั้งมาคอยดูแล

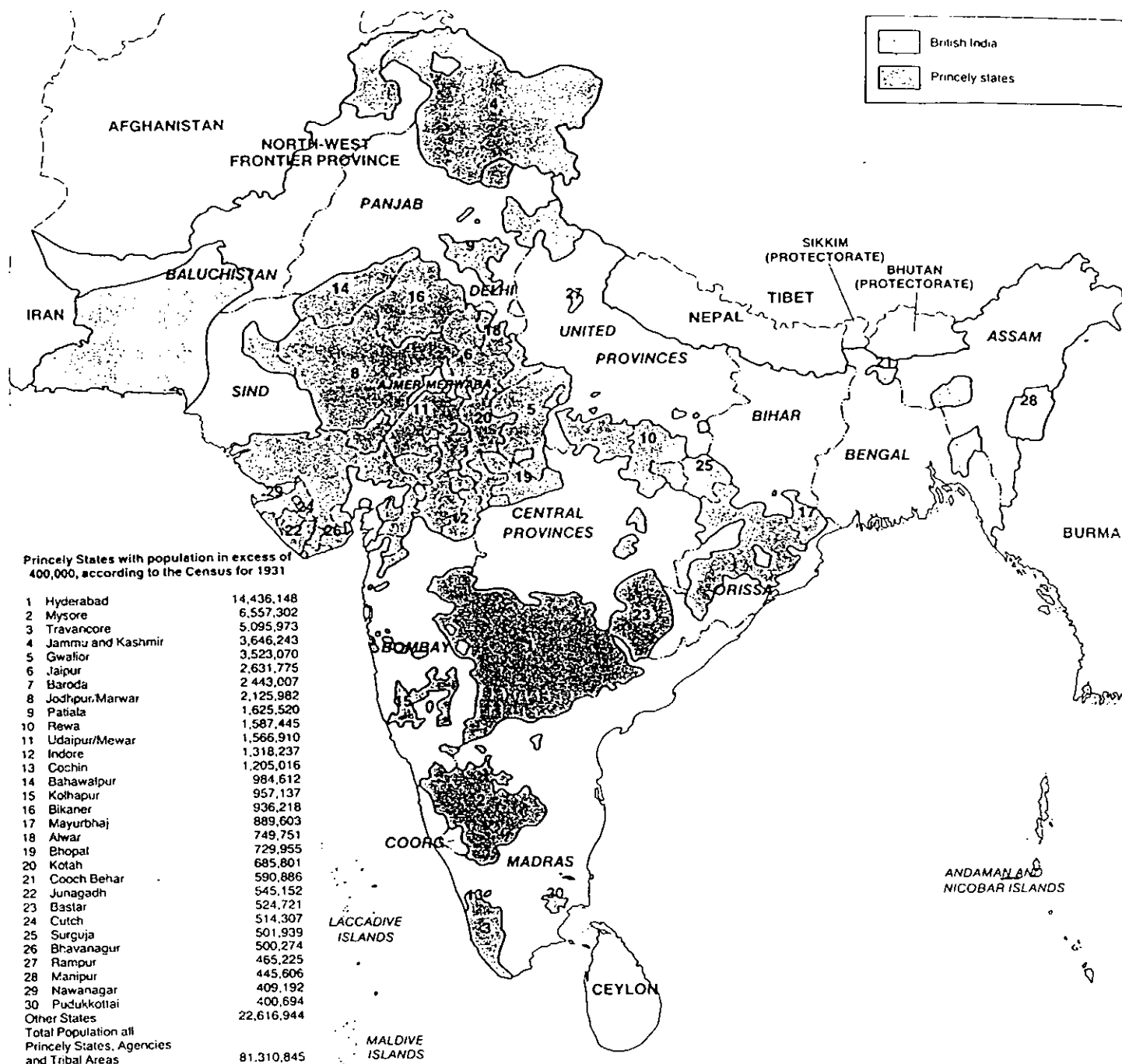
ต่อมาเมื่ออังกฤษสามารถปราบพวกมราธาและพวกสิกข์ที่พยายามตั้งตัวเป็นใหญ่เพื่อที่จะเข้ามาแทนที่อาณาจักรมุขัล อังกฤษจึงมีอำนาจมากที่สุดในอินเดียแต่ปล่อยให้ราชวงศ์มุขัลปกครองอินเดียเพียงในนามต่อไป จนกระทั่งเกิดกบฏซีปอย (Sepoy Mutiny) ระหว่างค.ศ.1857-1858 อังกฤษจึงได้เนรเทศกษัตริย์ราชวงศ์มุขัลองค์สุดท้ายไปประเทศพม่า และประกาศตั้งอินเดียเป็นอาณานิคมของอังกฤษอย่างเป็นทางการในค.ศ.1858

เมื่ออังกฤษเข้าปกครองอินเดียแล้วนโยบายแรกที่อังกฤษนำมาใช้ในการบริหารอินเดียคือนโยบายแบ่งแยกและปกครอง (Divide and Rule) วัตถุประสงค์ก็เพื่อให้มณฑลแต่ละมณฑลจะต้องไม่สามัคคีกัน รวมถึงกลุ่มชนต่างๆ ก็จะต้องไม่สามัคคีกัน จำเป็นต้องแข่งขันกันด้วยการพึ่งพาอังกฤษอีกด้วย

2. การใช้นโยบายแบ่งแยกและปกครอง

ตามที่ไดกล่าวมาแล้วว่าอินเดียเป็นประเทศที่มีหลายเชื้อชาติ ศาสนา แต่ละศาสนาก็มีความแตกต่างกัน ดังนั้นเมื่ออังกฤษเข้ามาปกครองอินเดีย อังกฤษได้เล็งเห็นถึงความจริงข้อนี้ การปกครองที่ดีที่สุดที่อังกฤษใช้สำหรับการปกครองอินเดีย คือ การถ่วงดุลอำนาจระหว่างมุสลิมและฮินดู

¹ Sir George Dunbar,Bt. (1949). *op.cit.* p.339.

ภาพประกอบ 4 แสดงมณฑลที่อังกฤษปกครองโดยตรงกับมณฑลที่มีเจ้าผู้ครองนครในค.ศ.1931

ที่มา: Francis Robinson. (1989). *The Cambridge Encyclopedia of India, Pakistan, Bangladesh, Srilanka*. p.140.

อังกฤษจึงนำนโยบายแบ่งแยกและปกครองมาใช้ นโยบายนี้ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการนำไปสู่ความขัดแย้งของชนชาติทั้งสองกลุ่ม และมีผลทำให้เกิดประเทศปากีสถานในเวลาต่อมา

เดิมทีสภาพของอินเดียนั้นมีความแตกแยกในตัวของมันเองอยู่แล้ว โดยแบ่งเป็นกลุ่มฮินดูและมุสลิมซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และการฟื้นฟูศาสนาการเมือง (Politico-religious) ขึ้นระหว่างชนสองกลุ่ม ต่อมาการแตกแยกเริ่มรุนแรงขึ้นอีกเพราะได้รับผลกระทบจากอำนาจภายนอกซึ่งก็คือ นโยบายแบ่งแยกและปกครองของอังกฤษ¹ นั่นเอง

นโยบายแบ่งแยกและปกครอง เป็นนโยบายที่อังกฤษนำมาใช้ในอินเดียอย่างประสบผลสำเร็จ อังกฤษได้นำนโยบายแบ่งแยกและปกครองมาใช้เพราะอังกฤษเห็นว่าอินเดีย ประกอบด้วยกลุ่มชนหลายกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มมุสลิมและฮินดู เพื่อการดำรงอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและผลประโยชน์ของอังกฤษ อังกฤษจึงให้การสนับสนุนทั้งสองกลุ่มที่แตกแยกกันอยู่แล้วให้ยิ่งเกิดความแตกแยกกันมากขึ้น ซึ่งในประการหลังนี้เองที่ส่งผลให้กลุ่มการเมืองของอินเดียขาดความเป็นเอกภาพ เพราะต่างแข่งขันกันดังคำกล่าวของเซอร์จอห์น เบอร์นาร์ด กล่าวว่า “ที่จริง รัฐบาลอังกฤษจะไม่ทรงตัวได้ครบเท่าทุกวันนี้ถ้าไม่ดำเนินนโยบายก่อการแตกร้างขึ้น ดังปรากฏอยู่ในการวิวาทบาดหมางระหว่างฮินดูกับอิสลาม ทั้งเป็นความจริงด้วยว่าการทะเลาะวิวาทบาดหมางระหว่างฮินดูกับอิสลามได้เริ่มขึ้นตั้งแต่สมัยเมื่ออังกฤษปกครอง”²

อังกฤษได้วางรากฐานเพื่อคุมอำนาจไว้ในมือมานานแล้ว เพราะผู้นำทั้งมุสลิมและฮินดูต่างได้รับการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อมจากอังกฤษ ดังนั้นนโยบายแบ่งแยกและปกครองจึงเป็นนโยบายที่อังกฤษสามารถที่จะเข้าข้างฝ่ายใดก็ได้ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ดังคำกล่าวของลอร์ด เอลฟินสโตนผู้ก่อตั้งสถาบันเอลฟินสโตน ซึ่งเป็นวิทยาลัยในบอมเบย์ ที่ว่า “จงทำให้แตกร้าง แล้วปกครอง นี่เคยเป็นคติของชาวโรมัน คติของเราก็คงต้องเป็นเช่นนั้นด้วย”³ เช่นเดียวกับคำกล่าวของพันโทยอนโคกผู้บัญชาการทหารของอังกฤษประจำกรุงลอนดอน ที่ว่า “เราควรพยายามทำให้เกิดแตกร้างกันขึ้นระหว่างนิกายและพรรคพวกต่างๆ ไม่ควรพยายามประนีประนอมปรองดองระหว่างนิกายและพรรคพวกนั้นๆ เลย จงทำให้แตกร้างและปกครอง นี่ควรเป็นหลักการแห่งรัฐบาลอินเดีย”⁴

นับตั้งแต่ยุคแรกที่อังกฤษเข้ามาในอินเดีย จนถึงประมาณทศวรรษ 1870 อังกฤษมักใช้วิธีผูกมิตรกับฮินดู ต่อต้านอำนาจของผู้ปกครองมณฑลต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นมุสลิมจนสามารถตั้งถิ่นฐานในอินเดียได้สำเร็จดังคำกล่าวของราชินี โคทารี (Rajni Kothari) ซึ่งเป็นนักรัฐศาสตร์ ได้กล่าวว่า

¹ Ishwari Prasad. & S.K. Subedar. (1974). *op.cit.* p. 3.

² สวามี สัตยานันท์บุรี. (2513). *มหาตมะ คานธี ผู้ปฏิวัติอินเดีย*. หน้า 281.

³ *แหล่งเดิม*. หน้า 280.

⁴ *แหล่งเดิม*. หน้า 281.

นโยบายแรกที่อังกฤษนำมาใช้ก็คือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกันโดยการต่อต้านชาวมุสลิม ถึงอย่างไรก็ตามข้อเท็จจริงที่แน่นอนคือ อังกฤษต้องการมีอิทธิพลเหนืออนุทวีปอินเดียที่กว้างใหญ่นี้และพยายามทำให้อำนาจของจักรวรรดิมุขัลอ่อนแอลงทีละน้อย อังกฤษใช้นโยบายเพื่อสวดส่งดูแลมุสลิมให้เชื่อฟัง อีกทั้งนโยบายนี้ก็จะมีผลในการจัดวางอาณาจักรใหม่ หรือการถ่วงดุลอำนาจหรือการทำให้อังกฤษยังคงมีอิทธิพลอยู่ต่อไป¹

หลังจากที่อังกฤษปราบกบฏชีปอยได้แล้ว อังกฤษไม่ไว้วางใจมุสลิมเพราะอังกฤษมองว่ามุสลิมคือกลุ่มชนที่ต่อต้านอังกฤษและเป็นตัวการสำคัญของกบฏชีปอย อังกฤษจึงส่งเสริมชาวฮินดูมากขึ้นเช่นให้ชาวฮินดูดำรงตำแหน่งในราชการ และเลิกล้มกฏห้ามปรัมประเพณีโบราณของชาวฮินดูที่อังกฤษเคยมองว่าเป็นเรื่องป่าเถื่อน ประกอบกับฮินดูเองก็ปรับตัวเข้ากับวิทยาการตะวันตกได้ดีกว่ามุสลิม ที่ต่อต้านอังกฤษในฐานะศัตรูแห่งจักรวรรดิมุขัล ทำให้ฮินดูมีความรู้สูงกว่ามุสลิม ส่งผลให้มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีกว่ามุสลิม

ด้วยเหตุนี้ฮินดูจำนวนมากจึงกลายเป็นชนชั้นกลางรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาสูงเป็นนักอุตสาหกรรม นายทุนเงินกู้ และเจ้าของที่ดินรุ่นใหม่ เปลี่ยนสภาพจากชนชั้นสองของจักรวรรดิมุขัล เป็นกลุ่มชนที่มีอิทธิพลมากกลุ่มหนึ่งในอินเดีย สร้างความไม่พอใจให้แก่มุสลิมเป็นอันมาก จึงทำให้มุสลิมไม่ยอมคบค้าสมาคมกับชาวอังกฤษและปฏิเสธอารยธรรมที่มาจากตะวันตกเพราะมุสลิมมองว่าอังกฤษจะทำให้มุสลิมห่างเหินจากศาสนา อีกทั้งมุสลิมเคยเป็นชนชั้นปกครองมาก่อนการยอมรับอารยธรรมตะวันตกเป็นการไม่ควรปฏิบัติ พฤติกรรมเช่นนี้ของมุสลิมยิ่งทำให้ชาวอังกฤษหวาดระแวงมากขึ้นดังคำกล่าวของลอร์ดเอลเลน โบโรห์ (Lord Ellen Borough) ผู้สำเร็จราชการประจำอินเดียในค.ศ.1848 ได้กล่าวว่า “ฉันไม่อาจหลับตาโดยเชื่อว่ามุสลิมจะเป็นมิตรต่ออังกฤษและด้วยเหตุนี้นโยบายที่ถูกต้องของอังกฤษคือเป็นมิตรต่อฮินดู”²

แต่ภายหลังทศวรรษ 1870 เป็นต้นไป อังกฤษเล็งเห็นถึงกระแสชาตินิยม ที่เริ่มก่อตัวขึ้นในหมู่ชนชั้นกลางของอินเดียในเวลานั้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นฮินดูที่ได้รับการศึกษาดีจากตะวันตก อังกฤษจึงได้พยายามยกระดับมุสลิมขึ้นมาคานอำนาจกับฮินดู ประกอบกับมุสลิมเองก็เริ่มมีท่าทีต่อวิทยาการตะวันตกที่เปลี่ยนไป มุสลิมเริ่มตื่นตัวต่อการรับเอาวิทยาการตะวันตกมากขึ้นดังนั้นนโยบายของอังกฤษสอดคล้องกับการกระทำของผู้นำทางการเมืองและศาสนาของฮินดูและมุสลิมในช่วงนั้นที่พยายามผลักดันกลุ่มชนของตนให้มีเอกภาพ และศักยภาพในการเรียกร้องสิทธิจากอังกฤษโดยผ่านทาง การฟื้นฟูเอกลักษณ์ดั้งเดิมทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้นๆ

อังกฤษใช้นโยบายแบ่งแยกและปกครองกับมุสลิมและฮินดูอย่างประสบความสำเร็จมาก เห็นได้วก่อนทศวรรษ 1870 อังกฤษให้การสนับสนุนฮินดูมากกว่ามุสลิม แต่พอหลังทศวรรษ 1870 อังกฤษเริ่มหันมาให้การสนับสนุนมุสลิมมากขึ้นดังคำกล่าวของนักประวัติศาสตร์ที่ชื่อ เซอร์แบมฟิลด์

¹ Rajni Kothari. (1970). *op.cit.* pp. 62-63.

² Ishwari Prasad. & S.K. Subedar. (1974). *op.cit.* p. 5.

ฟูเลอร์ ที่ว่า “รัฐบาลอังกฤษในอินเดีย เปรียบเสมือนชายมีเมียสอง คือ อินเดียกับอิสลาม แต่อิสลามเป็นตัวโปรด”¹ นั้นเพราะว่าอังกฤษต้องการให้มุสลิมถ่วงดุลอำนาจกับฮินดูที่เริ่มมีบทบาทในทางการเมืองมากขึ้นนั่นเอง

นับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นไป อังกฤษใช้นโยบายแบ่งแยกและปกครองขัดขวางความเป็นเอกภาพของทั้งสองกลุ่มชนได้ ด้วยการทำให้แนวคิดกลุ่มชนนิยมขยายตัวไปจนถึงขั้นเกิดปัญหากันระหว่างมุสลิมและฮินดู มีคำกล่าวของนายกรัฐมนตรีเซอร์แรมแซย์ แมคโดนัลด์ กล่าวแสดงให้เห็นถึงแนวคิดเรื่องกลุ่มชนนิยมของอังกฤษได้เป็นอย่างดีว่า “รัฐบาลอังกฤษแห่งอินเดีย กำลังแพร่หลายอาณาพอย่างชั่วร้าย กล่าวคือกระตุ้นเตือนให้ผู้นำแห่งมุสลิม ก่อให้เกิดความแตกร้างขึ้นระหว่างฮินดูกับอิสลาม การกระทำเช่นนี้ได้ก็โดยมอบสิทธิพิเศษให้แก่อิสลามนั่นเอง”² นอกจากนี้ก็ยังมีคำกล่าวของ ลอร์ด โอลิเวียร์ ที่แสดงทัศนะเกี่ยวกับการแบ่งแยกและปกครองว่า “ผู้ซึ่งมีความหมายคุ้นเคยกับกิจการในอินเดีย ย่อมปฏิเสธเสียมิได้ว่า หลักการแห่งข้าราชการอังกฤษในอินเดีย ถืออิสลามเป็นคนโปรด ทั้งนี้เพื่อจะใช้อิสลามเป็นเครื่องกีดขวางความรักชาติที่กำลังจะปรากฏขึ้นในพวกฮินดู”³

อังกฤษได้ปูพื้นฐานความแตกแยกระหว่างกลุ่มชนฮินดูและมุสลิมให้เริ่มคิดถึงสิทธิทางการเมือง แม้ว่าการกระทำครั้งนี้ทำให้ได้รับการต่อต้านจากประชาชนชาวอินเดียอย่างกว้างขวาง แต่ก็ถือว่าประสบความสำเร็จในการสลายเอกภาพระหว่างมุสลิมกับฮินดูเพราะทั้งสองฝ่ายต่างก็ไม่ไว้วางใจกันแล้ว และมีแนวคิดกลุ่มชนนิยมอย่างเต็มตัว โดยเฉพาะแผนการแบ่งแยกมณฑลเบงกอลของอังกฤษ

3. การแบ่งแยกมณฑลเบงกอล

เบงกอลเป็นมณฑลใหญ่ของอินเดีย มีพลเมืองถึง 78.5 ล้านคน(ในขณะนั้น) และเป็นดินแดนส่วนใหญ่อังกฤษปกครองโดยตรง (British India)⁴ มีเนื้อที่ประมาณ 190,000 ตารางไมล์รวมมณฑลพิหาร โอริสสา โชตะนาคปุระ (Chota Nagpura) และบางส่วนของอัซสัม เบงกอลเป็นมณฑลที่อยู่ทางตะวันออกของประเทศอินเดีย มีภาษาเบงกาลีเป็นภาษาประจำมณฑลเป็นดินแดนที่มีความเจริญมาแต่โบราณ มณฑลเบงกอลเป็นมณฑลที่มีความเจริญก้าวหน้ามากในสมัยที่อังกฤษใช้เป็นศูนย์กลางการปกครองอินเดีย ศาสนาอิสลามได้แพร่ขยายเข้ามาในเบงกอลจากการอพยพเข้ามาของพวกอัฟกันและเติร์ก โดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการชักชวนให้ประชาชนหันมานับถือศาสนาอิส

¹ สวามี สัตยนันท์บูรี. (2513). *แหล่งเดิม*. หน้า 281.

² *แหล่งเดิม*. หน้า 282.

³ *แหล่งเดิม*. หน้า 281-282.

⁴ Burton Stein. (2000). *op.cit.* p.290

ลามในเบงกอลภาคเหนือและภาคตะวันออกคือ ปีร์ (Pir) ซึ่งเป็นครูมุสลิมที่นับถือซูฟี¹ พวกนี้จะเผยแพร่ศาสนาในรูปแบบที่เรียบง่าย เน้นความศรัทธามากกว่าหลักการ เน้นความสันโดษและการเจริญภาวนาซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวอินเดียคุ้นเคยอยู่แล้ว อีกทั้งพวกนี้ยังพยายามที่จะสร้างความกลมกลืนกับวัฒนธรรมดั้งเดิม

ในสมัยจักรวรรดิมุขัล มีการพยายามครอบครองมณฑลเบงกอลตั้งแต่สมัยจักรพรรดิองค์แรกคือ พระเจ้าบาร์บุ แต่ไม่สำเร็จจนกระทั่ง ค.ศ. 1576 สมัยพระเจ้าอักบาร์มหาราชจึงสามารถยึดครองเบงกอลได้ แม้ว่าชาวเบงกอลจะตกอยู่ภายใต้อำนาจของราชวงศ์มุขัล แต่ชาวพื้นเมืองทั้งฮินดูและมุสลิมเชื้อสายอัฟกัันต่างพยายามต่อต้านอำนาจของราชวงศ์มุขัล จนถึงสมัยพระเจ้าชะฮางคีร์จึงสามารถปราบเบงกอลได้อย่างราบคาบ

ภายใต้การปกครองของมุสลิม ภาษาเบงกาลีและวรรณกรรมพื้นเมืองได้รับการฟื้นฟูยิ่งกว่าในสมัยฮินดูเป็นใหญ่เพราะสมัยนั้นใช้ภาษาสันสกฤตเป็นภาษาราชการและไม่ค่อยมีการส่งเสริมภาษาและวรรณกรรมพื้นเมือง ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 16 โจตันยะ (Chaitanya) ได้เริ่มขบวนการภักตี² ขึ้นในเบงกอล ต่อมาขบวนการภักตีได้กลายเป็นพลังสำคัญที่จะรักษาความเป็นฮินดูให้คงอยู่ได้ท่ามกลางอิทธิพลของมุสลิม เบงกอลกลายเป็นศูนย์ใหญ่ของปรัชญาอินเดียสำนักนยะยะ (Nyaya School) เป็นผลให้เบงกอลมีจำนวนฮินดูและมุสลิมใกล้เคียงกันมากสภาพนี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาการเมืองในสมัยที่เป็นอาณานิคมของอังกฤษ³

รัฐบาลอังกฤษเห็นว่าเบงกอลเป็นมณฑลใหญ่เกินไปภายใต้การดูแลของข้าหลวงเพียงคนเดียว จึงต้องการลดขนาดของมณฑลเบงกอลลงในค.ศ.1891 มีการประชุมระหว่างข้าหลวงของเบงกอล พม่า และอัสสัมเกี่ยวกับความปลอดภัยตามชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือ ที่ประชุมได้เสนอให้แบ่งเทือกเขาลูไซ (Lushai Hills) และเมืองจิตตะกองให้อัสสัม อังกฤษเห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว แต่ยังไม่มีการดำเนินการ ต่อมาในค.ศ.1896 ข้าหลวงประจำมณฑลอัสสัมได้เสนอให้แบ่งเมืองธาการ์ (Dacca) และเมืองไมเมนซิงห์ (Mymensingh) ให้อัสสัมด้วย

ต่อมาค.ศ.1901 ข้าหลวงของเซ็นทรัลโพรวินซ์ (Central Provinces) ขอโอนมณฑลโอริสซามารวมกับเซ็นทรัลโพรวินซ์ ลอร์ด เคอร์ซอน (Lord Corzon ค.ศ.1899-1905) อุปราชอังกฤษ

¹ ลัทธิซูฟี (Sufism) เป็นปรัชญาศาสนาอิสลามคนมักเข้าใจว่าเป็นนิกายหนึ่งของอิสลาม แต่ที่ถูกต้องนั้นลัทธิซูฟีไม่ใช่นิกาย เป็นเพียงแนวความคิดทางปรัชญาและศาสนา ซึ่งมุสลิมที่เป็นพวกซุนนี และชีอะฮ์สามารถยึดถือได้ วิธีการสั่งสอนแบบลัทธิซูฟีนี้ คล้ายกับประเพณีที่มีอยู่ในอินเดีย ดังนั้นชาวอินเดียจึงรับศาสนาอิสลามแบบที่เผยแพร่โดยพวกซูฟีได้ง่ายกว่าแบบอื่น (อ้างใน ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. (2545). *แหล่งเดิม*. หน้า 122-125).

² ขบวนการภักตี เป็นขบวนการทางศาสนาที่เกิดขึ้นในศาสนาฮินดู เน้นในความรักและความจงรักภักดีต่อพระเจ้า โดยพระเจ้าที่นับถือมากที่สุดคือพระวิษณุและพระคเณศ (อ้างใน ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. (2542). *ลัทธิศาสนาใหม่ในอินเดีย*. จากหนังสืออารยธรรมตะวันออก. หน้า 39.)

³ ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. (2539). *เบงกอล*. จากหนังสือ สารานุกรมประวัติศาสตร์สมัยใหม่ : เอเชีย. หน้า 423.

ประจำอินเดียได้ให้การรับรองแผนการแบ่งแยกมณฑลเบงกอลใน ค.ศ.1903¹ เหตุผลในการแบ่งแยกครั้งนี้ นอกจากจะเห็นว่าเป็นมณฑลใหญ่แล้ว อังกฤษยังต้องการลดอำนาจของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย (Indian National Congress) ที่ก่อตั้งในค.ศ.1885 กำลังมีบทบาทในการเรียกร้องให้ชาวอินเดียหันมาเรียกร้องสิทธิในการปกครองอินเดีย ดังนั้นที่กของลอร์ดเคอร์ซอนในค.ศ.1904ที่ว่า

พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียคือผู้อยู่เบื้องหลังในการรวบรวมพลเมืองให้รักชาติและยังพยายามดึงดูดผู้นำชาวมุสลิมให้อยู่ภายใต้อิทธิพลของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย ดังนั้นแผนการส่วนหนึ่งของเราก็คือ การทำให้อิทธิพลของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียลดลงโดยการแบ่งแยกมณฑลเบงกอล เพื่อให้จำนวนของชาวฮินดูลดจำนวนลง และเปิดโอกาสให้ชาวมุสลิมก้าวเข้ามามีบทบาททางการเมืองในเบงกอล²

ในการแบ่งแยกครั้งนี้ชาวเบงกอลส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นเจ้าผู้ครองมณฑล พวกชามินดาร์ หรือประชาชนทั่วไปคัดค้านแผนการนี้ มีการประชุมและพิมพ์เอกสารตามเมืองต่าง ๆ พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียได้ร่วมคัดค้านในการประชุมประจำปี ค.ศ.1903 ด้วยเช่นกัน ช่วงระหว่างเดือนธันวาคม ค.ศ.1902 ถึงเดือนตุลาคม ค.ศ.1905 มีประชาชนเข้าร่วมชุมนุมกว่า 3,000 คน ต่อมาผู้เข้าร่วมชุมนุมเพิ่มขึ้นเป็น 50,000 คน นอกจากนั้นก็มีประชาชนมาร่วมลงนามกว่า 70,000 คน เพื่อเสนอเรื่องนี้ให้พิจารณาใหม่อีกครั้ง นอกจากนั้น องค์การทางการเมืองและหนังสือพิมพ์ ต่างก็ออกมาต่อต้านการแบ่งแยกครั้งนี้³

ขณะเดียวกันรัฐบาลอังกฤษพยายามชักชวนให้ประชาชนเห็นด้วยกับแผนการแบ่งมณฑลเบงกอล โดยจัดให้มีการประชุมผู้นำชาวอินเดียในเบงกอลตะวันออก ลอร์ด เคอร์ซอน ถึงกับเดินทางไปเบงกอลตะวันออกด้วยตนเองเพื่อเปลี่ยนความเห็นชอบประชาชน แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ คงมีแต่นาวาบซาลิมมุลลาแห่งธาการ์ (Nawab Salimulla of Dacca) และพวกมุสลิมส่วนหนึ่งเท่านั้นที่เห็นด้วย เพราะได้รับการช่วยเหลือทางการเงินจากอังกฤษ

ต่อมาในวันที่ 16 ตุลาคม ค.ศ.1905 ลอร์ดเคอร์ซอนก็ได้ประกาศแบ่งแยกมณฑลเบงกอลออกเป็นสองส่วน ดังนี้⁴

1) เบงกอลตะวันออกและอัสสัม (East Bengal and Assam) ประกอบด้วย ดินแดนในเบงกอลตะวันออกซึ่งได้แก่ จิตตะกอง ธาการ์ และราชชาฮี (Rajshahi) มาลดา(Malda) มณฑลแห่งฮิลทิปปเปอร์ราห์ (the State of Hill Tipperah) และมณฑลอัสสัม มีธาการ์เป็นเมืองหลวงมีเนื้อที่ทั้งหมด 106,540 ตารางไมล์ พลเมืองประกอบด้วยมุสลิม 18 ล้านคน ฮินดู 12 ล้านคน

¹ ชาวลี จงประเสริฐ. (2538). *ประวัติศาสตร์อินเดีย*. หน้า 165.

² Tara Chand. (1992). *Ibid.* Vol.3 p.313.

³ R.C. Majumdar. & P.N. Chopra. (1979). *op.cit.* p.246.

⁴ ชาวลี จงประเสริฐ. (2538). *แหล่งเดิม*. หน้า 166.

2) เบงกอลตะวันตก ประกอบด้วยดินแดนเบงกอลที่เหลือและโชตะนาคปุระ มีเนื้อที่ทั้งหมด 141,580 ตารางไมล์ พลเมืองประกอบด้วยฮินดู 42 ล้านคน มุสลิม 9 ล้านคน

ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะอ้างถึงจุดมุ่งหมายในการแบ่งเบงกอลว่าเพื่อประโยชน์ในการบริหาร มณฑลเบงกอลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ชาวอินเดียบางส่วนมีความรู้สึก ว่า จุดมุ่งหมายที่อยู่เบื้องหลังคือต้องการทำให้ขบวนการชาตินิยมในเบงกอลที่กำลังก้าวหน้าหยุดชะงักลง โดยวิธีทำลายความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาวเบงกาลีที่เป็นฮินดูและมุสลิมจำนวนกว่า 78 ล้านคน ด้วยการแบ่งออกเป็นสองกลุ่มศาสนา และยังเป็นการสร้างกลุ่มมุสลิมขึ้นมาให้มีบทบาททางการเมืองเพื่อต่อต้านกลุ่มฮินดู ดังคำกล่าวของเซอร์เฮนรี คอตตอน (Sir Henry Cotton) ที่ว่า

การแบ่งแยกกลุ่มชนในเบงกอลคือ การทำให้แตกสามัคคีและทำให้กลุ่มคนที่มีความรู้สึกเดียวกันแตกสลายไปกับการแบ่งแยก นี่เป็นการวางรากฐานในการแบ่งแยกกลุ่มชนในอินเดีย ซึ่งเป็นแผนการส่วนหนึ่งของลอร์ดเคอร์ซอน ในการดำเนินนโยบายที่จะทำให้ผู้มีใจรักชาติอ่อนกำลังในการเรียกร้องสิทธิทางการเมือง และลดความรู้สึกชาตินิยมของคนอินเดียให้น้อยลง¹

ความไม่พอใจต่อการดำเนินงานของลอร์ดเคอร์ซอนเป็นไปอย่างรุนแรง โดยเฉพาะบาล คังคาธาร ติลัก (Bal Gangadhar Tilak, ค.ศ.1856-1920) ซึ่งเป็นนักหนังสือพิมพ์ชาวมราธาเห็นเป็นโอกาสดีที่จะปลุกเร้าให้คนอินเดียลุกขึ้นมาเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษ การดำเนินงานของบาล คังคาธาร ติลักถือว่าการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราชเป็นครั้งแรก บาล คังคาธาร ติลักได้นำเอาคำว่า สวราช (Swaraj) มาใช้ในการต่อสู้ครั้งนี้ โดยมีจุดมุ่งหมายในการเรียกร้องเอกราชที่สมบูรณ์ (Complete Independence) ต่อมาติลักก็พยายามใช้วิธีการรุนแรงมากขึ้น เช่น ลอบวางระเบิดทางรถไฟ ลอบฆ่าอุปราช เหล่านี้เป็นต้น ทำให้รัฐบาลต้องทำการปราบปรามอย่างรุนแรง

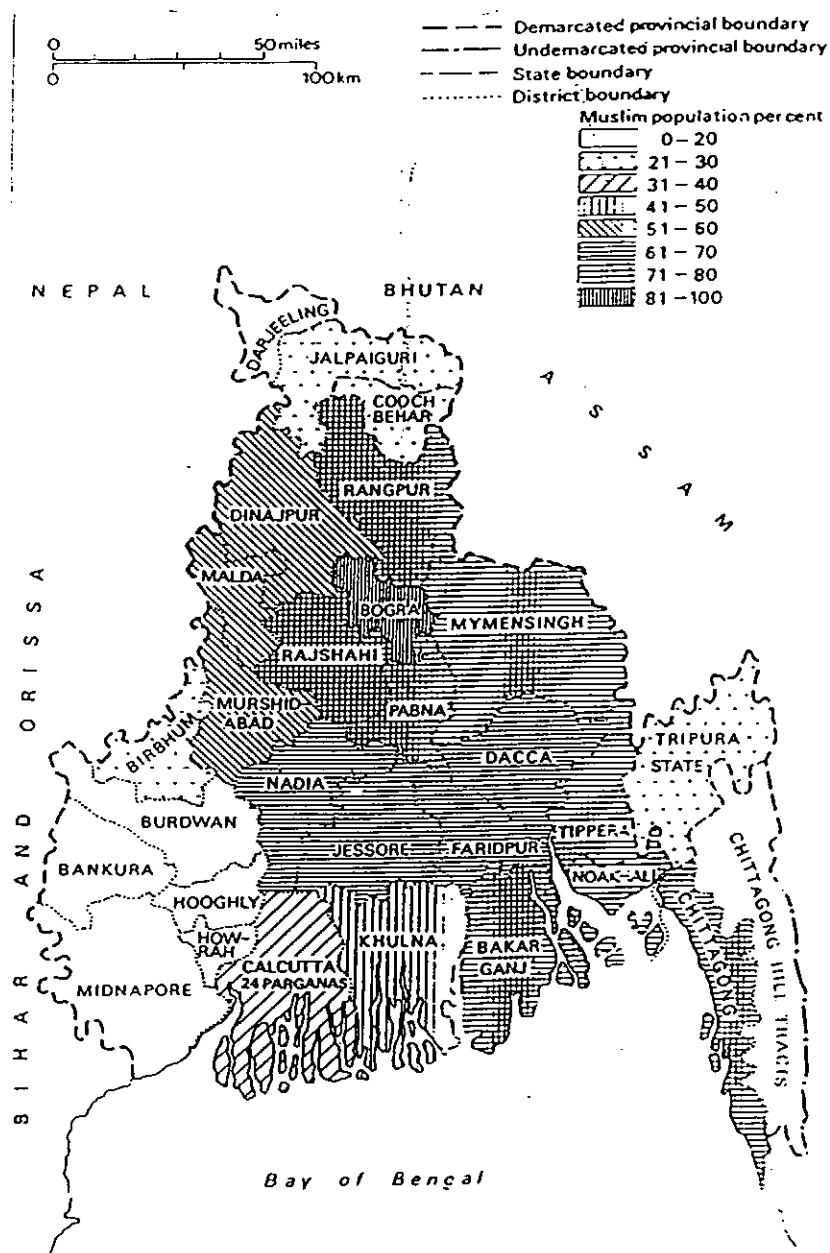
ต่อมาเมื่อลอร์ดฮาร์ดิง (Lord Hardinge, ค.ศ.1910-1916) ซึ่งเข้ามาดำรงตำแหน่งข้าหลวงใหญ่ประจำอินเดียแทนลอร์ดมินโต (Lord Minto, ค.ศ.1905-1910) ได้พยายามยุติปัญหาความวุ่นวายที่เกิดขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า

ถ้าการรวมมณฑลเบงกอลเป็นการสร้างสันติภาพให้เกิดแก่เบงกอลตะวันออกและเบงกอลตะวันตกแล้ว การรวมมณฑลเบงกอลจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องทำให้เสร็จโดยสมบูรณ์โดยการแก้ไข ปัญหาความอยุติธรรมให้เป็นไปตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น และถ้าไม่แก้ปัญหานี้ความยุ่งยากก็จะเกิดตามมาอีกมากมาย²

¹ Ishwari Prasad. & S.K. Subedar. (1974). *op.cit.* pp.29-30.

² Tara Chand. (1992). *op.cit.* p.434.

ภาพประกอบ 6 แสดงจำนวนประชากรชาวมุสลิมในมณฑลเบงกอล ในค.ศ.1931

ที่มา: Joya Chatterji. (1994). *op.cit.* p.246.

ดังนั้นลอร์ดฮาร์ดิง จึงได้เสนอติในการรวมเบงกอลดังนี้¹

1. ให้รวม 5 มณฑลที่พูดภาษาเบงกาลีเข้าด้วยกัน ได้แก่ เพรสิเดนซี (Presidency), เบอร์ตวัน (Burdwan), ธาการ์, ราชชาฮี (Rajshahi) และ จิตตะกอง
2. ให้เพิ่มตำแหน่งผู้ช่วยข้าหลวงประจำสภา (Lieutenat-Governorship-in Council) ในมณฑลพิหาร, โซตะนาคปุระและโอริสสา
3. ให้มีการจัดตั้งตำแหน่งหัวหน้าผู้ตรวจการ (Chief Commissionership) ประจำมณฑล อัสสัมขึ้นมาใหม่

ต่อมาในวันที่ 12 ธันวาคม ค.ศ.1911 พระเจ้าจอร์จที่ 5 ของอังกฤษทรงเสด็จมาเยือน อินเดียและได้มีการประกาศรวมมณฑลเบงกอลอีกครั้ง โดยได้ทรงประกาศให้ย้ายเมืองหลวงจากกัลกัตตา (Calcutta) ไปที่เดลี² การแบ่งแยกมณฑลเบงกอลกลายเป็นสาเหตุของความแตกแยกและความขัดแย้งของทั้งสองกลุ่มชนและเป็นการกระทำของอังกฤษที่แสดงให้เห็นถึงการใช้นโยบายแบ่งแยกเพื่อครอบครองได้อย่างชัดเจน

3.1 ผลกระทบจากการแบ่งแยกมณฑลเบงกอล

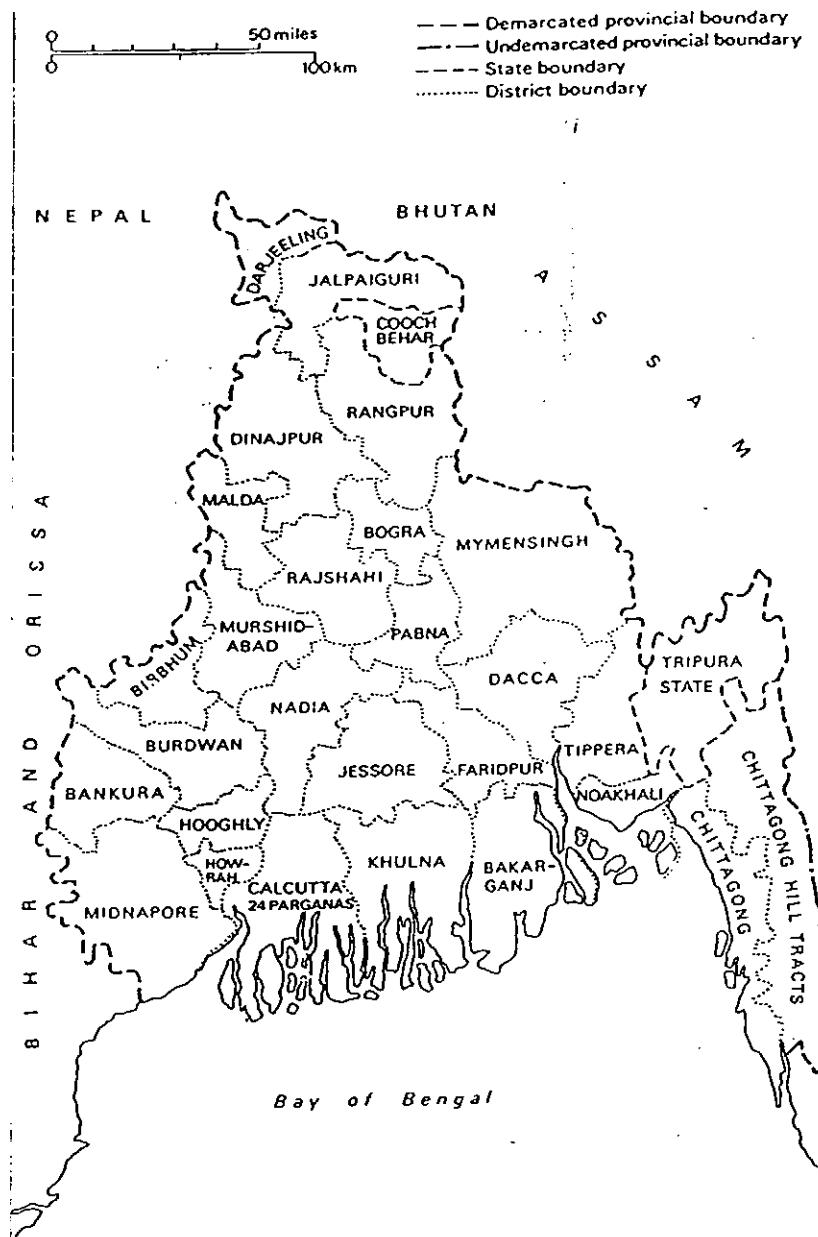
ผลกระทบจากการแบ่งแยกครั้งนี้ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวของชาตินิยมอินเดียและยังนำไปสู่ความแตกร้าวระหว่างกลุ่มชนฮินดูและมุสลิมมากขึ้น ผลกระทบครั้งนี้ได้สร้างความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันเพราะต่างฝ่ายต่างก็ระแวงในอำนาจของตนว่าจะเป็นอย่างไรรายหลังจากที่อังกฤษได้ให้เอกราชแก่อินเดียแล้ว ดังนั้นทั้งฮินดูและมุสลิมต่างพยายามเข้าไปมีบทบาททางการเมืองมากขึ้นและค่อยๆแสดงให้เห็นถึงจุดยืนของกลุ่มชนของตนและพยายามชักนำให้พลเมืองคล้อยตามแนวความคิดของตน ผลกระทบที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ

ประการแรก เกิดความตื่นตัวในสิทธิทางการเมือง เสรีภาพและชาตินิยม สิ่งเหล่านี้ได้ขยายตัวออกไปมากขึ้น ประชาชนเริ่มออกมารณรงค์ประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิของตน เบงกอลได้กลายเป็นสาเหตุของความแตกแยกเมื่อลอร์ดเคอร์ซอนแบ่งมณฑลเบงกอลออกเป็นสองส่วน เพื่อสะดวกในการบริหารและปกครอง

การแบ่งแยกครั้งนี้ก่อให้เกิดการประท้วงโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวเบงกอลที่เป็นฮินดูซึ่งเชื่อว่าอังกฤษจงใจใช้นโยบายแบ่งแยกและปกครอง เพราะเห็นว่าชาวเบงกอลเป็นพวกหัวก้าวหน้า หากรวมพลังกันได้ก็อาจทำให้อำนาจของอังกฤษหมดไปจากอินเดียได้ ดังนั้นอังกฤษจึงทำการแบ่งแยกมณฑลเบงกอลออกไปเพื่อรักษาอำนาจของตนและยังสามารถสร้างความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมได้ ดังคำกล่าวของโกปาล กฤษณะ โกขเล (Gopal Krishna Gokhale, ค.ศ.1866-1915) ซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียและเป็นนักชาตินิยมหัวรุนแรง ชาวมณฑลมหาภารฐ์(Maharashtra) ได้แสดงถึงความรู้สึกที่มีต่อการแบ่งแยกมณฑลเบงกอลว่า “การกระทำเช่นนี้

¹ Ishwari Prasad. & S.K. Subedar. (1974). *op.cit.* p.54.

² *Ibid.* p.55.

ภาพประกอบ 7 แสดงอาณาเขตมณฑลเบงกอลและเมืองต่างๆ ในมณฑลเบงกอล ในค.ศ.1931

ที่มา: Joya Chatterji. (1994). *op.cit.* p.XVIII.

ของอังกฤษ ถือเป็นการสบประมาทต่อความเห็นของสาธารณะชนอย่างสมบูรณ์แบบ ถือเป็นการเพิกเฉยต่อความรู้สึกของประชาชนอย่างที่สุด¹

การแบ่งแยกมณฑลเบงกอลครั้งนี้ได้สร้างความตื่นตัวในการเรียกร้องเอกราช และความรู้สึกถึงอิสรภาพได้ถูกปลุกขึ้นมาอย่างถาวรแล้ว ในขณะที่เดียวกันการกระทำครั้งนี้ก็เป็น การเพิ่มความต้องการที่จะปกครองตนเองของชาวมุสลิมขึ้นมาด้วย ในช่วงนี้ความวุ่นวายเกิดขึ้นไปทั่ว นับตั้งแต่ค.ศ.1906-1917 มีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้นถึง 168 ครั้งมีคนตายจำนวนมาก² จะเห็นได้ว่าความตื่นตัวทางการเมืองมักจะเกิดขึ้นในเบงกอลก่อนภูมิภาคอื่นๆ ในอินเดีย ดังคำกล่าวของโคปาล กฤษณะ โคขเล กล่าวยกย่องว่า "สิ่งที่เบงกอลคิดในวันนี้ อินเดียทั้งหมดคิดในวันพรุ่งนี้"³

ประการที่สอง สืบเนื่องจากประการแรกกล่าวคือ การแบ่งมณฑลเบงกอลทำให้พวกมุสลิมตื่นตัวทางการเมืองและตระหนักถึงอันตรายจากพวกฮินดู พวกมุสลิมมีความหวังว่าจะมีอำนาจบริหารในมณฑลที่ถูกจัดแบ่ง พวกมุสลิมจึงรวมตัวกันก่อตั้งองค์กรทางการเมืองของพวกมุสลิมขึ้นมา คือ สันนิบาตมุสลิม (Muslim League) ในค.ศ.1906 เนื่องด้วยในขณะนั้นฮินดูกำลังมีบทบาทอย่างมากในการเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษ ทำให้มุสลิมเกรงว่าฮินดูจะเหนือกว่าทั้งในด้านการศึกษา การเมืองและเศรษฐกิจ และในที่สุดสันนิบาตมุสลิมก็ก่อตัวขึ้นมาจนกลายเป็นองค์กรทางการเมืองที่สำคัญของมุสลิม โดยมี อากาขาน (Agha Khan, ค.ศ.1908-1913) เป็นหัวหน้า อังกฤษได้ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพื่อให้ถ่วงดุลอำนาจกับพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียของพวกฮินดู วัตถุประสงค์หลักของสันนิบาตมุสลิมคือ "ต่อสู้เพื่อชาวอินเดียที่เป็นมุสลิม" นับแต่นั้นมา ฮินดูกับมุสลิมต่างก็มีองค์กรของตนเองเพื่อเรียกร้องสิทธิและผลประโยชน์เพื่อกลุ่มของตน

ประการที่สาม การแบ่งแยกมณฑลเบงกอลทำให้เกิดขบวนการต่อต้านการปกครองของอังกฤษโดยการต่อต้านสินค้าของอังกฤษและรณรงค์ให้มีการใช้แต่สินค้าที่ผลิตจากพื้นเมืองของอินเดีย ที่เรียกว่าขบวนการสวเทชี (Swadeshi Movement) เดิมที่มีการรณรงค์ให้ต่อต้านสินค้าของอังกฤษมาตั้งแต่ค.ศ.1875 แล้ว แต่ไม่มีผลในทางปฏิบัติมากนัก เมื่อมีการแบ่งแยกมณฑลเบงกอลขึ้นมาวิธีการประท้วงแบบคว่ำบาตรอังกฤษ (Boycott) ได้ถูกนำมาใช้อีกครั้ง และเป็นไปในทางที่ดี ประชาชนร่วมมือกันปฏิบัติตาม จะเห็นได้จากสินค้านำเข้าประเภทผ้าฝ้าย ในค.ศ.1904 มีการนำเข้าสินค้าประเภทนี้มากถึง 22 ล้านรูปี ต่อมาเมื่อมีการรณรงค์ไม่ให้ซื้อสินค้าของอังกฤษ ปรากฏว่าใน ค.ศ.1908 อัตรานำเข้าสินค้าประเภทนี้ลดลงถึงร้อยละ 25 จนในที่สุดพ่อค้าที่ขายสินค้าประเภทนี้จำเป็นต้องเปลี่ยนฉลากที่มาจากอังกฤษว่า "ผลิตในเยอรมันนี่"

¹ T. walter Wallbank. (1963). *A Short History of India and Pakistan*. p.111.

² *Ibid.* p.113.

³ ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. (2539). *แหล่งเดิม*. หน้า 425.

เพื่อให้ขายสินค้าได้¹ นั่นเพราะเยอรมันนี้เป็นฝ่ายตรงข้ามกับอังกฤษในการทำสงครามโลกครั้งที่ 1 ด้วยเหตุนี้พวกพ่อค้าจึงหวังที่จะขายสินค้าได้ถ้าติดป้ายประเทศที่เป็นฝ่ายตรงข้ามอังกฤษ

นอกจากนั้นอินเดียยังได้เร่งผลิตเครื่องทอผ้าจำนวนมากถึง 50,000 เครื่อง และผลิตแกนปั่นด้ายจำนวน 6 ล้านแกน เพื่อให้ทันต่อความต้องการของประชาชนที่จะนำมาผลิตผ้าสำหรับผู้เข้าร่วมกับขบวนการสวเทตี เพราะผ้าที่นำเข้ามาจากเมืองแมนเชสเตอร์ (Manchester) มีราคาแพงมากและยังเป็นผ้าที่มีความหยาบกระด้างกว่าผ้าที่ทอด้วยมือ ดังนั้นการทอผ้าของชาวอินเดียจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ในการต่อต้านอังกฤษนับแต่นั้นมา²

ขบวนการสวเทตีเริ่มในวันที่ 16 ตุลาคม ค.ศ.1906 ซึ่งเป็นวันแรกที่มีการแบ่งแยกมณฑลเบงกอลมีผลในทางปฏิบัติ พวกที่ต่อต้านการแบ่งมณฑลเบงกอลได้ทำพิธีผูกด้ายสีเหลืองที่ข้อมือเพื่อแสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเบงกอลพร้อมกับบริจาคเงินเพื่อใช้ในขบวนการสวเทตี ความคิดเกี่ยวกับการคว่ำบาตรอังกฤษและการเคลื่อนไหวของขบวนการสวเทตีแพร่หลายไปอย่างรวดเร็ว มีผู้สนับสนุนมากมาย เช่น พวกนักเรียนจะไปยืนหน้าร้านขายสินค้าต่างประเทศ ชักชวนไม่ให้คนเข้าไปซื้อหรือถ้าซื้อแล้วก็จะขอร้องให้เอาไปคืน ทำให้ตำรวจต้องปราบปรามโดยใช้ไม้ลาฐี (lathi) ซึ่งเป็นไม้ที่มีด้ามยาวมีปลายเป็นเหล็กนำมาตีพวกที่ต่อต้าน³ ส่วนพวกที่มีหน้าที่ชักผ้าจะไม่ยอมรับชักผ้าที่มาจากต่างประเทศ พวกพราหมณ์และพระไม่ยอมทำพิธีถ้ามีสิ่งของที่มาจากต่างประเทศอยู่ในพิธี หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นบางแห่งได้ลงข่าวว่าเกลือและน้ำตาลจากต่างประเทศถูกฟอกด้วยเลือดและกระดูกของหมูและวัว⁴

รัฐบาลดำเนินการโต้ตอบขบวนการสวเทตีโดยสั่งสถาบันทางการศึกษาห้ามนักเรียนนักศึกษาเข้าร่วมขบวนการสวเทตี มีการควบคุมตลาดท้องถิ่นผ่านพวกชามินดาร์ ชักชวนพวกมุสลิมที่จงรักภักดีต่ออังกฤษต่อต้านพวกฮินดู โดยมีนาวับซาลิมมุลลา (Sallim-ullah Khan) ซึ่งเป็นเจ้าผู้ครองมณฑลธาการ์(Dacca) เป็นผู้นำพวกมุสลิมต่อต้านพวกฮินดูและขบวนการสวเทตี ทำให้พวกมุสลิมเปลี่ยนความคิดจากการต่อต้านการแบ่งมณฑลเบงกอลมาเป็นสนับสนุน มีการโฆษณาชวนเชื่อให้เห็นถึงอันตรายจากการที่พวกฮินดูเอาเปรียบพวกมุสลิม ทำให้เกิดการจลาจลระหว่างพวกฮินดูกับพวกมุสลิมหลายครั้ง

ประการที่สี่ เป็นครั้งแรกที่อังกฤษแสดงให้เห็นถึงการใช้นโยบายแบ่งแยกและปกครองอย่างชัดเจน โดยการให้มุสลิมเป็นชนกลุ่มใหญ่ในเบงกอลตะวันออกและให้ฮินดูเป็นชนกลุ่มใหญ่ในเบงกอลตะวันตก การแบ่งแยกครั้งนี้เป็นการสนับสนุนให้ทั้งสองกลุ่มชนขัดแย้งกันและเป็นการชี้ให้เห็นว่ามุสลิมกับฮินดูเป็นคนละเชื้อชาติกันอย่างไรก็ตามการแบ่งแยกครั้งนี้จะสำเร็จไม่ได้เลยถ้าไม่ได้รับความร่วมมือจากมุสลิมที่ต้องการก้าวเข้ามามีบทบาททางการเมืองเทียบเท่ากับ

¹ Stanley Wolpert. (1989). *A New History of India*. p.275.

² *Ibid.* p. 276.

³ *Ibid.*

⁴ ชาวลี จงประเสริฐ. (2528). *แหล่งเดิม*. หน้า 168.

พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียอีกทั้งการแบ่งแยกครั้งนี้ได้นำไปสู่การฟื้นฟูศาสนาของทั้งสองกลุ่มชนในเวลาต่อมา¹

การแบ่งแยกมณฑลเบงกอลได้กลายเป็นข้อพิสูจน์ว่าชาติฮินดูและมุสลิมมีความต้องการแตกต่างกันนั้นเป็นความจริงที่ต้องยอมรับ ถึงแม้ว่าต่อมาอังกฤษจะยกเลิกการแบ่งมณฑลเบงกอลใน ค.ศ.1911 และรวมมณฑลเบงกอลเข้าด้วยกันดังเดิม เพียงแต่แยกออกจากมณฑลพิหาร และโอริสสา แต่ความแตกแยกของสองกลุ่มชนได้เริ่มต้นขึ้นแล้วอย่างยากที่จะหยุดได้

ตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 มุสลิมในเบงกอลพยายามสร้างเอกลักษณ์ของตนเองท่ามกลางความคิดชาตินิยมซึ่งฮินดูริเริ่มขึ้นก่อน ยิ่งฮินดูมีความรู้สูงและมีความก้าวหน้าในอาชีพการงานในขณะที่มุสลิมยังเป็นเกษตรกรที่ยากจน ความรู้สึกเลื่อมล้ำต่ำสูงก็ยิ่งทำให้มุสลิมมีความเป็นศัตรูต่อฮินดูมากขึ้น และเมื่ออังกฤษยกเลิกการแบ่งมณฑลเบงกอล ชาวเบงกอลที่เป็นมุสลิมก็มองว่าตนถูกหลอกลวงจึงเกิดความไม่พอใจต่ออังกฤษ ดังนั้นในช่วงทศวรรษ1920 มุสลิมจึงเริ่มพิจารณาถึงความต้องการที่แท้จริงของตนเองและเริ่มสร้างความรู้สึกรักพวกพ้องของตนมากขึ้น ชาวมุสลิมเริ่มรวมกลุ่มกันเรียกร้องสิทธิที่ควรได้ของชาวมุสลิมจากอังกฤษมากยิ่งขึ้น

นับตั้งแต่อังกฤษใช้นโยบายแบ่งแยกและปกครองแล้ว ความแตกแยกในอินเดียเริ่มขยายตัวขึ้น ต่อมาเมื่ออังกฤษได้ทำการแบ่งแยกมณฑลเบงกอล ความแตกแยกของสองกลุ่มชนที่มีอยู่แล้วยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นมา ประกอบกับท่าทีของอังกฤษที่ให้การสนับสนุนพวกมุสลิมมากกว่าฮินดูเท่าๆกัน เป็นการทำให้ฮินดูจงเกลียดจงชังมุสลิมมากขึ้น เมื่อมุสลิมมีองค์กรทางการเมืองเทียบเท่ากับฮินดู จึงกลายเป็นการต่อสู้ทางการเมืองของมุสลิมและฮินดูเพื่อเรียกร้องสิทธิและผลประโยชน์ของตน ในเรื่องนี้แทนที่อังกฤษจะยุติปัญหาแต่กลับสนับสนุนให้มีการเลือกตั้งแบบแบ่งแยกขึ้นมาตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปมอร์เลย์-มินโต (Morley – Minto Reforms) ความแตกแยกที่มีอยู่แล้วจึงกลายเป็นรอยร้าวที่ไม่มีวันประสานกันได้เมื่อมาผสมกับการเลือกตั้งแบบแบ่งแยก รอยร้าวที่มีอยู่แล้วก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้นจนยากที่จะทำให้มันประสานกันดังเดิม

4. การเลือกตั้งแบบแบ่งแยก

การปฏิรูปทางการเมืองครั้งแรกของอังกฤษโดยคำนึงถึงพื้นฐานทางกลุ่มชนนิยมเกิดขึ้นโดยการปฏิรูปมอร์เลย์ – มินโต ค.ศ. 1909 เมื่อออกพระราชบัญญัติให้มีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตตามกลุ่มชน ก่อนหน้านั้นด้วยพระราชบัญญัติแบ่งแยกมณฑลเบงกอล ค.ศ.1905 ทำให้ชุมชนของมุสลิมและฮินดูแยกออกจากกันแล้ว การเลือกตั้งแบบแบ่งเขตตามกลุ่มชนนี้ ทำให้เกิดความแตกแยกระหว่างกลุ่มชนฮินดูและมุสลิม ที่เริ่มคิดถึงสิทธิทางการเมืองตามหลักกลุ่มชนนิยม การจัดการเลือกตั้งแบบแบ่งแยกครั้งนี้ทำให้ได้รับการต่อต้านอย่างกว้างขวางจากประชาชนชาวอินเดียโดยเฉพาะพวกที่นับถือศาสนาฮินดู

¹ Leonard A. Gordon. (1993). *op.cit.* p.281.

การปฏิรูปมอร์เลย์-มินโดนี่ให้ประชาธิปไตยแก่ชาวอินเดียเพียงเล็กน้อยคือ ให้คนอินเดีย 2 คน เป็นสมาชิกสภาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอินเดีย (Council of The Secretary of State for India) ที่กรุงลอนดอน ชาวอินเดีย 1 คน ประจำอยู่ในสภการบริหาร (Executive Council) ของข้าหลวงใหญ่แห่งอินเดีย ชาวอินเดีย 1 คน ประจำอยู่ในสภการบริหารประจำมณฑลแต่ละมณฑล นอกจากนี้ยังมีสภานิติบัญญัติ ซึ่งเปรียบเสมือนสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในส่วนกลางและในแต่ละมณฑลด้วย¹

สภานิติบัญญัติส่วนกลาง (Imperial Legislative Council) มีการเลือกตั้งสองแบบ คือแบบแรก เป็นการเลือกตั้งทั่วไป (General Electorate) ประกอบด้วย ตัวแทนที่เป็นบุคคลทั่วไปไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของสภามณฑล ตัวแทนจากคณะกรรมการเขตและคณะกรรมการท้องถิ่น (Municipal and District Boards) ส่วนการเลือกตั้งแบบที่สองนั้นเป็นแบบแบ่งกลุ่มชน (Communal Electorate) ประกอบด้วย ตัวแทนมุสลิมและตัวแทนจากหน่วยงานต่างๆ ของการเลือกตั้งเช่น เจ้าของที่ดิน (landowner) ตัวแทนจากสมาคม (Corporations) ตัวแทนสภาการค้า (Chambers of Commerce) และตัวแทนมหาวิทยาลัย (Universities)²

การเลือกตั้งแบบนี้เกิดขึ้นเพราะมุสลิมซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยและมีฐานะทางเศรษฐกิจด้อยกว่าฮินดู ได้ขอร้องให้มีการแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นเขตมุสลิมโดยเฉพาะในบริเวณที่มีมุสลิมเป็นชุมชนใหญ่ ทั้งนี้เพราะมุสลิมเกรงว่า พวกตนจะไม่ได้รับการเลือกตั้งเลย หากต้องแข่งขันกับฮินดูซึ่งมีจำนวนมากและมีเงินมากกว่าในการรณรงค์หาเสียง เห็นได้จากการสำรวจจำนวนประชากรที่มีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในเดือนมกราคม ค.ศ.1909 มีชาวมุสลิมร้อยละ 14 ในขณะที่ชาวฮินดูมีถึงร้อยละ 84 ของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ในส่วนของคณะกรรมการท้องถิ่น (District Boards) ซึ่งมีการเลือกตั้งทั้งหมด 45 เขต มุสลิมลงเลือกตั้งจำนวน 29 เขต³

ในการเลือกตั้งของทุกเขตรวมกันต้องการทั้งหมด 663 ที่นั่ง ในส่วนของคณะกรรมการท้องถิ่น มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งที่เป็นตัวแทนของฮินดูได้ทั้งหมด 445 คน ในขณะที่มุสลิมลงสมัครทั้งหมด 189 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 25.5 ของทั้งหมด ส่วนในการเลือกตั้งคณะกรรมการเขต (Municipal Boards) ชาวฮินดูลงสมัครรับเลือกตั้งทั้งหมด 562 คน ในขณะที่มุสลิมลงสมัครทั้งหมด 310 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 32.1 ของทั้งหมดในส่วนนี้นักประชากรศาสตร์ที่ชื่อ ฮิวเวิร์ท (Heweett) ได้สรุปว่า “มุสลิมพยายามที่จะเข้าไปเป็นตัวแทนให้มากที่สุดเพื่อให้ได้สัดส่วนกับฮินดู แม้ว่าจะไม่สมเหตุสมผลกับจำนวนประชากรของมุสลิมก็ตาม”⁴

ผลการเลือกตั้งในกลางค.ศ.1911 สรุปว่า ในการเลือกตั้งคณะกรรมการท้องถิ่น ฮินดูได้รับการเลือกตั้งจำนวน 116 คน มุสลิมได้รับการเลือกตั้งทั้งหมด 67 คน ส่วนที่ถูกเสนอชื่อเข้าไปเป็นฮินดู 10 คน และมุสลิมจำนวน 2 คน ในการเลือกตั้งคณะกรรมการเขตนั้น ฮินดูได้รับการเลือกตั้ง

¹ ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. (2545). *แหล่งเดิม*. หน้า 30.

² Iswhari Prasad. & S.K. Subedar. (1974). *op.cit.* p.45.

³ Tara Chad. (1992). *op.cit.* p.400

⁴ *Ibid.* p.401

เข้าไปถึง 207 คน ส่วนมุสลิมได้รับเข้าไปเพียง 89 คน ทางด้านผู้ที่ถูกเสนอชื่อเข้าไปในนั้นเป็นฮินดู 36 คน และมุสลิม 36 คน เช่นเดียวกัน ส่วนในมณฑลเบงกอลนั้นเป็นเรื่องที่แปลกมากเมื่ออัตราส่วนของมุสลิมในมณฑลนี้มีมากกว่าร้อยละ 54 แต่จำนวนตัวแทนมุสลิมกลับเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ถูกเลือกเข้าไป¹

เห็นได้ว่าพระราชบัญญัติฉบับค.ศ.1909 นั้นรัฐบาลอังกฤษไม่ได้มุ่งหวังให้ชาวฮินดูได้รับผิชอบเต็มที่ในการปกครองตนเอง การให้ชาวฮินดูและมุสลิมออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนเข้าไปในสภาแยกจากกันเช่นนี้ เป็นการทำให้ฮินดูและมุสลิมซึ่งเป็นชาวฮินดูด้วยกัน แต่นับถือศาสนาต่างกัน เกิดมีความรู้สึกเป็นคนละพวกกันและยังทำให้ชาวฮินดูกับมุสลิมเห็นถึงความแตกต่างของกลุ่มตัวเองมากยิ่งขึ้น

การที่อังกฤษยินยอมให้เกิดการเลือกตั้งแบบแบ่งแยกนั้นเพราะมีนโยบายแฝง คือ ต้องการทำให้ชาวฮินดูไม่สามารถเรียกร้องอิสรภาพให้ตนเองได้สะดวก การเลือกตั้งแบบนี้ยังเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดผลต่อเนื่องต่อความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างฮินดูกับมุสลิมอันเป็นผลมาจากการปฏิรูปในค.ศ.1909 ด้วย² นอกจากนี้ยังเป็นที่ยอมรับว่าชาวฮินดูมีหลายกลุ่มและชาวมุสลิมมีความต้องการแตกต่างไปจากชาวฮินดูอื่นๆ จุดนี้อาจถือเป็นการเริ่มต้นอย่างเป็นทางการของแนวคิดจัดตั้งประเทศใหม่ของมุสลิม

ต่อมาอังกฤษได้ออกรัฐธรรมนูญการปกครองฮินดูขึ้นใหม่ ในค.ศ.1919 เรียกว่า การปฏิรูปมอนตาคว-เชลล์สฟอร์ด (Montagu – Chelmsford Reform) รัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้อำนาจการปกครองแก่ชาวฮินดูมากกว่าฉบับค.ศ.1909 นั่นคืออังกฤษได้ยอมให้ฮินดูมีอำนาจในการปกครองร่วมกับอังกฤษประมาณครึ่งต่อครึ่ง จึงเรียกว่าระบบไดอารคิ (Dyarchy) หรือระบบสองสภา (Double Government) ซึ่งเป็นแนวคิดของนักทฤษฎีที่ชื่อว่าลีโอนเนล เคอร์ติส (Lionel Curtis) ระบบนี้เป็นวิธีการแยกการบริหารงานออกเป็นสองส่วน โดยส่วนแรกเป็นกิจการที่สงวนไว้ เช่น การเก็บภาษีที่ดิน ภาษีอากร กฎหมาย การศาล ตำรวจ การชลประทาน และการแรงงาน ให้ขึ้นอยู่กับฮินดูได้ การควบคุมของข้าราชการอังกฤษ ส่วนกิจการที่อนุญาตให้ชาวฮินดูควบคุมเองได้ เช่น การปกครองส่วนท้องถิ่น การศึกษา สาธารณสุข งานสาธารณะต่างๆ ให้อยู่ภายใต้การบริหารของรัฐมนตรีที่เป็นชาวฮินดู³ ระบบสองรัฐบาลนี้ใช้เฉพาะในส่วนภูมิภาคเป็นส่วนใหญ่เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวฮินดูมีสิทธิในการปกครองร่วมกับอังกฤษแต่สำหรับการปกครองส่วนกลางยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของอังกฤษเช่นเดิม

ดังนั้นรัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงให้อำนาจการปกครองแก่ชาวฮินดูมากขึ้นกว่าฉบับมอร์เลย์-มินโต และยังให้สิทธิเลือกตั้งแก่ชาวฮินดูมากขึ้นกว่าเดิม เป็นผลให้ชาวฮินดูมีสิทธิเลือกตั้งมาก

¹ Ibid.

² H.V. Hodson. (1969). *op.cit.* p.17.

³ Percival Spear. (1965). *A History of India*. Vol.II. p.187.

ขึ้นกว่าเดิมถึงกว่า 5 ล้านคน อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งก็ยังมีสองแบบดั้งเดิม คือ มีทั้งแบบทั่วไปและแบบแบ่งกลุ่มชน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นทั้งการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยและการแบ่งแยกชนชาติ

ในค.ศ.1935 อังกฤษได้ปฏิรูปการปกครองครั้งใหม่อีกครั้ง โดยออกพระราชการปกครองอินเดีย (Government of India Act) โดยมีสาระสำคัญคือ เสนอการจัดตั้งสหพันธ์อินเดียทั่วประเทศ (All – India Federation) ซึ่งประกอบด้วย (1) มณฑลในเขตอินเดียของอังกฤษที่ปกครองโดยข้าหลวงชาวอังกฤษ และ (2) มณฑลที่ยังปกครองโดยเจ้าพื้นเมือง ส่วนมณฑลในเขตอินเดียของอังกฤษที่ปกครองโดยข้าหลวงชาวอังกฤษ มีการปกครองตนเองโดยคณะรัฐบาลประจำมณฑลที่มาจากสมาชิกสภานิติบัญญัติประจำมณฑล ซึ่งได้มาจากการเลือกตั้งในการปกครองส่วนสหพันธ์นั้น เจ้าพื้นเมืองผู้ครองมณฑลที่เข้าร่วมสหพันธ์จะมีสิทธิ์แต่งตั้งผู้แทนเข้าไปในสภานิติบัญญัติสหพันธ์ (Provincial Legislative Council) ในขณะที่มณฑลที่ปกครองโดยข้าหลวงชาวอังกฤษจะมีผู้แทนในสภานิติบัญญัติสหพันธ์โดยการเลือกตั้ง การปกครองส่วนสหพันธ์นี้มิได้ดำเนินการเพราะอังกฤษอ้างว่ามีมณฑลเจ้าพื้นเมืองสมัครเข้าสหพันธ์น้อยเกินไป ดังนั้นการเลือกตั้งในมณฑลต่างๆ ที่ถูกจัดขึ้นใน ค.ศ.1937 ตามพระราชบัญญัติปกครองอินเดีย ค.ศ.1935 จึงมีแต่การเลือกตั้งผู้แทนสภานิติบัญญัติประจำมณฑลซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ให้โอกาสชาวอินเดียปกครองตัวเองโดยเริ่มใน 11 มณฑล¹ แยกออกดังนี้ มณฑลอัซัม พินาร์ เบงกอล ยูไนเต็ดโปรวินซ์ มัทราสและบอมเบย์เบ จัดให้มีสภานิติบัญญัติสองสภา (Two-chambers) ที่เหลือคือ มณฑลปัญจาบ สินธุ มณฑลชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือ (North-West Frontier Province) โอริสสา และเซ็นทรัลโปรวินซ์ (Central Province) ให้มีสภานิติบัญญัติสภาเดียว (One-Chambers)²

หนังสือพิมพ์ไทม์ประจำกรุงลอนดอนได้ให้ข้อท้วงติงในเรื่องกฎหมายว่าด้วยการปกครองอินเดียค.ศ.1935 ไว้ว่า “ไม่ต้องสงสัยเลยว่าความแตกต่างกันระหว่างพวกฮินดูกับมุสลิมไม่ใช่เรื่องของศาสนาตามที่รู้สึกกันเท่านั้นแต่ทว่าเป็นความแตกต่างในเรื่องกฎหมายและวัฒนธรรมด้วย”³ นอกจากนี้นักประวัติศาสตร์ที่ชื่อ เพอร์ซิวัล สเปียร์ (Percival Spear) ได้ให้ทัศนคติต่อการเลือกตั้งแบบแบ่งแยกไว้ดังนี้

การเลือกตั้งแบบแบ่งแยกเป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้ระหว่างฮินดูกับมุสลิม โดยที่มุสลิมพึงพอใจที่ตนมีสิทธิพิเศษในการเลือกตั้ง เพราะอังกฤษได้สงวนที่นั่งในสภาไว้ให้มุสลิมส่วนหนึ่ง ซึ่งมุสลิมเห็นว่านี่เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ฮินดูหวาดกลัวได้โดยเฉพาะในมณฑลที่มีมุสลิมเป็นชนส่วนใหญ่ ดังนั้นข้อเรียกร้องที่ให้มีการเลือกตั้งแบบแบ่งแยก จึงกลายเป็นการจำกัดผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้เลือกเฉพาะกลุ่มของตน และเป็นการสร้างความรู้สึกแตกแยกในหมู่ชาวอินเดีย⁴

¹ H.V.Hodson. (1970). *op.cit.* p.47.

² V.D. Mahajan. (1983). *History of Modern India (1919-1982)*. p.48.

³ จ้านงค์ ทองประเสริฐ. (2541). *บ่อเกิดลัทธิประเพณีอินเดีย = Sources of Indian Tradition*.

ฉบับที่ 3 ปรับปรุงใหม่. หน้า 913.

⁴ Percival Spear. (1965). *op.cit.* p.184.

การจัดการเลือกตั้งแบบแบ่งแยกนี้เป็นนโยบายที่สองที่อังกฤษนำมาใช้เพื่อให้ชาวอินเดีย แยกแยกออกจากกันถัดจากการใช้นโยบายแบ่งแยกและปกครอง เป็นผลให้ทั้งฮินดูและมุสลิมแยก ออกจากกันอย่างสิ้นเชิง ทั้งสองฝ่ายต่างก็พยายามที่หาจำนวนที่นั่งในสภาให้ได้มากที่สุดโดยไม่ คำนึงถึงความร่วมมือกันในการปกครองประเทศร่วมกัน แต่พยายามที่จะแยกการปกครองออกจาก กันเพื่อปกครองกลุ่มชนของตน

4.1 ผลกระทบจากการเลือกตั้งแบบแบ่งแยก

การจัดให้มีการเลือกตั้งในอินเดียถือว่าเป็นการดีที่จะทำให้คนอินเดียรู้จักประชาธิปไตย และ ให้โอกาสคนอินเดียได้มีส่วนร่วมในการปกครองบ้านเมืองถึงแม้ว่าจะให้น้อยไป แต่การจัดให้มีการ เลือกตั้งแบบแบ่งแยกนั้นถือเป็นการแสดงให้เห็นว่าในอินเดียมีคนอยู่หลายเชื้อชาติ แต่ละเชื้อชาติไม่ สามารถปกครองร่วมกันได้

ดังนั้นการเลือกตั้งแบบแบ่งแยกจึงเปรียบเสมือนการแยกกันปกครองของเชื้อชาติต่าง ๆ อย่างเห็นได้ชัด จากจุดนี้เองที่ทำให้กลุ่มอำนาจทางการเมืองของฮินดูและมุสลิมต่างพยายามที่จะ ได้มีที่นั่งในสภามากที่สุด ประการแรก การให้มุสลิมกับฮินดูออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนเข้าไปนั่งใน สภานิติบัญญัติแยกกันเป็นการทำให้มุสลิมกับฮินดูซึ่งเป็นชาวอินเดียด้วยกัน แต่นับถือศาสนาต่าง กันเกิดมีความรู้สึกเป็นคนละพวกมากขึ้นอีก¹ อังกฤษอ้างว่าวิธีการนี้เป็นการช่วยให้มุสลิมซึ่งเป็น ชนกลุ่มน้อยในประเทศมีโอกาสที่จะรักษาผลประโยชน์ของเขา แต่ผู้นำฮินดูมองว่าวิธีการนี้มีจุดมุ่ง หมายที่จะแบ่งแยกชาวอินเดียออกจากกันเพื่ออังกฤษจะได้ปกครองอินเดียต่อไปโดยไม่ถูกคัดค้าน จากชาวอินเดีย

การเลือกตั้งแบบแบ่งแยกจึงถือเป็นผลงานจากนโยบายแบ่งแยกและปกครองชั้นเยี่ยมของ อังกฤษเพราะว่าผลของการเลือกตั้งแบบแบ่งแยกได้ทำให้ความแตกแยกของมุสลิมและฮินดูขยาย ผลออกไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว จนนำไปสู่การแยกปากีสถานออกจากอินเดียในที่สุด ดังที่ เกียร์ ฮาร์ดี้ (Keir Hardie) ได้ชี้แจงว่า “รัฐบาลของอินเดีย(อังกฤษ) ได้แยกสลายฮินดูออกจากมุสลิม ด้วยการให้ส่วนแบ่งทางการเมืองแก่มุสลิม ถือเป็นการสลายกลุ่มชนอินเดียทั้งหมดที่จะรวมกัน”²

ประการที่สอง เป็นการสร้างอิทธิพลทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมายของฮินดูและ มุสลิม ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความเป็นคนละเชื้อชาติกันระหว่างฮินดูกับมุสลิม ดัง คำพูดของยวหาระลาล เนห์รู ที่ว่า

ซึ่งถ้าหากมีใครเปลี่ยนใจไปนับถือศาสนาอื่นไม่ว่าจะเป็นศาสนาอิสลามหรือศาสนาคริสต์ก็ตาม สังคมจะ แสดงความไม่พอใจให้เห็นออกมาอย่างนอกหน้า ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจากเหตุผลทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิเลือกตั้งโดยอาศัยศาสนาเป็นเกณฑ์ ซึ่งโดยนัยนี้จึงมี

¹ Tara Chand. (1992). *op.cit.* p.357.

² *Ibid.* p.408.

ความหมายว่าผู้ที่กลับไปนับถือศาสนาอื่นย่อมจะเป็นกำลังเพิ่มขึ้นของกลุ่มชนที่นับถือศาสนานั้น และในที่สุดก็เป็นกำลังทางการเมืองของกลุ่มชนนั้นในสภาผู้แทนราษฎรด้วย¹

ประการที่สาม ชัยชนะในการเลือกตั้งแบบแบ่งแยกของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียทำให้พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียไม่ให้ความสำคัญกับสันนิบาตมุสลิม และกีดกันสันนิบาตมุสลิมจากการบริหารประเทศ ได้สร้างความบาดหมางให้เกิดขึ้นระหว่างพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียและสันนิบาตมุสลิมมากขึ้น แม้ว่าพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียจะชนะการเลือกตั้งใน ค.ศ.1937 แต่ก็มิได้เป็นชัยชนะอย่างถาวร เพราะการแตกร้าวทางการเมืองได้เกิดขึ้นแล้วและไม่มีวันประสานรอยร้าวนี้ได้อีกครั้ง การกระทำครั้งนี้ได้ตอกย้ำให้สันนิบาตมุสลิมมีความมุ่งมั่นในการก่อตั้งประเทศมุสลิมมากยิ่งขึ้น

ดังคำกล่าวของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ ที่ว่า “นี่เป็นการเริ่มต้นของพลังเพียงเล็กน้อยที่ตอบสนองต่อการให้ (การไม่ยอมรับมุสลิมเข้าร่วมรัฐบาลกับฮินดู) เพื่อให้ชนส่วนใหญ่ได้เห็นว่ากลุ่มชนฮินดูก็คือฮินดู”² ภายหลังจากนั้นมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ ก็ได้ตระหนักให้มุสลิมเห็นว่ามิได้สันนิบาตมุสลิมเท่านั้นที่ทำเพื่อมุสลิมอย่างแท้จริง เพราะพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียทำเพื่อฮินดูเท่านั้น

ประการที่สี่เกิดการขยายตัวของความไม่พอใจของทั้งมุสลิมและฮินดูออกไปอย่างกว้างขวาง การกระทำครั้งนี้ถือเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้มุสลิมมองว่า “เราคือมุสลิม” และ ฮินดูมองว่า “เราคือฮินดู” ดังคำกล่าวของมุฮัมหมัด อาลี ผู้ก่อตั้งสันนิบาตมุสลิม ที่ว่า

การที่ผู้แทนของพวกมุสลิมที่แยกออกไปต่างหากในสภานิติบัญญัติของประเทศได้ถูกประณามอย่างรุนแรงนั้น จะต้องมีผลกระทบถึงแม้แต่พวกผู้รักชาติแห่งประชาคมฮินดูว่าเป็นผู้ไม่รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา และออกจะหยาบๆ อยู่สักหน่อยด้วยเหมือนกันพร้อมกับสถานะความรู้สึกทางด้านเชื้อชาติที่มีอยู่นี้ เสียงเรียกร้องให้รวมราษฎรผู้เลือกตั้ง มีแต่จะทำให้พวกมุสลิมต้องตกอกตกใจและรู้สึกกลางแคลงใจในเจตนาของพวกฮินดูแต่ฝ่ายเดียว...ทั้งนี้ก็เพราะว่าประเด็นสุดท้ายที่เป็นไปในทางปฏิบัติในเวลานั้นได้แบ่งแยกพวกฮินดูและพวกมุสลิมออกจากกัน ทำให้ผู้แทนของประชาคมกลายเป็นลักษณะสำคัญในวิวัฒนาการทางการเมืองของประเทศถ้าหากผู้รักชาติฮินดูไม่คิดถึงอินเดียของฮินดูโดยเฉพาะถ้าพวกเขาต้องการให้พวกมุสลิมใช้สิทธิพลของตนต่อภารกิจในอินเดียแล้วความต้องการเพื่อให้มีผู้เลือกตั้งแบบรวมๆ ก็นับว่าเป็นปัญหาที่ยังสรุปไม่ได้³

การใช้นโยบายแบ่งแยกมณฑลเบงกอลใน ค.ศ.1905 ของอังกฤษนั้นถือเป็นจุดเริ่มต้นของการแตกแยก อีกทั้งเมื่ออังกฤษยินยอมให้มีการเลือกตั้งแบบแบ่งแยก ก็เปรียบเสมือนอังกฤษยิ่งส่ง

¹ ยาวะห์รลาล เนห์รู. (2537). *แหล่งเดิม*. หน้า 519.

² V.D. Mahajan. (1983). *op.cit.* p.52.

³ จานงค์ ทองประเสริฐ. (2541). *แหล่งเดิม*. หน้า 842.

เสริมให้การแตกแยกนั้นขยายตัวออกมากขึ้น จนในที่สุดอินเดียก็ถูกแบ่งแยกออกเป็นปากีสถานในเวลาต่อมา

แต่อย่างไรก็ดีแม้ว่าอังกฤษจะใช้วิธีผ่อนปรนเพื่อหลีกเลี่ยงการไม่พอใจกันระหว่างฮินดูกับมุสลิมโดยรวมเบงกอลตะวันออกและตะวันตกเข้าด้วยกันอีกครั้งหนึ่ง แต่ก็ถือว่าประสบความสำเร็จในการสลายเอกภาพระหว่างมุสลิมกับฮินดู เพราะทั้งสองฝ่ายต่างไม่ไว้วางใจกันแล้วและมีแนวคิดกลุ่มชนนิยมอย่างเต็มตัว

สรุป

ความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมตั้งแต่ค.ศ.1858 เมื่ออังกฤษปกครองอินเดียจนกระทั่งถึงค.ศ.1937 เมื่ออังกฤษจัดให้มีการเลือกตั้งแบบแบ่งแยก ความขัดแย้งขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็วเกิดจากการใช้นโยบายแบ่งแยกและปกครองของอังกฤษที่ทำให้ชาวมุสลิมและฮินดูเริ่มเห็นถึงความเป็นกลุ่มชนของตนขึ้นมา แม้ว่าก่อนหน้านี้ที่อังกฤษจะเข้ามานั้น ทั้งมุสลิมและฮินดูก็มีความแตกแยกกันอยู่แล้ว เพียงแต่กระแสของความรู้สึกกลุ่มชนนิยมยังไม่เกิดขึ้นมากนัก แต่พออังกฤษเข้ามา และเริ่มให้ชาวฮินดูและมุสลิมมีบทบาททางการเมืองอีกทั้งยังอนุญาตให้มีการเลือกตั้งแบบแบ่งแยก จึงทำให้ทั้งฮินดูและมุสลิมมองเห็นถึงความแตกต่างของตน

นโยบายแบ่งแยกและปกครองถือเป็นกุศโลบายของอังกฤษที่ทำให้เกิดกระแสกลุ่มชนนิยมในอินเดีย ทำให้ชาวมุสลิมและฮินดูเห็นถึงความแตกต่างของตนมากขึ้น และยังทำให้ชาวมุสลิมและฮินดูไม่สามารถที่จะรวมตัวกันภายใต้ความรู้สึกร่วมของความเป็นอินเดีย นโยบายแบ่งแยกและปกครองของอังกฤษยังทำให้ทั้งสองกลุ่มชนเดินไปบนเส้นทางนานมากขึ้น การยินยอมให้มุสลิมมีการเลือกตั้งแบบแบ่งแยกเท่ากับอังกฤษยอมรับว่าในอินเดียมีหลายเชื้อชาติและยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงเจตนาของอังกฤษในการที่จะแยกกลุ่มชนเหล่านี้ออกจากกัน

หากมองในมุมกลับกัน ถ้าอังกฤษไม่ใช้นโยบายแบบแบ่งแยกในอินเดีย ความแตกแยกระหว่างมุสลิมและฮินดูก็อาจจะเกิดขึ้น เพียงแต่อาจจะใช้เวลาในการสร้างความรู้สึกกลุ่มชนนิยมและแนวคิดที่จะมีประเทศใหม่ของชาวมุสลิมนานมากกว่านี้ แต่เพราะการใช้นโยบายแบ่งแยกและปกครองของอังกฤษ จึงทำให้แนวคิดในการแยกประเทศของชาวมุสลิมเกิดเร็วขึ้น และส่งผลให้มุสลิมต้องการแยกประเทศออกไปปกครองตนเอง

บทที่ 3

การฟื้นฟูอารยธรรมฮินดูและมุสลิม

กลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นช่วงเวลาที่กระแสแนวคิดประชาธิปไตยกำลังแพร่ขยายมายังดินแดนอาณานิคมของอังกฤษโดยผ่านทางชนชั้นกลางที่ได้รับการศึกษาจากประเทศตะวันตก ชนชั้นกลางเหล่านี้เป็นตัวแทนในการเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษ โดยการรื้อฟื้นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชาวอินเดียอันจะทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และไม่ต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ แต่ทว่าการรื้อฟื้นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของตนเองนั้นกลับไม่สามารถประสานความเป็นเอกภาพของชาวอินเดียได้ นั่นเพราะว่าการรื้อฟื้นเอกลักษณ์นั้นได้มุ่งเน้นไปที่กลุ่มของใครของมันมากกว่าที่จะเน้นถึงความเป็นชาวอินเดียทั้งหมด ดังนั้นจึงทำให้ความรู้สึกชาตินิยมแปรเปลี่ยนเป็นความรู้สึกกลุ่มชนนิยม(Communalism) มากขึ้น

1. สาเหตุของการฟื้นฟูอารยธรรมฮินดูและมุสลิม

ประการแรก การเข้ามาของอารยธรรมตะวันตกกล่าวคือ เมื่ออารยธรรมตะวันตกแพร่หลายเข้ามาในอินเดียถือว่าเป็นการนำมาซึ่งความรู้สึกแปลกใหม่ของฮินดูและอิสลาม พวกฮินดูมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่ตนและความปรารถนาที่จะคงไว้ซึ่งความรู้สึกเป็นเอกลักษณ์แห่งชาติ โดยหันกลับไปหาความรุ่งเรืองของฮินดูก่อนที่มุสลิมจะเข้ามาและทำการฟื้นฟูประเพณีฮินดูที่ได้ถูกเพิกเฉยมาเป็นเวลานาน ส่วนพวกมุสลิมอินเดียก็ยึดอยู่กับวัฒนธรรมที่ผูกพันอยู่กับการปฏิบัติศาสนกิจของตน และการจดจำอารยธรรมที่รุ่งเรืองของตนเอง เพราะเห็นว่าไม่มีอะไรที่ตะวันตกเสนอให้จะเข้ามาแทนที่วัฒนธรรมและบทบัญญัติทางศาสนาของตนได้เลย

เมื่อเวลาผ่านไป การสนองตอบอารยธรรมตะวันตกที่แตกต่างกันของทั้งสองศาสนาก็ได้ปรากฏออกมา โดยเฉพาะการที่พวกฮินดูและมุสลิมมีมุมมองต่อประวัติศาสตร์แตกต่างกัน พวกมุสลิมเห็นว่าในอดีตมุสลิมมีอำนาจเหนือฮินดูและเป็นการกระทำที่กล้าหาญของมุสลิมผู้พิชิตที่ทำให้พวกมุสลิมกลับมีความภูมิใจ ส่วนพวกฮินดูมีความเห็นว่าสมัยก่อนที่มุสลิมจะมาเป็นผู้พิชิตนั้นเป็นยุคแห่งเสรีภาพและความรุ่งโรจน์ของชาวฮินดู ส่วนระยะเวลานับร้อยๆ ปีที่พวกมุสลิมเข้ามามีอำนาจนั้นพวกฮินดูเห็นว่าเป็นสมัยแห่งความเป็นทาส พวกฮินดูที่เป็นกบฏต่อเจ้าหน้าที่มุสลิมได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้รักชาติที่ได้ต่อต้านผู้รุกรานและผู้ปกครองที่เป็นคนต่างชาติอย่างกล้าหาญ แต่ในทัศนะของชาวมุสลิมเห็นว่าคนกลุ่มนั้นเป็นผู้ทำให้อินเดียอ่อนแอและเป็นผู้ทำให้อินเดียตกอยู่ใต้อำนาจของตะวันตก ดังนั้นการฟื้นฟูศาสนาฮินดูและอิสลามจึงนำไปสู่ความรู้สึกในลัทธิชาตินิยมใหม่

ประการที่สอง เกิดกระแสแนวคิดชาตินิยม (Nationalism) ในหมู่ชาวอินเดีย คำว่าชาตินิยม นั้นหมายถึงลัทธิที่ถือชาติเป็นใหญ่ มีความรักชาติ¹ ซึ่งเอ.ซี. นิไมเจอร์ (A.C.Niemeijer) ได้แสดงทัศนะต่อคำว่าชาตินิยมไว้ว่า "ชาตินิยมเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างชาติซึ่งมันเป็นการแสดงถึงความจงรักภักดีของปัจเจกชนอย่างสำคัญที่สุดที่มีต่อประเทศชาติ"²

กระแสความคิดชาตินิยมที่แพร่หลายในอินเดียในคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีสาเหตุหลายประการเช่น เกิดจากระบบการเมืองของอังกฤษที่ให้อินเดียมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง เกิดจากการสื่อสารและการคมนาคมที่กระชับมากยิ่งขึ้น เกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรมสมัยใหม่ สร้างวิถีชีวิตแบบใหม่ของชนเมืองขึ้นมา เกิดจากการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางที่ทำให้คนอินเดียเข้าใจกันทั้งๆ ที่มีภาษาท้องถิ่นแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังเกิดจากอิทธิพลของสิ่งตีพิมพ์ โดยเฉพาะกิจการหนังสือพิมพ์ที่มีต่อคนอินเดีย เกิดจากข้อเขียนของนักคิดชั้นนำที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดของประชาชน ข้อเขียนเหล่านี้มักจะเป็นไปในรูปของบทกวี เรื่องสั้น ละคร และนวนิยาย แต่มีแก่นสารคล้ายคลึงกันคือ ฟันฟุเอกลักษณ์ดั้งเดิมของกลุ่มชน และประณามวิถีชีวิตแบบตะวันตก เกิดจากผู้ปกครองชาวอังกฤษขาดความเข้าใจในความเป็นอินเดียอย่างเพียงพอจึงทำให้เกิดปัญหาความไม่เข้าใจของเจ้าหน้าที่ชาวอังกฤษกับชาวอินเดียขึ้น เกิดจากการพยายามปฏิรูปศาสนาและสังคมของผู้นำฮินดูและมุสลิม เกิดจากชนชั้นปัญญาชนในอินเดียพยายามกระตุ้นกระแสชาตินิยมในอินเดียให้เบ่งบานออกไปยิ่งขึ้น

นับตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 แนวคิดชาตินิยมในอินเดียไม่ได้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ประโยชน์ตกอยู่กับประเทศและชาวอินเดียโดยส่วนรวม แต่แนวคิดชาตินิยมได้แปรเปลี่ยนเป็นการต้องการให้ผลประโยชน์ส่วนใหญ่ตกอยู่กับกลุ่มชนของตนมากที่สุด อินเดียมีหลายกลุ่มชนที่แยกออกโดยการจำแนกตามศาสนาที่นับถือ โดยมีฮินดูและมุสลิมเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุด อีกทั้งยังเป็นกลุ่มที่เรียกร่องสิทธิจากอังกฤษเพื่อกลุ่มของตนมากที่สุด บางครั้งการพยายามเรียกร่องสิทธิจากอังกฤษของทั้งสองกลุ่มมักจะไม่ใช่ไปในทางเดียวกัน จึงทำให้เกิดความรู้สึกชิงดีชิงเด่นแข่งขันกันของทั้งสองกลุ่ม และยังทำให้ความรู้สึกชาตินิยมแปรเปลี่ยนเป็นความรู้สึกแบบกลุ่มชนนิยมเกิดขึ้นมา ดังนั้นเมื่อแนวคิดชาตินิยมแปรเปลี่ยนเป็นแนวคิดแบบกลุ่มชนนิยม ความผูกพันที่เคยอยู่ร่วมผืนแผ่นดินเดียวกันกลายมาเป็นความจงเกลียดจงชังซึ่งกันและกัน สุดท้ายก็ต้องแยกดินแดนกันออกไปจัดตั้งประเทศของตัวเอง

ประการที่สาม การเกิดแนวคิดกลุ่มชนนิยม นิยามของแนวคิดกลุ่มชนนิยม คือ การที่กลุ่มชนที่มีความผูกพันกับศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมของตนอย่างเหนียวแน่น เล็งเห็นในคุณค่าของผลประโยชน์ทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจของตนโดยเฉพาะ³ แนวคิดนี้เกิดขึ้นคาบเกี่ยวกับแนว

¹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2542). หน้า 359.

² A.C. Niemeijer. (1972). *The Khilafat Movement in India, 1919-1924*. p.1.

³ เรือรบ เมืองมั่น. (2546). *ความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมในอินเดีย*. จากหนังสืออารยธรรมตะวันออก. บรรณาธิการโดย ศรีสว่างค์ พูลทรัพย์. หน้า 110.

คิดชาตินิยม ดับบลิว.ซี. สมิธ. (W.C. Smith) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับกลุ่มชนนิยมในอินเดียไว้ดังนี้ “อุดมคติทางกลุ่มชนของชาวอินเดียให้ความสำคัญทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของกลุ่มตน โดยผูกพันกับศาสนาของตนอย่างมั่นคง และยังเน้นถึงความแตกต่างทางศาสนาของฝ่ายตรงข้าม ด้วยเช่นกัน”¹

ดังที่กล่าวไปแล้วว่าชนชั้นกลางในอินเดียเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างกระแสความรู้สึกชาตินิยมเพราะเป็นกลุ่มที่ได้รับการศึกษาจากตะวันตกทำให้เข้าใจถึงแนวคิดประชาธิปไตยที่กำลังแพร่กระจายอยู่ในยุโรปสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 19 แต่เมื่อย้อนกลับมาพิจารณาถึงสภาพและสิทธิของชาวอินเดียกลับพบว่าขัดแย้งกับความเชื่อที่ได้รับมาจากปรัชญาตะวันตก ในที่สุดก็นำไปสู่การแสวงหาหนทางที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมอินเดียให้เป็นไปตามอุดมคติของตัวเองโดยการสร้างอินเดียให้เป็นอินเดียมากขึ้น และเป็นอังกฤษให้น้อยลง พยายามฟื้นฟูเอกลักษณ์ของอินเดียขึ้นมาแทนที่วัฒนธรรมอังกฤษ สาเหตุที่ทำให้ลักษณะชาตินิยมในอินเดียกลายเป็นลักษณะของกลุ่มชนนิยมคือ

ประการแรก เนื่องจากระบบวรรณะที่ทำให้ชาวอินเดียขาดความรู้สึกเป็นพี่น้องร่วมชาติร่วมเผ่าพันธุ์เดียวกัน คนอินเดียมีความผูกพันคบค้าสมาคม และแต่งงานอยู่ภายในแวดวงของวรรณะที่ตนสังกัดเท่านั้น การรักษาเอกราชของชาติตลอดจนการที่จะทำนุบำรุงประเทศชาติเป็นภาระความรับผิดชอบของพวกวรรณะกษัตริย์ พวกวรรณะอื่นไม่มีความรู้สึกเกี่ยวข้องด้วย เพราะเหตุนี้จึงทำให้ขาดความสามัคคีกลมเกลียวกัน²

ประการที่สอง เนื่องจากความแตกแยกทางศาสนา ชาวอินเดียเป็นชาติที่ยึดมั่นในศาสนาอย่างเหนียวแน่นจนทำให้กลายเป็นชนชาติที่มีใจแคบในเรื่องศาสนา เป็นเวลานานกว่า 500 ปี ที่พวกมุสลิมได้ปกครองอินเดีย พวกมุสลิมได้กดขี่ชาวฮินดูต่างๆ นานาจนทำให้เกิดความเกลียดชังซึ่งกันและกันแม้จะมีผู้พยายามประสานรอยร้าว แต่ก็ประสบความสำเร็จน้อยมาก ชาวอินเดียที่เป็นมุสลิมและฮินดูส่วนใหญ่ก็ยังชอบความชิงชังและไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันยากที่จะสร้างความรู้สึกที่เป็นพี่น้องร่วมชาติเดียวกันได้³

ประการที่สาม เนื่องจากการแบ่งแยกทางด้านการปกครอง ประวัติศาสตร์อินเดียแสดงให้เห็นว่าชาวอินเดียมีประสบการณ์ที่อยู่ร่วมกันภายใต้รัฐบาลเดียวกันน้อยมาก ส่วนมากชาวอินเดียจะแยกกันอยู่เป็นมณฑลเล็กมณฑลน้อย มีสมัยเดียวเท่านั้นคือ ในสมัยราชวงศ์เมารยะ(Maurya Empire, 321-184 ปีก่อนคริสตกาล)ที่จัดการปกครองอินเดียเกือบทั้งประเทศภายใต้รัฐบาลเดียว ระบบการปกครองแบบโยงอำนาจสู่ศูนย์กลางมีวิธีการปกครองมณฑลแคว้นมณฑลต่างๆ เหมือนๆ กัน ประชาชนมีความรู้สึกว่าอยู่ภายใต้การปกครองของกษัตริย์องค์เดียว แต่ต่อมาในสมัยราชวงศ์คุปตะ(Gupta Empire, ค.ศ.320-535) หรือสมัยราชวงศ์มุขัลถึงแม้จะรวมอินเดียอยู่ภายใต้กษัตริย์องค์เดียว แต่วิธีการปกครองหัวเมืองแบบกระจายอำนาจ ผู้ปกครองมณฑลมีฐานะเป็นราชา มหา

¹ A.C. Niemeijer. (1972). *The Khilafat Movement in India, 1919-1924*. p.5.

² Tara Chand. (1992). *History of the Freedom Movement in India*. Vol.II. pp.427-428.

³ เฉลิม พงศ์อาจารย์. (2529). *ประวัติศาสตร์อินเดีย*. หน้า 220.

ราชาหรือนาวับและนิชามกิตี ต่างก็มีฐานะไม่ต่างกับเจ้าประเทศราชของกษัตริย์เท่าใดนักบรรดาผู้ปกครองมณฑลเหล่านี้สามารถสร้างอำนาจ สร้างความจงรักภักดีในหมู่ประชาชนในแคว้นมณฑลของตนได้¹

ต่อมาในสมัยที่อยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ อังกฤษก็แบ่งการปกครองอินเดียออกเป็นสองลักษณะ คือ แบบปกครองโดยตรงและแบบที่ปกครองเป็นรัฐในอารักขา แยกชาวอินเดียมิให้รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตามนโยบายแบ่งแยกและปกครองนอกจากนั้นอังกฤษยังพยายามแยกชาวอินเดียมุสลิมและชาวอินเดียฮินดูมิให้รวมกันด้วย เพื่อป้องกันการกบฏของชาวอินเดีย จากระบบการปกครองที่ไม่สร้างเอกภาพเป็นเวลายาวนานนี้ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ลัทธิชาตินิยมค่อยแปรสภาพเป็นกลุ่มชนนิยมมากขึ้น

ประการที่สี่เนื่องจากการเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในอินเดียโดยพวกมิชชันนารี ปรากฏว่ามีชาวอินเดียจำนวนมากที่หันมานับถือศาสนาคริสต์และในเวลาเดียวกันรัฐบาลอังกฤษก็ออกกฎหมายคุ้มครองชาวอินเดียที่หันไปนับถือศาสนาคริสต์ด้วย ทำให้ชาวอินเดียบางกลุ่มรู้สึกหวาดกลัวว่าอังกฤษจะทำลายศาสนาและประเพณีของอินเดียจึงเกิดมีการต่อต้าน ที่สำคัญคือ มีการฟื้นฟูศาสนาฮินดูปรับปรุงศาสนาฮินดูขึ้นใหม่ ทำให้การเผยแพร่ศาสนาคริสต์ขยายตัวได้ช้าลงและเวลาเดียวกัน ก็สร้างความภาคภูมิใจให้เกิดขึ้นในหมู่ชาวอินเดีย แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าการฟื้นฟูศาสนาฮินดูนั้นทำให้ชาวฮินดูเลื่อมใสและภูมิใจในศาสนาฮินดูมากเกินไปจนได้สร้างความเป็นปฏิปักษ์แก่ชาวอินเดียที่นับถือศาสนาอิสลามและนำไปสู่ความแตกแยกที่ไม่สามารถจะอยู่รวมกันได้²

ในความเป็นจริงแล้ว การที่ศาสนาฮินดูอยู่ร่วมกับศาสนาอิสลามมาเป็นเวลานาน วัฒนธรรมบางส่วนของทั้งสองศาสนาได้มาผสมกันบ้าง ถึงจะไม่ทั้งหมด เช่น การใช้ผ้าคลุมหน้าของสตรีที่เรียกว่า ปูรดาห์ (Purdah) ซึ่งทั้งฮินดูและมุสลิมต่างก็ปฏิบัติเหมือนกัน หรือแม้แต่ความขัดแย้งของทั้งสองศาสนาในบางเรื่องก็ไม่น่าจะทำให้ชาวมุสลิมถึงกับคิดที่จะแยกประเทศออกไป ดังทัศนะของผู้เขียนเรื่องHindu-Muslim Problems ที่ว่า

เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดทางสังคมและวัฒนธรรมระหว่างฮินดูกับมุสลิม โดยเฉพาะในตอนเหนือของอินเดีย เป็นผลทำให้เกิดการละลายของสองวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน จนนำไปสู่การเกิดของสังคมอินโด-มุสลิม (Indo-Muslim) วัฒนธรรมได้ถูกพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปโดยอำนาจของสถานการณ์และความอดทนต่อความรู้สึกที่เป็นชาวอินเดียเหมือนกัน “ไม่ใช่มุสลิมหรือฮินดูที่บริสุทธิ์ แต่เป็นเอกภาพของทั้งคู่” กษัตริย์ชาวมุสลิมและผู้นำชาวฮินดูที่สนับสนุนวรรณกรรมและศิลปะ, วิทยาศาสตร์และปรัชญา, นักบุญและนักปราชญ์ และการพยายามนำสิ่งเหล่านี้มาสมานไมตรีจิตระหว่างทั้งสองชุมชน ผลที่ได้เกือบจะทำให้ทั้งสองกลุ่มชนสมานไมตรีกันได้อย่างสมบูรณ์ ถ้าชาวฮินดูแสดงต่อสถานที่บูชาของ

¹ แหล่งเดิม. หน้า 220.

² แหล่งเดิม. หน้า 223-224.

ชาวมุสลิมอย่างมีนวล ในขณะที่ชาวมุสลิมก็ควรปฏิบัติเช่นเดียวกัน ผลลัพธ์คือ สังคมของชาวมุสลิมอินเดียก็จะถูกรวมเข้าเป็นหนึ่งเดียวกับลักษณะเฉพาะทางสังคมของชาวฮินดูด้วยตัวของมันเอง¹

นอกจากนั้นนักรัฐศาสตร์ที่ชื่อโดมอนท์ (Domont) ยังพูดถึงการแบ่งแยกดินแดนอินเดียไว้ว่า “การแบ่งแยกเป็นผลจากลัทธิฟื้นฟู (Revivalism) ศรัทธาทางศาสนา”² ผู้นำของแต่ละกลุ่มชนเป็นบุคคลที่สำคัญในการกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของลัทธิฟื้นฟูทางศาสนาออกไป และเป็นกลุ่มบุคคลที่ถือได้ว่าทำให้ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชนรุนแรงขึ้นและขยายตัวออกไปมากขึ้น

2. การฟื้นฟูอารยธรรมฮินดู

การรับอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมของตะวันตกของชาวฮินดูได้กระตุ้นให้เกิดการฟื้นฟูลัทธิศาสนาฮินดูขึ้นมา สืบเนื่องจากการปกครองและส่งเสริมการศึกษาแบบตะวันตกของอังกฤษได้ปลูกให้ชาวพื้นเมืองอินเดียมีปฏิกิริยาในด้านการเมืองขึ้นมา เพราะความกลัวว่าต่างชาติจะยึดครองอินเดียอย่างถาวร จึงทำให้พวกนี้แสดงการต่อต้านอังกฤษขึ้น เช่น การก่อกบฏขึ้นในค.ศ.1857-1858 และการต่อต้านการแบ่งแยกมณฑลเบงกอลในค.ศ.1905 ซึ่งครั้งนี้ได้เกิดกลุ่มชาตินิยมที่บ้าคลั่ง ซึ่งเรียกว่าเป็นพวกที่มีหัวรุนแรง บุคคลกลุ่มนี้ใช้วิธีในการต่อต้านอังกฤษอยู่สองประเภท³

ประเภทแรก คือ ใช้ภาษาอังกฤษให้เป็นประโยชน์ โดยพวกที่มีหัวรุนแรงได้ร่วมมือกันใช้ภาษาอังกฤษ เป็นสื่อในการโจมตีรัฐบาลอังกฤษโดยการนำงานเขียนของชาวตะวันตกที่เป็นแนวชาตินิยมและแนวคิดทางการเมือง เช่น งานเขียนของคาร์ล มาร์กซ (ค.ศ.1818-1883) และชิกมันด์ พรอยด์ (ค.ศ.1856-1939) มาตีพิมพ์เป็นภาษาพื้นเมืองให้ชาวฮินดูได้รับรู้ถึงแนวคิดเหล่านี้ เพื่อทำให้เกิดความปั่นป่วนในทางการเมือง ทั้งนี้โดยได้รับความช่วยเหลือจากสำนักพิมพ์ โรงเรียน และพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย

ประเภทที่สอง คือการสร้างอุดมคติใหม่ๆ เกี่ยวกับลัทธิฮินดูที่ฟื้นฟูขึ้นมา และเพื่อสร้างอุดมการณ์วิพากษ์ที่ทรงอำนาจโดยการเอาอุดมคติเหล่านี้มาผสมกับมโนภาพเกี่ยวกับความรักชาติและเอกภาพแห่งชาติที่เข้ามาจากต่างประเทศ

พวกหัวรุนแรงที่ต้องการจะปลดแอกจากการปกครองของอังกฤษพยายามทำให้ประชาชนสนับสนุนขบวนการชาตินิยม อีกทั้งยังต้องการให้พวกที่มีหัวแบบตะวันตกกับพวกพื้นเมืองที่ไม่รู้หนังสือรวมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน โดยการใช้หลักสามประการคือ ภาษา ประวัติศาสตร์และศาสนา เขียนและพูดด้วยภาษาพื้นเมืองที่สามัญชนเข้าใจได้ ทำให้ชาวอินเดียมีความรู้สึกภาคภูมิใจต่ออดีตอันรุ่งเรืองของตนเองในสมัยที่กษัตริย์ฮินดูและนักบวชฮินดูปกครองบ้านเมือง ทั้งนี้ก็เพื่อให้เป็นวิธีที่จะทำให้ชาวอินเดียมีความรู้สึกรักชาติขึ้นมา สิ่งที่มีผลมากที่สุดคือการใช้สัญลักษณ์ทางศาสนาและวิธี

¹ Ishwari Prasad. & S.K. Subedar. (1974). *op.cit.* pp.2-3.

² A.C. Niemeijer. (1972). *op.cit.* p.7.

³ จ้างรงค์ ทองประเสริฐ. (2541). *แหล่งเดิม*. หน้า 760.

การใช้ถ้อยคำที่ทำให้ชาวฮินดูพร้อมที่จะอุทิศชีวิตให้แก่ประเทศชาติอย่างเต็มใจที่สุด โดยวิธีการเหล่านี้จะออกมาในรูปของการจัดตั้งองค์กรต่างๆ

การฟื้นฟูอารยธรรมฮินดูเริ่มต้นขึ้นในศตวรรษที่ 19 โดยสมาคมพรหมสมาช (Brahma Samaj) นับเป็นองค์กรแรกที่เคลื่อนไหวเพื่อการปฏิรูปศาสนาฮินดูให้มีความบริสุทธิ์เพียงพอที่จะเป็นเครื่องมือชักจูงใจให้ชาวฮินดูหวนกลับมายึดถือวัฒนธรรมทางสังคมฮินดูดั้งเดิม แทนที่วัฒนธรรมต่างศาสนา

สมาคม พรหม สมาช ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ.1828 โดย ราชา รามโมฮัน รอย (Raja Rammohun Roy, ค.ศ.1772-1833) ผู้ได้รับฉายาว่า “ประกาศก (Announcer) แห่งขบวนการชาตินิยมอินเดียและบิดาของประเทศอินเดียสมัยใหม่” ราม โมฮัน รอยเป็นนักอนุรักษนิยมที่มีหัวก้าวหน้า เป็นผู้วางรากฐานใหม่ให้กับสังคมฮินดูอย่างแข็งแกร่ง ด้วยการปฏิรูปศาสนาฮินดูอย่างมีเหตุผล และพยายามยกเลิกจารีตประเพณีที่ไม่เหมาะสมกับสังคมสมัยใหม่ เช่น ประเพณีสุตตี (Suttee) การสังหารเด็กทารกหญิง (Female infanticide) และประเพณีการแต่งงานตั้งแต่เด็ก (Child marriage) ¹

นอกจากนั้นราม โมฮัน รอยยังได้นำข้อดีของอารยธรรมตะวันตกที่มีความเป็นสากลเข้ามาผสม ทำให้วิถีปฏิบัติแบบของสมาคม พรหม สมาช ได้รับการนับถืออย่างแพร่หลายในเวลาต่อมา เช่น รับรองการสมรสครั้งใหม่ของแม่หม้าย และการวิวาห์ข้ามวรรณะเป็นสิ่งที่กระทำได้ กระแสปฏิรูปศาสนาฟื้นฟูเอกลักษณ์ของฮินดูนี้มิได้หยุดอยู่ที่มณฑลเบงกอลซึ่งเป็นถิ่นเริ่มต้นของสมาคมพรหมสมาชเท่านั้น ในเวลาต่อมาเกิดสมาคมขึ้นอีกหลายสมาคมในทุกมณฑลของอินเดียดำเนินการอันเกี่ยวเนื่องกับศรัทธาทางศาสนาฮินดูทั้งสิ้น

ตั้งแต่ ค.ศ.1870 ขบวนการฟื้นฟูเอกลักษณ์ของฮินดูเริ่มแบ่งแยกแนวทางความคิดและการปฏิบัติ โดยเริ่มที่ตอนใต้ของอินเดีย นางแอนนี บีแซนท์ (Annie Besant) ได้ก่อตั้งเทววิทยา (Theosophical Society) ขึ้นในค.ศ.1893 เพื่อศึกษาศาสนาฮินดูในแง่ของปรัชญาและความเป็นสากล สมาคมนี้เป็นต้นกำเนิดของสถาบันการศึกษาทางศาสนาจำนวนมากที่มีส่วนในการนำความคิดทางกลุ่มชนนิยมไปสู่ประชาชน และเป็นสื่อที่กระตุ้นความรู้สึกชาตินิยมขึ้นในสำนึกของชาวฮินดูด้วย ในขณะเดียวกันการศึกษาศาสนาฮินดูอย่างลึกซึ้งทำให้เกิดขบวนการฟื้นฟูศาสนาฮินดูแบบจารีต (Orthodox Hinduisim) ขึ้น

สมาคมอารยะ สมาช (Arya Samaj) ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนเมษายน ค.ศ.1875 โดยสวามีทยานันท์ สุรัสวดี (Swami Dayanand Saraswati) ชนชั้นพราหมณ์แห่งมณฑลคุชราต แนวปฏิบัติของสมาคมนี้แพร่หลายในมณฑลอุดรประเทศและปัญจาบเพราะเป็นมณฑลที่มีชาวฮินดูอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก² สมาคมนี้ส่งเสริมแนวคิดคลั่งกลุ่มชนฮินดูอย่างแรงกล้า (Hindu Chauvinism) ให้กับชาวฮินดู อีกทั้งยังโจมตีและประกาศตนเป็นปรปักษ์กับศาสนาอื่นโดยเฉพาะมุสลิมอย่างเปิดเผย สวามี

¹ A.C. Niemeiger. (1972). *op.cit.* p.22.

² *Ibid.* p.7.

ทหรานันท์ สุรัสวดีเชื่อในความสูงส่งของคัมภีร์พระเวทและพยายามเปลี่ยนสังคมอินเดียให้ยึดถือจารีตโบราณสมัยพระเวท ด้วยคำขวัญที่ว่า “จงกลับสู่ยุคพระเวท” และ “จงเป็นชาวอารยันเพื่อชาติอารยัน” ถูกเร่งเร้าให้แพร่ขยายในสังคมอินเดียด้วยการชักจูงให้กลับสู่ยุคพระเวท นับเป็นการเคลือบเม็ดยาแห่งกระบวนการต่อต้านอังกฤษป้อนเข้าปากประชาชน ไม่เพียงแต่เท่านั้นการรณรงค์กระบวนการ “ศุทธิ”(shuddhi) และ “สังฆาตนะ”(sangathan)¹ อย่างต่อเนื่อง สร้างความเกลียดชังให้กับชาวมุสลิมเป็นอันมากดังทัศนะของเอ.ซี. นิไมเจอร์² ที่ว่า

การรณรงค์กระบวนการศุทธิของสมาคมอารยสมาช ในมณฑลปัญจาบซึ่งเป็นมณฑลที่สมาคมอารยสมาชกำลังเฟื่องฟูนั้น ไม่ใช่เรื่องแปลกประหลาดที่ชาวฮินดูจะตกใจ แต่เป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้ชนกลุ่มน้อยที่นับถือศาสนาอื่น เริ่มมีความรู้สึกว่า ตนไม่ใช่อินเดีย และมองเห็นถึงความเสียเปรียบของตนที่เป็นชนกลุ่มน้อย พวกนี้จึงเริ่มรวมกลุ่มกันและทำการต่อต้านอารยสมาชโดยเฉพาะชาวมุสลิมและสิกข์³

ราม ฤชณะ ปรมหังสะ (Rama Krishna Paramahansa) และสวามี วิเวกานันทะ (Swami Vivekananda, ค.ศ. 1863–1902) เป็นผู้ที่ดีความศาสนาฮินดูจากคัมภีร์เก่าๆ ได้อย่างถึงแก่น และสาธยายธรรมให้ประชาชนเลื่อมใสในวงกว้าง โดยการใช้ปรัชญาตะวันตกเข้ามาศึกษาเปรียบเทียบ ต่อมาราม ฤชณะ ปรมหังสะ ได้ก่อตั้งคณะรามฤชณะ (Rama Krishna Mission) ขึ้นเพื่อเผยแพร่คำสอนชักชวนให้คนสนใจศึกษาเรื่องของจิตใจไม่หลงไหลในคุณค่าทางวัตถุนิยมแล้วยังได้ดำเนินการด้านสังคมสงเคราะห์ ชักชวนให้คนร่ำรวยบริจาคช่วยเหลือคนจนและยังชี้ให้ชาวฮินดูภาคภูมิใจในอารยธรรมและความบริสุทธิ์ของจิตวิญญาณแห่งตะวันออกที่เหนือกว่าตะวันตก ความเชื่อที่ว่ากลุ่มชนของตนมีวัฒนธรรมที่เหนือกว่ากลุ่มชนอื่น (Ethnocentrism) นี้เป็นมูลเหตุที่สร้างความริ้วฉานในสังคมอินเดีย เมื่อนักคิดหัวรุนแรงถ่ายทอดความคิดนี้อย่างสุดขั้วออกไปอย่างแพร่หลาย

ต่อมาสวามี วิเวกานันทะพยายามปลุกเร้าชาวฮินดูให้หันมาร่วมมือกันฟื้นฟูประเพณีของชาวอารยันและศาสนาฮินดู ให้กลับมาเจริญรุ่งเรืองอีกครั้ง การปลุกเร้าของสวามี วิเวกานันทะส่งผลให้ชาวฮินดูเป็นจำนวนมากหันมาร่วมมือกับการฟื้นฟูประเพณีของชาวอารยันและยังนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัดมากขึ้น³

นอกเหนือจากการฟื้นฟูเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมแล้ว การเรียกร้องสิทธิทางการเมืองก็นำไปสู่ความไม่ไว้วางใจกันระหว่างกลุ่มชนด้วย หลังจากกบฏชิปอยในค.ศ. 1857 แล้วการใช้ความรุนแรงต่อต้านอังกฤษก็มีบ้าง แต่มีการจัดองค์กรที่เป็นระเบียบมากขึ้น การจลาจลที่ไม่เป็นระบบ เช่น

¹ พิธีศุทธิ คือพิธีที่เปลี่ยนคนนอกศาสนาให้กลายเป็นฮินดู ส่วน สังฆาตนะ คือการปกป้องศาสนาฮินดูจากการลบล้างของศาสนาอื่น อ้างจาก เรือรบ เมืองมัน. (2546). แหล่งเดิม. หน้า 110-111.

² A.C. Niemeijer. (1972). *op.cit.* p.23.

³ Sumit sarkar. (1989). *op.cit.* p. 73.

การลุกฮือของคนยากจนในเดคคาน (ค.ศ.1874-1875) และของลูกจ้างทำไร่ในเบงกอล(ค.ศ.1859-1860) กำลังจะหมดไปหลังค.ศ.1870 การใช้ความรุนแรงเปลี่ยนเป็นการต่อสู้แบบใต้ดิน โดยการจัดตั้งสมาคมลับ เช่น วาสูเทพ พลวันต์ ผัทเก (Vasudev Balwant Phadke) หรือ ศิวาจีที่ ๒ จัดตั้งสมาคมในมณฑลมหाराษฏร์ ราชนารายณ์ โปส (Rajnarayan Bose) และทวิเชนทรนาถ ตากูร (Dwijen dranath Tagore) จัดตั้งสมาคมในมณฑลเบงกอลเป็นต้น สมาคมเหล่านี้ได้แผ่ขยายแนวความคิดกลุ่มชนนิยมรุนแรงแก่ชาวฮินดูทั่วไป จุดมุ่งหมายของสมาคมเหล่านี้ก็เพื่อให้ชาวฮินดูภาคภูมิใจในความเป็นฮินดูบริสุทธิ์และต่อต้านชาวต่างชาติ ซึ่งในความคิดของสมาคมเหล่านี้ชาวต่างชาติก็คือชาวอังกฤษและชาวมุสลิม

สมาคมทางการเมืองที่เรียกร้องสิทธิอย่างเปิดเผยจากอังกฤษมักถือกำเนิดจากชนชั้นปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาจากตะวันตก ค.ศ.1866 ดาดากัย เนาโรจี (Dadabhai Naoroji) จัดตั้งสมาคมอินเดียตะวันออก (The East India Association) ขึ้นในลอนดอนอีก 3 ปีต่อมา ดาดากัย เนาโรจี กลับมาอินเดียและเริ่มรณรงค์ต่อสู้ทางการเมือง แต่สาขาของสมาคมนี้ เช่น ในกัลกัตตา และมีทราส ไม่ประสบความสำเร็จสมาคมนี้จึงต้องล้มเลิกไป

ในค.ศ.1885 พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย ได้ก่อตั้งขึ้นโดยมีการประชุมครั้งแรกเมื่อเดือนธันวาคม โดยได้รับการแนะนำให้ก่อตั้งโดยชาวอังกฤษชื่อ อัลลัน ออกเตเวียน ฮูม (Allan Octavian Hume) ทั้งนี้ผ่านทางความเห็นชอบของอุปราชอินเดีย เพื่อเป็นการดึงชนชั้นปัญญาชนของอินเดียให้เข้ามาต่อสู้ทางการเมืองในระบบ มิใช่เป็นไปในรูปของสมาคมหลากหลายที่อังกฤษเข้ามาดูแลควบคุมให้ทั่วถึงยาก แต่มีได้หมายความว่าอังกฤษจะสามารถชี้นำนโยบายของพรรค องเกรสแห่งชาติอินเดียได้ ในเวลาต่อมาพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียซึ่งประกอบด้วยผู้นำชาวฮินดูที่มีอัตราส่วนสูงกว่าผู้นำกลุ่มชนอื่น ก็มีบทบาทชี้นำนโยบายของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียได้เกือบหมดภายหลังจากมีการแบ่งแยกมณฑลเบงกอลค.ศ.1905-1911 นั้น ผู้มีบทบาทภายในพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียได้แบ่งออกเป็นสองกลุ่มคือ

กลุ่มหัวปานกลาง (The Moderates) กลุ่มนี้จะมีลักษณะเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป มักจะแก้ปัญหามิใช่ปัญหาทางการเมืองมากกว่าที่จะต้องการให้เกิดผลกระทบทางตรงต่อประชาชน ข้อเรียกร้องของกลุ่มนี้แสดงให้เห็นถึงความต้องการที่จะให้พวกตน ซึ่งเป็นชนชั้นปัญญาชนได้มีโอกาสในการเป็นตัวแทนของชาวอินเดีย คือการขอให้อังกฤษยอมรับการว่าจ้างชาวอินเดียเข้ารับราชการในระดับสูงและให้ชาวอินเดียมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ กลุ่มหัวปานกลางยังมีความจงรักภักดีต่ออังกฤษ¹ ผู้นำชาวฮินดูของกลุ่มนี้มี เช่น สุเรนทรานาถ บาร์เนอร์จี (Surenda Nath Banerjee) โคปาล กฤษณะ โคชเล และดาดากัย เนาโรจี เป็นต้น

ส่วนกลุ่มที่สองซึ่งเป็นกลุ่มที่ทำให้แนวคิดกลุ่มชนนิยมกระจายสู่ชาวฮินดูมากที่สุด กลุ่มนี้คือกลุ่มหัวรุนแรง (The Extremist) เป็นกลุ่มที่รับอิทธิพลมาจากการฟื้นฟูเอกลักษณ์วัฒนธรรมของนักคิดนักศาสนาอย่างเต็มที่ที่มีหลายคนพัฒนาแนวคิดของตนจนกลายเป็นคนรักชาติอย่างแรงกล้า แต่

¹ V.D. Mahajan. (1983). *History of Modern India.1919-1982.* p.149

สิ่งที่กลุ่มหัวรุนแรงเรียกว่า ประเทศอินเดีย และรากฐานที่แท้จริงของอินเดียนั้น ที่แท้จริงคือ ประเทศที่เป็นของชาวฮินดู และความเป็นฮินดูทั้งหมด พวกนี้มักจะนับถือกฎแห่งคัมภีร์พระเวทมีเป้าหมายในการตอบโต้ผู้ขัดขวางข้อเรียกร้องของพวกเขาด้วยความแข็งแกร่งลักษณะนี้สร้างความเป็นศัตรูแก่ทุกกลุ่ม ชาวมุสลิมก็เป็นหนึ่งในจำนวนนั้น ดังทัศนะของไบพิน จันตรา (Bipan Chandra) ที่ว่า

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งทางศาสนานั้น ผู้นำของกลุ่มชนมีส่วนอย่างมากในการกระตุ้นให้ความรุนแรงขยายตัวเป็นวงกว้างมากขึ้น บางครั้งผู้นำหัวรุนแรงได้กระตุ้นให้กลุ่มชนเกิดความรู้สึกแค้นในศาสนาจนเกินเหตุ (Religiosity) จนกลายเป็นความบ้าคลั่งซึ่งความรุนแรงนี้ได้ถูกผู้นำของแต่ละกลุ่มชนกำหนดทิศทางไปสู่ฝ่ายตรงข้าม แนวความคิดแบบนี้ได้แพร่เข้าสู่ความคิดของประชาชนมากขึ้น¹

ผู้นำหัวรุนแรงในพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียที่มีชื่อเสียงที่สุด คือ บาล คังคาธาร์ ดีลัก เจ้าของฉายา “ เจ้าชายของผู้รักชาติ” ซึ่งมีฐานอำนาจอยู่ในมณฑลมหาราษฏร์ (Maharashtra) บาล คังคาธาร์ ดีลักเป็นบุคคลที่เคร่งศาสนาฮินดูอย่างมาก มีความเกลียดชังอารยธรรมตะวันตกและมักจะวิพากษ์วิจารณ์ศาสนาอิสลามอย่างแรง ผลงานที่สร้างความรู้สึกเป็นศัตรูกับชาวมุสลิมอย่างมากคือ การจัดงานฉลองชัยชนะของศิวาจีผู้นำชาวมราธา ถูกพิจารณาว่าเป็นการเริ่มต้นของการทำสงครามทางศาสนาและเป็นก้าวแรกของการพยายามล้มล้างอำนาจต่างกลุ่มชน คล้ายกับที่ศิวาจีและชาวมราธาเคยทำ สัญลักษณ์ชัยชนะของศิวาจีที่มีต่อจักรวรรดิมุสลิมไม่สามารถดึงชาวมุสลิมให้เข้าร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับบาล คังคาธาร์ ดีลัก ในการต่อต้านอังกฤษได้แม้แต่เพลง วันเท มาตรัม ซึ่งบาล คังคาธาร์ ดีลักพยายามผลักดันให้เป็นเพลงชาติของพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียก็ให้ความรู้สึกกล่าวอ้างถึงชัยชนะของฮินดูที่มีต่อมุสลิม

นอกจากนี้ยังมี ลาลา ราชปัต ราย “ราชสีห์แห่งปัญจาบ” ผู้นำของสมาคมอารยสมาช ต่อจากสวามิ ทยานันท์ ซึ่งพยายามเปลี่ยนสมาคมให้เป็นกองกำลังรักชาติติดอาวุธในเบงกอลมี พิพิน จันทร ปาล (Bipin Chandra Pal) ผู้นำถือเจ้าแม่กาลี และอรพินโท โฆษ (Aurobindo Ghosh) นักเขียนปากกล้า สองคนนี้มีอิทธิพลในหมู่สตรีและเยาวชน การกระทำของกลุ่มหัวรุนแรงในการเรียกร้องที่มากเกินไปสร้างความวุ่นวายและขยายความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมให้บานปลายและยังทำให้ชาวมุสลิมไม่ไว้วางใจชาวฮินดูมากขึ้น

พวกหัวรุนแรงเห็นว่าการการฟื้นฟูอารยธรรมของชาวมุสลิมทำให้ความเป็นปึกแผ่นของฮินดูอ่อนแอลง มีอยู่หลายครั้งที่ความโกรธของนักฟื้นฟูอารยธรรมฮินดูที่หัวรุนแรง มีต่อพวกมุสลิมที่ไปร่วมมือกับอังกฤษทำให้พวกเขารวมตัวกันต่อต้านชาวมุสลิมอย่างเปิดเผยโดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่า การทำเช่นนั้นก็เท่ากับพวกเขาได้ทำลายโอกาสที่จะสร้างประเทศอินเดียให้เป็นปึกแผ่นโดยไม่มีแบ่งแยก

¹ Shashi Joshi. & Bhagwas Josh. (1994). *op.cit.* pp.15-16

ในการแบ่งแยกมณฑลเบงกอลค.ศ.1905 ออกเป็นอาณานิคมบริเวณที่มีฮินดูเป็นส่วนใหญ่และที่มีมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ถือเป็นการสนองตอบความแตกแยกของทั้งสองศาสนาได้อย่างชัดเจนเพราะว่าการแบ่งแยกครั้งนี้ได้กระตุ้นให้พวกมุสลิมก้าวเข้าสู่ความเป็นพันธมิตรกับอังกฤษเพื่อต่อต้านพวกฮินดูเห็นได้จากในค.ศ.1906 มุสลิมได้จัดตั้งสันนิบาตมุสลิมขึ้นมาเพื่อเป็นองค์กรทางการเมืองและเป็นตัวแทนให้กับชาวมุสลิมในอินเดีย อีกทั้งอังกฤษเองก็ให้การสนับสนุนองค์กรนี้เพื่อเป็นการถ่วงดุลย์อำนาจของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียในขณะนั้น

ในการศึกษาถึงลักษณะการแสดงออกของกลุ่มชนนิยมซึ่งเป็นพื้นฐานของความแตกร้างและนำไปสู่การแบ่งแยกทางการเมือง นอกจากนั้นความรู้สึกกลุ่มชนนิยมได้กลายเป็นอุดมการณ์ต่อพฤติกรรมแห่งความรุนแรงของกลุ่มชน¹ เมื่อความรู้สึกกลุ่มชนนิยมได้ถูกรวมเข้ากับ ขบวนการฟื้นฟูทางศาสนาที่เริ่มมีบทบาทและความรุนแรงมากขึ้นเมื่อทั้งสองฝ่ายต่างก็มีตัวแทนที่เป็นองค์กรทางการเมืองที่พร้อมจะเรียกร้องสิทธิของแต่ละฝ่าย และยังให้การสนับสนุนในการฟื้นฟูอารยธรรมของกลุ่มตนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ

2.1 ผลกระทบอันเนื่องมาจากการฟื้นฟูอารยธรรมฮินดู

ผลกระทบอันเกิดจากการฟื้นฟูอารยธรรมฮินดู สืบเนื่องมาจากชาวอินเดียมีความคิดตามลัทธิฮินดูที่สอนว่า พระเจ้าจะกลับชาติมาเกิดเพื่อคุ้มครองโลกและบัดนี้พระเจ้าก็ได้มาปรากฏในรูปมารดาของประเทศ (Mother India) ซึ่งถือว่าแผ่นดินแม่ (Motherland) เป็นสัญลักษณ์ของความคิดของคนในประเทศ เป็นความคิดของพระเจ้า แผ่นดินแม่คือแผ่นดินที่เทพธิดาทั้งหมดประทับอยู่เพื่อที่ชาวฮินดูจะได้บูชา การที่ความภาคภูมิใจในศาสนาฮินดูได้กระตุ้นให้เกิดการฟื้นฟูลัทธิฮินดู ทำให้เกิดความศรัทธาอย่างแรงกล้าในการที่จะต่อต้านชาวต่างชาติ ซึ่งชาวฮินดูมองว่ามุสลิมก็เป็นต่างชาติด้วย จึงทำให้เกิดองค์กรต่างๆ ขึ้นมา โดยจุดประสงค์ขององค์กรเหล่านั้นมุ่งเน้นที่การสร้างสำนึกในความรู้สึกของศาสนาฮินดูและความเจริญรุ่งเรืองของฮินดูในอดีต พวกนี้จึงพยายามส่งเสริมให้พลเมืองฮินดูต่อต้านทั้งอังกฤษและชาวมุสลิม อย่างเช่น

ความวุ่นวายที่เกิดจากสมาชิกขององค์กรฮินดูอารยสมาคมที่ทำการต่อต้านพวกมุสลิมที่ทำให้พวกฮินดูต้องได้รับการบาดเจ็บในระหว่างที่มีการลุกฮือขึ้นมา หลังจากที่ยังคงได้จำคุกพวกผู้นำพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย สมาชิกของฮินดูอารยสมาคมได้ดำเนินการเคลื่อนไหวสองอย่างที่ยังคงไปยังพวกมุสลิม วิธีการแรกคือการทำสังฆาตนะ (แปลว่ารวมเข้าด้วยกัน) คือการแสวงหาวิธีที่จะรวมพวกฮินดูเข้าเป็นกลุ่มทหาร ที่สามารถที่จะป้องกันตนเองจากพวกมุสลิม เรียกว่าขบวนการราชกรียะ สวยาม์ เสวก สงฆ์ (สมาคมช่วยตัวเองแห่งชาติ) ได้ตั้งขึ้นเมื่อค.ศ.1926 และได้แสดงตัวออกมาอย่างเปิดเผยก่อนที่จะถึงเวลาที่จะแบ่งแยกออกเป็นอินเดียและปากีสถาน ส่วนวิธีการที่สอง

¹ Shashi Joshi, & Bhagwan Josh. (1994). *op.cit.* p.16.

เรียกว่า ศุทธิ (การทำให้บริสุทธิ์) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้ชาวมุสลิมหันมานับถือลัทธิฮินดูที่ละ
มาก¹

ในไม่ช้าก็เกิดความเห็นที่แตกต่างกันขึ้นในระหว่างพวกผู้นำของพรรคองเกรสแห่งชาติ
อินเดียที่เป็นฮินดูและมุสลิม พวกผู้นำที่เป็นมุสลิมที่อยู่ในพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียรวมทั้งมุฮัม
หมัด อาลีห์ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งขบวนการฉิลาฟัตได้ร้องทุกข์ว่าพวกผู้นำที่เป็นฮินดูไม่พยายามเห็นยว
ความรู้สึกร่วมกันของชาวมุสลิมที่กำลังทวีมากขึ้นในหมู่ชาวฮินดู หรือมิได้ใช้อิทธิพลของตนปฏิบัติต่อประชา
คมของตน เพื่อขจัดสาเหตุแห่งความบาดหมางให้หมดไปมุฮัมหมัด อาลี ได้พูดถึงมหาดมะ คานธี
ว่า

ในระยะเวลาสิบปีที่ผ่านมา พวกมุสลิมได้ถูกพวกฮินดูข่มเหงและฆ่าเสียมากมายแต่มหาดมะ คานธีก็มี
ได้พยายามทำเรื่องนี้ให้ดีขึ้นมาหรือประณามลัทธิก่อการร้ายที่พวกฮินดูปฏิบัติต่อพวกมุสลิมเลย
มหาดมะ คานธีไม่เคยประณามขบวนการศุทธิและขบวนการสังฆาตนะซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้พวก
มุสลิมในอินเดียสูญสิ้นไปอย่างเปิดเผยและชัดแจ้ง²

ในช่วงระหว่างค.ศ.1921-1928 กลุ่มการเมืองทั้งของมุสลิมและพรรคองเกรสแห่งชาติ
อินเดียค่อนข้างอ่อนแอ สันนิบาตมุสลิมก็อยู่ภายใต้ร่มเงาของขบวนการฉิลาฟัต พรรคองเกรสแห่ง
ชาติอินเดียมีการแตกแยก ผู้นำหลายคนถูกจับ บางคนออกไปสังกัดพรรคฮินดูหัวรุนแรง (Hindu
Mahasabha) ความหวังของประชาชนจึงตกอยู่ที่ผู้นำทางศาสนาและการฟื้นฟูเอกราชได้แก่
สมาคมอารยะ สมาช กับการรณรงค์โครงการศุทธิและสังฆาตนะ ซึ่งได้รับความนิยอย่างสูงสร้าง
ความกังวลใจแก่มุสลิมมาก

ในเดือนธันวาคม ค.ศ.1926 ความอาฆาตแค้นได้ฝังรากลึกลงไปอีก เมื่อ สวามี ศรัทธานันท์
(Swami Shraddhanand) ผู้นำสูงสุดของสมาคมอารยะ สมาช ถูกชาวมุสลิมหัวรุนแรงฆ่าตาย สืบ
เนื่องจากที่สวามี ศรัทธานันท์ต้องการที่จะจัดงานเฉลิมฉลองชัยชนะของราชปุตที่มีต่อมุสลิมขึ้นใน
เดือนพฤษภาคม ค.ศ.1919 ที่มัสยิดจุมมา (Juma) ที่เมืองเดลี การกระทำนี้ทำให้ชาวมุสลิมไม่พอใจ
หลังจากนั้นอีก 4 ปี สวามี ศรัทธานันท์ก็ได้ทำการรณรงค์ขบวนการศุทธิอีกครั้ง และเป็นสาเหตุที่ถูก
พวกมุสลิมหัวรุนแรงฆ่าตายจนเป็นเหตุให้เกิดการนองเลือดขึ้นมา

เหตุการณ์ในครั้งนี้มีพลเมืองเสียชีวิตถึง 2,226 คน บาดเจ็บ 1,615 คน ถูกจับกุม 5,688 คน
ยอมมอบตัว 38,256 คน และที่แน่นอนคือมีชาวมุสลิมอีก 150 คน ที่พยายามชนของขึ้นรถเพื่อหนี
การถูกฆ่าจากเมืองกัลกัตตาไปสู่มีทราส ในตอนกลางวันที่ยร้อนมาก ทำให้มีผู้เสียชีวิตจากการหนี
ครั้งนี้ถึง 66 คน ที่อัดกันอยู่ในรถขนของคันเล็ก(wagon) และตายโดยขาดอากาศหายใจ³

¹ จานง ทองประเสริฐ. (2541). *แหล่งเดิม*. หน้า 837.

² *แหล่งเดิม*. หน้า 838.

³ Tara Chad. (1992). *op.cit.* Vol.III. p.497

การนองเลือดในครั้งนี้ทำให้ชาวมุสลิมหัวรุนแรงโกรธแค้นมากขึ้น และได้พยายามเติมเชื้อไฟให้ชาวมุสลิมมีความรู้สึกต่อกลุ่มชนนิยมมากขึ้นไปอีก ทางด้านชาวฮินดูเองก็พยายามกระตุ้นให้ชาวฮินดูต่อสู้กับมุสลิมโดยการร้องตะโกนว่า "ฮินดูอยู่ในอันตรายเราต้องร่วมกันเคลื่อนไหวขบวนการศุทธิและสังฆาตนะต่อไป"¹ ในที่สุดทั้งฮินดูและมุสลิมต่างก็เกลียดชังทั้งสองฝ่ายอย่างรุนแรงมากขึ้น ความวุ่นวายยังไม่จบสิ้น ยังมีการกระทบกระทั่งอยู่บ่อยครั้งระหว่างสองกลุ่มชนนี้

3. การฟื้นฟูอารยธรรมมุสลิม

เดิมชาวมุสลิมในอินเดียมีความรู้สึกเป็นศัตรูต่อชาวอังกฤษยิ่งกว่าชาวฮินดู เพราะชาวฮินดูนั้นถูกปกครอง ถูกกดขี่จากชาวมุสลิมมาเป็นเวลานาน การที่อังกฤษเข้ามามีอำนาจแทนราชวงศ์มูฮัลชาวฮินดูจึงมิได้โกรธแค้นชิงชังมากเท่ากับชาวมุสลิมที่เป็นผู้ปกครองอินเดียมาก่อน อังกฤษเองก็มีความรู้สึกเป็นมิตรกับชาวฮินดูมากกว่าชาวมุสลิม ดังนั้นเมื่ออังกฤษส่งเสริมการศึกษาตามแบบตะวันตก จึงทำให้ชาวมุสลิมไม่นิยมส่งบุตรหลานของตนเข้าโรงเรียนตามแบบตะวันตกเพราะกลัวว่าการศึกษาแบบตะวันตกจะทำให้พวกตนเสื่อมคลายความศรัทธาในศาสนาอิสลาม สังคมชาวอินเดียมุสลิมจึงคับแค้นและล้าหลังกว่าสังคมฮินดู

ต่อมาเมื่อชาวฮินดูเริ่มมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น ทำให้ผู้นำชาวมุสลิมที่มองเห็นการณ์ไกลเป็นห่วงว่าในอนาคตชาวฮินดูจะกลายเป็นผู้ปกครองชาวมุสลิม จึงได้เริ่มฟื้นฟูอารยธรรมอิสลามขึ้นมาดังทัศนะของราชนิ โคทารี (Rajni Kothari) ที่ว่า

การครอบงำของชาวฮินดูในการจัดการทางการเมืองดูเหมือนเพื่อคุกคามตำแหน่งของชาวมุสลิมในประเทศอินเดีย ผู้นำชาวมุสลิมจึงโจมตีการครอบงำของชาวฮินดูโดยการที่ชาวมุสลิมยังคงสงวนท่าทีต่อการเคลื่อนไหวของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียและพยายามที่จะกอบกู้ตนเอง โดยการให้ความร่วมมือกับอังกฤษและส่งเสริมการศึกษาสมัยใหม่ให้แก่บุตรหลานชาวมุสลิม ด้วยเหตุนี้ชาวมุสลิมจึงเริ่มรวมตัวกันเพื่อรวมกลุ่มชาวมุสลิมให้หันมาสนใจในศาสนาของตน จนเกิดการฟื้นฟูอารยธรรมมุสลิมขึ้นมาในที่สุด²

สาเหตุของการแพร่กระจายแนวคิดกลุ่มชนนิยมในหมู่มุสลิมตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 เกิดขึ้นเนื่องจากความรู้สึกไม่เท่าเทียมกับชาวฮินดู ในยุคนี้นชาวมุสลิมเปรียบเสมือนชนชั้นสองในสังคมอินเดีย ทั้งในสายตาของอังกฤษผู้ปกครองและสภาพความเป็นจริงในสังคม

ก่อนกบฏซีปอย (Sepoy) ครั้งใหญ่ระหว่าง ค.ศ. 1857–1858 ทัศนคติของผู้นำชาวอังกฤษที่มีต่อชาวมุสลิมเป็นไปในทางลบเพราะอังกฤษได้ช่วงชิงอำนาจอธิปไตยมาจากจักรวรรดิมุฮัลอังกฤษจึงพยายามกำจัดสิทธิต่างๆ ของชาวมุสลิมและเพิ่มความไว้วางใจแก่ชาวฮินดูซึ่งมีลักษณะจะ

¹ *Ibid.* pp.497-498

² Rajni Kothari. (1970). *op.cit.* p.64.

รักภักดีกว่า หลังจากการกบฏ ค.ศ.1857 อังกฤษยิ่งเพิ่มความไม่ไว้วางใจชาวมุสลิมมากยิ่งขึ้นจึง สกัดกั้นความก้าวหน้าของชาวมุสลิมโดยการระบับความเติบโตทางปัญญา เช่น จากจำนวนชาวพื้น เมือง 104 ล้านคนในปีการศึกษา 1865-66 มีนักศึกษาจบการศึกษาจากวิทยาลัยทั่วประเทศ 1,578 คน จำนวนนี้ 1,426 คน เป็นฮินดู มีเพียง 57 คนเป็นมุสลิม การขาดการศึกษาทำให้มุสลิมล้าหลัง เหลว ในการฟื้นฟูวิทยาการ

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวมุสลิมไม่เข้าศึกษาในสถาบันของชาวตะวันตก เพราะเกรงว่าจะไม่ ได้ศึกษาพระคัมภีร์อัลกุรอานและหลักศาสนาโดยทั่วไป ดังนั้นความรู้ต่างๆ ที่เป็นภาษาอังกฤษและ ศาสตร์ตะวันตก จึงถูกส่งมอบให้แก่ชาวฮินดูฝ่ายเดียว ทำให้ชาวมุสลิมมีความรู้ต่ำกว่าชาวฮินดู เป็นผลให้ชาวมุสลิมมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่าชาวฮินดูมาก

การขาดการศึกษาสสมัยใหม่ ทำให้สภาพสังคมของชนชั้นกลางมุสลิมประสบความยาก ลำบากเมื่อเปรียบเทียบกับฮินดู ผลของการปฏิวัติอุตสาหกรรม ทำให้อังกฤษเข้าครอบงำอินเดีย อย่างสิ้นเชิงทางเศรษฐกิจ แต่ชาวมุสลิมปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ยากกว่าชาวฮินดู เพราะ ถนัดแต่ทางศิลปะและหัตถกรรม ขาดความรู้ทางวิทยาการตะวันตก ต่างจากชาวฮินดูที่เข้าใจเครื่อง จักรกลสมัยใหม่มากกว่า ชนชั้นกลางฮินดูจึงดำรงสถานะทางเศรษฐกิจสูงกว่าและสามารถผูกขาด อาชีพ การค้า และอุตสาหกรรม ให้ตกอยู่เฉพาะพวกตนได้ สร้างความไม่พอใจแก่ผู้ดกงานชาว มุสลิมที่พยายามเรียกร้องสิทธิอันพึงมีของตนว่าควรจะได้เท่าเทียมกับที่ชาวฮินดูได้รับ นักคิดชาว มุสลิมผู้หนึ่งกล่าวถึงความรู้สึกแบ่งแยกระหว่างชาวฮินดูกับชาวมุสลิมว่า

ชาวมุสลิมอาศัยอยู่ในประเทศนี้มาสิบสองศตวรรษแล้ว และอยู่อย่างผู้พิชิต แต่เราชาวมุสลิมซึ่งเคยปก ครองประเทศนี้กลับต้องถูกชาวฮินดูเหยียดหยามตั้งพวกจันทาล...ทุกๆ คนในสายตาของชาวฮินดู ถือ เป็นจันทาลทั้งหมด สิบสองศตวรรษของการอยู่ร่วมกัน ไม่อาจทำลายการถือเชื้อชาติของพวกฮินดูได้ เลย¹

กระแสต่อต้านอังกฤษและฮินดู เริ่มต้นขึ้นที่ขบวนการฟื้นฟูเอกลักษณ์อิสลาม โดยขบวนการ ที่มีบทบาทมากเริ่มขึ้นประมาณ ค.ศ.1820 เมื่อไซยิด อาหมัด ซาห์ (Sayyid Ahmad Shah) ก่อ ตั้งขบวนการวฮาบี (Wahabi Movement) ขึ้นในมณฑลอุดรประเทศ ขบวนการนี้มีจุดมุ่งหมายใน การรณรงค์ให้ชาวมุสลิมปฏิเสธที่จะอาศัยอยู่ภายใต้การปกครองของคนที่ไม่ใช่มุสลิม โดยการนำเอา คัมภีร์กุรอานมาเป็นสื่อ ในการรณรงค์ครั้งนี้ได้ใช้คำว่า “จงกลับสู่อัลกุรอาน”² แนวคิดนี้มีอิทธิพลต่อ ชนชั้นล่างแถบมณฑลเบงกอลและชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือมาก ต่อมาสมาคมต่างๆ ที่ได้รับ อิทธิพลของกระบวนกรนี้ ทำให้กระแสกลุ่มชนนิยมของมุสลิมกระจายออกไปอย่างกว้างขวางขบวนการ

¹ เรือรบ เมืองมัน. (2536). แหล่งเดิม. หน้า 27.

² W. Norman Brown. (1958). *op.cit.* p.123.

การวาทาบีแสดงตนเป็นปรปักษ์ต่ออังกฤษและฮินดูอย่างเปิดเผย และมีส่วนปลุกเร้าให้เกิดการจลาจลขึ้นด้วยในบางครั้ง

กระแสความคิดแบบจารีตของวาทาบีเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เมื่อได้รับอิทธิพลจากตะวันตกภายหลัง ค.ศ.1871 อังกฤษได้ปรับเปลี่ยนนโยบายและทำที่ที่มีต่อมุสลิมเสียใหม่ เพราะต้องการถ่วงดุลการเจริญเติบโตของกระบวนการชาตินิยมฮินดู และไม่ต้องทำให้ศาสนาแบบจารีตมีส่วนชี้นำความคิดชาวมุสลิมจนเกินไป จึงหันมาใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือดึงพลังชาตินิยมของมุสลิมเข้าสู่ระบบ

นับตั้งแต่มีการฟื้นฟูอารยธรรมมุสลิม และสร้างความรู้สึกรักชาติใหม่แก่มุสลิมในอินเดีย ชาวมุสลิมในอินเดียได้เริ่มยอมเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาสมัยใหม่ การศึกษาดีขึ้นทำให้ชาวมุสลิมได้เข้าทำงานในตำแหน่งงานที่ดีขึ้นทั้งในภาคราชการและเอกชน ในที่สุดชาวมุสลิมเริ่มแสดงออกในทางการเมือง ในค.ศ.1906 โดยการตั้งพรรคการเมืองสันนิบาตมุสลิมซึ่งต่อมาก็กลายเป็นพลังทางการเมืองของชาวมุสลิม คู่กับพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียของฮินดู ชาวมุสลิมเริ่มออกหนังสือพิมพ์ของตนเองทั้งที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาอูรดู (Urdu) และเริ่มฟังเสียงของสังคมและเสียงสะท้อนจากเหตุการณ์ต่างๆ เริ่มรู้จักแสดงออกทางการเมือง การออกหนังสือพิมพ์และกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าสังคมของชาวมุสลิมในอินเดียได้เปิดออกสู่โลกภายนอกมากขึ้น¹

ด้วยจุดเริ่มต้นจากความต้องการยกระดับการเมืองและสังคมของกลุ่มชนทั้งสองกลุ่มโดยเหล่าปัญญาชนผู้มีแนวความคิดกลุ่มชนนิยมเป็นสาเหตุให้ชาวฮินดูและชาวมุสลิมขัดแย้งกันอย่างมาก เมื่อทั้งสองฝ่ายต่างก็มุ่งไปที่การเป็นเจ้าของประเทศอินเดียเหมือนกัน เพราะทั้งคู่ต่างก็เคยเป็นเจ้าของประเทศมาก่อน จะกลับไปยอมกันเหมือนก่อนหน้าอังกฤษปกครองก็เป็นไปไม่ได้ เพราะชาวฮินดูยอมปฏิเสธรที่จะอยู่ใต้ชาวมุสลิม เช่นในสมัยมุฮัล ผลกระทบจากสาเหตุของแนวคิดกลุ่มชนนิยมจึงค่อนข้างบานปลายออกไป และไม่สามารถจะตกลงกันได้

3.1 ผลกระทบอันเนื่องมาจากการฟื้นฟูอารยธรรมมุสลิม

ความรุนแรงของการบาดหมางกันของสองกลุ่มชนนี้ได้ทวีความรุนแรงกันมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะมีการร่วมมือกันบ้าง แต่ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาความบาดหมางอันนี้ได้โดยเฉพาะการจลาจลอันเนื่องมาจากขบวนการฉีลาฟัต

นับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 แล้วที่จักรวรรดิออตโตมันเตอร์กต้องเผชิญกับความแตกแยกมณฑลต่างๆที่เคยผนวกเข้าเป็นดินแดนใต้อาณัติพยายามแยกตัวออกโดยการใช้กำลัง เนื่องจากกระแสชาตินิยมที่แผ่แรงกล้าในยุโรปประกอบกับการพยายามแสวงหาผลประโยชน์ของเหล่าประเทศมหาอำนาจทำให้จักรวรรดิออตโตมันต้องอ่อนแอลง สงครามบอลข่านที่เริ่มต้นใน ค.ศ.1912 เป็นจุดเริ่มต้นของการนองเลือดในอินเดียด้วย ในเดือนตุลาคม ค.ศ.1912 สันนิบาตบอลข่านซึ่งประกอบด้วยบัลแกเรีย เซอร์เบีย กรีซ และมอนเตเนโร ร่วมมือกันโจมตีจักรวรรดิออตโตมันเพื่อแย่ง

¹ Ishwari Prasad. & S.K. Subedar. (1974). *op.cit.* pp.11-12

ซิงดินแดน จักรวรรดิออตโตมันเสียดินแดนต่างๆ ในยุโรปไปจนเกือบหมดเหลือเพียงกรุงคอนสแตนติโนเปิล และเมืองรอบๆ เล็กน้อยเท่านั้น ความไม่พอใจนี้ผลักดันให้จักรวรรดิออตโตมันเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง เพื่อเป็นการแสวงหาสิ่งที่ตนสูญเสียไปกลับคืน แต่เมื่อสิ้นสุดสงครามลงด้วยความพ่ายแพ้ จักรวรรดิออตโตมันอ่อนแอลง

หลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง จักรวรรดิออตโตมันถูกประเทศพันธมิตรบังคับให้ทำสนธิสัญญาแซฟร์ (Treaty of Sèvres) ทำให้ดินแดนเกือบทั้งหมดกลายเป็นเอกราชบ้าง ตกอยู่ภายใต้อาณัติประเทศพันธมิตรบ้าง จนในที่สุดค.ศ.1922 มุสตาฟา เคมาล (Mustapha Kemal) ก็ได้ยึดอำนาจและบังคับให้สูลต่านสละราชบัลลังก์ อีกเพียงสองเดือนต่อมาอังกฤษก็รับรองอำนาจของเคมาล¹ ความเสื่อมโทรมของจักรวรรดิออตโตมัน กระทบกระเทือนต่อวิญญาณของชาวมุสลิมในอินเดียอย่างมาก เพราะผู้นับถือศาสนาอิสลามมักจะมีความรู้สึกแบบรวมกลุ่มอิสลาม (Pan Islamic) พวกเขาจะสนับสนุนและชื่นชมต่อการกระทำต่างๆ ของชาวมุสลิมโพ้นทะเล แม้ว่าอาจจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของตนเลยก็ตาม อากา ข่าน (Agha Khan) ผู้นำสันนิบาตมุสลิมเคยกล่าวว่า

ความรู้สึกรวมกลุ่มอิสลาม ก็คือทฤษฎีแห่งวิญญาณที่เป็นพี่น้องกันและเป็นเอกภาพของบุตรแห่งศาสดาประกาศ เป็นความรู้สึกลึกๆ ต่อวัฒนธรรมเปอร์เซีย-อาหรับ (Perso-arabian Culture) ซึ่งจะส่งความรัก ความปรารถนาดีนี้ไปยังทุกหนทุกแห่งในโลก ไม่ว่าจากจีนถึงโมร็อกโกหรือลุ่มแม่น้ำไวลกา ถึงสิงคโปร์²

ความรู้สึกร่วมกันก่อให้เกิดขบวนการฉิลาฟัตซึ่งแปลว่าสถาบันกาหลิบขึ้นมา เพื่อดึงมวลชนมุสลิมให้แสดงพลังแห่งอิสลามเรียกร้องสิทธิชอบธรรมของเพื่อนชาวมุสลิมโพ้นทะเล ชาวมุสลิมดำเนินการประท้วงอังกฤษซึ่งจัดการกับปัญหาจักรวรรดิออตโตมันอย่างปราศจากความเป็นธรรม ควบคู่ไปกับการกระตุ้นแนวคิดกลุ่มชนนิยมให้รุนแรงขึ้น

ในระยะแรกของการก่อตั้งเมื่อค.ศ.1919 ชาวฮินดูนำโดยมหาตมะ คานธี ก็สนับสนุนขบวนการนี้ เพราะสอดคล้องกับการเรียกร้อง "สวราช" ของตน และเล็งเห็นถึงความไม่เป็นธรรมที่อังกฤษกระทำ หน้านั้นเป็นระยะที่ชาวฮินดูและมุสลิมร่วมมือร่วมใจกันมากที่สุดในประวัติศาสตร์ มหาตมะ คานธี จึงเปรียบเสมือนตัวเชื่อมระหว่างสองกลุ่มชน ดังคำพูดของท่านที่ว่า "กว่า 100 ปี ที่มุสลิมและฮินดูทะเลาะกัน เหตุการณ์ครั้งนี้ นับว่าเป็นโอกาสดีที่พวกเราจะร่วมมือกัน" เพื่อแสดงถึงความร่วมมือกันระหว่างฮินดูกับมุสลิม ชาวฮินดูได้ยกแม่วัวให้เป็นของขวัญแก่ชาวมุสลิม ส่วนชาวมุสลิมก็ยกแม่วัวหนึ่งคู่ให้แก่ชาวฮินดู ครั้งนี้ถือเป็นเครื่องหมายของความสามัคคีกันของสองกลุ่มชน³

¹ หลวงวิจิตรวาทการ. (2514). *ประวัติศาสตร์สากล เล่ม 5*. หน้า 659-666.

² เรือรบ เมืองมัต. (2536). *แหล่งเดิม*. หน้า 31.

³ A.C. Niemeijer. (1972). *op.cit.* p.92.

ในวันที่ 7 และ 10 เมษายน ค.ศ.1927 สภาที่ประชุมขีลาฟัตแห่งอินเดีย(All India Khilafat Conference) ได้ชุมนุมกันที่เมียร์รุต (Meerut) ซึ่งในที่ชุมนุมได้ลงมติว่า“ชาวมุสลิมจะต่อต้านอังกฤษและเข้าร่วมกับพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย” นอกจากนั้น “ขอความร่วมมือจากชาวมุสลิมเป็นจำนวนเงิน 10 ล้านรูปี จากชาวฮินดูที่ร่วมขบวนการขีลาฟัตและสมาชิกพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย เป็นจำนวนเงิน 50 ล้านรูปี”¹ เป็นที่น่าสังเกตว่ามุสลิม “จะเรียกร้องร่วมกับพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย” นี่เป็นสิ่งเหนือความคาดหมายและยากลำบากมากที่พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียจะเชื่อใจมุสลิม เพียงแต่ภาวะเหตุการณ์ในขณะนั้นตรงกับกรเรียกร้องสวราชของมหาตมะคานธี โอกาสนี้จึงเป็นสิ่งที่สุดท้ายได้รับความร่วมมือจากมุสลิม เท่ากับทำให้อังกฤษต้องทำงานมากขึ้นไปอีก

แต่เมื่อขบวนการขีลาฟัตนี้หันไปปลุกเร้าด้วยวิธีรุนแรง และส่งเสริมลักษณะกลุ่มชนนิยมอย่างแรงกล้า ชาวฮินดูกับมุสลิมก็หวนกลับไปใช้กำลังเข้าหาหั่นกันอีก ตั้งแต่ค.ศ.1921-1928 จึงเป็นระยะเวลาแห่งการนองเลือดของอินเดีย กระแสกลุ่มชนนิยมที่ถูกปลุกเร้าให้ชาวมุสลิมเรียกร้องให้อังกฤษและสาธารณรัฐตุรกีของ มุสตาฟา เคมาล คินดินแดนที่จะให้พวกตนปกครองกันเอง โดยมีสุลต่านออตโตมันเป็นประมุข สร้างความกังวลใจแก่ชาวฮินดูเป็นอย่างมาก เพราะเกรงว่ามุสลิมจะรวมตัวกันยึดครองดินแดนฮินดู เปลี่ยนแปลงให้เป็นประเทศของชาวมุสลิม ทำให้เกิดกระแสกลุ่มชนนิยมขึ้นในหมู่ชาวฮินดูอย่างรุนแรงไม่แพ้กัน จนในที่สุดทั้งสองฝ่ายก็ปะทะกันด้วยกำลัง ในค.ศ.1920-22 อาบูล คาลัม อัลซาด (Abu'l Kalam Azad) และกลุ่มจามียะ (Jamiyyat) ได้พยายามกระตุ้นจิตใจชาวมุสลิมให้ทำการแบ่งแยกอินเดีย

ในสภาพความไม่มั่นคงของมุสลิมในอินเดีย นี้ไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่จะตั้งรกรากอยู่ในอินเดียโดยรวมกับชาวฮินดู เห็นได้จากการต่อต้านอังกฤษ ในค.ศ.1920-1921 ซึ่งผู้นำมุสลิมที่ร่วมกับขบวนการขีลาฟัตพบว่าทัศนคติของมหาตมะ คานธีต่ออินเดียภายใต้คำนำสวราช ไม่สามารถทำให้มุสลิมร่วมมือกับชาวฮินดูจัดตั้งรัฐบาลได้ ถ้าหากอังกฤษคืนอิสรภาพให้อินเดีย²

ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายน ค.ศ.1921 ได้ปลุกให้ความเป็นความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมขยายตัวมากขึ้น ดังเช่นกรณีของมุสลิมหัวรุนแรงแถบชายฝั่งตะวันตกของมัทราสได้ลุกขึ้นมาทำการต่อต้านเจ้าของที่ดินชาวฮินดู (Zamindar) เหตุการณ์ครั้งนี้มีผู้เสียชีวิตหลายคนแม้ว่าอาคิม อัจมัล ข่าน (Hakim Ajmal Khan, ค.ศ.1863-1928) ซึ่งทำหน้าที่รักษาการณ์แทนประธานพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียได้ออกมาแสดงความรู้สึกเสียใจต่อหน้าสภา

¹ Ibid. p.86.

² P. Hardy. (1972). *The Muslims of British India*. p.195.

ธารณชนในสมัยประชุมสภาของพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียที่เมืองอาเหม็ดดาบัด(Ahmedabad)ว่า "นี่เป็นการโจมตีที่น่าอนาถ" แต่ก็ไม่สามารถทำให้เหตุการณ์สงบลงได้ความวุ่นวายยังคงเกิดขึ้น¹

ความวุ่นวายครั้งนี้เริ่มต้นขึ้น ณ ชายฝั่งมะละบาร์ (Malabar) ค.ศ.1921 แล้วขยายตัวออกไปทั่วทุกแห่ง การปะทะกันในช่วงแรกมักเกิดขึ้นระหว่างงานฉลองของมณฑลใหญ่ๆ ที่มีประชากรฮินดู และมุสลิมจำนวนมากและใกล้เคียงกัน เช่น ปัญจาบ และเบงกอล ตั้งแต่ค.ศ.1923 การจลาจลขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง รวดเร็วและรุนแรง ฆาตกรรม ช่มชู้ เผาผลาญ และทำลายสถานที่เคารพ เกิดขึ้นทั่วไปไม่ว่าจะเป็น อมฤตสระ มุลตาน โมราคาบาด อัลลาฮาบาด ปานิปัต เดลี อัคราลัซเนา ฯลฯ มีรายงานว่ามีเพียงแค่สองวันที่เกิดจลาจลในเมืองโกฮัต (Kohat) ต้องใช้รถไฟเที่ยวพิเศษอพยพชาวฮินดูถึงสี่พันคนออกจากพื้นที่ไปอยู่ศูนย์สงเคราะห์ในหลายเมือง

ต่อมาในวันที่ 1 พฤศจิกายน ค.ศ.1922 สภาแห่งชาติตุรกี (Turkish National Assembly) ได้ยกเลิกตำแหน่งกาหลิบออกจากรัฐบาลตุรกี ในเดือนมีนาคม ค.ศ.1924 อากาข่าน และอามีร์ อาลี (Amir Ali) ได้ขอคำรับรองจากนายกรัฐมนตรีตุรกีอิสเมต ปาชา (Ismet Pasha) ว่าจะปฏิบัติอย่างดีหลังจากที่สภาแห่งชาติตุรกีได้ล้มล้างตำแหน่งกาหลิบไปแล้ว² แม้ว่าตำแหน่งกาหลิบจะถูกล้มล้างไปแล้ว แต่คณะกรรมการขิลาฟัต (Khilafat Committee) ในอินเดียยังทำการชุมนุมต่อไป ยังมีความพยายามที่จะเรียกร้องอิสรภาพจากอังกฤษแต่ไม่ประสบความสำเร็จอีกทั้งยังเป็นความล้มเหลวที่จะให้ฮินดูกับมุสลิมสามัคคีกัน แต่กลับเป็นการทำให้เกิดการแตกแยกมากยิ่งขึ้นออกไป³

ต่อมาเมื่อชาวฮินดูได้ทำการฟื้นฟูพิธีศฤงคารและสังฆาตนะผู้นำทางศาสนาของมุสลิมจึงก่อตั้งโครงการลักษณะเดียวกัน คือ ดานซิม และตาบลิค (Tanzim&Tabligh) เพื่อเปลี่ยนบุคคลที่มีใช่มุสลิมให้เป็นมุสลิมพร้อมกับเร่งเร้าให้มุสลิมรวมตัวกันเป็นเอกภาพปกป้องภัยจากฮินดูมากขึ้น โครงการนี้เริ่มขึ้นใน ค.ศ.1923⁴ ทั้งสองกลุ่มชนโจมตีกันโดยอาศัยข้ออ้างเพื่อป้องกัน เชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมของตนอย่างโจ่งแจ้ง

ระหว่างค.ศ.1926-1928 สันติภาพระหว่างกลุ่มชนไม่ได้เกิดขึ้นเลย ในช่วงเวลาค.ศ.1926-1927 เกิดจลาจลถึง 40 ครั้ง ตาย 197 คน บาดเจ็บ 1,598 คน ในระหว่างเดือนเมษายนถึงกันยายน ค.ศ.1927 เกิดจลาจล 25 ครั้งซึ่งเกิดขึ้นในมณฑลยูไนเต็ดโปรวินซ์ (United Provinces) เป็นส่วนใหญ่ มีรายงานว่ามีประชาชนถูกฆ่าตาย 103 คน บาดเจ็บ 1,084 คน ส่วนในมณฑลละฮอร์เกิดเหตุวาระเบิดอยู่บ่อยครั้งทำให้คนตาย 27 คน และบาดเจ็บถึง 272 คน⁵ ในช่วงนี้ความวุ่นวายเกิดขึ้นไปทั่ว

¹ Ibid. pp.195-196.

² Ibid. p.197.

³ Ibid. p.198.

⁴ Ibid. p. 89.

⁵ Ibid.

การก่อจลาจลนองเลือดระหว่างสองกลุ่มนี้มิใช่เรื่องเล็ก และมีสาเหตุเกิดเพราะการขั้วหรือชักจูงจากผู้นำกลุ่มเท่านั้น แต่เกิดจากความแผ่ขยายทางอารมณืที่เชื่อมโยงไปถึงประวัติศาสตร์และศาสนาด้วย ความรุนแรงจึงเกิดขึ้นอย่างหนักและขยายตัวสูง ผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ประเทศอินเดียก็คือ ต้องตกอยู่ในสภาพของความหวาดกลัว และไม่ไว้วางใจบุคคลต่างกลุ่มชน จนถึงปัจจุบัน อีกทั้งการฟื้นฟูอารยธรรมมุสลิมนั้นเป็นส่วนหนึ่งในการออกมาต่อต้านการฟื้นฟูอารยธรรมของชาวฮินดู

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าการฟื้นฟูทางศาสนานั้นสืบเนื่องมาจากการที่อินเดียรับเอาความคิดแบบชาตินิยมเข้ามาแล้วปรับเปลี่ยนให้เข้ากับความรู้สึกที่เกี่ยวกับศาสนา ในความเป็นจริงแล้วความคิดแบบชาตินิยมเกิดขึ้นควบคู่กับความรู้สึกแบบศาสนานิยมจึงทำให้ลักษณะชาตินิยมของอินเดียก่อนไปในการรู้สึกแบบศาสนานิยมมากกว่าจะเห็นได้จากนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1920-1930 นั้นความรุนแรงอันเกิดจากการเคลื่อนไหวของสองศาสนานี้รุนแรงมากขึ้น เมื่อมุสลิมมีการฆ่าวัวฮินดูก็มีการปกป้องวัว เมื่อฮินดูมีขบวนการศุทธิและสังฆาตนะ มุสลิมก็มีตานซิมและตามบลิงก็ขึ้นมา สิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านี้บ่งชี้ชัดเจนว่าต่างฝ่ายต่างก็ไม่ยอมอ่อนข้อให้กัน หากเป็นอย่างนี้ความสามัคคีในประเทศก็คงไม่มีทางเกิดขึ้นได้แน่

นอกจากนั้นนักการเมืองทั้งของสันนิบาตมุสลิมและพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียก็มีบทบาทในการเร่งเร้าให้เกิดความรุนแรงขึ้นอีก เช่น นายสุห์ราวดี (Suhrawardy) นายกเทศมนตรีเมืองกัลกัตตาชาวมุสลิมกล่าวอ้างอย่างเปิดเผยว่าชาวฮินดูมีแผนจะยึดครองประเทศไว้ในกำมือแต่ผู้เดียว จากกัลกัตตาความรุนแรงระบอบออกไปอย่างควบคุมไม่อยู่ และเจ้าหน้าที่พื้นเมือง เช่น ตำรวจก็ไม่คิดจะควบคุม เพราะเข้าข้างกลุ่มชนของตน อังกฤษจึงต้องใช้กำลังทหารปราบปรามอย่างหนัก จนถึงวันที่อินเดียและปากีสถานได้รับเอกราช อินเดียมีแต่ความวุ่นวาย แม้ว่าจะมีการกำหนดการแบ่งแยกประเทศอย่างแน่นอนแล้ว แต่ก็ยังมีเหตุการณ์นองเลือดเกิดขึ้นไปทั่วอินเดีย

ดังที่กล่าวไปแล้วว่าชนชาติอินเดียเป็นพวกที่ยึดมั่นและหยิ่งในชาติพันธุ์และศาสนาตลอดจนวัฒนธรรมของตน ความรู้สึกที่ว่าชาวอินเดียทุกคนเป็นพี่น้องกันและต้องการรวมเป็นประเทศเดียวกันมีน้อยมาก ชาตินิยมของชาวอินเดียอยู่ในวงแคบผูกมัดตัวเองอยู่ในแวดวงของศาสนาและวัฒนธรรมของกลุ่มชนของตน มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีทัศนะกว้างไกล มองเห็นเอกราชและความเป็นปึกแผ่นของชาติโดยส่วนรวม โดยไม่ผูกมัดอยู่กับศาสนาหรือวัฒนธรรมของตน

การคืนสู่ความบริสุทธิ์ของศาสนาอิสลามที่กลายเป็นวิธีทำให้เกิดใหม่ของชาวมุสลิม การกลับสู่คัมภีร์พระเวทของศาสนาฮินดูที่กลายเป็นความต้องการของชาวฮินดู สิ่งนี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงความรุ่งเรืองของทั้งสองศาสนาที่กลายเป็นแรงดลบันดาลใจให้พวกเขามีความรู้สึกร่วมอยู่ในศาสนาของตนเอง และต่อต้านศาสนาอื่นที่จะเข้ามาทำให้ศาสนาของตนเสื่อมลง บ่อยครั้งที่ชาวฮินดูมักจะบังคับให้คนที่เปลี่ยนศาสนากลับมาสู่เส้นทางเดิมของพระเจ้าและชาวมุสลิมเองก็กระทำเช่นเดียวกัน¹

¹ Ishwari Prasad, & S.K. Subedar. (1974). *op.cit.* pp.24-25.

สรุป

โดยสรุปแล้วตั้งแต่ค.ศ.1906 เมื่อมุสลิมจัดตั้งสันนิบาตมุสลิมจนกระทั่งถึงค.ศ.1947 เมื่อปากีสถานได้รับเอกราช สาเหตุที่นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิม คือ เมื่อฮินดูและมุสลิมรับเอาลัทธิชาตินิยมเข้ามา แต่นำมาปรับเปลี่ยนให้เข้ากับกลุ่มชนของตนจนกลายเป็นกลุ่มชนนิยม และใช้ความรู้สึกแบบกลุ่มชนนิยมในการรวมกลุ่มและต่อสู้เพื่อกลุ่มชนของตนแทนที่จะต่อสู้เพื่อชาวอินเดียทั้งหมด ชาวฮินดูรวมตัวกันก่อตั้งสมาคมต่างๆ เพื่อปกป้องกลุ่มชนของตนและพยายามทำให้ชาวมุสลิมที่เคยเป็นฮินดูมาก่อนกลับมาเป็นฮินดูมากขึ้น นั่นเพราะต้องการให้จำนวนชาวมุสลิมลดลงและชาวมุสลิมก็กระทำเช่นเดียวกับชาวฮินดู ความวุ่นวายจึงเกิดขึ้นไปทั่วทั้งอินเดีย

ชาวฮินดูและมุสลิมทำการฟื้นฟูอารยธรรมของตนขึ้นมาก็เพราะเกรงกลัวว่าอารยธรรมตะวันตกที่เข้ามาจะทำให้อารยธรรมดั้งเดิมของตนเสื่อมคลายลง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ทั้งสองกลุ่มชนต่างก็ปกป้องอารยธรรมของตน แต่การปกป้องอารยธรรมของทั้งสองกลุ่มชนนั้นเป็นการปกป้องผลประโยชน์ของตนและยังพยายามโจมตีอารยธรรมของฝ่ายตรงข้ามมากกว่า นั่นเพราะว่ากระแสกลุ่มชนนิยมที่อังกฤษได้ปูพื้นฐานไว้ให้ ทำให้ทั้งสองฝ่ายต่างไม่ยอมที่จะให้อีกฝ่ายได้เปรียบ อีกทั้งต่างฝ่ายต่างก็กลัวว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะมีอำนาจในทางการเมืองมากกว่า ด้วยเหตุนี้การฟื้นฟูอารยธรรมของฮินดูและมุสลิมจึงมุ่งที่จะโจมตีอีกฝ่ายให้เสียหายและลดอำนาจของอีกฝ่ายให้น้อยลง

ตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในอินเดียได้ขยายตัวมาก ทั้งมุสลิมและฮินดูต่างก็พยายามฟื้นฟูอารยธรรมของตนขึ้นมาโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม คือ อินเดีย แต่มุ่งไปที่เป้าหมายของกลุ่มของตนมากกว่าสิ่งอื่นใด ภาวะนองเลือดที่เพิ่มความรุนแรงและจำนวนครั้งอย่างทวีคูณที่เกิดขึ้นเป็นเพราะต่างก็มีแนวความคิดที่จะปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มตน จนนำไปสู่การตัดสินใจในการแบ่งแยกประเทศออกไปเพื่อปกครองตนเอง

บทที่ 4

นโยบายในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิม

ในช่วง ค.ศ.1906 – 1947 นั้น อินเดียมีกลุ่มอำนาจทางการเมืองที่สำคัญและมีอิทธิพลมาก อยู่สามกลุ่ม คือ รัฐบาลอังกฤษ พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย และสันนิบาตมุสลิม ทั้งสามกลุ่มทางการเมืองต่างก็มีนโยบายของตนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิม เพียงแต่เป้าหมายในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่ต่างกัน กล่าวคือ รัฐบาลอังกฤษต้องการแสวงหาผลประโยชน์จากชาวอินเดียให้มากที่สุด และพยายามยึดครองอินเดียให้นานที่สุด ทางด้าน พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียนั้นไม่ต้องการให้มีการแบ่งดินแดนออกไปเป็นประเทศใหม่ ส่วน สันนิบาตมุสลิมนั้นต้องการให้มีการจัดแบ่งดินแดนให้แก่ชาวมุสลิมไปปกครองตนเอง และไม่ต้องการอยู่ภายใต้การปกครองของชาวฮินดูหากอังกฤษออกไปแล้ว เป้าหมายที่ต่างกันเหล่านี้เองที่ทำให้ประเทศที่ยิ่งใหญ่อย่างอินเดียต้องถูกแบ่งออกไป และนับได้ว่าทั้งอังกฤษ พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย และสันนิบาตมุสลิม คือ ตัวการสำคัญที่ทำให้อินเดียต้องถูกแบ่งแยก ดังทัศนะของนักรัฐศาสตร์ที่ชื่อราชนิ โคธารี (Rajni Kothari) ที่ว่า

วิวัฒนาการทางการเมืองของอินเดียภายใต้การปกครองของอังกฤษได้ก่อให้เกิดโฉมหน้าความเกลียดชังที่สั่งสมมานาน และยังแสดงให้เห็นถึงการปรากฏขึ้นของความห่างเหินและการต่อต้านของพลเมืองทั้งหมด รัฐบาลอังกฤษ, พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย และผู้นำทางการเมืองของชาวมุสลิม สนับสนุนสิ่งที่เกิดขึ้น ตัวแทนทั้งสามฝ่ายได้ทำให้ปัญหาชุมชนในอินเดียรุนแรงขึ้น¹

1. นโยบายในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมของอังกฤษ

ในการปกครองอินเดียของอังกฤษ ตั้งแต่แรกเริ่มแล้วที่อังกฤษได้ยึดถือแนวความคิดถ่วงดุลอำนาจระหว่างกลุ่มชน นั้นเพราะอังกฤษเห็นว่าแม้มุสลิมจะเป็นชนชั้นปกครองและปกครองอินเดียมาเป็นเวลานาน แต่มุสลิมก็ไม่สามารถที่จะครอบงำฮินดูได้ ดังนั้นอังกฤษจึงพยายามเป็นพันธมิตรกับฮินดู แต่ภายหลังจากทศวรรษ 1870 อังกฤษเริ่มมองเห็นถึงกระแสชาตินิยมที่มีอิทธิพลต่อชาวอินเดียโดยเฉพาะฮินดู ดังนั้นอังกฤษจึงหันมาเป็นพันธมิตรกับมุสลิม และส่งเสริมให้มุสลิมจัดตั้งสันนิบาตมุสลิมเพื่อถ่วงดุลอำนาจกับฮินดูที่มีพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย แต่สันนิบาตมุสลิมจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของอังกฤษ

นับตั้งแต่ค.ศ.1906 เป็นต้นมา ทั้งฮินดูและมุสลิมมีองค์กรทางการเมืองของตนเอง ต่างก็แข่งขันอำนาจในทางการเมืองมากขึ้น อังกฤษจึงพยายามที่จะทำให้ทั้งฮินดูและมุสลิมเดินไปบนเส้นทางที่ขนานกันมากขึ้น มีเพียงครั้งเดียวเท่านั้นที่พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียและสันนิบาตมุสลิมรวม

---

¹ Rajni Kothari. (1970). *op.cit.* p.62.

ตัวกันต่อต้านอังกฤษซึ่งเกิดขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง (ค.ศ.1914-1918) สาเหตุมาจาก พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียกำลังเรียกร้องสวราชภายใต้การนำของมหาตมะ คานธี ส่วนสันนิบาตมุสลิมก็เรียกร้องให้ชาวมุสลิมประท้วงอังกฤษที่ปฏิบัติต่ออาณานิคมอย่างโหดร้ายซึ่งเป็นอาณานิคมของชาวมุสลิมในตุรกีอย่างไม่เป็นธรรม ภายใต้การนำของขบวนการฆิลาฟัต แต่ความร่วมมือนี้ก็เกินไปในระยะสั้น เมื่ออังกฤษทำลายความร่วมมือฮินดูและมุสลิม โดยการให้ผู้ปกครองแห่งมณฑลไฮเดอราบัด ที่ชาวมุสลิมนับถือประณามการกระทำของขบวนการฆิลาฟัต และยุยงให้ชาวมุสลิมในวิทยาลัยอาลิคาร์ห์ต่อต้านชาวฮินดู โดยอ้างว่าเพื่อปกป้องสิทธิของชาวมุสลิม ในที่สุดอังกฤษก็สามารถทำลายความร่วมมือระหว่างฮินดูและมุสลิมลงได้อย่างถาวร

นับจากค.ศ.1930 เป็นต้นมา พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียมีอิทธิพลอย่างมากในการเมืองอินเดีย อังกฤษไม่พอใจพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียเพราะกลัวว่าตนจะสูญเสียผลประโยชน์จากอินเดียเร็วเกินไป ดังนั้นอังกฤษจึงต้องการองค์กรที่สามารถถ่วงดุลอำนาจกับพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียได้ อังกฤษจึงให้ความสำคัญกับสันนิบาตมุสลิมมากขึ้น ในที่สุดสันนิบาตมุสลิมก็สามารถตั้งตัวเป็นคู่แข่งเทียบเท่ากับพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย ขณะเดียวกันอังกฤษก็ถ่วงเวลาที่จะวางมือจากผลประโยชน์ของอินเดีย โดยการไม่ยอมให้อินเดียได้รับเอกราชในทันทีแต่ให้อยู่ในลักษณะรัฐโดมิเนียน (Dominion) คือ ให้อินเดียเป็นรัฐที่ปกครองตนเองแต่อยู่ในเครือจักรภพอังกฤษไปก่อน

นอกจากนั้นอังกฤษยังจัดให้มีการเจรจาโต๊ะกลม (Round Table Conference) ซึ่งจัดประชุมกันถึงสามครั้ง แต่กลับทำให้ความขัดแย้งระหว่างฮินดูและมุสลิมขยายตัวมากขึ้น ทั้งนี้เพราะตัวแทนของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียและสันนิบาตมุสลิมต่างก็มุ่งไปที่เป้าหมายของตนมากกว่าที่จะเจรจาเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน อังกฤษเองก็ทราบถึงปัญหานี้อยู่แล้วแต่ไม่ได้แก้ปัญหาเด็ดขาดในเรื่องข้อขัดถกของทั้งสอง การประชุมทั้งสามครั้งก็ต้องยุติลงและไม่สามารถจะตกลงแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมได้

หากพิจารณาถึงสาเหตุที่ทำให้การประชุมโต๊ะกลมไม่ประสบความสำเร็จนั้นมีสองประเด็นที่ควรพิจารณานั้นคือ ประเด็นที่หนึ่ง เมื่ออังกฤษเข้ามาปกครองและมีอำนาจสูงสุดในอินเดีย อังกฤษได้ใช้นโยบายต่างๆ เช่น การใช้นโยบายแบ่งแยกและปกครอง การเลือกตั้งแบบแบ่งแยกในการบันทึกความรู้สึกเป็นพี่น้องกันของชาวฮินดูและมุสลิมให้ลดลง ทำให้ความศรัทธาในความเป็นอินเดียร่วมกันของทั้งสองกลุ่มชนอ่อนแอ¹

ส่วนประเด็นที่สอง คือ แนวทางการดำเนินนโยบายของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย ที่มุ่งสู่การเรียกร้องประชาธิปไตยให้อินเดียเน้นไปที่มวลชนฮินดูเป็นหลัก จึงทำให้กลุ่มชนอื่นเหมือนถูกทอดทิ้งให้ดูแลตัวเอง สิ่งนี้จึงทำให้กลุ่มชนอื่นรู้สึกหวาดกลัวกลุ่มชนฮินดูจะก้าวเข้ามาใช้อำนาจทางการเมืองเหนือกลุ่มชนอื่น ภายหลังจากที่อังกฤษให้อเอกราชแก่อินเดียแล้ว² อีกทั้งกลุ่มชนฮินดูเป็นกลุ่มชนที่ใหญ่ที่สุดในอินเดีย หากขึ้นมาใช้อำนาจสูงสุดในอินเดีย ก็จะทำให้กลุ่มอื่นๆ อยู่อย่าง

¹ H.V.Hodson. (1970). *op.cit.* p.56.

² *Ibid.* p.57.

ลำบากมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มชนมุสลิมที่เคยเป็นผู้ปกครองประเทศมาก่อน จึงทำให้ชาวมุสลิมหวาดกลัวกลุ่มชนฮินดู

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองเกิดขึ้น ในค.ศ.1939อังกฤษได้นำอินเดียเข้าสู่สงครามด้วยการประกาศให้อินเดียเข้าร่วมในสงครามครั้งนี้ ซึ่งการกระทำครั้งนี้ได้สร้างความไม่พอใจให้แก่พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียเป็นอย่างมาก เพราะลอร์ดลินลิทโว์ (Lord Linlithgow, ค.ศ.1936-1944) ซึ่งเป็นข้าหลวงใหญ่ประจำอินเดียได้ประกาศออกไปว่า “อังกฤษประกาศสงครามกับเยอรมนี และอินเดียเป็นส่วนหนึ่งของอังกฤษ ดังนั้นอินเดียก็จะทำสงครามร่วมกับอังกฤษและพันธมิตร”¹ เป็นการประกาศออกไปโดยไม่ถามความต้องการของชาวอินเดีย แต่ในที่สุดพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียตกลงจะช่วยอังกฤษในการรบภายใต้เงื่อนไขดังนี้ ประการแรก อังกฤษต้องบอกจุดมุ่งหมายของการรบให้ชัดเจนว่า รบเพื่อประชาธิปไตยและเสรีภาพของมนุษยโลก และภายหลังสงครามสงบ อังกฤษจะต้องให้อิเกราชแก่อินเดีย ส่วนประการที่สอง ในระหว่างสงคราม ชาวอินเดียจะร่วมกับรัฐบาลกลางในการรับผิดชอบและใช้อำนาจร่วมกัน และประการที่สาม อังกฤษจะจัดให้มีการเลือกตั้งชาวอินเดียเข้าไปในสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อจะได้จัดการร่างรัฐธรรมนูญใหม่แก่อินเดีย²

ลอร์ดลินลิทโว์ไม่ยอมปฏิบัติตามเงื่อนไข แต่หันมาใช้นโยบายแบ่งแยกและปกครองแทน โดยการสนับสนุนฝ่ายตรงข้ามกับพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียซึ่งก็คือสันนิบาตมุสลิม นอกจากนั้นก็ยังสนับสนุนพวกเจ้าอินเดียและชาวยุโรปที่มีกิจการค้าอยู่ในอินเดีย เพราะพวกนี้ไม่เห็นด้วยกับพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย ลอร์ดลินลิทโว์เชื่อว่าอังกฤษจะปกครองอินเดียต่อไปตราบดีที่อินเดียแตกแยกกันเป็นกลุ่มชนและเป็นวรรณะต่างๆ ดังนั้นลอร์ดลินลิทโว์จึงไม่สนใจข้อเสนอของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย

ในช่วงระหว่างทำสงครามโลกครั้งที่สองอยู่นั้น ฝ่ายสัมพันธมิตรเริ่มอ่อนกำลังลง อังกฤษต้องการความช่วยเหลือจากอินเดีย จึงเข้าเจรจากับพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียอีกครั้ง โดยครั้งนี้พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียช่วยแต่มีเงื่อนไขว่า ประการแรก รัฐบาลอังกฤษจะทำสัญญาแน่นอนว่าจะให้อิเกราชแก่อินเดียทันทีที่สงครามสงบลงและอินเดียจะได้รับอนุญาตให้ร่างรัฐธรรมนูญขึ้นเองโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ ประการที่สอง ขณะที่อยู่ในสภาวะสงครามนั้น พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียและพรรคอื่นๆ จะได้รับอนุญาตให้ตั้งคณะรัฐบาลแห่งชาติในอินเดีย

ลอร์ดลินลิทโว์ให้สัญญาแก่อินเดียว่าจะให้อินเดียอยู่ในฐานะรัฐโดมิเนียน โดยครั้งแรกเสนอว่าจะให้ภายในหนึ่งปีหลังสงครามสงบ แต่นายกรัฐมนตรีของอังกฤษในขณะนั้น คือ วินสตัน เชอร์ชิล (Winston Churchill) เห็นว่ามากเกินไปจึงแก้ไขให้เป็นข้อความที่หละหลวมและตีความหมายได้หลายแง่ ข้อความนี้ประกาศออกมาอย่างเป็นทางการในวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ.1940 รู้จักกันในนาม “Linlithgow Offer” หรือ “August Offer of 1940” สารสำคัญคือ ประการแรก อินเดียจะได้ฐานะโดมิเนียน และจะให้มีชาวอินเดียเข้าร่วมกับสภาข้าหลวงใหญ่ (Governor-General's Council) และสภา

¹ Ibid. p.76.

² V.D. Mahajan. (1983). *op.cit.* Vol.I. p.63.

ที่ปรึกษาสงคราม (Advisory Council) ส่วนประการที่สอง ยืนยันให้ชนกลุ่มน้อยมีสิทธิในรัฐบาล และจะไม่มอบอำนาจโดยตรงให้แก่ชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเข้ามามีอำนาจสูงสุดในรัฐบาล และประการที่สาม หลังสงครามสงบลงจะให้มีตัวแทนชาวอินเดียเข้าร่วมร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แก่อินเดีย

จะเห็นได้ว่าในข้อตกลงครั้งนี้อังกฤษได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าอังกฤษยังไม่ต้องการให้อำนาจทั้งหมดแก่อินเดีย เพียงแต่จะถ่วงเวลาไปเรื่อย ๆ โดยการอะลุ่มอล่วยให้กับข้อเรียกร้องของทั้งสองกลุ่มชน เห็นได้จากสาระสำคัญของข้อที่สอง อังกฤษยินยอมให้ชนกลุ่มน้อยคือพวกมุสลิมมีสิทธิในการปกครองและไม่ยอมให้ชนกลุ่มใดมีอำนาจสูงสุดในการปกครอง นั่นก็แสดงว่าอังกฤษยังไม่อยากถอนตัวออกไป จึงต้องการคานอำนาจของมุสลิมและฮินดู เพื่อที่อำนาจสูงสุดในการปกครองอินเดียยังคงเป็นของอังกฤษอยู่เช่นเดิม นอกจากนี้ในสาระสำคัญประเด็นที่สามที่อังกฤษยอมให้มีตัวแทนชาวอินเดียในการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ เพื่อเอาใจพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดีย ที่ต้องการให้มีการร่างรัฐธรรมนูญหลังสงครามสงบ นั่นเพราะว่าพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียเป็นองค์กรทางการเมืองที่ใหญ่ที่สุดในอินเดียขณะนั้น อีกทั้งยังมีพลังพอที่จะปลุกระดมให้ชาวอินเดียลุกขึ้นมาต่อต้านอำนาจของอังกฤษได้ หากอังกฤษใช้มาตรการที่แข็งกร้าวต่อพรรค คองเกรสแห่งชาติอินเดีย อาจทำให้อังกฤษลำบากในการที่จะปกครองอินเดียต่อไป

ในช่วงระหว่างค.ศ.1941-1942 เมื่อญี่ปุ่นซึ่งเป็นฝ่ายตรงข้ามกับอังกฤษในสงครามโลกครั้งที่สอง ได้ยึดดินแดนบางส่วนในเอเชียโดยเฉพาะเข้ายึดสิงคโปร์และร่างกุ้งได้ในเดือนมีนาคม¹ ทำให้อังกฤษหวาดกลัวว่าญี่ปุ่นจะเข้ายึดอินเดียโดยการยุยงให้ชาวอินเดียลุกขึ้นมาต่อต้านอังกฤษและหันไปให้ความร่วมมือกับญี่ปุ่นซึ่งเป็นเอเชียด้วยกัน ดังนั้นกลุ่มประเทศสมาชิกฝ่ายสัมพันธมิตรได้ขอร้องให้อังกฤษให้อำนาจการเมืองแก่อินเดีย เพื่อว่าอินเดียจะไม่ไปเข้าข้างญี่ปุ่น แต่อังกฤษไม่ต้องการให้อำนาจแก่อินเดียจึงได้ส่งเซอร์สแตฟฟอร์ด คริปส์ (Sir Stafford Cripps) มายังอินเดียเพื่อให้ความหวังแก่พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียและระงับความหวาดระแวงของสันนิบาตมุสลิมต่อมาในวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ.1942 คณะผู้แทนของเซอร์สแตฟฟอร์ด คริปส์ก็เดินทางมาถึงอินเดีย และได้เสนอสาระสำคัญดังนี้²

ประการแรก ให้มีการตั้งรัฐบาลระหว่างที่อินเดียยังไม่อยู่ในฐานะโดมิเนียน โดยให้ตัวแทนของทุกพรรคการเมืองของอินเดียเข้าร่วมกับการจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวได้ แต่จะไม่อยู่ในฐานะรัฐมนตรี เป็นเพียงที่ปรึกษาของข้าหลวงใหญ่ประจำอินเดียเท่านั้น

ประการที่สอง ภายหลังสงครามสงบลง อังกฤษจะให้มีการจัดตั้งคณะร่างรัฐธรรมนูญขึ้นโดยการเลือกตั้ง

ประการที่สาม คณะร่างรัฐธรรมนูญจะร่างรัฐธรรมนูญสำหรับฐานะโดมิเนียนของมณฑลต่างๆ ในอินเดีย เพื่อจะรวมอยู่ในสหภาพอินเดีย (India Union) ถ้ามณฑลใดไม่ต้องการรวมอยู่ในสหภาพอินเดีย ก็อาจเขียนรัฐธรรมนูญขึ้นเอง และตั้งเป็นโดมิเนียนต่างหาก

¹ Ibid. p.633.

² Ibid. pp.637-638

ประการที่สี่ ในสาระสำคัญข้อที่สอง อังกฤษจะยินยอมตกลงแลกเปลี่ยนอำนาจให้เฉพาะในส่วนของการให้มีชนกลุ่มน้อยเข้าร่วมกับการปกครองอินเดียได้แต่ไม่ได้หมายความว่าอังกฤษจะยินยอมถ่ายเทอำนาจทั้งหมดให้อินเดีย

ประการที่ห้า ในระหว่างที่สงครามยังไม่ยุติ อังกฤษจะมอบอำนาจการบริหารในด้านต่างๆ ให้อินเดีย ยกเว้นอำนาจในด้านทหารเท่านั้น

ในข้อเสนอของคณะผู้แทนของเซอร์สแตฟฟอร์ด คริปส์ ไม่ได้ให้อำนาจแก่อินเดียทั้งหมดนั้นเท่ากับว่าอังกฤษยังคงมีอำนาจสูงสุดในอินเดียเหมือนเดิม ซึ่งจะเห็นเจตนารมณ์ที่ชัดเจนของอังกฤษได้จากสาระสำคัญข้อที่สี่ ที่ไม่ยอมให้อำนาจทั้งหมดแก่ชาวอินเดียเพียงแค่อำนาจโอนอำนาจให้เป็นบางส่วนเท่านั้น นอกจากนี้อังกฤษเข้าใจถึงความแตกแยกทางศาสนาของอินเดียได้เป็นอย่างดี ดังนั้นในสาระสำคัญของข้อเสนอนี้อังกฤษจึงมุ่งไปที่การให้ทุกพรรคการเมืองสามารถจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวได้ และจะต้องยอมรับในอำนาจซึ่งกันและกัน ทั้งนี้อังกฤษเห็นว่าทุกพรรคการเมืองในอินเดียไม่สามารถตกลงและร่วมมือกันปกครองอินเดียได้ ซึ่งจะทำให้อังกฤษได้รับผลประโยชน์มากขึ้น

เมื่อพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียไม่ยอมรับข้อเสนอเหล่านี้ตามที่อังกฤษคาดหวัง เพราะพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียต้องการอำนาจที่สมบูรณ์ ดังนั้นในวันที่ 9 สิงหาคม ค.ศ.1942 พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียลงมติขับไล่อังกฤษออกจากอินเดีย (Quit India Resolution) โดยพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียเสนอว่าหากอังกฤษไม่ออกไปจากอินเดีย พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียจะร่วมกันทำสัตยาเคราะห์¹ ในที่สุดความวุ่นวายก็เกิดขึ้นไปทั่วอินเดีย มีการเผาสถานีรถไฟ ทำลายสถานีวิทยุ ทำลายสำนักงานของรัฐบาล เผาสถานีตำรวจ อังกฤษจึงนำเอาความวุ่นวายเหล่านี้มาใช้เป็นข้ออ้างในการทำการปราบปรามอย่างรุนแรง และเป็นสาเหตุให้อังกฤษเห็นว่ายังไม่ถึงเวลาที่จะให้อำนาจแก่อินเดีย โดยอังกฤษยังต้องปกครองอินเดียต่อไปเพื่อความเรียบร้อยและความสงบสุขของชาวอินเดียเอง

ในช่วงค.ศ.1943-1944 ความวุ่นวายเกิดขึ้นทั่วอินเดีย ทั้งพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียและสันนิบาตมุสลิมต่างก็ดำเนินตามเจตนารมณ์ของกลุ่มตน ไม่สนใจที่จะประสานความร่วมมือกันต่อสู้ ต่างก็เรียกร้องสิทธิของตน ถึงแม้อังกฤษเองยังไม่อยากคืนอำนาจให้อินเดีย แต่ความวุ่นวายภายในอินเดียได้ขยายตัวออกไปทุกพื้นที่ ดังนั้นลอร์ดวาเวลล์ (Lord Wavell, ค.ศ.1943-1947) ข้าหลวงใหญ่ประจำอินเดียในขณะนั้นเห็นว่าถึงเวลาที่ยกเลิกการปกครองโดยอังกฤษให้อินเดียได้แล้ว

ในค.ศ.1945 ลอร์ดวาเวลล์ ยอมรับโครงการจัดตั้งปากีสถานและให้อังกฤษแก่อินเดีย โดยเริ่มวางแผนที่จะแบ่งสรรทรัพยากรของอินเดียให้สมดุลกันระหว่างฮินดูและมุสลิม และจัดตั้งแผนการของวาเวลล์ขึ้นมา² คือ การยอมให้อินเดียได้เอกราช และให้มณฑลชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือ สินธุ บาลูจิสถานและปัญจาบเป็นประเทศใหม่คือปากีสถาน โดยแบ่งเป็นปากีสถานตะวันออกและตะวันตก

¹ Sumit Sarkar. (1989). *Modern India, 1885-1947*. pp.390-391.

² V.D. Mahajan. (1983). *op.cit.* Vol I. p.81.

ตก แต่อังกฤษจะย้ายกองทัพและองค์กรการปกครองทั้งหมดไปจัดตั้งในส่วนของประเทศปาเลสไตน์ แทนที่กับว่าอังกฤษจะมีฐานทัพนาวาข้างอินเดียทั้งตะวันออกและตะวันตก การกระทำเช่นนี้เสมือนว่าอังกฤษยังต้องการผลประโยชน์จากดินแดนในแถบนี้อยู่เพียงแต่ถอยไปอยู่ในเขตแดนของประเทศปาเลสไตน์เท่านั้น หากแผนการนี้ได้รับการยอมรับจากทั้งฮินดูและมุสลิม ก็จะทำให้อินเดียต้องอยู่ภายใต้สายตาของอังกฤษ และอินเดียเองก็จะมีเสถียรภาพในการป้องกันตนเองได้ แต่แผนการนี้ได้รับการต่อต้านจากชาวอินเดียอย่างมากทั้งฮินดูและมุสลิมต่างก็ต้องการให้อังกฤษถอนตัวออกไปจากภูมิภาคนี้อย่างถาวร

ในที่สุดเมื่อลอร์ดหลุยส์ เมท์แบตเตน (Lord Louis Mountbatten, ค.ศ.1947-1948) ข้าหลวงใหญ่ประจำอินเดียคนสุดท้ายได้เข้ามาทำหน้าที่ก็ได้แสดงเจตจำนงที่จะแบ่งแยกและให้อิสรภาพแก่อินเดียและปาเลสไตน์ โดยที่อังกฤษถอนตัวออกไปจากดินแดนในแถบนี้อย่างมีศักดิ์ศรีและยังคงรักษาผลประโยชน์บางส่วนในอินเดียไว้ได้

2. นโยบายในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมของพรรค

คองเกรสแห่งชาติอินเดีย

พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดีย ก่อตั้งขึ้นในค.ศ.1885 โดยนายอัลลัน ออกเตเวียน ฮูม (Allan Octavian Hume) ชาวอังกฤษได้ชักจูงให้ผู้นำกลุ่มต่างๆ รวมทั้งปัญญาชนและองค์กรอิสระต่างๆ เข้าร่วมกลุ่มกันจัดตั้งองค์กรเพื่อเรียกร้องสิทธิให้แก่ชาวอินเดีย พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียมีสมาชิกมาจากหลายกลุ่มชน แต่สมาชิกส่วนใหญ่ในพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดีย คือ ฮินดู ทั้งนี้เพราะอินเดียมีประชากรเป็นฮินดูมากกว่าร้อยละ 70 ส่งผลให้การกำหนดนโยบายต่างๆ ของพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียให้ความสำคัญแก่อินดูมากกว่า เมื่อมีการลงมติออกเสียงกันในพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียแล้ว ฮินดูมักจะได้เปรียบกว่า จึงสร้างความไม่พอใจให้แก่สมาชิกมุสลิมที่มีความต้องการแตกต่างจากฮินดูจึงเป็นสาเหตุให้มุสลิมออกมาจัดตั้งองค์กรทางการเมืองของตนเอง

แม้ว่าจะเกิดองค์กรทางการเมืองของมุสลิมแล้ว แต่พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดีย ไม่เคยเปลี่ยนนโยบาย นั้นเพราะพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียมีความเชื่อมั่นในความเป็นอินเดียและเชื่อมั่นในตัวผู้นำมุสลิมที่เป็นตัวแทนจากพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียว่าเป็นตัวแทนที่แท้จริงของมุสลิมเท่านั้น ต่อมาเมื่อพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียไม่ยอมให้มุสลิมที่มาจากองค์กรอื่นๆ เข้าเป็นรัฐมนตรี นอกจากตัวแทนที่มาจากพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียเท่านั้นที่จะเป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลได้ จึงทำให้ตัวแทนมุสลิมที่มาจากสันนิบาตมุสลิมไม่พอใจต่อพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียเพิ่มมากขึ้น

ในช่วงค.ศ.1906-1947 นอกจากพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียต้องต่อสู้อำนาจทางการเมืองกับอังกฤษแล้ว ยังต้องต่อสู้กับสันนิบาตมุสลิมซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจเทียบเท่ากับพรรค คองเกรสแห่งชาติอินเดีย อีกทั้งอังกฤษเองก็ให้การสนับสนุนสันนิบาตมุสลิมด้วยเช่นกัน สันนิบาตมุสลิม

เป็นองค์กรสำคัญที่สร้างความไม่เป็นเอกภาพในการเมืองอินเดีย อินเดียอาจจะไม่ต้องแบ่งดินแดนให้ปากีสถานได้ ถ้าหากพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียไม่ต้อรับที่จะดำเนินการตามความคิดของตนเองเท่านั้น พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียยอมทำตามข้อตกลงกับสันนิบาตมุสลิมเฉพาะข้อตกลงลักเนา (Lucknow Pact) ค.ศ.1916¹ เท่านั้นเพราะต้องการดึงชาวมุสลิมเข้าร่วมเรียกร้องสวราชจากอังกฤษ แต่การขยายตัวของกระแสความคิดกลุ่มชนนิยมหัวรุนแรงตามแนวทางของขบวนการฉิลาฟีต นำไปสู่การจลาจลที่รุนแรง ชาวฮินดูกับชาวมุสลิมเกิดการบาดหมางกันและอังกฤษเป็นผู้สลายเอกภาพของทั้งสองกลุ่มชน

พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียนับว่ามีอิทธิพลทางการเมืองมากหลังจาก ค.ศ.1928 แต่นโยบายของพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียกลับไม่ประนีประนอมและไม่ให้ความสำคัญกับกลุ่มที่ด้อยกว่าเช่น สันนิบาตมุสลิม จึงทำให้ผู้นำสันนิบาตมุสลิมไม่พอใจ นอกจากนี้การที่พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียไม่ยอมรับสันนิบาตมุสลิมว่าเป็นตัวแทนของมุสลิมเท่ากับเป็นการสร้างแรงผลักดันให้สันนิบาตมุสลิมลุกขึ้นมาต่อสู้อย่างเต็มกำลัง

ในค.ศ.1928 อังกฤษจัดตั้งคณะกรรมการชูดหนึ่ง เรียกว่าคณะกรรมการไซมอน (Simon Commission) โดยมีเซอร์ จอห์น ไซมอน (Sir John Simon) เป็นประธาน คณะกรรมการชูดนี้ได้เดินทางมาสำรวจสถานการณ์ในอินเดียเพื่อปฏิรูปการปกครอง คณะกรรมการดังกล่าวไม่มีชาวอินเดียร่วมอยู่ด้วยเลย พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดีย สันนิบาตมุสลิม และพรรคอื่นๆ จึงร่วมมือกันประท้วงโดยการจัดตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นคณะหนึ่ง โดยมีบัณฑิตโมติลาล เนห์รู (Motilal Nehru) เป็นประธานคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยชาวฮินดูและมุสลิมจากพรรคต่างๆ ได้ร่วมกันร่างรัฐธรรมนูญของอินเดีย ซึ่งเรียกว่า “รายงานเนห์รู” (Nehru Report) รายงานนี้มีบางส่วนไม่เป็นที่พอใจของฝ่ายมุสลิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุฮัมมัด อาลี จินนาห์ซึ่งขอให้ที่ประชุมแก้ไขแต่ไม่สำเร็จ มุฮัมมัด อาลี จินนาห์และสันนิบาตมุสลิมเรียกร้องสิทธิให้ชาวมุสลิมมากขึ้น โดยขอที่หนึ่งในสามของสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้แก่ชาวมุสลิม และการเลือกตั้งแบบแบ่งกลุ่มชนในเบงกอลและปัญจาบ ซึ่งมีชาวมุสลิมเป็นจำนวนมาก แต่พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียไม่สนใจข้อเสนอเหล่านี้ ซึ่งต่อมาพัฒนาเป็นข้อเรียกร้อง 14 ข้อ (Fourteen Points)² ของสันนิบาตมุสลิม

ไม่ว่าจะมีเสียงเรียกร้องกี่ครั้ง หรือมีการประชุมโต๊ะกลมที่ลอนดอนกี่หน พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียก็ยังยืนกรานที่จะให้ที่นั่งมุสลิมเพียงหนึ่งในสี่ของที่นั่งในสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และไม่ให้มีการเลือกตั้งแบบแบ่งกลุ่มชนทุกมณฑลเว้นแต่จะสงวนที่นั่งให้ชาวมุสลิมในมณฑลที่มีชาวมุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อยเท่านั้น นอกจากนี้ในมณฑลชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือที่มีมุสลิมมากกลับให้มีการสงวนที่นั่งให้กับกลุ่มชนอื่นด้วย ส่งผลให้ช่องว่างของความไม่เข้าใจกันระหว่างพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียกับสันนิบาตมุสลิมกว้างขึ้นเรื่อยๆ

¹ Ibid. p.272.

² ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจาก Ishwari Prasad.& S.K. Subedar. (1974). *op.cit.* pp.116-118.

ต่อมาในค.ศ.1929 สันนิบาตมุสลิมได้จัดให้มีการประชุมขึ้นโดยมีอาากาขานเป็นประธาน ในการประชุมครั้งนี้พวกมุสลิมเรียกร้องให้มีการเลือกตั้งโดยแยกออกตามกลุ่มชน และให้มีการจัดตั้งสหพันธ์สำหรับมณฑลที่เป็นอิสระ เพื่อให้มุสลิมปกครองตนเองโดยให้รัฐมนตรีในสภาเป็นมุสลิมทั้งหมด ข้อเรียกร้องของสันนิบาตมุสลิมและรัฐธรรมนูญฉบับร่างของโมติลาล เนห์รูเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างสันนิบาตมุสลิมและพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดีย ในการดำเนินนโยบายของกลุ่มการเมืองทั้งสอง โดยที่สันนิบาตมุสลิมต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดตั้งรัฐบาล แต่พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียไม่สนใจ เพราะมุ่งเน้นไปที่การเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษอย่างเดียว¹

นโยบายของพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิม ในทัศนะคติของผู้นำพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียในขณะนั้นซึ่งก็คือยาระหารัลลาล เนห์รู ไม่ให้ความสำคัญแก่สันนิบาตมุสลิมเท่าใดนัก ยาระหารัลลาล เนห์รูมองว่าปัญหานี้จะหมดไปหากอังกฤษคืนอำนาจให้แก่ฮินดูเดีย และยังมองว่าชาวมุสลิมก็คือชาวฮินดูที่เปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลามเท่านั้น ทั้งฮินดูและมุสลิมก็คือชาวฮินดูเดีย แม้ว่าความเป็นจริงแล้วทั้งฮินดูและมุสลิมต่างก็มีแนวปฏิบัติทางศาสนาที่แตกต่างกัน ยาระหารัลลาล เนห์รูมองข้ามข้อผิดพลาดนี้ไปมาก ส่งผลให้นโยบายการแก้ปัญหของพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียจึงเป็นไปในแนวทางที่ไม่ให้ความสำคัญต่อการก้าวเข้ามามีบทบาทของสันนิบาตมุสลิม และไม่สนใจต่อข้อเรียกร้องในการแบ่งแยกดินแดนของชาวมุสลิม เพราะยาระหารัลลาล เนห์รู มุ่งสนใจอยู่เพียงแค่การเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษเท่านั้น และไม่ได้สนใจสันนิบาตมุสลิมเลยซึ่งจะเห็นได้จากจดหมายที่ยาระหารัลลาล เนห์รูมีต่อมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ ดังนี้

ในอินเดียมีอำนาจที่ยิ่งใหญ่อยู่สองอำนาจนั้นคือ จักรวรรดินิยมอังกฤษ (British Imperialism) ซึ่งปกครองอินเดีย กับตัวแทนชาตินิยมอินเดียซึ่งก็คือพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดีย (Congress Representing Indian Nationalism) ส่วนตัวแทนของสันนิบาตมุสลิมนั้นไม่ใช่กลุ่มสำคัญที่จะนำมาซึ่งปัญหาใดๆ ได้²

นอกจากนั้นยังเห็นได้จากการตอบโต้ในการหาเสียงก่อนการเลือกตั้งทั่วไปในค.ศ.1937 โดยมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์กล่าวตอบโต้จดหมายของยาระหารัลลาล เนห์รู ที่มองข้ามความสำคัญของสันนิบาตมุสลิมโดยกล่าวว่า

บัณฑิต ยาระหารัลลาล เนห์รู ได้กล่าวไว้ที่เมืองกัลกัตตาว่า มีพรรคการเมืองอยู่สองพรรคในอินเดียนั้นคือ รัฐบาล (อังกฤษ) กับพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดีย ส่วนกลุ่มอื่นๆนั้นเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของพรรค

¹ W. Norman. Brown. (1958). *op.cit.* p.126.

² Ram Gopal. (1959). *Indian Muslims a Political History, 1858-1947.* p.251

กองเกรสแห่งชาติอินเดียเท่านั้น แต่เราขอปฏิเสธว่า เราไม่ใช่ส่วนหนึ่งของพรรคกองเกรสแห่งชาติอินเดีย เราคือพรรคการเมืองที่สามซึ่งเป็นตัวแทนของมุสลิมที่แท้จริง เราไม่ได้เดินตามคำสั่งของใคร'

ทางด้านยวะหะร์ลาล เนห์รูก็ตอบโต้กลับว่า “เมื่อข้าพเจ้ามาถึงมณฑลเบงกอล ข้าพเจ้าสัมผัสได้ถึงความต้องการของมวลชนมุสลิมมากกว่าสมาชิกของสันนิบาตมุสลิมจะสัมผัสได้ถึงความต้องการที่แท้จริงของมวลชนมุสลิม ข้าพเจ้ารู้ว่าพวกเขาปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะได้ผลประโยชน์จากจำนวนที่นั่งในสภาและตำแหน่งในรัฐบาล”² ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สันนิบาตมุสลิมไม่อยู่ในสายตาของพรรคกองเกรสแห่งชาติอินเดีย

ในช่วงฤดูหนาวของค.ศ.1936-1937 ได้จัดให้มีการเลือกตั้งสภานิติบัญญัติประจำมณฑล (Provincial Legislatures) ขึ้นในอินเดียเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ทำขึ้นใน ค.ศ.1935 การเลือกตั้งครั้งนี้ถือเป็นการเลือกตั้งครั้งใหญ่ มีผู้มาใช้เสียงเลือกตั้งทั้งผู้หญิงและผู้ชาย รวมกันมากถึง 30 ล้านคน ในจำนวนนี้ครึ่งหนึ่งเป็นพวกที่ไม่รู้หนังสือ หรือกว่าร้อยละ 54 ที่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเป็นพวกที่ไม่ได้รับการศึกษาและเป็นกลุ่มที่มีการบิดเบือนจำนวนของผู้ที่มาลงคะแนนเสียงมากที่สุดเพราะต้องการให้กลุ่มนี้กลายเป็นคะแนนเสียงของฝ่ายตนมากที่สุด³

ผลของการเลือกตั้งครั้งนี้ชัยชนะเป็นของพรรคกองเกรสแห่งชาติอินเดีย จากจำนวนที่นั่งทั้งหมดในการเลือกตั้งคือ 1,585 ที่นั่งพรรคกองเกรสแห่งชาติอินเดียได้รับเลือกตั้งมากถึง 711 ที่นั่ง ในขณะที่สันนิบาตมุสลิมได้รับเลือกตั้งแค่ 108 ที่นั่ง และไม่มีมณฑลใดเลยที่สันนิบาตมุสลิม ได้รับเสียงข้างมาก⁴ นอกจากนี้ในมณฑลพิหาร มัทราส และมณฑลชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือ ตัวแทนจากสันนิบาตมุสลิมไม่ได้รับเลือกตั้งเลย ในขณะเดียวกันพรรค กองเกรสแห่งชาติอินเดียกลับได้รับเลือกตั้งเป็นเสียงส่วนใหญ่ทั้ง 11 มณฑล ที่จัดให้มีการเลือกตั้ง ดังนั้นเมื่อสันนิบาตมุสลิมไม่ได้รับเสียงข้างมากในมณฑลใด จึงไม่สามารถจัดตั้งคณะรัฐมนตรีผสมกับพรรคการเมืองกลุ่มอื่นได้ อีกทั้งพรรคกองเกรสแห่งชาติอินเดียก็ไม่เปิดโอกาสให้สันนิบาตมุสลิมเข้าร่วมในการจัดตั้งรัฐบาลในมณฑลที่พรรคกองเกรสแห่งชาติอินเดียได้รับเสียงข้างมาก⁵

การที่พรรคกองเกรสแห่งชาติอินเดียได้รับเลือกตั้งมากกว่าพรรคสันนิบาตมุสลิม ยวะหะร์ลาล เนห์รู ซึ่งเป็นประธานพรรคกองเกรสแห่งชาติอินเดียในขณะนั้น คิดว่าชาวมุสลิมส่วนใหญ่ไม่ต้องการแบ่งแยก ดังนั้นเมื่อมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ ประธานพรรคสันนิบาตมุสลิมได้มาขอร้องยวะหะร์ลาล เนห์รู ให้ตั้งรัฐบาลผสมระหว่างพรรคกองเกรสแห่งชาติอินเดียกับพรรคสันนิบาตมุสลิมในมณฑลยูโนเดอโปรวินซ์และมณฑลบอมเบย์ แต่ยวะหะร์ลาล เนห์รูปฏิเสธโดยให้เหตุผลว่าไม่เป็น

¹ V.D. Mahajan. (1983). *op.cit.* Vol.I. p.291.

² *Ibid.*

³ H.V. Hodson. (1970). *op.cit.* p.62.

⁴ *Ibid.*

⁵ V.D. Mahajan. (1983). *op.cit.* Vol.I. p.291.

ไปตามขบวนการประชาธิปไตย เพราะพรรคสันนิบาตมุสลิมได้คะแนนเสียงในมณฑลทั้งสองไม่ถึงหนึ่งในสาม อีกประการหนึ่ง พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียมีสมาชิกชาวมุสลิมเป็นรัฐมนตรีในมณฑลดังกล่าวอยู่แล้ว ดังนั้นนายอะหะรลาล เนห์รู จึงไม่ยอมให้สิทธิแก่สันนิบาตมุสลิมในการจัดตั้งรัฐบาลผสมร่วมกับพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดีย

การกีดกันสันนิบาตมุสลิมออกจากการบริหารประเทศสร้างความพยายามให้กับสันนิบาตมุสลิมและมุฮัมมัด อาลี จินนาห์เป็นอย่างมากในการรณรงค์จัดตั้งประเทศปากีสถาน เพราะแม้ว่าพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียจะได้ชัยชนะในการเลือกตั้งค.ศ.1937 ก็ตาม แต่ไม่ได้เป็นชัยชนะอย่างถาวรเพราะการแตกร้าวทางการเมืองได้เกิดขึ้นแล้วและไม่มีวันที่จะประสานกันได้

นอกจากการกีดกันสันนิบาตมุสลิมในการเข้าร่วมในการจัดตั้งรัฐบาลแล้ว พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียยังมีนโยบายที่ผิดพลาดอีกครั้งซึ่งเกิดขึ้นในค.ศ.1939 อันสืบเนื่องมาจากการนำอินเดียเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่สองของลอร์ดลินลิธโกว์ทำให้พรรค คองเกรสแห่งชาติอินเดียไม่พอใจเป็นอย่างมากจึงพยายามชักชวนให้สันนิบาตมุสลิมร่วมประท้วงนโยบายของรัฐบาล แต่สันนิบาตมุสลิมไม่สนใจที่จะประท้วง พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียจึงทำการประท้วงเองโดยสั่งให้คณะรัฐมนตรีจากพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียลาออกจากตำแหน่ง เพื่อให้อังกฤษทำการปกครองอย่างลำบาก

การลาออกจากคณะรัฐมนตรีแห่งพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียครั้งนี้นับว่าทำความผิดพลาดอย่างมากเพราะถือเป็นการเปิดโอกาสให้สันนิบาตมุสลิมเป็นที่นิยมมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้พวกมุสลิมที่อยู่ในพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียจำนวนมากตัดสินใจลาออกมายุ่งกับสันนิบาตมุสลิม ทำให้สันนิบาตมุสลิมมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น อังกฤษจึงได้โอกาสที่จะลิตรอนอำนาจของพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดีย โดยอังกฤษได้ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดีต่อสันนิบาตมุสลิมในการประกาศมติลาฮอร์ (Lahore Pakistan Resolution) ในเดือนมีนาคม ค.ศ.1940 ในที่ประชุมของสันนิบาตมุสลิมลงความเห็นว่าการให้บริเวณที่มีมุสลิมเป็นชนกลุ่มใหญ่ในตะวันตกและตะวันออกของอินเดียเป็นประเทศของชาวมุสลิม¹

การดำเนินนโยบายของพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียยังคงผิดพลาดอีกครั้ง ซึ่งเป็นความผิดพลาดของมหาดมะ คานธีที่ให้ความสนใจในตัวของมุฮัมมัด อาลี จินนาห์มากเกินไป ทั้งที่ในช่วงนี้มุฮัมมัด อาลี จินนาห์นั้นหมดความนิยมไปแล้ว ด้วยสาเหตุอันเนื่องมาจากในระหว่างค.ศ.1943-1944 ได้เกิดทุกข์ภัยในเบงกอลเป็นความอดอยากอันสืบเนื่องจากสงคราม ได้ฝุ่นและน้ำท่วม ภัยพิบัติครั้งนี้ได้สร้างความเสียหายให้แก่ชีวิตและทรัพย์สินของชาวเบงกอลเป็นอย่างมาก ประมาณกันว่าในเดือนกรกฎาคม ค.ศ.1943 มีจำนวนผู้เสียชีวิตถึง 1.5 ล้านคนและความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจเป็นจำนวนถึง 3.5 ล้านรูปี² ความเสียหายที่เกิดขึ้นครั้งนี้เกิดจากความไม่สันหัดของคณะรัฐบาลของสันนิบาตมุสลิมในมณฑลเบงกอลในการแก้ไขปัญหาโดยการจัดหาตัวแทนการ

¹ Tara Chand. (1992). *op.cit.* Vol.IV. p.284.

² *Ibid.* p.412.

คำที่เป็นชาวมุสลิม ซึ่งพวกนี้ได้แก่งำไรจากการขายสินค้าประเภทัญพิช อย่างมากทำให้ประชาชนไม่พอใจ¹

ส่วนพวกมุสลิมในปันจาบ จังหวัดชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือ เริ่มระแวงในความซื่อสัตย์ของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์เพราะพวกนี้ขอให้มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์สัญญาว่าจะเจรจากับมหาตมะ คานธีที่อยู่ในคุกแต่มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ไม่เจรจาด้วย พวกมุสลิมจึงเริ่มเห็นใจผู้นำของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียที่ยอมทนทุกข์เพื่อเรียกร้องเอกราชให้อินเดีย แต่มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์กลับถือเอาโอกาสนี้ทำให้จุดมุ่งหมายของตนประสบความสำเร็จตามต้องการ ด้วยเหตุนี้ในช่วงหลัง ค.ศ.1944 มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์จึงได้รับความนิยมน้อยลง หากช่วงนี้มหาตมะ คานธีปล่อยให้มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์เสื่อมความนิยมอาจทำให้ไม่เกิดการแบ่งแยกอินเดียได้เพราะผู้นำสันนิบาตมุสลิมที่สำคัญหมดความสำคัญไปแล้ว

แต่มหาตมะ คานธีซึ่งถูกคุมขังอยู่ไม่ได้ทำอย่างนั้น แต่กลับพยายามติดต่อขอเจรจากับมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์โดยผ่านราชาโกपालจาร์ในเดือนเมษายน ค.ศ.1944 ราชาโกपालจาร์ได้ร่างวิธีแบ่งอินเดียซึ่งเป็นฐานในการเจรจากับพวกมุสลิม มหาตมะ คานธีให้ความยินยอมส่วนตัว เมื่อมหาตมะ คานธีได้รับการปล่อยตัว ในวันที่ 6 พฤษภาคม ค.ศ.1944 เนื่องจากสุขภาพไม่ดีได้เปิดการเจรจากับมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ในฐานะตัวแทนของพวกมุสลิม ส่วนมหาตมะ คานธีไม่ได้มาในฐานะตัวแทนพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย แต่จะใช้อิทธิพลชักจูงพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียให้หันมาร่วมมือได้ มหาตมะ คานธีจึงยื่นข้อเสนอให้มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ในวันที่ 30 มิถุนายน โดยมีเนื้อหา ดังนี้² คือ

ประการแรก พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียและสันนิบาตมุสลิมจะร่วมมือกันจัดตั้งรัฐบาลผสมขึ้นก่อนได้รับเอกราช

ประการที่สอง หลังสงครามยุติจะมีการแบ่งปันพื้นที่ปกครองระหว่างพรรคองเกรสแห่งชาติกับสันนิบาตโดยถือเอาประชากรในแต่ละมณฑลเป็นเกณฑ์ บางที่ถ้าหากมณฑลใดมีประชากรเพียงพอ พวกเขาก็สามารถแยกตัวออกจากอินเดียไปจัดตั้งรัฐเอกราชขึ้นใหม่ก็ได้

ประการที่สาม การแบ่งปันระหว่างพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียกับสันนิบาตมุสลิม อาจรวมถึงการแบ่งปันในเรื่องของการต่างประเทศ, การป้องกันประเทศ, การคมนาคม, การวัฒนธรรม และการพาณิชย์ แต่ทั้งนี้ยังมีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด

ประการที่สี่ ข้อเสนอทั้งหมดนี้จะได้รับการปฏิบัติก็ต่อเมื่ออังกฤษถ่ายโอนอำนาจทั้งหมดให้แก่อินเดียแล้ว

¹ Ibid. p.411

² เรือรบ เมืองมัน. (2536). แหล่งเดิม. หน้า 106.

แต่มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ไม่ยอมรับในข้อเสนอนี้ มหาตมะ คานธีและจินนาห์ได้เริ่มเจรจากันใหม่อีกครั้งระหว่างวันที่ 9 - 27 กันยายน ค.ศ.1944 แต่การเจรจาล้มเหลว ความแตกต่างในเรื่องความคิดเห็นระหว่างมหาตมะ คานธีและมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์มีดังนี้¹

ประการแรก มหาตมะ คานธียังไม่ยอมรับความคิดที่ว่า พวกมุสลิมจะแยกไปตั้งชาติใหม่ ซึ่งมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์เห็นว่าเป็นหลักการสำคัญ มหาตมะ คานธีเปรียบอินเดียเป็นครอบครัวเดียว แต่มีสมาชิกหลายคน และพวกมุสลิมเป็นสมาชิกคนหนึ่งด้วยเช่นกัน

ประการที่สอง มหาตมะ คานธีเสนอว่าพวกมุสลิมในบาลูจิสถาน สินธุ มณฑลชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือรวมทั้งบางส่วนของปัญจาบ เบงกอล และอัสสัม จะต้องการแยกจากอินเดียจัดตั้งเป็นมณฑลใหม่ แต่มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ยืนยันว่าจะรวม 6 มณฑล ดังกล่าวทั้งหมดไม่ใช่บางส่วน โดยการตกลงเรื่องเขตแดนจะเป็นไปตามมติที่ลาฮอร์ ค.ศ.1940

ประการที่สาม มหาตมะ คานธียืนยันว่า รัฐมุสลิมที่จะแยกออกไปจะต้องตั้งหลังอินเดียได้เอกราช แต่มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ต้องการจัดตั้งทันทีและโดยสมบูรณ์

ประการที่สี่มหาตมะ คานธีแนะนำว่า ควรมีสันติสัญญาของการแบ่งแยกเพื่อการบริหารมีประสิทธิภาพและน่าพึงพอใจในด้านต่างประเทศ การป้องกันประเทศ การคมนาคม ศุลกากร การค้าและผลประโยชน์ที่ร่วมกัน แต่มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญของมณฑลทุกมณฑล ไม่ควรมอบหมายให้ใคร ดังนั้นการเจรจาดังนี้จึงไม่สำเร็จ แต่ผลที่ตามมาก็คือ ประการที่หนึ่ง มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์มีความสำคัญขึ้น และพรรคสันนิบาตมุสลิมเข้มแข็งขึ้น ประการที่สอง ขั้วหลวงใหญ่อังกฤษประจำอินเดียเชื่อว่าปัญหาของอินเดียไม่สามารถตกลงกันได้ระหว่างพวกฮินดูและพวกมุสลิม ดังนั้นรัฐบาลอังกฤษจะต้องเป็นผู้ริเริ่มการตกลงหลังสงครามโลกครั้งที่สองตามที่สัญญาไว้

จะเห็นได้ว่านโยบายตั้งแต่แรกเริ่มของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียก็คือ การเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษและไม่ให้ความสำคัญกับสันนิบาตมุสลิม ด้วยเหตุนี้นโยบายของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย จึงกลายเป็นแรงกระตุ้นให้สันนิบาตมุสลิมลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อจัดตั้งประเทศของตนเอง ในที่สุดพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียจะต้องยอมรับความจริงที่ว่าไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมได้แล้ว เพราะปัญหานี้ได้ขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในช่วงที่มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ได้ประกาศที่จะแยกอินเดียส่วนหนึ่งออกเป็นปากีสถาน การจลาจลและความวุ่นวายเกิดขึ้นไปทั่วอินเดีย ผลสุดท้ายพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียจะต้องยอมให้มุสลิมมีประเทศเป็นของตนเองเพราะนี่เป็นวิธีเดียวที่จะยุติปัญหาทั้งหมด

¹ ชาวลี จงประเสริฐ. (2528). แหล่งเดิม. หน้า 202-203.

3. นโยบายในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมของสันนิบาต

มุสลิม

นอกจากประวัติศาสตร์และความเชื่ออันเป็นสาเหตุที่ทำให้ชาวมุสลิมมีมุมมองแตกต่างจากชาวฮินดูแล้ว ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 สภาพสังคมและเศรษฐกิจก็เอื้ออำนวยให้ชาวมุสลิมมีความคิดแตกต่างจากชาวฮินดูด้วย ดังที่กล่าวไว้แล้วถึงสาเหตุของการเกิดแนวคิดกลุ่มชนนิยม และเมื่อพิจารณาถึงตัวกระตุ้นที่ทำให้ชาวมุสลิมแสดงความรู้สึกออกมาเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นการประท้วง การก่อจลาจลหรืออื่นๆ ก็ต้องพิจารณาที่กลุ่มผู้นำทางการเมือง สันนิบาตมุสลิม เป็นกลุ่มการเมืองที่มีบทบาทมากที่สุดและสำคัญที่สุดในการสนองความต้องการของชาวมุสลิม ตลอดจนชี้นำชาวมุสลิมให้ดำเนินบทบาทตามนโยบายของตน อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ใหญ่หลวงที่สุดในอินเดีย

ความไม่ไว้วางใจต่อพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียส่งผลให้พวกมุสลิมได้ส่งคณะผู้แทนไปพบข้าหลวงใหญ่ประจำอินเดียในขณะนั้นคือลอร์ดมินโต โดยเน้นให้เห็นว่าชาวมุสลิมมีความเกรงกลัวว่าสถาบันการปกครองแบบมีผู้แทนราษฎรจะขยายตัวออกไปโดยไม่ได้รับความคุ้มครองต่อผลประโยชน์ของพวกมุสลิม คณะผู้แทนชุดนี้ได้รับคำมั่นสัญญาจากข้าหลวงใหญ่ประจำอินเดียว่าจะจัดให้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรสำหรับมุสลิมแยกออกไปเป็นการรักษาหลักสำคัญเกี่ยวกับนโยบายเรื่องมุสลิมตราบเท่าที่อังกฤษยังปกครองดินแดนนี้อยู่ การยอมรับหลักการว่าด้วยการแยกประชากรผู้เลือกตั้งนั้นนับว่าเป็นการรับรองอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรกของอังกฤษในข้อที่ว่าชาวมุสลิมกับชาวฮินดูมิได้เป็นพวกเดียวกัน¹

พวกมุสลิมเริ่มมีความเคลื่อนไหวอีกครั้งด้วยเป้าหมายเพื่อเสรีภาพของตน แต่พวกมุสลิมก็ยังคงมีความหวาดกลัวในการดำเนินตามนโยบายของตน เพราะเกรงว่าอังกฤษจะไม่มีความจริงใจต่อพวกมุสลิม เพราะฉะนั้นพวกมุสลิมจึงต้องหาองค์กรที่ถูกกฎหมายและเป็นไปตามรัฐธรรมนูญดำเนินการจนกว่าจุดหมายปลายทางที่จะได้รัฐมุสลิมที่แยกออกมาจากอินเดียสัมฤทธิ์ผล

จากผลของความสำเร็จที่ผู้นำทางการเมืองของชาวมุสลิมบรรลุข้อตกลงร่วมกับลอร์ดมินโต (Lord Minto) อุปราชแห่งอินเดียในค.ศ.1906 ว่า ชาวมุสลิมจะได้รับสัดส่วนที่หนึ่งในการเลือกตั้งแบบแบ่งกลุ่มชน ทำให้ในวันที่ 30 ธันวาคม ปีเดียวกันนั้น ได้มีการจัดประชุมขึ้นที่เมืองเดคกัน (Daccan) ประธานการประชุมคือนาวับ วาการ์ อัล-มุก (Nawab Waqar-ul-Mulk) เพื่อร่วมกันจัดตั้งสันนิบาตมุสลิมแห่งอินเดียขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้²

1. ส่งเสริมให้ชาวมุสลิมมีความรู้สึกจงรักภักดีต่ออังกฤษ โดยขจัดความไม่เข้าใจระหว่างกันออกไปให้หมด
2. พิทักษ์และเพิ่มพูนสิทธิทางการเมืองรวมไปถึงการปกป้องผลประโยชน์ของชาวมุสลิม
3. ป้องกันมิให้ชาวมุสลิมมีความรู้สึกไม่ไว้วางใจและมีอคติต่อกลุ่มชนอื่น

¹ V.D. Mahajan. (1983). *op.cit.* Vol.I. pp.266-267.

² Ishwari Prasad. & S.K. Subedar. (1974). *op.cit.* p.41.

อย่างไรก็ดี กล่าวได้ว่าสันนิบาตมุสลิม ที่ก่อตั้งโดยชนชั้นปัญญาชน ดำเนินตามแนวความคิดของเซอร์ไฮยิด อาร์เมิตซาน เสียมากกว่าวัตถุประสงค์อื่น จึงทำให้วัตถุประสงค์ข้อ 2 กลายมาเป็นเป้าหมายหลักแห่งนโยบายของสันนิบาตมุสลิมในเวลาต่อมา ขณะที่วัตถุประสงค์ข้อ 3 แทบจะถูกละเลยเมื่อสถานการณ์ระหว่างกลุ่มชนตึงเครียดขึ้น

นอกจากนี้สันนิบาตมุสลิมไม่ได้ร่วมมือกับพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียมาตั้งแต่ต้น และยังพยายามแข่งขันกับพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียอีกด้วย ชากา อุลเลาะห์ (Zaka Ullah) เลขาธิการคนแรกของสันนิบาตมุสลิมกล่าวว่า

เราได้ต่อต้านความเป็นเอกภาพทางสังคมของชาวฮินดูและชาวมุสลิม แต่ความเป็นเอกภาพนี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานที่เท่าเทียมกันของข้อเรียกร้องทางการเมือง พรรคองเกรสแห่งชาติไม่สามารถตอบสนองข้อเรียกร้องของพวกเราได้ เพราะปราศจากมุมมองทางการเมืองที่เหมือนกัน...พวกเขาต้องการแต่จะจัดตั้งรัฐบาล ซึ่งก็หมายถึงความตายของชาวมุสลิมทั้งมวล¹

ภายหลังค.ศ.1928 พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียมีอิทธิพลอย่างมากในเวทีการเมืองอินเดียทำให้องค์กษะแรงผลักดันสันนิบาตมุสลิมให้มีบทบาทมากขึ้นเพื่อมาคานอำนาจกับพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย แต่ในเวลานั้นพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียก็เข้มแข็งเกินกว่าสันนิบาตมุสลิมจะหาบได้ การเลือกตั้งค.ศ.1937 จึงทำให้สันนิบาตมุสลิมต้องพ่ายแพ้อย่างยับเยิน สันนิบาตมุสลิมจำเป็นต้องเปลี่ยนนโยบายใหม่ที่ดึงดูดใจชาวมุสลิมทั้งมวล แทนที่จะต้องจำยอมเป็นพรรคฝ่ายค้านตลอดไป นั่นคือการรณรงค์เรียกร้องประเทศปากีสถาน ดังคำกล่าวของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ ที่ว่า

เราทราบว่ประวัติศาสตร์ 1,200 ปีที่ผ่านมามิได้บรรลุถึงเอกภาพเลย และในยุคที่แล้วๆมาก็เห็นประจักษ์ชัดแล้วว่าอินเดียมักแบ่งเป็นอินเดียฮินดูและอินเดียมุสลิมอยู่เสมอ เอกภาพที่ไม่แท้จริงในปัจจุบันของอินเดียมีอายุถอยหลังไปถึงสมัยที่อังกฤษพิชิตอินเดีย และเอกภาพที่ไม่แท้จริงนั้นก็คงมีอยู่ได้ก็เพราะดาบปลายปืนของอังกฤษ แต่การสิ้นสุดแห่งระบอบอังกฤษซึ่งมีปรากฏอยู่ในคำแถลงการณ์ของรัฐบาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อไม่นานมานี้จะเป็นผู้นำมาซึ่งการการทำลายล้างอย่างสิ้นเชิง พร้อมกับความหายนะที่ยิ่งใหญ่กว่าที่เคยปรากฏมาในระยะเวลาสิบพันปีที่อยู่ในความปกครองของมุสลิมเสียอีก เป็นที่มั่นใจได้ว่านั่นมิได้เป็นมรดกตกทอดซึ่งอังกฤษคงจะยกให้อินเดียหลังจากที่ได้ปกครองอินเดียมา 150 ปี มาแล้วหรืออินเดียฮินดูและมุสลิมคงไม่เสี่ยงต่อความวิบัติเช่นนั้นอย่างแน่นอน²

มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์และสันนิบาตมุสลิมเปิดการรณรงค์ทางการเมืองครั้งใหม่ขึ้นในระหว่าง ค.ศ.1937–1940 โดยยึดถือพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียเป็นศัตรูทางการเมืองอย่างเปิดเผย

¹ เรือรบ เมืองมัน. (2536). แหล่งเดิม. หน้า 47.

² จ่านง ทองประเสริฐ. (2541). แหล่งเดิม. หน้า 915.

เผยและมุ่งโจมตีด้วยวาจา เพื่อแย่งชิงมวลชนโดยไม่คำนึงว่าจะสร้างความแตกร้างระหว่างกลุ่มชนหรือไม่ และในความเป็นจริงประเด็นที่โจมตีก็ล้วนแต่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชนและศาสนาอันเป็นเรื่องละเอียดอ่อนทั้งสิ้น ดังคำกล่าวของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ที่ว่า

เราต้องการดำรงชีวิตอยู่อย่างสงบและมีความกลมเกลียวกับเพื่อนบ้านของเราในฐานะเป็นประชาชนที่เป็นอิสระเสรี เราปรารถนาให้ประชาชนของเราพัฒนาชีวิตทางด้านศาสนา ทางด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างเต็มที่ในวิถีทางที่เราคิดว่าดีที่สุดและสอดคล้องต้องกันกับอุดมคติของเราเองตามลักษณะพิเศษแห่งประชาคมของเรา...เราแสวงหาการแก้ปัญหาที่มีเกียรติและสันติ ซึ่งอาจมีความเป็นธรรมและยุติธรรมต่อคนทั้งปวง แต่พร้อมกันนั้นการคุกคามหรือขู่เข็ญก็ไม่อาจทำให้เราเคลื่อนไหวหรือเลิกร้างไปจากวัตถุประสงค์และความมุ่งหมายของเราได้ เราจะต้องเตรียมตัวเผชิญกับความยากลำบากและผลที่จะติดตามมาทุกอย่าง เราจะต้องเตรียมตัวเสียสละเพื่อที่จะทำให้เราได้บรรลุถึงจุดหมายปลายทางตามที่เราวางไว้เบื้องหน้าเราแล้ว¹

มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์กล่าวว่าพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียเป็นพรรคเผด็จการแบบฟาสซิสต์ ชาวมุสลิมจะประสบความหายนะภายใต้การปกครองของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย การปกครองของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียคือ การปกครองของพวกฮินดู พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียจะนำลัทธิบูชาแม่โคมาเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ มีการชักธงซึ่งมีแต่รูปแบบที่แสดงถึงชาวฮินดูขึ้นทุกแห่งและใช้เพลงต่อต้านศาสนาอิสลาม คือ วันเท มาตรัม (Bande Mataram) เป็นเพลงชาติ นอกจากนี้แนวคิดสัจยาเคราะห์ของมหาตมะ คานธีจะทำให้ชาวมุสลิมเลิกสนใจศึกษาคัมภีร์อัลกุรอาน และหลีกเลี่ยงกิจกรรมในศาสนาของตน พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียจะทำให้มัสยิดเสื่อมความศักดิ์สิทธิ์ ภาษาอูรดูถูกยกเลิก ชาวมุสลิมจะได้รับสาธารณประโยชน์ที่ไม่เท่าเทียมกับชาวฮินดู นอกจากนี้ตำรวจ ผู้พิพากษา ตลอดจนรัฐมนตรีมีมณฑลต่างๆ ล้วนมีอคติต่อชาวมุสลิมเพราะอยู่ฝ่ายพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียทั้งสิ้น²

ข้อกล่าวหาพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียทั้งหมดนี้ ทำให้ชาวมุสลิมหันไปสนับสนุนสันนิบาตมุสลิมมากขึ้นและเป็นการสนองตอบต่อความรู้สึกกลุ่มชนนิยมที่ทำให้รุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่ปลายค.ศ.1933 สันนิบาตมุสลิมก่อตั้งสาขาใหม่ถึง 170 สาขา เฉพาะในยูไนเต็ดโปรวินซ์ (United Province) มีสาขามากถึง 90 สาขา และมีสมาชิกใหม่มากถึง 100,000 คน³ ส่วนในนครมีทราสมิ สมาชิกใหม่ทั้งหมด 43,920 คน มณฑลมัธยมประเทศมีประมาณ 23,000 คน และมณฑลอุดตระประเทศมีประมาณ 10,000 คน เมื่อสิ้นค.ศ.1938 ต่อมามุขมนตรีแห่งมณฑลปัญจาบเซอร์ ซิกานเดอร์ ไฮแอต ข่าน (Sir Sikander Hyat Khan) มุขมนตรีแห่งมณฑลเบงกอล นายฟาซัล อุล ฮัก (Fazl-Ul-Haq) และมุขมนตรีแห่งมณฑลอัซสัม เซอร์โม อัมเหม็ด ซาอิดตุลลาร์ (Sir Muhammed

¹ แหล่งเดิม. หน้า 916.

² H.V. Hodson. (1970). *op.cit.* p. 74.

³ *Ibid.* p. 73.

Saaddulla) ก็ได้ประกาศสนับสนุนสันนิบาตมุสลิมและนำชาวมุสลิมของตนเข้าร่วม แต่สันนิบาตมุสลิมมิได้หยุดอยู่เพียงเท่านั้น

ในขณะที่สถานการณ์ของสันนิบาตมุสลิมพลิกจากเป็นรองพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียขึ้นมาทัดเทียมกัน สันนิบาตมุสลิมดำเนินนโยบายจัดตั้งโครงการปากีสถาน โดยสันนิบาตมุสลิมเริ่มรณรงค์เรียกร้องปากีสถานครั้งแรกในค.ศ.1940 ดังคำกล่าวของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ที่ว่า

ปัญหาในอินเดียไม่ใช่ปัญหาเกี่ยวกับลักษณะภาพระหว่างประชาคม แต่ตามที่ปรากฏเป็นปัญหาเกี่ยวกับลักษณะภาพระหว่างชาติและเราจะต้องปฏิบัติต่อปัญหานั้นเช่นนั้น ดราบเท่าที่เรายังไม่เข้าใจความจริงที่เป็นมูลฐานและเป็นพื้นฐานนี้อย่างแจ่มแจ้ง รัฐธรรมนูญที่เราอาจสร้างขึ้นไม่ว่าชนิดใดก็ตามจะมีผลเป็นความหายนะ และจะพิสูจน์ให้เห็นว่าเป็นการทำลายและเป็นอันตรายไม่เพียงต่อพวกมุสลิมเท่านั้น แต่ทว่าต่อพวกอังกฤษและฮินดูด้วยถ้ารัฐบาลอังกฤษมีความกระตือรือร้นและมีความจริงใจที่จะอำนวยความสะดวกให้ซึ่งสันติและความสุขแก่ประชาชนชาวชมพูทวีป จริงๆ แล้วก็มีอยู่วิธเดียวเท่านั้นที่เปิดให้เราหันยอมให้ประชาชาติใหม่ๆ มีบ้านเกิดเมืองนอนของตนต่างหากโดยแบ่งอินเดียออกเป็นรัฐแห่งชาติอัตโนมติต่างๆ¹

ท่ามกลางบรรยากาศแห่งความเป็นศัตรูกันในเวทีการเมือง ในวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ.1940 สันนิบาตมุสลิมได้จัดประชุมขึ้นที่เมืองลาฮอร์ แล้วเลือกมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์เป็นประธานกลุ่มที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการเจรจากับอังกฤษและพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ได้ประกาศเรียกร้องให้มีการจัดตั้งปากีสถานเป็นชาติครั้งแรก จึงเรียกประกาศครั้งนี้ว่า มติปากีสถาน (Pakistan Resolution) หรือมติลาฮอร์ ตามชื่อเมืองที่จัดการประชุม ตั้งแต่ค.ศ.1940 เป็นต้นมา สันนิบาตมุสลิมได้ยึดเอานโยบายในการจัดตั้งประเทศปากีสถานเป็นเป้าหมายสูงสุดและดำเนินการทุกอย่างเพื่อให้ชาวมุสลิมมีประเทศเป็นของตนเองดังคำกล่าวของดอกเตอร์ลาล บาฮาดูร์ (Dr.Lal Bahadur) ที่กล่าวว่า

มติปากีสถานคือ เป้าหมายสูงสุดของสันนิบาตมุสลิมที่ดำเนินตามแนวความคิดของเซอร์ไซยิด อาหมัด ข่าน แต่แนวความคิดนี้สันนิบาตมุสลิมเพิ่งจะนำมาเป็นนโยบายของกลุ่มอย่างเป็นทางการใน ค.ศ.1940 แม้ว่าจะมีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงจากองค์กรและบุคคลต่างๆ อย่างกว้างขวาง แต่นโยบายนี้ก็ได้ถูกพัฒนาให้เป็นเป้าหมายสำคัญของชาวมุสลิมไปแล้ว นโยบายนี้แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของสันนิบาตมุสลิมและการยอมรับทฤษฎีสองชนชาติเพื่อชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างฮินดูกับมุสลิม ด้วยเหตุนี้ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียและสันนิบาตมุสลิมจึงเป็นไปในทางร้ายตลอดนับตั้งแต่มีการประกาศมติปากีสถาน²

¹ จานง ทองประเสริฐ. (2541). *แหล่งเดิม*. หน้า 914.

² V.D. Mahajan. (1983). *op.cit.* Vol.I. p.312.

ต่อมาในค.ศ.1946 อังกฤษได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นในอินเดีย ในการเลือกตั้งครั้งนี้ทั้ง สันนิบาตมุสลิมและพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียต่างก็พยายามหาเสียงเพื่อให้พรรคของตนได้รับเลือกตั้งเข้าไปในรัฐบาลมากที่สุด ทั้งมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ และยาระหะร์ลาล เนห์รู ต่างก็โจมตี ฝ่ายตรงข้ามและออกมาแถลงนโยบายของพรรคของตน นโยบายสำคัญของพรรคองเกรสแห่งชาติ อินเดียคือการเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษและให้ชาวอินเดียทุกคนมีส่วนร่วมในการปกครองอินเดีย โดยกล่าวว่าสันนิบาตมุสลิมก็คือส่วนหนึ่งของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย

ในขณะที่เดียวกันสันนิบาตมุสลิมก็ออกมาตอบโต้ว่า พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียมิได้มี เป้าหมายที่แท้จริงในการที่จะให้ชาวอินเดียทุกคนมีส่วนร่วมในการปกครอง หากแต่มุ่งประโยชน์ไป สู่ชาวฮินดูเท่านั้น ดังนั้นมุสลิมทุกคนควรที่จะเลือกตัวแทนจากพรรคของมุสลิมเท่านั้น นอกจากนี้ สันนิบาตมุสลิมมิใช่ส่วนหนึ่งของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียแต่เป็นตัวแทนที่แท้จริงของชาว มุสลิม และมีนโยบายเรียกร้องอิสรภาพจากชาวฮินดูโดยมีความต้องการที่จะมีรัฐปกครองเป็นของ ตนเอง

ผลในการเลือกตั้งครั้งนี้ สันนิบาตมุสลิมได้รับชัยชนะในสามมณฑลด้วยกัน คือ มณฑลเบง กอล มณฑลปันจาบ และมณฑลสินธุ ซึ่งทั้งสามมณฑลนี้เป็นมณฑลที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่มากที่สุด นอกจากนี้ผลการเลือกตั้งในค.ศ.1946 ยังเป็นการพิสูจน์ได้ว่าชาวมุสลิมในอินเดียเห็นด้วยกับ นโยบายในการจัดตั้งประเทศใหม่ของสันนิบาตมุสลิมมากขึ้นหากเปรียบเทียบกับผลการเลือกตั้งใน ค.ศ.1937 ซึ่งดูได้จากตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบผลการเลือกตั้งค.ศ.1937กับค.ศ.1946 ของพรรคองเกรสแห่งชาติ อินเดียและสันนิบาตมุสลิม

มณฑล					ค.ศ.1937		ค.ศ.1946	
	จำนวน ที่นั่ง ทั้งหมด	จำนวน ที่นั่ง ทั่วไป	จำนวน ที่นั่ง ที่ สงวน ให้ชาว มุสลิม	อื่นๆ	ที่นั่งที่ พรรค องเกรส แห่งชาติ อินเดีย ได้รับชัย ชนะ	ที่นั่งที่ สันนิบาต มุสลิมได้ รับชัย ชนะ	ที่นั่งที่ พรรค องเกรส แห่งชาติ อินเดีย ได้รับชัย ชนะ	ที่นั่งที่ สันนิบาต มุสลิมได้ รับชัย ชนะ
อัธัม	108	48	34	26	33	10	58	31
เบงกอล	250	80	119	51	54	40	86	113
พิหาร	152	96	40	16	98	-	98	34
บอมเบย์	175	120	30	25	86	18	125	30

ตาราง 1 (ต่อ)

มณฑล	จำนวน ที่นั่ง ทั้งหมด	จำนวน ที่นั่ง ทั่วไป	จำนวน ที่นั่ง ที่ สงวน ให้ชาว มุสลิม	อื่นๆ	ค.ศ.1937		ค.ศ.1946	
					ที่นั่งที่ พรรค คองเกรส แห่งชาติ อินเดีย ได้รับชัย ชนะ	ที่นั่งที่ สันนิบาต มุสลิมได้ รับชัยชนะ	ที่นั่งที่ พรรค คองเกรส แห่งชาติ อินเดีย ได้รับชัย ชนะ	ที่นั่งที่ สันนิบาต มุสลิมได้ รับชัย ชนะ
เซินทรัล โปรวินซ์ และ เบอรัเร (Berar)	112	87	14	11	70	5	92	13
มัทราส	215	153	29	33	159	9	165	29
มณฑล ชายแดน ตะวันตก เฉียง เหนือ	50	9	36	5	19	-	30	17
โอริสสา	60	47	4	9	36	-	47	4
ปันจาบ	175	43	86	46	18	1	51	73
สินธุ	60	19	34	7	7	-	18	27
ยูไนเต็ด โปรวินซ์	228	143	66	18	134	26	153	54
รวม	1585	846	492	247	714	109	923	425

ที่มา : Tara Chand. (1992). *op.cit.* Vol.IV. p.461.

จากข้อมูลนี้จะเห็นได้ว่าการเลือกตั้งค.ศ.1937 ในมณฑลเบงกอลและปัญจาบซึ่งเป็นมณฑลที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่มากแต่สันนิบาตมุสลิมกลับได้รับเลือกตั้งน้อยกว่าพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดีย ส่วนในมณฑลสินธุซึ่งก็มีประชากรมุสลิมอาศัยอยู่มากเช่นกันแต่สันนิบาตมุสลิมกลับไม่

ได้รับการเลือกตั้งแม้แต่เสียงเดียว การเลือกตั้งในค.ศ.1946 ทั้งสามมณฑลนี้สันนิบาตมุสลิมได้รับเลือกตั้งเข้าไปในสภามากกว่าพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดีย¹ นั่นเป็นการแสดงให้เห็นว่าความพยายามของสันนิบาตมุสลิมประสบความสำเร็จอย่างมาก ถ้าหากพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียยอมทำตามที่สันนิบาตมุสลิมขอมีส่วนร่วมในการจัดตั้งรัฐบาลในค.ศ.1937 ผลการเลือกตั้งในค.ศ.1946 อาจไม่เป็นเช่นนี้ ผลที่ได้ถือเป็นความผิดพลาดอย่างมากของพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียในการตัดสินใจไม่ให้สันนิบาตมุสลิมเข้าร่วมรัฐบาล

ในระยะแรกพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียก็ไม่เห็นด้วยกับการเรียกร้องการจัดตั้งปากีสถาน เพราะหวังว่าจะตกลงกับสันนิบาตมุสลิมเรื่องของการจัดตั้งรัฐบาลกันได้ แต่การที่พรรค คองเกรสแห่งชาติอินเดียประท้วงไม่ให้ความสนับสนุนอังกฤษในสงครามโลกครั้งที่สอง ได้เปิดโอกาสให้สันนิบาตมุสลิมมีบทบาทสำคัญในการเข้าช่วยเหลืออังกฤษ อังกฤษจึงเห็นคล้อยตามไปกับแผนการจัดตั้งปากีสถานของสันนิบาตมุสลิม

ค.ศ.1946 มีการตกลงในเรื่องแบ่งแยกดินแดนกัน แต่ยังไม่สามารถตกลงกันว่าแบ่งอย่างไร สันนิบาตมุสลิมเสนอวันปฏิบัติการทางตรงขึ้นมาเพื่อเพิ่มความกดดันให้กับอังกฤษ วันปฏิบัติการทางตรงนี้เริ่มต้นที่มณฑลเบงกอลในวันที่ 16 สิงหาคม ค.ศ.1946 โดยนายสุห์ราวดีประกาศให้ชาวมุสลิมทั้งหมดหยุดงานเพื่อชุมนุมประท้วง ทำให้เกิดการจลาจลอย่างรุนแรงขึ้นในทันทีและระบาตลุกลามออกไปจนยากที่จะควบคุม

พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียพยายามแก้ไขปัญหาโดยยวะหะร์ลาล เนห์รูเสนอแผนการจัดตั้งรัฐบาลผสมชั่วคราว ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดีย 6 คน สมาชิกสันนิบาตมุสลิม 4 คน ชาวคริสเตียน 3 คน และชาวปาชีร์ 1 คน ในระยะแรกไม่ได้รับการยอมรับจากสันนิบาตมุสลิมที่อยู่ในสถานการณ์เป็นต่อโดยสันนิบาตมุสลิมไม่ยอมเข้าร่วมรัฐบาลนี้ มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์กล่าวอ้างว่า “ชาวมุสลิมจะต่อต้านรัฐบาลนี้ด้วยเลือดของพวกเขา” เพราะรัฐบาลนี้เป็นรัฐบาลเผด็จการของยวะหะร์ลาล เนห์รูและฮินดู แต่ในที่สุดสันนิบาตมุสลิมก็เข้าร่วมรัฐบาลเมื่อเล็งเห็นว่าภาวะจลาจลระหว่างกลุ่มชนชักรจะรุนแรงขึ้นขณะที่ท่าทีของสันนิบาตมุสลิมแข็งกร้าวเกินไป จนอาจจะทำให้แผนการแบ่งแยกปากีสถานเสียไปก็ได้ ฆาซันฟาร์ อาลี ข่าน (Ghazanfar Ali Khan) ผู้นำของสันนิบาตมุสลิมคนหนึ่งแถลงว่า “เราจะเข้าร่วมรัฐบาลผสมชั่วคราว อันเป็นก้าวหนึ่งของการต่อสู้เพื่อเป้าหมายอันเจิดจรัสแห่งปากีสถาน...รัฐบาลผสมชั่วคราวนี้ คือ ฉากหนึ่งในการรณรงค์ปฏิบัติการทางตรงของเราด้วย”²

ระหว่าง ค.ศ.1937-1947 ปัญหาความต้องการมีรัฐบาลปกครองตนเองของแต่ละกลุ่มกลายเป็นปัญหาสำคัญเมื่อสันนิบาตมุสลิมเริ่มนำแนวคิดสองชนชาติมาเป็นเป้าหมายสำคัญของกลุ่มมุสลิมและเริ่มมีการเคลื่อนไหวการจัดตั้งปากีสถาน³ จึงเป็นคำถามที่ว่าสันติภาพจะเกิดขึ้นได้อย่างไร

¹ Tara Chand. (1992). *op.cit.* Vol.IV. p.462.

² เรือรบ เมืองมัน. (2536). *แหล่งเดิม*. หน้า 51.

³ H.V. Hodson. (1970). *op.cit.* p.75.

ระหว่างสองกลุ่มชนนี้ ถ้าไม่มีการแบ่งแยกดินแดน เมื่อมุสลิมมุ่งเป้าหมายไปที่การจัดตั้งเขตการปกครองของตนเอง ในขณะที่ฮินดูไม่ยอมให้เกิดการแบ่งแยกขึ้นเพราะฮินดูถือว่านี่คือดินแดนแม่ เป็นดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์ จะถูกตัดแบ่งออกไปไม่ได้ ทางด้านอังกฤษซึ่งปกครองอินเดียอยู่นั้นก็ยังคงต้องการที่จะปกครองต่อไปไม่ยากคืนอิสรภาพให้แก่อินเดีย เพราะนี่เป็นแหล่งทรัพยากรอันสำคัญของอังกฤษ อีกทั้งเมื่ออังกฤษจำเป็นจะต้องออกไปจากดินแดนนี้จริง ๆ วิธีใดที่จะออกไปอย่างมีศักดิ์ศรีที่สุด

จะเห็นได้ว่าเป้าหมายของกลุ่มอำนาจทั้งสามกลุ่มไม่มีจุดไหนเลยที่จะมีเป้าหมายเดียวกัน หรือจะเชื่อมความสัมพันธ์ได้ นอกจากจะต้องแตกหักกันออกไปในที่สุด อังกฤษและพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียจำต้องยอมแบ่งแยกดินแดน ตลอดจนทรัพยากรอื่นต่าง ๆ ที่เคยเป็นของอินเดียให้ปากีสถาน เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม ค.ศ.1947 ปากีสถานได้รับเอกราช อินเดียกับปากีสถานก็แบ่งแยกจากกันโดยเด็ดขาด อินเดียประกาศเอกราชในอีกหนึ่งวันต่อมา

สรุป

ความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมตั้งแต่ค.ศ.1906-1947 ขยายตัวออกไปมากขึ้น ผู้คนล้มตายไปเป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งและความวุ่นวายทั้งหมดให้ยุติลงได้ นั่นเพราะว่านโยบายในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มทางการเมืองทั้งสามกลุ่ม คือ อังกฤษ สันนิบาตมุสลิมและพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียไม่ได้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ต่างก็ดำเนินนโยบายเพื่อผลประโยชน์ของตน

อังกฤษต้องการแสวงหาผลประโยชน์จากอินเดียให้มากที่สุด เพราะอินเดียเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญและเป็นอาณานิคมที่มีค่าของอังกฤษ ด้วยเหตุนี้อังกฤษจึงต้องการอยู่ในอินเดียให้นานที่สุด ส่วนพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียนั้นไม่ต้องการแบ่งแยกอินเดียและต้องการให้อังกฤษออกไปโดยเร็วที่สุด สันนิบาตมุสลิมต้องการจัดตั้งประเทศปากีสถานและแยกออกจากอินเดีย ดังนั้นพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียจึงพยายามที่จะต่อต้านการจัดตั้งปากีสถานพร้อมทั้งต่อต้านการปกครองของอังกฤษ แต่ความขัดแย้งและการจลาจลซึ่งเกิดจากกลุ่มชนสองกลุ่ม คือ ฮินดูกับมุสลิมรุนแรงขึ้น พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียซึ่งเดิมเคยปฏิเสธการจัดตั้งประเทศปากีสถาน จึงต้องให้สันนิบาตมุสลิมบรรลุเป้าหมายโดยการยอมให้แยกประเทศออกไป เพราะขณะนั้นอังกฤษพร้อมที่จะให้เอกราชแก่อินเดียแล้ว

ด้วยเหตุนี้เองถ้าทั้งสามฝ่ายต่างไม่ยอมที่จะยุติปัญหาโดยการยอมตามข้อตกลงของทั้งสามฝ่าย ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาวฮินดูกับมุสลิมก็ยังคงยืดเยื้อต่อไป ผู้คนก็ต้องตายเพิ่มมากขึ้น ความวุ่นวายก็จะยิ่งเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น ดังนั้นการยอมแบ่งแยกดินแดนให้มุสลิมของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียถือเป็นการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

บทที่ 5

การก่อตั้งปากีสถาน

ก่อนค.ศ.1930 ปากีสถานยังไม่ใช่ที่รู้จักในหมู่มุสลิมในอินเดียและยังมีมุสลิมจำนวนน้อยมากที่คิดจะแยกตัวออกจากอินเดียไปตั้งประเทศใหม่ ความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมจนถึงขั้นคิดจะแยกตัวออกไปตั้งประเทศใหม่ ได้เกิดขึ้นในช่วงที่ทั้งสองฝ่ายกำลังร่วมมือกันเพื่อเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษนั่นเอง

การสร้างปากีสถานขึ้นมานั้นเกิดจากความปรารถนาของชาวมุสลิมในอนุทวีปอินเดียที่จะสงวนและส่งเสริมวัฒนธรรม ค่านิยมร่วมกัน เอกลักษณ์ ศาสนา และความอยู่ดีกินดีด้านเศรษฐกิจของพวกเขาไว้ รวมทั้งความต้องการที่จะเป็นอิสระจากชนกลุ่มใหญ่ชาวฮินดูด้วยแนวคิดสองชนชาติ (Two nation theory) ได้สนับสนุนความคิดที่ว่าชาวมุสลิมในอินเดียมีความแตกต่างจากฮินดูในอินเดียทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ศาสนาและอุดมการณ์

1. แนวคิดของการแบ่งแยกดินแดน

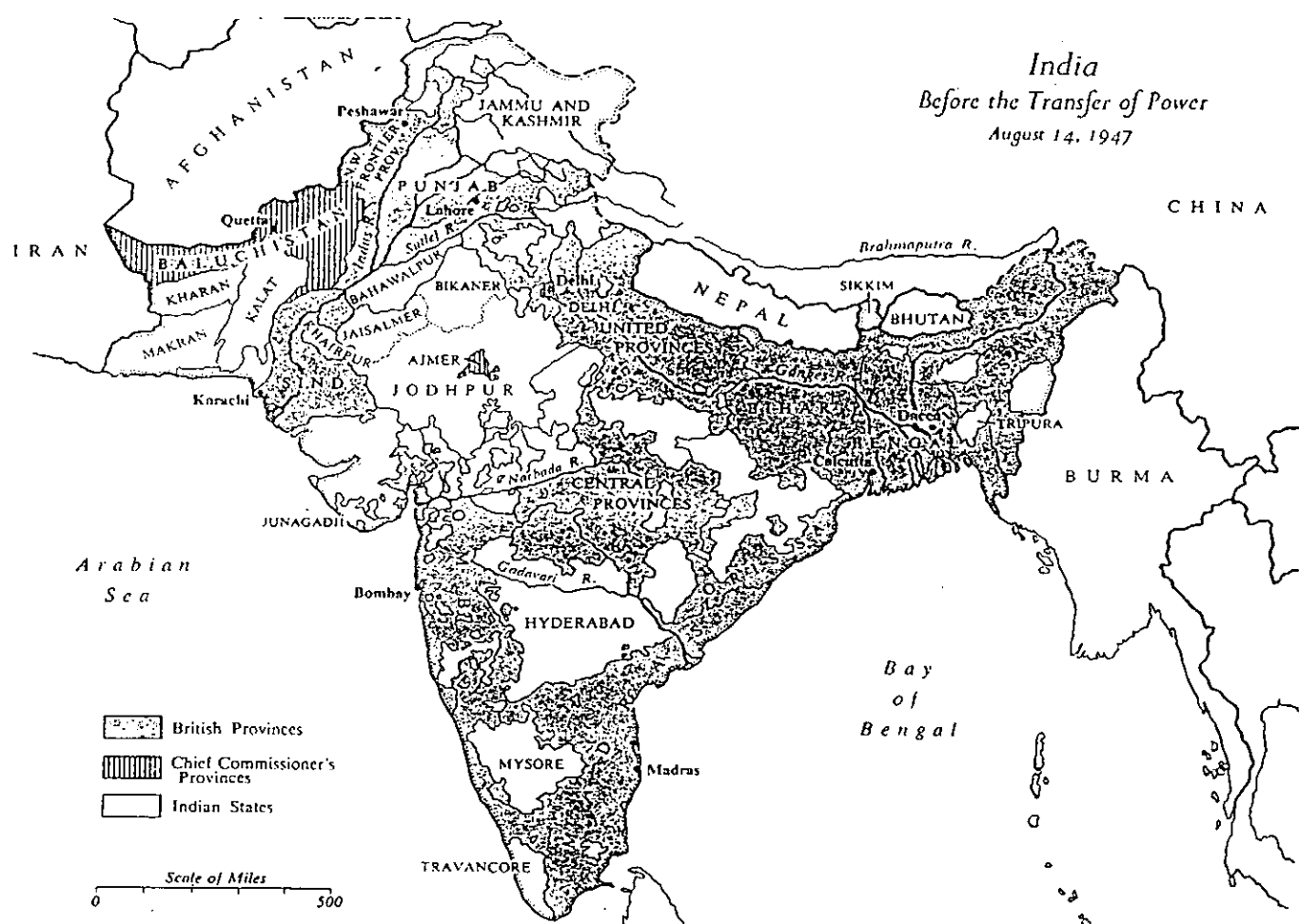
✓ ผู้นำทางการเมืองมุสลิมคนแรกที่น่าเสนอแนวความคิดประเทศมุสลิมขึ้นในอินเดีย คือ เซอร์ไซยิด อาห์เหม็ด ข่าน ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งแนวคิดสองชนชาติ¹ เซอร์ไซยิด อาห์เหม็ด ข่าน เชื่อว่าเป็นไปไม่ได้สำหรับทั้งสองชาติคือมุสลิมและฮินดูที่จะเป็นพันธมิตรกัน ในการประกอบกิจการร่วมใดๆ จึงเริ่มรณรงค์วางแผนที่จะทำทุกสิ่งที่เป็นประโยชน์เฉพาะกลุ่มมุสลิม นอกจากนี้เซอร์ไซยิด อาห์เหม็ด ข่าน ไม่ได้เข้าร่วมกับพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดีย เพราะเซอร์ไซยิด อาห์เหม็ด ข่าน ไม่เชื่อว่า การเรียกร้องสิทธิโดยให้พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียเป็นผู้ดำเนินการแต่เพียงผู้เดียวนั้นจะเป็นประโยชน์แก่มุสลิมอย่างแท้จริง ในช่วงชีวิตของเซอร์ไซยิด อาห์เหม็ด ข่าน ได้ก่อตั้งสมาคมทั้งการศึกษาและการเมืองหลายแห่ง ซึ่งล้วนแต่มีอิทธิพลต่อความคิดของพวกมุสลิมในเวลาต่อมาอย่างมากมาย กล่าวได้ว่าการที่พวกมุสลิมแยกตัวออกมาภายหลังเอกราช ค.ศ.1947 เป็นผลสืบเนื่องมาจากความคิดของเซอร์ไซยิด อาห์เหม็ด ข่าน

เซอร์ไซยิด อาห์เหม็ด ข่าน เกิดเมื่อค.ศ.1817 ในตระกูลขุนนางแห่งราชสำนักมุขัล ตระกูลนี้เป็นที่ยกย่องนับถือในเรื่องภูมิความรู้และความศรัทธาในศาสนาอิสลาม เซอร์ไซยิด อาห์เหม็ด ข่าน รับราชการอยู่กับอังกฤษในช่วงที่เกิดกบฏซิปอย เซอร์ไซยิด อาห์เหม็ด ข่าน เห็นการณ์ไกลว่าอังกฤษจะต้องชนะจึงไม่สนับสนุนฝ่ายกบฏ แต่ช่วยชีวิตชาวอังกฤษที่ประสบภัยในช่วงเกิดกบฏ อังกฤษจึงเห็นคุณความดีแต่งตั้งให้เป็นเซอร์²

---

¹ Mushir, U. Haq. (1970). *op.cit.* pp.27-28.

² ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. (2545). *แหล่งเดิม*. หน้า 190.

ภาพประกอบ 8 แสดงถึงอินเดียก่อนได้รับเอกราช

ที่มา: Chaudhri Muhammad. Ali. (1967). *The Emergence of Pakistan*. p.56.

แนวคิดสองชนชาติเกิดขึ้นในช่วงหลังเกิดกบฏชิปอย สืบเนื่องจากที่เซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน ได้ให้ความช่วยเหลือชาวตะวันตกในช่วงเกิดกบฏชิปอย แต่ภายหลังจากที่อังกฤษปราบพวกกบฏได้แล้ว มุมมองของอังกฤษที่มีต่อมุสลิมอยู่ในแง่ลบมากขึ้น อังกฤษมองว่ามุสลิมคือศัตรูและมีนโยบายต่อต้านมุสลิม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน รู้สึกท้อแท้และคิดที่จะย้ายถิ่นฐานของตัวเองไปอยู่ที่ประเทศอียิปต์ แต่ในที่สุดก็ตัดสินใจอยู่ที่อินเดีย เซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน มองว่าเป็นความขลาดจนเกินไปที่จะละทิ้งบ้านเกิดเมืองนอนไป ดังนั้นเซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน จึงหันมาให้ความสนใจในการฟื้นฟูความรุ่งเรืองของมุสลิม¹ โดยมุ่งเน้นไปที่การชี้ให้พวกมุสลิมเห็นถึงข้อบกพร่องของตนและพร้อมจะแก้ไข นอกจากนั้นก็พยายามที่จะทำให้มุสลิมรู้สึกผูกพันกันและยังส่งเสริมให้มุสลิมมีความรู้สึกร่วมและปกป้องชุมชนของตน เพื่อให้อังกฤษเปลี่ยนท่าทีที่มีต่อมุสลิมใหม่ วรรณคดีให้มุสลิมร่วมมือต่ออังกฤษให้มากที่สุด โดยหวังว่ามุสลิมจะได้รับการสนับสนุนในเรื่องของการศึกษาและการเข้ารับมุสลิมเข้าทำงานในหน่วยงานของรัฐบาลเพื่อให้ทัดเทียมกับฮินดู

แนวคิดแนวคิดสองชนชาติของเซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน นั้นใช้คำว่า qawm² แทนคำว่า nation ในการแสดงถึงความเป็นชาติของมุสลิม ในความหมายของ qawm นั้นไม่ได้มุ่งเน้นให้เห็นเป็นรูปธรรมในลักษณะของประเทศมากนักแต่เป็นการเน้นถึงความเป็นกลุ่มชนของตนมากกว่า ดังนั้นเซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน จึงใช้คำว่า qawm แทนความหมายว่า กลุ่มชนทางศาสนา³ (religious community) เซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน มองว่าในอินเดียนั้นมีกลุ่มชนต่างๆ มากมาย แต่ที่สำคัญที่สุดคือ กลุ่มชนฮินดูและกลุ่มชนมุสลิม ในการเจริญเติบโตของทั้งสองกลุ่มชน ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการให้ทั้งสองกลุ่มชนเป็นไปในแนวทางใดนั้นคืออังกฤษ ดังนั้นสิ่งสำคัญคือต้องอยู่ฝ่ายเดียวกับอังกฤษ เพื่ออนาคตที่ดีของมุสลิม

เซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน ตระหนักดีว่าพวกมุสลิมล่าหลังกว่าพวกฮินดูเพราะต่อต้านการศึกษาแบบตะวันตก ด้วยเกรงว่าจะมาทำลายศรัทธาในศาสนาอิสลาม จึงพยายามดึงชาวมุสลิมให้ยอมรับอำนาจของตะวันตกและปรับตัวเพื่อก้าวใหม่ในทางของอิสลาม โดยชี้ให้เห็นว่าการไม่ยอมรับสิ่งใหม่และไม่ยอมรับการศึกษานั้นจะทำให้สังคมอิสลามด้อยลงในทุกๆ ด้าน ในที่สุดก็ได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ 4 ประการคือ⁴ ประการแรก เพื่อหาทางผ่อนคลายให้ชาวมุสลิมยอมรับปรับตัวให้เข้ากับสถานะของสมัยปัจจุบัน ประการที่สอง เพื่อให้มุสลิมยอมรับความเป็นผู้ปกครองของอังกฤษใน

¹ Mushir U. Haq. (1970). *op.cit.* p. 27-28.

² Qawm เป็นภาษาฮินดู มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า nation นอกจากนั้นคำนี้ยังมีความหมายแฝงอย่างอื่นอีกกล่าวคือ ประการแรกหมายถึงกลุ่มชนทางศาสนา เช่น the Muslim qawm หรือ the Hindu qawm ประการที่สอง หมายถึง กลุ่มคนอาชีพเดียวกัน เช่น julahon ki qawm (กลุ่มช่างตัดเย็บ) loharonki qawm (กลุ่มช่างเหล็ก) นอกจากนั้นยังหมายถึงกลุ่มคนที่อยู่ในวรรณะเดียวกัน เช่น Barahmanon ki qawm เหล่านี้เป็นต้น (อ้างใน Mushir U. Haq. (1970). *op.cit.* p. 28.)

³ *Ibid.* p.30.

⁴ ประจักษ์ ช้วยไต้. (2521). *แหล่งเดิม*. หน้า 338.

อินเดีย ประการที่สาม เพื่อให้มุสลิมยอมรับการศึกษาแนวใหม่ ประการที่สี่ เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติ และสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างมุสลิมกับอังกฤษและคริสเตียนทั้งปวง ให้มีความเข้าใจอันดีต่อกัน และปรับตนให้อยู่ร่วมกันได้

เซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน ให้ความสำคัญกับการศึกษาอย่างมากเพราะเซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน มองว่าสิ่งที่ทำให้มุสลิมเสียเปรียบกว่าฮินดูก็เพราะมุสลิมไม่ได้รับการศึกษาที่ดีดังคำกล่าวที่กล่าวไว้ที่เมอร์รุต(Meerut) ว่า “การเป็นตัวแทนของมุสลิมในการมีส่วนร่วมต่อการปกครองประเทศ จะไร้ความหมายถ้าพวกเขาไม่ได้รับการศึกษาที่ดีพอ ทำให้มาตรฐานในการบริหารอำนาจต่อการเป็นผู้นำของเราลดน้อยลงไปด้วย ดังนั้น จุดสำคัญคือ เราควรมีมาตรฐานที่ดีในการศึกษา”¹

เพื่อให้จุดมุ่งหมายสมประสงค์เซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน ได้ก่อตั้งวิทยาลัยขึ้นในค.ศ.1875 คือ Muhammadan Anglo-Oriental College ที่เมืองอาลีการ์ (Aligarh) โดยมีจุดมุ่งหมายในการฟื้นฟูเอกลักษณ์ดั้งเดิม และวิถีชีวิตประเพณีของมุสลิมขึ้นมา อันเป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงรากฐานที่แตกต่างกันของมุสลิมและฮินดูมากยิ่งขึ้น วิทยาลัยแห่งนี้สอนทั้งวิทยาการตะวันตกและศาสนาอิสลามควบคู่กันไป ต่อมาวิทยาลัยแห่งนี้ได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยในค.ศ.1921 โดยได้ชื่อใหม่ว่า มหาวิทยาลัยมุสลิมแห่งอาลีการ์ (Muslim University of Aligarh) สถาบันดังกล่าวถือได้ว่าเป็นจุดกำเนิดของขบวนการฟื้นฟูศาสนาและอารยธรรมอิสลาม ซึ่งเรียกกันว่า ขบวนการอาลีการ์ (Aligarh Movement)

นอกจากนี้สถาบันแห่งนี้ได้เป็นแหล่งที่ผลิตปัญญาชนมุสลิมที่มีแนวความคิดแบบเดียวกับเซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน ที่ว่ามุสลิมและฮินดูมีประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมและความต้องการที่แตกต่างกันมาก เป็นเสมือนสองชนชาติที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันได้ในระบอบประชาธิปไตยที่ต้องพึงเสียข้างมาก มุสลิมซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยคงไม่พอใจที่จะอยู่ภายใต้การปกครองของฮินดูซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่และมีเสียงข้างมาก เซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน ไม่ยอมรับว่าพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียเป็นตัวแทนของชาวอินเดียทั้งประเทศ เซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน เชื่อว่าพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย ซึ่งมีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นฮินดูไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าเป็นตัวแทนทางความคิด อุดมคติ และความใฝ่ฝันของมุสลิม² ดังเห็นได้จากคำพูดของเซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่านที่ว่า

วัตถุประสงค์แห่งพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย คือการเอาความไม่รู้ประวัติศาสตร์และความแท้จริงในปัจจุบันเป็นหลัก พวกเขาจะไม่พิจารณาในข้อที่ว่าอินเดียมีคนชาติต่างๆ อาศัยอยู่มากมาย พวกเขาคาดคะเนเอาว่า พวกมุสลิม พวกศูทร...และพวกสิกข์จะได้รับการปฏิบัติเหมือนกันหมด และทั้งหมดนั้นเป็นชาติเดียวกัน พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียคิดว่าบุคคลเหล่านั้น มีศาสนาอย่างเดียวกัน พูดภาษาเดียวกัน วิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมเป็นอย่างเดียวกัน ทัศนคติของพวกเขาที่มีต่อประวัติศาสตร์ก็คล้ายคลึงกัน และถือปรัมาประเพณีทางประวัติศาสตร์แบบเดียวกันเป็นหลัก...เพื่อที่จะให้การปก

¹ V.D. Mahajan. (1983). *op.cit.* p.256

² ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. (2539). *สันนิบาตมุสลิมแห่งอินเดีย*. จากหนังสือประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : เอเชีย. หน้า 114

ครองแบบประชาธิปไตยดำเนินไปอย่างสัมฤทธิ์ผล ก็จำเป็นที่ชนส่วนใหญ่ควรมีความสามารถที่จะปกครองไม่เพียงตนเองเท่านั้น แต่ทว่าปกครองชนกลุ่มน้อยที่ไม่มีความพึงพอใจด้วย...ข้าพเจ้าพิจารณาเห็นว่าการทดลองที่พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียต้องการทำนั้นเต็มไปด้วยอันตราย และจะก่อให้เกิดความทุกข์แก่ประชาชนชาติทั้งปวงของอินเดียโดยเฉพาะชาวมุสลิม พวกมุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อย แต่เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีความสามัคคีกลมเกลียวกันสูงมาก ถ้าหากเรื่องนี้เกิดขึ้นมาก็อาจนำไปสู่ความหายนะยิ่งกว่าความหายนะที่เกิดขึ้นเมื่อค.ศ.1857 เสียอีก...พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียไม่สามารถใช้เหตุผลพิสูจน์ข้ออ้างของตนในอันที่จะเป็นตัวแทนความเห็น อุดมคติ และความจรรโลงใจของชาวมุสลิมได้¹

ต่อมาในค.ศ.1888 เซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่านได้ก่อตั้งสมาคมรวมชาวอินเดียผู้รักชาติ (United Indian Patriotic Association) ขึ้นเพื่อสนับสนุนให้อังกฤษปกครองอินเดียต่อไป² เซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน มีความเห็นว่าประเทศอินเดียประกอบด้วยชนอย่างน้อยสองชาติ คือ ฮินดูและมุสลิม ซึ่งมีวัฒนธรรมและความต้องการที่แตกต่างกัน “ในรูปแบบการปกครองซึ่งการบริหารขึ้นอยู่กับเสียงข้างมากนั้น ประชาชนจะต้องไม่มีความแตกต่างในด้านเชื้อชาติ ศาสนา วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์”ถ้าอินเดียปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ฮินดูซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ก็จะได้เสียงข้างมาก และเป็นผู้ปกครองชนกลุ่มน้อยซึ่งไม่ต้องการอยู่ใต้ปกครอง³ ดังคำเตือนของเซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่านที่ว่า

การนำเอาหลักการปกครองโดยรัฐสภามาใช้ในสังคมอินเดียย่อมหมายถึงการบีบบังคับให้ชาวมุสลิมฝ่ายข้างน้อยอยู่ใต้การปกครองของชาวฮินดูฝ่ายข้างมาก...ไม่มีเหตุผลใดที่จะห้ามให้ชาวฮินดูจำนวนมากออกเสียงให้ผู้สมัครชาวมุสลิม แม้ว่ามุสลิมจะเป็นคนดีก็ตามและไม่อาจจะหวังได้เช่นเดียวกันว่าชาวฮินดู ฝ่ายข้างมากจะเอาใจใส่ต่อความปรารถนาและผลประโยชน์ของชาวมุสลิมและชนกลุ่มน้อยอื่นๆ⁴

ความคิดของเซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน ในเรื่องนี้มักเรียกกันว่าแนวคิดสองชนชาติ แม้ว่าเซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน จะถึงแก่อนิจกรรมในค.ศ.1890 แต่แนวคิดนี้ก็แพร่หลายไปสู่ปัญญาชนมุสลิมในคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่ออังกฤษออกพระราชบัญญัติการปกครองอินเดีย ค.ศ.1909 และยินยอมให้มีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตตามกลุ่มชนในท้องถิ่นที่มีมุสลิมเป็นชนกลุ่มใหญ่ นั่นก็เป็นการแสดงให้เห็นว่าอังกฤษยอมรับแนวคิดสองชนชาติของเซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน ด้วยเช่นกัน

¹ จ่านง ทองประเสริฐ. (2541). *แหล่งเดิม*. หน้า 808.

² V.D. Mahajan. (1983). *op.cit.* p.255.

³ ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. (2545). *แหล่งเดิม*. หน้า 190-191.

⁴ ริชาร์ด แอล บาร์ค. (2510). *ระบบการเมืองปัจจุบันเอเชีย*. แปลโดยกระมล ทองธรรมชาติ. หน้า

นอกจากนี้เซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน ยังเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างภูมิปัญญาแก่มุสลิม ปลุกมุสลิมให้ตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างฮินดูและมุสลิม และเตือนมุสลิมให้คำนึงถึงสิทธิของตน ซึ่งนำไปสู่การก่อตั้งประเทศปากีสถานในเวลาต่อมาดังคำกล่าวของนักเขียนชีวประวัติบุคคลที่ชื่อฮาลี (Hali) ได้กล่าวว่า

เซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน ไม่เคยแสดงความไม่พอใจรัฐบาลในเรื่องของจำนวนที่น้อยของมุสลิมที่มีน้อยกว่าฮินดูในการเลือกตั้งเข้าสู่หน่วยงานของรัฐบาล แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าเซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่านมีเป้าหมายที่จะส่งเสริมให้มุสลิมรับใช้ฮินดู เพียงแต่พยายามกระตุ้นให้มุสลิมเข้าสู่รัฐบาลด้วยความสามารถของตนเอง¹

บุคคลอีกท่านหนึ่งที่สำคัญมากในการรณรงค์ให้แนวคิดสองชนชาติได้แพร่หลายในหมู่มุสลิมมากยิ่งขึ้น และถือได้ว่าเป็นบุคคลแรกที่คิดในเรื่องของการจัดตั้งประเทศมุสลิมอย่างจริงจัง บุคคลผู้นี้คือ มุฮัมมัด อิกบัล² (Muhammad Iqbal) ซึ่งเกิดในมณฑลปัญจาบ เมื่อค.ศ.1873 บิดามารดาเป็นมุสลิมที่เคร่งครัดมาก จึงสั่งสอนให้ยึดมั่นในศาสนาอิสลาม มุฮัมมัด อิกบัล ศึกษาที่มหาวิทยาลัยของรัฐบาลในเมืองลาฮอร์ จนจบปริญญาตรีในค.ศ.1899 และได้รับแต่งตั้งเป็นอาจารย์สอนวิชาปรัชญา ต่อมาได้ไปศึกษาต่อทางปรัชญาที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ในประเทศอังกฤษ และไปศึกษาต่อเนติบัณฑิตที่เยอรมนี มุฮัมมัด อิกบัล กลับมาสอนที่ลาฮอร์อีกครั้งในค.ศ.1908 เมื่อสอนได้สองปีก็ลาออกมาดำเนินอาชีพเป็นนักกฎหมาย แต่ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการศึกษาค้นคว้าและเขียนหนังสือ ไม่นานก็เป็นที่รู้จักในฐานะนักปรัชญาและนักกวีที่ยิ่งใหญ่ มุฮัมมัด อิกบัล ได้รับการแต่งตั้งเป็นเซอร์ในค.ศ.1922³

มุฮัมมัด อิกบัล รอบรู้ศาสนาอิสลามและวรรณคดีอิสลามมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งวรรณคดีเปอร์เซีย เพราะได้รับอิทธิพลมาจากนักปราชญ์และกวีชื่อญะลาอุดดีน รูมี (Jalal-ud-din Rumi) ซึ่งมุฮัมมัด อิกบัล มักอ้างอิงอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลจากปราชญ์ตะวันตกคือ นีตเช (Nietzsche) และเบิร์กซัน (Bergson) แม้จะเคร่งศาสนาแต่มุฮัมมัด อิกบัล ก็มองอิสลามภายใต้แสงสว่างของความรู้สมัยใหม่และใช้อิสลามเป็นจุดรวมพลังมุสลิม⁴

บทบาทสำคัญคือ การใช้วินิพนธ์เชิงปรัชญาและศาสนาสร้างความภูมิใจและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแก่มุสลิมในอินเดีย โดยสืบทอดแนวความคิดของเซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน ที่ว่ามุสลิมไม่อาจอยู่ร่วมกับฮินดูได้ในระบอบประชาธิปไตย เมื่อมุฮัมมัด อิกบัล ได้เป็นประธานสันนิบาต

¹ Mushir. U. Haq. (1970). *op.cit.* p.43.

² Rajni Kothari. (1970). *op.cit.* p.70.

³ ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. (2545). *แหล่งเดิม*. หน้า 192.

⁴ *แหล่งเดิม*. หน้า 192-193.

มุสลิม ในค.ศ.1930 จึงได้ประกาศความต้องการของมุสลิมที่จะแยกประเทศออกมาเป็นของมุสลิม โดยเฉพาะในการประชุมที่เมืองอัลลาฮบาด/(Allahabad) ที่ว่า

ข้าพเจ้าอยากเห็นปัญจาบ นอร์ทเวสต์ฟรินเทียร์โปรวินซ์ ซินด์ และเบลൂจิสถาน รวมกันเป็นมณฑลเดียว มีการปกครองตนเองภายใต้จักรวรรดิอังกฤษ หรือปราศจากจักรวรรดิอังกฤษ ข้าพเจ้าเห็นว่าการก่อตั้งมณฑลมุสลิมชาวอินเดียทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือที่มั่นคงจะเป็นโชคชะตาอันปลายทางของชาวมุสลิมอย่างน้อย (ชาวมุสลิม) แห่งอินเดียภาคตะวันตกเฉียงเหนือ¹

นอกจากนี้มุฮัมมัด อิกบัลยังเชื่อมั่นว่าการแยกรัฐมุสลิมออกจากอินเดียเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อเอกภาพและความบริสุทธิ์แห่งศรัทธาของอิสลาม โดยประกาศให้เห็นถึงเจตนารมณ์และจุดมุ่งหมายของตนเองต่อการจัดตั้งประเทศเพื่อมุสลิมขึ้นมาว่า

อินเดียเป็นผืนแผ่นดินใหญ่ที่มีมนุษย์กลุ่มต่างๆ ที่มีชาติพันธุ์ต่างๆ กัน พูดภาษาต่างๆ กันและนับถือศาสนาต่างๆ กัน พฤติกรรมของพวกเขาก็จะเอาความรู้สึกนึกคิดทางชาติพันธุ์ที่เป็นธรรมชาติสามัญร่วมกันมาพิจารณาตัดสินหาได้ไม่ แม้แต่พวกฮินดูก็มีได้ก่อให้เกิดเป็นกลุ่มที่มีเอกพันธุ์ เราไม่อาจเอาหลักการเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยของยุโรปมาใช้กับอินเดียโดยมิได้ยอมรับเกี่ยวกับประชาคมต่างๆ เสียก่อน เพราะฉะนั้นการที่พวกมุสลิมต้องการสร้างมุสลิมอินเดียขึ้นในอินเดีย จึงเป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นอย่างสมบูรณ์²

ในบั้นปลายชีวิตมุฮัมมัด อิกบัลได้ตระหนักดีว่า มุสลิมในอินเดียได้ถูกบีบคั้นอย่างหนัก มุฮัมมัด อิกบัล เรียกการจลาจลระหว่างฮินดูกับมุสลิมที่มีติดต่อกันเรื่อยมาไม่มีที่สิ้นสุดว่าสงครามกลางเมือง (Civil War) ที่แท้จริงซึ่งมุฮัมมัด อิกบัลได้คาดการณ์ล่วงหน้าว่าเมื่อกาลเวลาผ่านไปสงครามนี้จะขยายวงกว้างออกไป หากมุสลิมไม่เตรียมตัวให้พร้อมก็อาจนำไปสู่ภัยพิบัติได้มุฮัมมัด อิกบัล ได้ให้ทัศนะคติที่น่าสนใจเกี่ยวกับการต่อสู้ในอินเดียว่า

การต่อสู้ในอินเดียนั้น บางครั้งถูกมองว่าเป็นการต่อสู้เพื่อต่อต้านตะวันตก แต่ข้าพเจ้าไม่คิดเช่นนั้น ข้าพเจ้ามองว่ามันเป็นการต่อต้านตะวันตกสำหรับคนที่เรียกร้องตำแหน่งในองค์กรต่างๆ ที่เป็นของอังกฤษโดยอ้างว่าเพื่อประชาธิปไตย ในขณะที่เดียวกันชนกลุ่มน้อยที่มีความรู้สึกร่วมกันในเรื่องของวัฒนธรรม พวกเขาารู้สึกกลัวต่อสถานะที่เป็นอยู่ จึงทำให้พวกเขาเรียกร้องมาตรการป้องกันตัวเอง ส่วนชนกลุ่มใหญ่ปฏิเสธที่จะยอมรับเหตุผลนี้ ชนกลุ่มใหญ่แสวงหาว่าพวกเขามีความเชื่อถือในหลักการชาตินิยมว่าถูกต้อง ถ้าเราเริ่มต้นจากข้อสรุปของตะวันตกมันจะขัดแย้งกับข้อเท็จจริงแต่ถ้าเรามองอินเดียให้ลึกลงไปจะเห็นว่า การต่อสู้ในอินเดียของทั้งสองกลุ่มการเมือง จึงไม่ใช่การต่อสู้ระหว่างอินเดียกับอังกฤษ แต่เป็นการต่อสู้ของชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่ของอินเดีย ซึ่งไม่สามารถผูกมิตรกันตามหลักการของ

¹ แหล่งเดิม. หน้า 194.

² จานง ทองประเสริฐ. (2541). แหล่งเดิม. หน้า 837.

ประชาธิปไตยแบบตะวันตกที่พวกเขาได้รับ จนกระทั่งมันถูกดัดแปลงให้เป็นรูปแบบของการต่อสู้ของทั้งสองกลุ่มชนในอินเดียเพื่อให้บรรลุข้อเรียกร้องของตนเอง' /

✓ ✱ ถ้ามองย้อนหลังกลับไปในประวัติศาสตร์มุสลิม จะเห็นได้ว่าเซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน ได้นำเอาลัทธิชาตินิยมและความปรารถนาทางความรู้และความก้าวหน้าให้มุสลิม ส่วนมุฮัมหมัด อิกบัล ได้นำเอาการจรรโลงใจในบทกวีและปรัชญามาให้ บทกวีและปรัชญาของมุฮัมหมัด อิกบัลได้สร้างแรงจูงใจในการจัดตั้งปากีสถาน และยังกระตุ้นให้ปัญญาชนมุสลิมมองเห็นคุณค่าทางศาสนาอิสลาม และยึดมั่นอยู่กับศาสนาอิสลาม ด้วยเหตุผลข้อนี้เองทุกวันนี้จึงมีผู้ถือว่ามุฮัมหมัด อิกบัลเป็นผู้วางรากฐานปากีสถานทางด้านจิตใจ

2. บทบาทของสันนิบาตมุสลิมและมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ในการก่อตั้งปากีสถาน

✓ ในระยะแรกของการก่อตั้งสันนิบาตมุสลิมมีผู้นำที่สำคัญคือ มุฮัมหมัด อาลี (Muhammad Ali) ซึ่งเป็นสมาชิกก่อตั้งรุ่นแรกและเป็นผู้ชักชวนมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ ให้เข้ามาเป็นสมาชิกใน ค.ศ.1913 มุฮัมหมัด อาลี เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้มุสลิมมีประเทศเป็นของตัวเอง และไม่ไว้วางใจในการรณรงค์ของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย ดังที่มุฮัมหมัด อาลีกล่าวไว้ในการประชุมโต๊ะกลมครั้งที่หนึ่งว่า “ข้าพเจ้าขอปฏิเสธที่จะเข้าร่วมกับมหาดมะ คานธีเพราะการเคลื่อนไหวของมหาดมะ คานธีไม่ใช่ว่าการเคลื่อนไหวเพื่ออิสรภาพที่สมบูรณ์ของอินเดียแต่เป็นการทำให้ชาวมุสลิมกว่า 70 ล้านคนในอินเดียต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจของฮินดูมหาสภา (Hindu Mahasabha)”

นอกจากนั้นมุฮัมหมัด อาลียังกล่าวอีกว่า “อิสลามจะไม่ถูกจำกัดขอบเขตอยู่ในอินเดีย เราเป็นเสมือนวงกลมสองวงที่มีขนาดเท่ากันแต่เราจะไม่ยอมอ่อนข้อให้กัน วงกลมหนึ่งนั้นคืออินเดียอีกวงกลมหนึ่งนั้นคือโลกของมุสลิม...เราไม่ใช่ชาตินิยมมุสลิมแต่เราเป็นมากกว่าชาตินิยมมุสลิม² นโยบายจัดตั้งประเทศปากีสถานโดยการแยกดินแดนของอินเดียภายใต้การปกครองของอังกฤษออกไปจัดตั้งเป็นรัฐอิสลาม (Islamic State) ที่มีมุสลิมเป็นผู้ปกครอง เป็นนโยบายที่มีพลังดึงดูดจิตใจมุสลิมมากกว่านโยบายอื่นใด ก่อนหน้านั้นเพราะมุสลิมส่วนใหญ่มีความกังวลใจต่อสถานะของตนในอนาคตอนใกล้ ภายหลังจากที่อังกฤษให้อิสรภาพ มุสลิมไม่ต้องการอยู่ร่วมในสังคมที่มีฮินดูเป็นใหญ่ โดยการเป็นแคพลเมืองชั้นสองและอาจจะถูกผู้นำฮินดูไม่ให้ความเป็นธรรมในสิทธิของมุสลิม สิ่งที่มุสลิมคาดคะเนไว้จะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน หากว่าอินเดียยังคงตกอยู่ในสภาวะของความเป็นศัตรูกันระหว่างกลุ่มชนอยู่ โดยไม่แก้ไขหรือแก้ไขไม่ถูกวิธี ดังนั้นการแยกดินแดนออกไปเป็นของกลุ่มตนจึงดีกว่าที่จะเป็นชนชาติที่สองภายในประเทศเดียวกัน

✓ สันนิบาตมุสลิมเป็นผู้ดำเนินการปลุกเร้ากระแสความรู้สึกกลุ่มชนนิยมให้มุสลิมเรียกร้องรัฐอธิปไตยของตนเอง โดยสืบทอดความคิดมาจากแนวคิดสองชนชาติของ เซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน

¹ R.C. Majumdar. and et. (1969). *op.cit.* p.534.

² *Ibid.* p. 528.

และบทกวีของมุฮัมหมัด อิกบัล แต่การเคลื่อนไหวทั้งหมดของนโยบายนี้อยู่ที่มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ ผู้นำที่มีอิทธิพลสูงสุดของมุสลิมในทศวรรษที่ 1940 มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ เป็นประธานสันนิบาตมุสลิมแห่งอินเดียมาตั้งแต่ค.ศ.1934 และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการต่อสู้เพื่อก่อตั้งปากีสถาน ได้รับยกย่องให้เป็นบิดาแห่งปากีสถาน และได้รับสมญานามว่าไกด์อะซาม (Qaid-i-azam) ซึ่งแปลว่า ผู้นำสูงสุด

มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ ถือกำเนิด ที่นครการาจี (Karachi) เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม ค.ศ.1876 บิดาเป็นนักธุรกิจใหญ่ สังกัดวรรณะยอยโคจาส์ (Khojas) ซึ่งเป็นแขนงของชาวฮินดูที่เปลี่ยนศาสนาเป็นอิสลาม นามสกุล จินนาห์มีต้นกำเนิดมาจากฮินดู แปลเป็นภาษาคุชราตีว่า ผอมบาง บรรพบุรุษของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ อาศัยอยู่ในมณฑลกลาฐยาвах ระหว่างค.ศ.1892–1906 ได้ไปเรียนกฎหมายที่อังกฤษ และเริ่มมีชื่อเสียงทางด้านกฎหมาย เมื่อกลับอินเดียก็ได้เริ่มต้นเข้าสู่วงการเมืองอีกเพียงสามปีต่อมาก็ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติกลางครั้งแรกจากการลงสมัครที่บอมเบย์ ค.ศ.1913¹ ต่อมาก็เข้าร่วมกับสันนิบาตมุสลิมและสร้างความร่วมมือร่วมกันระหว่างสันนิบาตมุสลิมกับพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียในค.ศ.1916 ด้วยข้อตกลงลคเนอร์ซึ่งมีใจความว่าชาวมุสลิมจะสนับสนุนพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียในการเรียกร้องการปกครองตนเอง และพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียจะยอมให้มีเขตเลือกตั้งเฉพาะสำหรับมุสลิมเมื่อได้ปกครองตนเอง²

มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ ตระหนักดีว่า การแบ่งเขตเลือกตั้งเฉพาะมุสลิมอาจนำไปสู่ความแตกแยก ดังนั้นในค.ศ.1927 เมื่อพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นเอง มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ จึงตั้งข้อเสนอให้มุสลิมมีที่นั่ง 1 ใน 3 ของสภานิติบัญญัติกลางเสมอ เพื่อมุสลิมจะได้มีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ในอนาคต นอกจากนี้มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ ยังได้เสนอ³

1. ขอให้แยกมณฑลสินธุ์ออกจากมณฑลบอมเบย์แล้วจัดตั้งเป็นมณฑลใหม่
2. ขอให้มีการปฏิรูปมณฑลชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือ และในมณฑลบาลูจิสถาน (Baluchistan) ขอให้ใช้หลักเกณฑ์ในการปฏิรูปเหมือนมณฑลอื่นๆ ทั่วไป เพราะมณฑลทั้งสองนี้และมณฑลสินธุ์มีชาวมุสลิมเป็นชนกลุ่มใหญ่

นอกจากนั้นมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ ยังได้เสนอให้ในมณฑลปัญจาบและเบงกอลจะต้องมีอัตราส่วนตัวแทนของผู้เลือกตั้งต้องสอดคล้องกับจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในมณฑลทั้งสองด้วย พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียรับข้อเสนอแต่ไม่ได้ทำตาม เมื่อร่างรัฐธรรมนูญออกมาในค.ศ.1928 โดยไม่มีการทำตามข้อเสนอของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ จึงทำให้สันนิบาตมุสลิมไม่ยอมรับร่วมมือกับพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียซึ่งแม้จะมีสมาชิกเป็นมุสลิมอยู่บ้าง แต่ผู้นำส่วนใหญ่เป็นฮินดู

¹ Ishwari Prasad. & S.K. Subedar. (1974). *op.cit.* pp.92-93.

² *Ibid.* p.95.

³ *Ibid.* p.104.

จากจุดนี้เองทำให้มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ เห็นด้วยกับแนวความคิดของ เซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน ที่ว่ามุสลิมไม่อาจอยู่ร่วมกับฮินดูได้ มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ได้รับการยกย่องและไว้วางใจจากปัญญาชนมุสลิมเช่น มุฮัมหมัด อิกบัล ให้เป็นผู้นำในการต่อสู้เพื่อแยกประเทศ มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ได้รับเลือกให้เป็นประธานตลอดชีพของสันนิบาตมุสลิม ใน ค.ศ.1934 ตั้งแต่นั้นมา มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ อุทิศชีวิตเพื่อการแยกประเทศ ในที่สุดมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ซึ่งเดิมได้พยายามร่วมมือกับชาวฮินดู กลับมาเป็นผู้ดำเนินการแบ่งแยกประเทศให้กับมุสลิมได้สำเร็จโดยเป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ ได้เริ่มเปิดฉากการรณรงค์จัดตั้งปากีสถานใน ค.ศ.1940 ด้วยนโยบายสูงสุดของสันนิบาตมุสลิม วางเป้าหมายไว้ว่าการตั้งรัฐอธิปไตยของประชาชนชาวมุสลิมขึ้นมาเอง

2.1 การดำเนินงานของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์

ความคิดในการจัดตั้งประเทศปากีสถานมีมาตั้งแต่การประชุมโตตะกลม โดยพวกมุสลิมรุ่นหนุ่ม แต่ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากหัวหน้ากลุ่มมุสลิมว่า เป็นแผนการของเด็กๆ และไม่มีทางเป็นไปได้ ความคิดนี้ได้รับการเสนออีกครั้งใน ค.ศ.1939 บวกกับความผิดหวังของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ในการจัดตั้งรัฐบาลผสมร่วมกับพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย ทำให้มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ได้หยิบยกเอาความคิดนี้ขึ้นมาพิจารณาใหม่อีกครั้ง

ในวันที่ 22 ธันวาคม ค.ศ.1939 มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ประกาศโครงการ วันแห่งการหลุดพ้น¹ (Day of Deliverance) เรียกร้องให้มุสลิมทั่วอินเดียปลดปล่อยตัวเองจากรัฐบาลของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย สันนิบาตมุสลิมเป็นผู้นำในการรณรงค์ประท้วงพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียทั่วประเทศ กระแสความรู้สึกกลุ่มชนนิยมได้กระตุ้นให้มุสลิมลุกขึ้นมาต่อต้านฮินดูมากขึ้น

นับแต่ ค.ศ.1940 เป็นต้นมา ทศนคติของมุสลิมส่วนใหญ่มองพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียอย่างไม่น่าไว้วางใจในฐานะตัวแทนของฮินดู พวกเขาคิดว่าอินเดียใกล้จะเข้าสู่ระบอบการปกครองขององเกรส (Congress Raj) ซึ่งเป็นระบอบการปกครองของฮินดู (Hindu Raj) นั่นคืออำนาจเบ็ดเสร็จทั้งหมดอยู่ในมือของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย ซึ่งมีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นฮินดูนั้นก็เท่ากับอำนาจทั้งหมดอยู่ในมือของฮินดู² แทนที่ระบอบการปกครองของอังกฤษ (British Raj) คือ การปกครองของอังกฤษที่พิจารณาในความหมายว่าเป็นการปกครองเบ็ดเสร็จที่เปรียบเสมือนการปกครองในแบบราชาธิปไตยที่ผู้ปกครองชาวอังกฤษมีสิทธิและอำนาจเหนือกว่าพลเมืองอื่น ชัยชนะอย่างท่วมท้นของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียในเวทีการเมือง ช่วงนั้นถูกพิจารณาว่า อาจจะทำให้พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียได้ปกครองประเทศแบบเบ็ดเสร็จตามแนวทางของอังกฤษที่เคยดำเนินมาก่อนก็ได้ และฮินดูซึ่งเป็นฐานคะแนนของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย จะมีสิทธิและอิทธิ

¹ Tara Chand. (1992). *op.cit.* p.286.

² Ram. Gopal. (1959). *op.cit.* p.262.

พลเหนือกว่ามุสลิมชนกลุ่มน้อย¹ สถานการณ์ดังกล่าวจะทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนสิทธิของมุสลิมเป็นอย่างยิ่ง

ในช่วงฤดูร้อนของค.ศ.1939 นาวับ เซอร์มุฮัมหมัด ซาห์ นาวาซ ข่าน (Nawab Sir Muhammad Shah Nawaz Khan) ซึ่งเป็นประธานสันนิบาตมุสลิมสาขาปัญจาบ ได้เสนอแผนการจัดตั้งสหพันธ์ของอินเดีย แผนการของเซอร์มุฮัมหมัด ซาห์ นาวาซ ข่าน ได้แบ่งอินเดียออกเป็น 5 ภูมิภาค กล่าวคือ ภูมิภาคอินดัส ภูมิภาคราจิตสถาน (Rajistan) ประกอบด้วย ราชปุต และเซ็นทรัลอินเดีย (Central India) ซึ่งเป็นดินแดนของมณฑลเดคกันที่อยู่บริเวณรอบมณฑลไฮเดอราบัด และไมซอร์ ภูมิภาคเบงกอลซึ่งรวมเอาส่วนหนึ่งของมณฑลอัซสัมและมณฑลอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียง ส่วนภูมิภาคสุดท้ายคือดินแดนที่เหลือ² แต่แผนการนี้ไม่ได้คำนึงถึงการถ่ายเทอำนาจระหว่างฮินดูกับมุสลิมเพราะในแต่ละภูมิภาคจะมีทั้งฮินดูและมุสลิมปะปนกันจึงทำให้ยากต่อการปกครองของสภาบริหารส่วนกลาง แผนการนี้ไม่ได้รับการยอมรับจากสันนิบาตมุสลิมเท่าใดนัก

ต่อมาเซอร์อับดุลลาห์ ฮารูน (Sir Abdoolah Haroon) สมาชิกคนหนึ่งของคณะกรรมการสันนิบาตมุสลิมได้เสนอแผนการในการจัดแบ่งอินเดียออกเป็นสองสหพันธ์ โดยแต่ละสหพันธ์จะแบ่งตามจำนวนของชนกลุ่มใหญ่ที่อาศัยอยู่ในสหพันธ์นั้นๆ สหพันธ์ของมุสลิมประกอบด้วยส่วนหนึ่งของดินแดนในแถบตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดียและแคชเมียร์ อย่างไรก็ตามในแผนการนี้ไม่มีการกล่าวถึงเบงกอลและไฮเดอราบัด โดยเซอร์อับดุลลาห์ ฮารูนได้กล่าวในที่ประชุมของสันนิบาตมุสลิมต่อการแบ่งแยกสหพันธ์ของชาวมุสลิมว่า " การจัดตั้งสหพันธ์ของมุสลิม จะต้องคำนึงถึงอิสรภาพในการทำอะไรก็ได้ของชาวมุสลิมโดยปราศจากการสร้างปัญหาของชาวฮินดู"³

เดือนกรกฎาคม ค.ศ.1939 เซอร์ซิกกานดาร์ ไฮอัต ข่าน มุขมนตรีแห่งมณฑลเบงกอล ได้ประกาศแผนการเรื่องการจัดแบ่งอินเดียออกเป็น 7 เขตดังนี้ เขตแรก ประกอบด้วย อัซสัม เบงกอล และสิกขิม เขตที่สอง ประกอบด้วย พินาร์และโอริสสา เขตที่สาม ประกอบด้วย ยูไนเต็ตโปรวินซ์ เขตที่สี่ ประกอบด้วย มัทราส ทราเวนคอร์ (Travancore) และ คอร์ก (Coorg) เขตที่ห้า ประกอบด้วย บอมเบย์ ไฮเดอราบัด มณฑลอินเดียทางตะวันตก (Western India States) ไมซอร์และเซ็นทรัลโปรวินซ์ เขตที่หก ประกอบด้วย ราชปุตซึ่งรวมพิการ์เนอร์ (Bikaner) ชัยซัลเมอร์ (Jaisalmer) และกวาราลิเออร์ (Gwalior) เข้าด้วยกัน ส่วนเขตที่เจ็ด ประกอบด้วย ปัญจาบ สินธุ มณฑลชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือ แคชเมียร์และบาลูจิสถาน⁴

โดยในแต่ละเขตจะมีสภาเป็นของตนเองโดยมีตัวแทนจากอังกฤษและอินเดียเป็นสมาชิกของสภาในแต่ละเขต สภาบริหารส่วนกลางจะประกอบด้วยสมาชิกจากทั้งหมด 375 คน เป็นอังกฤษ 250 คน ตัวแทนชาวอินเดียจากมณฑลต่างๆ อีก 125 คน ส่วนตัวแทนชาวมุสลิมในสภาบริหารส่วน

¹ เรือรบ เมืองมัน. (2536). *แหล่งเดิม*. หน้า 100.

² V.D. Mahajan. (1983). *op.cit.* Vol.I. p.308.

³ *Ibid.*

⁴ *Ibid.*

กลางจะมีจำนวน 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดในสภา โดยมีข้าหลวงใหญ่ประจำอินเดียเป็นผู้ควบคุมดูแลการบริหารส่วนกลางนี้¹

แต่มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ไม่เห็นด้วยกับแผนการเหล่านี้ ในที่สุดสันนิบาตมุสลิมก็ได้จัดให้มีการประชุมขึ้นในวันที่ 23 มีนาคม 1946 เพื่อพิจารณาถึงแผนการทั้งหมดอีกครั้ง ในการประชุมครั้งนี้ เซอร์ซิกานดาร์ ไฮฮัด ข่าน ได้เสนอว่าให้พิจารณาแผนการทั้งหมดนี้โดยเลือกเอาเฉพาะส่วนที่สอดคล้องซึ่งกันและสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้โดยไม่ทำให้ชาวมุสลิมสูญเสียสิทธิใดๆ ในที่สุดสันนิบาตมุสลิมและมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ก็ตัดสินใจประกาศข้อเสนอจัดตั้งประเทศปากีสถาน ว่าพวกมุสลิมจะมีประเทศอิสระต่างหาก คือการจัดตั้งประเทศปากีสถาน โดยจะแยกบริเวณที่มีพวกมุสลิมอาศัยอยู่มากคือ ทางตะวันตกเฉียงเหนือและตะวันออก มาจัดตั้งเป็นประเทศของมุสลิมดังกล่าวของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ที่ว่า

พวกมุสลิมมิได้เป็นคนหมู่น้อยตามที่คนทั่วๆ ไปทราบและเข้าใจ คนทั่วไปมองดูมุสลิมเพียงรอบๆ ตัวเท่านั้น แม้กระทั่งทุกวันนี้ แต่เมื่อว่ากันตามแผนที่อินเดียที่อังกฤษทำแล้ว สี่มณฑลในทั้งหมดสิบเอ็ดมณฑลมีพวกมุสลิมอยู่มากกว่าฮินดู และมุสลิมเหล่านี้กำลังทำหน้าที่ไม่ให้ความร่วมมือและไม่เชื่อฟังต่อคำสั่งของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย พวกมุสลิมเป็นประชาชนชาติหนึ่งตามคำนิยามความหมายของคำว่าประชาชาติและพวกเขาจะร้องขอมีบ้านเกิดเมืองนอนเป็นของตนเอง โดยต้องมีเขตแดนของตนและมีรัฐเป็นของตนเอง²

มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์มีความพยายามในการรณรงค์โครงการปากีสถานนี้มาก ผลแห่งความพยายามทำให้ผู้นำชาวมุสลิมในมณฑลต่างๆ ทயอยให้การสนับสนุน และอังกฤษเองก็ยอมรับข้อเสนอของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ ทำให้สันนิบาตมุสลิมกลายเป็นพรรคใหญ่ที่มีศักยภาพเทียบเคียงกับพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียได้ การที่มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์สามารถสร้างสันนิบาตมุสลิมให้มีอิทธิพลเทียบเท่าพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย สืบเนื่องจากที่มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ใช้ข้อผิดพลาดของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย (รายละเอียดอยู่ในบทที่ 4) เป็นบันไดปูทางไปสู่ความสำเร็จนั่นเอง

ในวันที่ 14 กรกฎาคม 1942 พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียได้ลงมติให้อังกฤษออกจากอินเดียโดยให้อินเดียเป็นเอกราชโดยทันทีเพื่อผลประโยชน์ของอินเดีย นอกจากนี้คณะกรรมการบริหารของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียได้ลงมติในวันที่ 8 สิงหาคม 1942 ให้ประชาชนทำการต่อสู้ให้ถึงที่สุดเพื่อเอกราชของอินเดีย ผู้นำในพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียหลายคนถูกจับ อังกฤษประกาศให้การเคลื่อนไหวของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียเป็นขบวนการผิดกฎหมาย ทำให้เกิด

¹ *Ibid.* p. 309.

² จานง ทองประเสริฐ. (2541). *แหล่งเดิม*. หน้า 916.

ความวุ่นวายมากขึ้นเมื่อขาดผู้นำ ในช่วงนี้มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์เห็นเป็นโอกาสดีจึงรีบเรียกร้องเรื่องปากีสถาน¹

การดำเนินงานของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ ที่มีต่อกลุ่มผู้นำมุสลิมของมณฑลต่างๆ นั้น มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ใช้วิธีการโจมตีนโยบายขับไล่อังกฤษของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียและมหาตมะ คานธี เพื่อหวังผลทางจิตวิทยามวลชน โดยกล่าวหาว่านโยบายนี้ คือ การหักหลังอังกฤษและบีบบังคับให้ถ่ายโอนอำนาจมาสู่มือของมหาตมะ คานธี และพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย เพื่อจัดตั้งการปกครองของฮินดู ขึ้นมาทดแทนมุสลิม คำกล่าวหาของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์สร้างความหวุ่นวิตกแก่เหล่าผู้นำมุสลิมที่เคยปฏิเสธแนวทางหรือการเข้าร่วมกับสันนิบาตมุสลิมมาก่อน ต่อมา ค.ศ.1942 พวกเขาได้หันมาเข้าร่วมและดำเนินตามแนวทางของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ทั้งหมดในทุกมณฑล ส่วนพรรคย่อยๆ ก็ยุบรวมเข้ากับสันนิบาตมุสลิมด้วย ทำให้สันนิบาตมุสลิมและมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์มีพลังเพิ่มมากขึ้น

ต่อมาในเดือนตุลาคม 1943 ลอร์ดวาเวล ซึ่งเป็นข้าหลวงใหญ่ประจำอินเดียในขณะนั้น ได้เสนอว่า สภาบริหารของอุปราชควรเป็นชาวอินเดียที่ได้รับเลือกจากพรรคต่างๆ ลอร์ดวาเวล จึงได้เดินทางไปปรึกษากับรัฐมนตรีกระทรวงอินเดียในเดือนมีนาคม 1945 เพื่อให้มีการประชุมผู้นำของพรรคทุกพรรคที่ซิมลา (Simla) โดยการประชุมเริ่มในวันที่ 25 มิถุนายน มีผู้เข้าร่วมประชุม 21 คน² โดยผู้นำพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียได้รับการปล่อยตัวให้เข้าร่วมประชุมด้วย จุดประสงค์ของการประชุมเพื่อให้ผู้นำของอินเดียได้ปรึกษากับข้าหลวงใหญ่ประจำอินเดียในการแต่งตั้งสภาบริหาร ชุดใหม่ โดยให้มีสมาชิกเป็นชาวอินเดียล้วน ยกเว้นกระทรวงกลาโหมซึ่งมีอุปราชและผู้บัญชาการทหารรับผิดชอบ โดยมีตัวแทนจากพวกฮินดูและพวกมุสลิมในสัดส่วนที่เท่ากัน งานสำคัญของสภาบริหารใหม่คือการทำหน้าที่เป็นรัฐบาลอินเดียจนกว่าจะมีรัฐธรรมนูญถาวรฉบับใหม่ และพิจารณาวินัยที่จะมีการตกลงกันได้ ซึ่งเป็นงานส่วนที่สำคัญที่สุด แต่การประชุมครั้งนี้ล้มเหลวเพราะไม่สามารถตกลงกันได้ เพราะมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ต้องการให้แต่งตั้งมุสลิมที่อยู่ในพรรคสันนิบาตมุสลิมเท่านั้น ในที่สุดการประชุมครั้งนี้ก็ยุติในวันที่ 14 กรกฎาคม ค.ศ.1945³

ในเดือนเดียวกันนี้ พรรคกรรมกรขึ้นเป็นรัฐบาลในอังกฤษ นายกรัฐมนตรีคือนายคลีเมนต์ เอตลี (Clement Attlee) มีนโยบายผ่อนปรนที่จะให้อังกฤษถอนตัวเร็วที่สุด และต้องการยุติความยุ่งยากทางการเมืองของอินเดีย โดยให้มีการเลือกตั้งทั่วไปทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยให้สมาชิกของสภาอุปราชเป็นชาวอินเดียล้วน และจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้นในวันที่ 19 กันยายน 1945 ลอร์ดวาเวลได้ประกาศข้อเสนอของอังกฤษดังนี้⁴

1. รัฐบาลอังกฤษร่วมกับผู้นำอินเดียส่งเสริมรัฐบาลที่รับผิดชอบเต็มที่ของอินเดีย

¹ V.D. Mahajan. (1983). *op.cit.* Vol.I. pp.225-226.

² H.V. Hodson. (1970). *op.cit.* pp.119-120.

³ *Ibid.* pp.124-125.

⁴ เซาวลี จงประเสริฐ. (2528). *แหล่งเดิม*. หน้า 204.

2. การเลือกตั้งสมาชิกสภาิติบัญญัติทั้งส่วนกลางและส่วนจังหวัด ซึ่งได้เลื่อนไประหว่างสงครามจะมีขึ้นในฤดูหนาวที่มาถึง หลังการเลือกตั้งรัฐบาลอังกฤษหวังว่าความรับผิดชอบในคณะรัฐมนตรีจะเป็นที่ยอมรับของผู้บริหารการเมืองในทุกจังหวัด

3. จะมีการประชุมเรื่องการร่างรัฐธรรมนูญโดยเร็วที่สุด

4. หลังการเลือกตั้งส่วนจังหวัดจะมีขั้นตอนจัดตั้งคณะรัฐมนตรีทันทีโดยพรรคการเมืองที่มีเสียงส่วนใหญ่

เมื่อมีการจัดให้เลือกตั้งในค.ศ.1945 ทั้งพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียและสันนิบาตมุสลิมต่างก็ต่อสู้กันเพื่อให้มีที่นั่งในสภามากที่สุด ผลของการเลือกตั้ง พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียได้ที่นั่งมากที่สุด ส่วนสันนิบาตมุสลิมชนะเสียงส่วนใหญ่ในเขตที่มีมุสลิมอาศัยอยู่มากที่สุด พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียชนะในการเลือกตั้งส่วนกลาง ในจำนวนที่นั่ง 102 ที่นั่ง พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียได้ 57 ที่นั่ง ส่วนสันนิบาตมุสลิมได้ที่นั่งที่เป็นตำแหน่งที่จัดไว้ให้มุสลิมถึง 30 ที่นั่ง ส่วนพรรคอื่นๆ เช่น พรรคอิสระ (Independents Party) ได้ 5 ที่นั่ง พรรคของพวกสิกข์ (Akali Sikhs) ได้ 2 ที่นั่ง และพรรคชาวยุโรป (Europeans) ได้ 8 ที่นั่ง¹ ในการเลือกตั้งส่วนจังหวัดพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียได้เสียงส่วนใหญ่ในมณฑลฮินดู 6 มณฑล คือ บอมเบย์ มัทราส ยูไนเตดโปรวินซ์ พินาร์ โอริสสา และเชนทรีโปรวินซ์ ส่วนสันนิบาตมุสลิมได้จัดตั้งรัฐบาลในมณฑลสินธุและเบงกอล พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียได้จัดตั้งรัฐบาลในมณฑลอัซัมและมณฑลชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือ (North West Frontier Province) ส่วนในมณฑลปัญจาบเป็นรัฐบาลผสมระหว่างพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียและพรรคอื่นที่ไม่ใช่สันนิบาตมุสลิม

ต่อมาในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 1946 นายกรัฐมนตรีอังกฤษได้ส่งผู้แทนซึ่งเป็นสมาชิกของคณะรัฐมนตรี (The Cabinet Mission) จำนวน 3 คน มายังอินเดีย โดยมีจุดประสงค์เพื่อจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญสำหรับอินเดียหลังได้รับเอกราช และจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวขึ้นด้วยความร่วมมือของผู้นำอินเดีย โดยผู้แทนชุดนี้มาถึงอินเดียในวันที่ 24 มีนาคม 1946 ข้าหลวงใหญ่อินเดียเป็นผู้ประสานงานในการเจรจากับผู้นำของอินเดียโดยแยกกันเจรจากับพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียและสันนิบาตมุสลิมที่ละพรรค แต่ก็ไม่สามารถตกลงกันได้

การเจรจาเรื่องข้อตกลงในการจัดแบ่งดินแดนยังคงมีการจัดประชุมขึ้นหลายครั้ง ดังนั้นตัวแทนของทั้งสันนิบาตมุสลิมและพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียได้จัดทำบันทึกช่วยจำ เพื่อแสดงข้อตกลงของทั้งสองฝ่าย โดยสาระสำคัญของข้อตกลงของฝ่ายสันนิบาตมุสลิมมีสาระสำคัญดังนี้²

1.มณฑลของมุสลิม 6 มณฑล ได้แก่ ปัญจาบ มณฑลชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือ บาลูจิสถาน สินธุ เบงกอลและอัซัม ให้จัดรวมเป็นกลุ่มเดียวกัน อำนาจในการบริหารให้จัดสรรปันส่วนกัน ยกเว้น อำนาจในการต่างประเทศ การป้องกันและการสื่อสารคมนาคมที่จำเป็นสำหรับการป้องกัน

¹ H.V. Hodson. (1970). *op.cit.* p.131.

² *Ibid.* p. 309

ประเทศ อำนาจดังที่กล่าวมานี้จะต้องอยู่ภายใต้ข้อกำหนดตามรัฐธรรมนูญของปากีสถานและมณฑลของฮินดู

2. มณฑลของมุสลิมจะต้องมีส่วนในการจัดร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และจะต้องระบุนาณาเขตที่แน่นอนสำหรับหกมณฑลที่จะรวมเป็นดินแดนของมุสลิม

3. ตัวแทนในสภาบริหารสหพันธ์และสภานิติบัญญัติจากทั้งชาวฮินดูและมุสลิมจะต้องเท่าเทียมกัน

4. เปิดโอกาสให้มณฑลอื่นๆ มีสิทธิเลือกที่จะเข้าร่วมกับกลุ่มใดก็ได้โดยการลงประชามติ

5. จัดทำรัฐธรรมนูญออกเป็นสองส่วนเพื่อช่วยในการตัดสินใจว่าจะมีสภานิติบัญญัติหรือไม่

6. การตัดสินใจเรื่องสาธารณะชนให้ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นชอบร่วมกัน

7. หากเกิดกรณีความขัดแย้งในสภาบริหารหรือสภานิติบัญญัติของสหพันธ์ให้ตัดสินความขัดแย้งในเรื่องต่างๆ โดยความเห็นชอบจากเสียงส่วนใหญ่ในสภาเป็นสัดส่วน 3:4

8. รัฐธรรมนูญของแต่ละสหพันธ์จะต้องเตรียมการให้รอบคอบในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนา วัฒนธรรมและเรื่องอื่นๆ ที่อาจสร้างความขัดแย้งให้เกิดแก่มุสลิมได้

9. มณฑลใดที่ต้องการถอนตัวออกจากสหพันธ์ สามารถถอนตัวได้ต้องหลังจาก 10 ปีผ่านไปแล้ว

ส่วนข้อเสนอของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียเป็นดังนี้¹ 1. ตัวแทนที่จะเข้าร่วมกับสภาบริหาร จะถูกเลือกมาจากสภามณฑลในแต่ละมณฑลโดยเลือกตามสัดส่วนของตัวแทนในสภามณฑลนั้นๆ

2. สภาบริหารจะจัดร่างรัฐธรรมนูญสำหรับการรวมเป็นสหพันธรัฐ ซึ่งประกอบด้วย รัฐบาลของสหพันธรัฐอินเดียและสภานิติบัญญัติที่มีอำนาจในการจัดการเรื่องการต่างประเทศ การสื่อสารคมนาคม สิทธิขั้นพื้นฐาน การเงิน ขนบธรรมเนียมประเพณีและอำนาจในการตัดสินใจเรื่องอื่นๆ ที่มองเห็นถึงความสำคัญร่วมกัน สหพันธ์มีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องการเงินและความต้องการในด้านต่างๆ เต็มที่

3. มณฑลต่างๆ จะคอยสอดส่องดูแลอำนาจให้เป็นไปตามข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญ เพื่อความเรียบร้อยของสหพันธ์

4. แต่ละมณฑลอาจเข้าร่วมกับมณฑลใดก็ได้ตามที่ต้องการ

5. ในการตัดสินใจในเรื่องของสาธารณะชนจะต้องได้รับความยินยอมจากทั้งสองฝ่าย

6. จัดให้มีการเตรียมการร่างรัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ตามทั้งพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียและสันนิบาตมุสลิมต่างก็ไม่สามารถตกลงกันได้ ดังข้อความบางตอนจากจดหมายของลอร์ดลอว์เรนซ์ (Lord Pethick Lawrence) ที่มีถึงมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ และเมอลานา อาซัด (Maulana Azad) ลงวันที่ 27 เมษายน ค.ศ.1946 ดังนี้

¹ Ibid. p. 310

คณะรัฐมนตรีและข้าหลวงใหญ่ประจำอินเดียได้ทบทวนเรื่องการให้รัฐธรรมนูญแก่อินเดียอย่างระมัดระวัง โดยเฉพาะในเรื่องของความหลากหลายในอินเดียและบรรดาตัวแทนของกลุ่มต่างๆ จะมีการนัดพบกับตัวแทนเหล่านี้เพื่อเจรจาถึงเอกราชของอินเดียและบทสรุประหว่างสันนิบาตมุสลิมกับพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดีย ดังนั้นฉันถึงต้องการเชิญทั้งสันนิบาตมุสลิมและพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียเพื่อตกลงเรื่องของการจัดตั้งสหพันธ์อินเดียและการร่างรัฐธรรมนูญ...ถ้าสันนิบาตมุสลิมและพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียพร้อมที่จะเข้าร่วมเจรจาเพื่อจัดร่างรัฐธรรมนูญ บางทีทั้งสองฝ่ายอาจตกลงกับเรื่องของการแบ่งแยกได้ ดังนั้นฉันจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าตัวแทนของทั้งสองฝ่ายจะให้ความร่วมมือมาเจรจาทกลงกัน การเจรจาในครั้งนี้จะจัดขึ้นที่ชิมลา¹

ต่อมาในวันที่ 8 พฤษภาคม ค.ศ. 1946 คณะผู้แทนได้ให้คำแนะนำแก่ทั้งสองฝ่ายเพื่อสรุปข้อตกลงร่วมกัน โดยมีสาระสำคัญดังนี้²

1. รัฐบาลของสหพันธ์อินเดีย และสภานิติบัญญัติจะต้องแบ่งสรรอำนาจสำหรับการต่างประเทศ การป้องกัน การคมนาคม สิทธิขั้นมูลฐานและการพาณิชย์
2. ให้มณฑลต่างๆ ดูแลอำนาจที่กำหนดให้ตามกฎหมาย
3. แต่ละมณฑลจะต้องกำหนดรูปแบบการปกครองในมณฑลโดยต้องอยู่ภายใต้กฎหมายร่วมกัน
4. แต่ละสหพันธ์จะต้องมีสภาบริหารและสภานิติบัญญัติเป็นของตนเอง โดยจะทำหน้าที่ดูแลกิจการทั่วไปของมณฑล
5. สภานิติบัญญัติของสหพันธ์จะต้องประกอบด้วยสัดส่วนที่เท่าเทียมกันจากจำนวนประชากรที่เป็นมุสลิมและฮินดูในแต่ละมณฑล
6. รัฐบาลของสหพันธ์จะต้องประกอบด้วยสัดส่วนที่เท่าเทียมกันของทั้งฮินดูและมุสลิมในสภานิติบัญญัติ
7. กฎหมายรัฐธรรมนูญของสหพันธ์แต่ละสหพันธ์ จะต้องบรรจุยุติด้วยการโหวตจากเสียงส่วนใหญ่ในสภานิติบัญญัติ โดยการพิจารณาของกฎหมายรัฐธรรมนูญหลังจาก 10 ปีแรกผ่านไป และแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ในทุก 10 ปี สำหรับการแก้ไขรัฐธรรมนูญใหม่นั้นให้อยู่ภายใต้พื้นฐานของรัฐธรรมนูญฉบับเดิม และจะต้องมีการลงประชามติทุกครั้งในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่
8. การจัดทำรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามกลไกของกฎหมายรัฐธรรมนูญโดยให้คำนึงถึงสิ่งดังต่อไปนี้ ประการแรก ตัวแทนในการจัดตั้งรัฐธรรมนูญที่มาจากการเลือกตั้งจากสภามณฑล ในสัดส่วน 1:10 ของจำนวนสมาชิกที่มาจากพรรคต่างๆ ในสภา

ประการที่สองตัวแทนในการจัดตั้งรัฐธรรมนูญที่ได้รับเชิญจากมณฑลต่างๆ จะต้องอยู่บนพื้นฐานของจำนวนประชากรในสัดส่วนตัวแทนจากการปกครองของอังกฤษและมณฑลอิสระตามที่กำหนดให้

¹ K. Sarwar Hasan. (1966). *The Transfer of Power*. p.108.

² *Ibid.* pp.109-111

ประการที่สาม สภารัฐธรรมนูญจะต้องจัดให้มีการพบปะในช่วงแรกๆ ที่นิวเดลี

ประการที่สี่ ภายหลังการพบปะขั้นแรกให้ตกลงเรื่องการพาณิชย์ โดยตัวแทนการ

ประชุมจะมาจากสามกลุ่มดังนี้ กลุ่มแรก ตัวแทนจากมณฑลที่มีชาวฮินดูเป็นชนส่วนใหญ่ กลุ่มที่สอง ตัวแทนจากมณฑลที่มีชาวมุสลิมเป็นชนส่วนใหญ่ กลุ่มที่สาม ตัวแทนจากมณฑลต่างๆ

ประการที่ห้า เมื่อมีการจัดตั้งดินแดน จะต้องจัดให้แต่ละมณฑลตัดสินใจเลือกเข้าร่วมกับสหพันธ์ใดสหพันธ์หนึ่งได้

ประการที่หก หลังจากนั้นให้ตัวแทนทั้งสามกลุ่มร่วมกันจัดตั้งรัฐธรรมนูญของสหพันธ์ตามข้อตกลงข้อ 1-7

ประการที่เจ็ด ในส่วนของรัฐธรรมนูญที่มีผลต่อกลุ่มชนต่างๆ จะต้องให้มีการตัดสินใจผ่านมติเห็นชอบจากสภาของทั้งสองกลุ่มชน โดยการโหวตจากเสียงส่วนใหญ่ในที่ประชุม

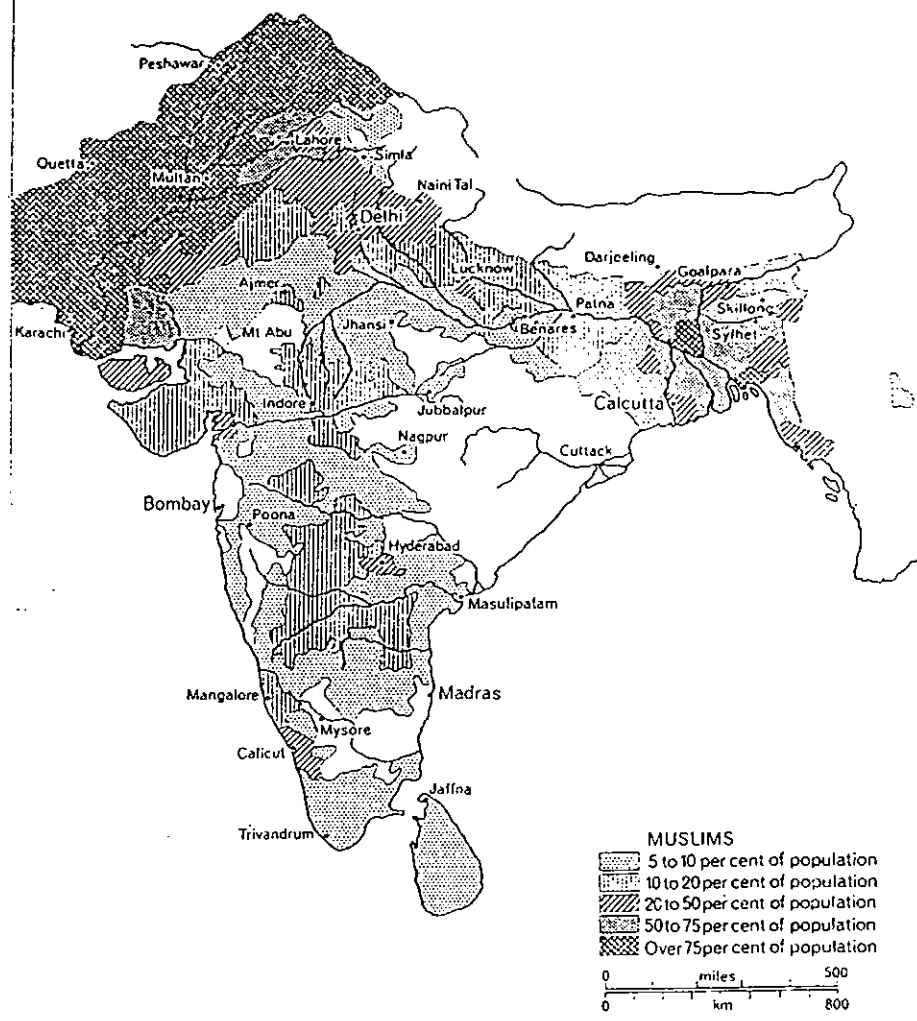
ดังนั้นในวันที่ 16 พฤษภาคม ค.ศ.1946 คณะผู้แทนและข้าหลวงใหญ่ประจำอินเดียได้ประกาศแถลงการณ์แผนการแบ่งแยกดินแดนและจัดทำรัฐธรรมนูญสำหรับดินแดนใหม่ จุดศูนย์กลางของแผนการคือให้สงวนมณฑลเดี่ยวหนึ่งมณฑลซึ่งอังกฤษจะรับผิดชอบในการจัดทำมณฑลเดี่ยวนี้ให้เป็นรูปเป็นร่างขึ้นมา รวมถึงการบริหารจัดการในเรื่องเศรษฐกิจและกองทัพ คณะผู้แทนเห็นว่าไม่สมควรที่จะให้ปากีสถานครอบคลุมมณฑลปัญจาบ เบงกอลและอัสสัม เพราะมีจำนวนประชากรที่ไม่ใช่มุสลิมอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนในมณฑลอื่นๆ ที่มีมุสลิมอยู่เป็นจำนวนมากที่สุดก็ให้อำนาจแก่สันนิบาตมุสลิมในการควบคุมดูแล¹

ต่อมาคณะผู้แทนได้พิจารณาจัดร่างรัฐธรรมนูญและจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวทันทีเพื่อบริหารอินเดียจนกว่าจะมีรัฐธรรมนูญใหม่ คณะผู้แทนยอมรับการจัดตั้งปากีสถาน ส่วนการแบ่งเขตแดนต้องมีการพิจารณาจำนวนพวกมุสลิมและพวกที่ไม่ใช่มุสลิมใน 6 จังหวัด คือ มณฑลทางตะวันตกเฉียงเหนือซึ่งได้แก่ ปัญจาบ จังหวัดชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือ สินธุ และบาลูจิสถาน ซึ่งมีพวกมุสลิมอยู่ร้อยละ 62.07 และพวกไม่ใช่มุสลิมร้อยละ 37.93 ส่วนทางด้านดินแดนทางตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งได้แก่ เบงกอล และอัสสัมซึ่งมีพวกมุสลิมร้อยละ 51.69 และพวกที่ไม่ใช่มุสลิมร้อยละ 48.31² ในการแสดงให้เห็นถึงจำนวนตัวเลขดังที่กล่าวมานี้คณะผู้แทนได้ให้เหตุผลว่า

ตัวเลขเหล่านี้จะเป็นแนวทางในการจัดวางอำนาจสูงสุดของปากีสถานภายใต้การเรียกร้องของสันนิบาตมุสลิมว่าจะต้องไม่กระทบกับปัญหาชนกลุ่มน้อย เราไม่สามารถละเลยต่อข้อเท็จจริงของจำนวนประชากรเพื่อให้การจัดสรรอำนาจสูงสุดแก่ปากีสถานโดยครอบคลุมเขตแดนของมณฑลปัญจาบ เบงกอลและอัสสัม ทิศนะของเราคือ การแบ่งอำนาจให้แก่ชนที่ไม่ใช่มุสลิมที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่จะถูกแบ่งให้แก่ปากีสถานจะต้องมีอำนาจเท่าเทียมกับชาวมุสลิม ดังนั้นนี่เป็นเหตุผลสำคัญที่จะทำให้ชนกลุ่มอื่นไม่

¹ Chaudhri Muhammad. Ali. (1967). *op.cit.* p. 55.

² ชาวลี จงประเสริฐ. (2528). *แหล่งเดิม*. หน้า 207.

ภาพประกอบ 9 แสดงแผนที่จำนวนชาวมุสลิมในอินเดีย ค.ศ.1945

ที่มา: P.Hardy. (1972). *op.cit.* p.258.

ถูกละเลยโดยเฉพาะพวกสิกข์ ในการแบ่งมณฑลปัญจาบนั้นจะต้องคำนึงถึงสถานะของพวกสิกข์เป็นสิ่งสำคัญ¹

อย่างไรก็ตาม คณะผู้แทนเริ่มกลัวต่ออำนาจของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียโดยเกรงว่าพวกนี้อาจจะชี้นำพลเมืองผ่านทางวัฒนธรรม อุดมการณ์ทางการเมือง และชีวิตในสังคมเพื่อครอบงำความคิดของชาวมุสลิม ดังนั้นคณะผู้แทนจึงแก้ปัญหาโดยการสร้างแผนการจัดทำรัฐธรรมนูญออกเป็น 3 ขั้นตอน² ขั้นตอนแรก จัดตั้งเป็นสหพันธ์อินเดียโดยรวมดินแดนที่อังกฤษปกครองโดยตรงกับมณฑลที่มีเจ้าปกครอง ซึ่งจะต้องแบ่งสรรอำนาจในเรื่องต่างประเทศ การป้องกัน การคมนาคม และอำนาจที่จำเป็นในการบริหารด้านการเงิน ขั้นตอนที่สอง แบ่งมณฑลออกเป็น 3 กลุ่ม โดยกลุ่ม A ประกอบด้วย มณฑล 6 มณฑลของชาวฮินดู อันได้แก่ บอมเบย์ มัทราส ยูไนเตดโปรวินซ์ พินาร์ โอริสสา และเซ็นทรัลโปรวินซ์ กลุ่ม B ประกอบด้วย ปัญจาบ มณฑลชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือ สินธุและบาลูจิสถาน และกลุ่ม C ประกอบด้วย เบงกอลและอัสสัม ขั้นตอนที่สุดท้าย มณฑลต่างๆ จะต้องเป็นส่วนหนึ่งของสหพันธ์อินเดีย

ในการจัดร่างรัฐธรรมนูญใหม่นั้นคณะผู้แทนได้กำหนดให้มีตัวแทนของแต่ละมณฑลเป็นสัดส่วนหนึ่งคนต่อจำนวนประชากรหนึ่งล้านคน โดยตัวแทนเหล่านี้จะต้องเป็นตัวแทนของกลุ่มชนสามกลุ่ม นั่นคือ ประชาชนทั่วไปหรือฮินดู มุสลิมและสิกข์ ตัวแทนเหล่านี้จะต้องได้รับเลือกจากสมาชิกของกลุ่มชนนั้นๆ ในสภานิติบัญญัติประจำมณฑล ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงจำนวนตัวแทนที่เข้าร่วมในสภาบริหารของสหภาพอินเดียตามแผนการของคณะผู้แทนจากรัฐบาลอังกฤษ

	กลุ่ม A		
	บุคคลทั่วไปหรือฮินดู	ตัวแทนจากมุสลิม	รวม
มัทราส	45	4	49
บอมเบย์	19	2	21
ยูไนเตดโปรวินซ์	47	8	55
พินาร์	31	5	36
เซ็นทรัลโปรวินซ์	16	1	17
โอริสสา	9	-	9
รวม	167	20	187

¹ Ram Gopal. (1959). *op.cit.* p. 311

² Hugh Tinker. (1967). *India and Pakistan A Political Analysis.* p.28

ตาราง 2 (ต่อ)

	กลุ่ม B			
	บุคคลทั่วไปหรือฮินดู	ตัวแทนมุสลิม	ตัวแทนสิกข์	รวม
มณฑลชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือ	-	3	-	3
ปัญจาบ	8	16	4	28
สินธ์	1	3	-	4
รวม	9	22	4	35

	กลุ่ม C		
	บุคคลทั่วไปหรือฮินดู	ตัวแทนจากมุสลิม	รวม
เบงกอล	27	33	60
อัสสัม	7	3	10
รวม	34	36	70

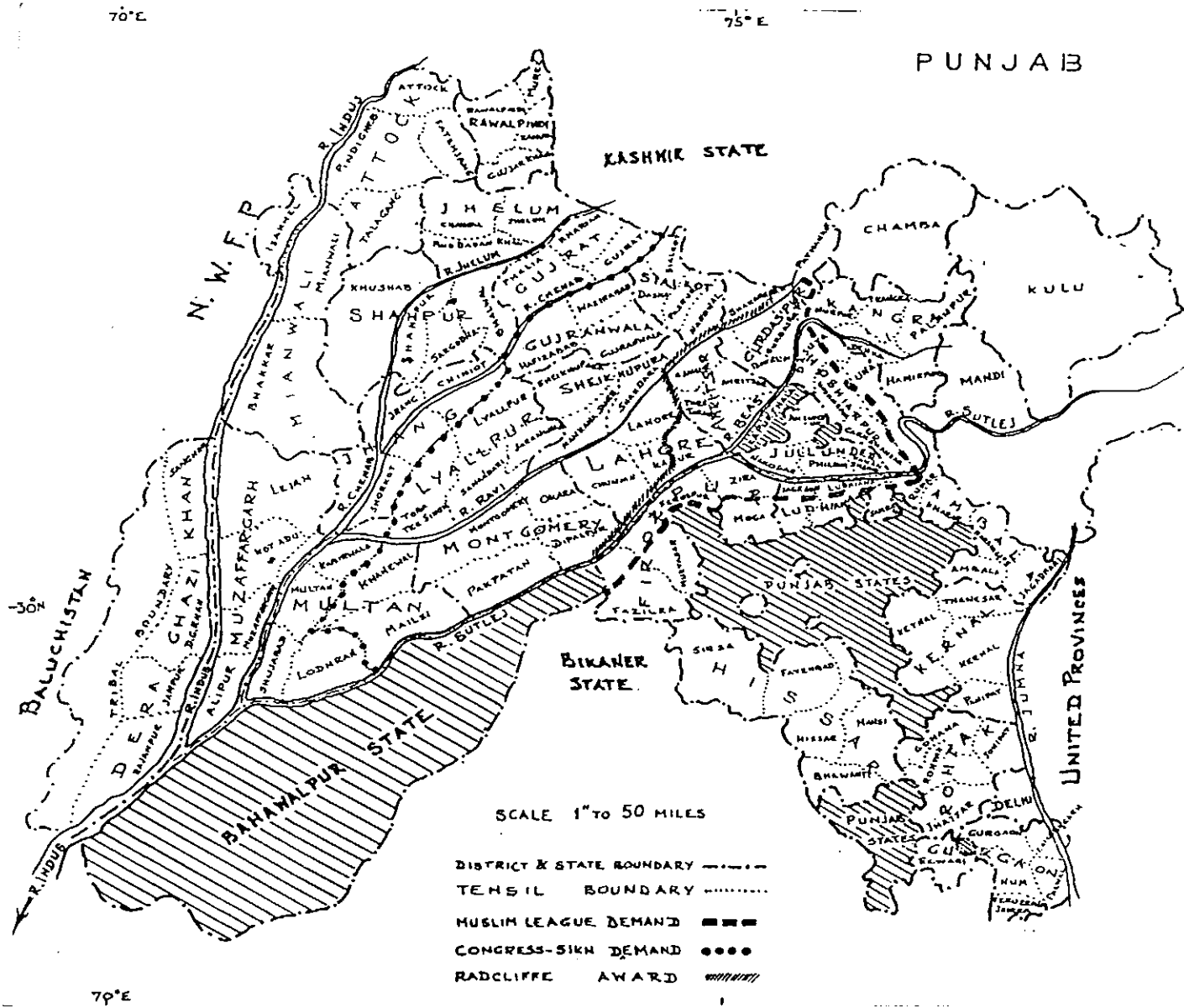
ที่มา : Ram Gopal. (1959). *op.cit.* p. 313.

ตามตารางข้างต้นในกลุ่ม A จะต้องเพิ่มตัวแทนจากเดลี เอจเมียร์-เมอร์วารา (Ajmer-Merwara) และคอร์ก มณฑลละหนึ่งคน ส่วนมณฑลที่มีเจ้าผู้ครองนครจะต้องมีตัวแทนในสภาบริหารของสหภาพรวมกันทั้งหมดไม่เกิน 93 คน

ตามแผนการนี้เดิมที่สันนิบาตมุสลิมยอมรับและได้เสนอความเป็นไปได้ในการจัดตั้งปากีสถาน แต่พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียยังไม่เชื่อมั่นต่อแผนการนี้ ดังนั้นโอกาสที่ทั้งสองจะตกลงกันได้ดูเหมือนจะยิ่งห่างไกลออกไปมากขึ้น ด้วยเหตุนี้เองลอร์ดวเวลจึงใช้เป็นข้ออ้างในการเลื่อนอิสราภาพของอินเดียออกไปสิบถึงยี่สิบปี แต่ความวุ่นวายในขณะนั้นไม่อำนวยให้ลอร์ดวเวลทำเช่นนั้นได้ อังกฤษจึงคิดที่จะถอนอำนาจออกจากอินเดียแต่จะตรึงอำนาจบางส่วนไว้ที่บริเวณตะวันตกเฉียงเหนือและตะวันออกแทน¹ ซึ่งเขตนี้จะเป็นเขตแดนของมุสลิม จึงทำให้สันนิบาตมุสลิมไม่พอใจและไม่ยอมรับแผนการนี้

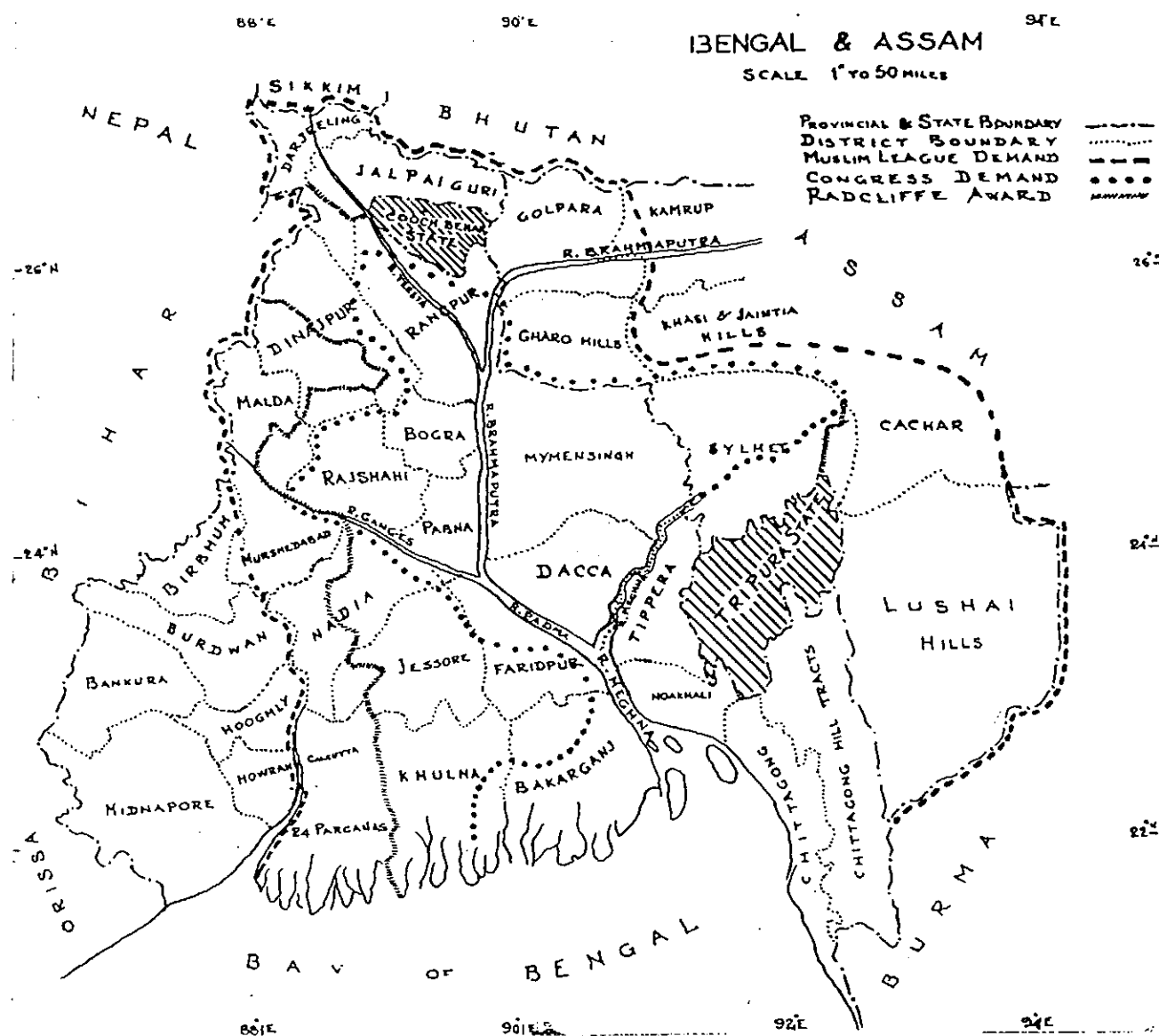
ทางด้านคณะผู้แทนไม่เห็นด้วยกับการแบ่งอินเดียเป็นมณฑลอิสระสองมณฑล ที่แยกจากกันโดยเด็ดขาด คณะผู้แทนจึงหันมาพิจารณาแผนของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียเกี่ยวกับสหพันธ์อินเดียที่แต่ละมณฑลมีอำนาจอธิปไตยเต็มที่ในมณฑล ยกเว้นเรื่องที่เป็นส่วนกลางและสภานิติ

¹ Hugh Tinker. (1967). *op.cit.* p.29.

ภาพประกอบ 10 แสดงแผนที่การแบ่งแยกมณฑลตามกลุ่ม B

ที่มา: K.Sarkar Hasan. (1966). *op.cit.* p.374.

ภาพประกอบ 11 แสดงแผนที่มีการแบ่งแยกมณฑลเบงกอลและอัสสัมตามกลุ่ม C

ที่มา: K.Sarkar Hasan. (1966). *op.cit.* p.384.

บัญญัติกลาง รัฐมนตรีบางคนรับผิดชอบกระทรวงใหญ่ทั่วประเทศ คณะผู้แทนเสนอให้มีการเลือกตั้งสมาชิกของสภาร่างรัฐธรรมนูญตามข้อเสนอแนะโดยสภานิติบัญญัติของแต่ละจังหวัดเป็นผู้เลือก และให้จัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวขึ้นระหว่างที่ร่างรัฐธรรมนูญไม่เสร็จ จังหวัดที่มีพวกมุสลิมเป็นเสียงข้างมากมีสิทธิจัดประชุม เพื่อพิจารณาว่าพวกตนต้องการจัดตั้งรัฐบาลหรือไม่ เพื่อติดต่อกับรัฐบาลของสหพันธ์และรัฐบาลของจังหวัดต่างๆ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของพวกมุสลิม

สันนิบาตมุสลิมยอมรับข้อเสนอของคณะผู้แทน โดยมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์เรียกร้องให้ดำเนินการจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราว โดยเสนอสัดส่วนดังนี้คือ พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดีย 5 ตำแหน่ง สันนิบาตมุสลิม 5 ตำแหน่ง พวกสิกข์ 1 ตำแหน่ง และพรรคอื่นๆ 1 ตำแหน่ง แต่ข้าหลวงใหญ่ประจำอินเดียปฏิเสธข้อเสนอของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ และเสนอให้มีคณะรัฐมนตรี 13 คน โดยพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียได้ 6 ตำแหน่ง สันนิบาตมุสลิม 5 ตำแหน่ง และพวกชนกลุ่มน้อยอีก 2 ตำแหน่ง พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียไม่ยอมรับรัฐบาลชั่วคราว แต่จะร่วมในสภาร่างรัฐธรรมนูญ ในที่สุดการเจรจาล้มเหลว คณะผู้แทนจึงออกจากอินเดียในวันที่ 29 มิถุนายน 1946¹

ทางด้านมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์นั้นยอมรับรัฐบาลชั่วคราว แต่ข้าหลวงใหญ่ประจำอินเดียปฏิเสธเพราะรัฐบาลชั่วคราวจะต้องเป็นรัฐบาลของทุกพรรคที่ยอมรับแผนการของคณะผู้แทน ต่อมาพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียได้จัดประชุมขึ้นที่บอมเบย์ในวันที่ 6-7 กรกฎาคม ตกลงยอมรับแผนการของคณะผู้แทน แต่สันนิบาตมุสลิมกลับถอนคำรับรองแผนการ ในวันที่ 6 สิงหาคม ข้าหลวงประจำอินเดียมอบหมายให้ยาเวหะร์ลาล เนห์รูจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวโดยไม่มีสันนิบาตมุสลิม สันนิบาตมุสลิมประท้วงการจัดตั้งรัฐบาลของยาเวหะร์ลาล เนห์รู

ต่อมาในวันที่ 8 สิงหาคม พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียจัดประชุมขึ้นที่วาร์ธ (Wardha) โดยยาเวหะร์ลาล เนห์รูมีมติยินยอมให้มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์เข้าร่วมรัฐบาลชั่วคราวได้โดยให้ที่นั่ง 5 ใน 14 ที่นั่งแก่สันนิบาตมุสลิม แต่มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ไม่ยอมตกลงด้วย เพราะไม่พอใจต่อจำนวนที่นั่งของชาวมุสลิมที่ได้รับจากพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดีย ส่งผลให้ในที่สุดมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ได้กำหนดให้วันที่ 16 สิงหาคม เป็นวันปฏิบัติการทางตรงโดยตัวแทนสันนิบาตมุสลิมได้กล่าวไว้ในวันนี้ว่า

มิสเตอร์จินนาห์ประธานสันนิบาตมุสลิมได้แถลงในวันปฏิบัติการทางตรงโดยกำหนดจุดประสงค์ต่อมุสลิมทั้งหมดในอินเดียโดยผ่านมติจากที่ประชุมของสันนิบาตมุสลิมในวันที่ 19 กรกฎาคม ที่บอมเบย์ โดยให้ตัดวัตถุประสงค์ที่เป็นไปไม่ได้จากการปฏิบัติทางตรงออกไปจากวัตถุประสงค์ที่แท้จริง ดังนั้นจึงกำหนดให้ชาวมุสลิมปฏิบัติและเชื่อฟังต่อคำสั่งและควบคุมตัวเองไม่ให้มีความขัดแย้งกับกลุ่มชนอื่นอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ห้ามให้ความร่วมมือต่อศัตรู²

¹ ชาวลี จงประเสริฐ. (2528). *แหล่งเดิม*. หน้า 209.

² R.C. Majumdar. and et. (1969). *op.cit.* p.748.

แต่ในความเป็นจริงมิได้เป็นเช่นนั้นมุฮัมมัด อาลี จินนาห์และสันนิบาตมุสลิมสั่งห้ามไว้ โดยเฉพาะในเบงกอลมีการณรงค์จัดตั้งองค์กรต่อต้านชาวฮินดูเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นยังมีการฆ่ากันตายอีกมากมายไม่เว้นแม้แต่เด็กและผู้หญิง ส่วนในกัลกัตตาสันนิบาตมุสลิมก็ได้รับรองการปฏิบัติทางตรงโดยผ่านองค์กรมุสลิมเพื่อทำลายฮินดู ในมณฑลนี้เชื่อว่าเลวร้ายอย่างมาก มีการเผาทำลายทั้งบ้านเรือนและพลเมืองไปทุกๆ ที่

ดังคำกล่าวของลีโอนาร์ด มอสเลย์ (Leonard Mosley) ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่อังกฤษประจำกัลกัตตาได้บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและได้กล่าวถึงความสยดสยองต่อเหตุการณ์ในกัลกัตตาว่า “ระหว่างช่วงรุ่งเช้าของวันที่ 16 สิงหาคม ค.ศ.1946 ไปจนถึงย่ำค่ำและอีกสามวันถัดมา พลเมืองในกัลกัตตาได้ฆ่าฟัน ทุบตี เผาทำลาย แทะและยิงกันตายถึง 6,000 คน นอกจากนั้นยังมีประชาชนที่ถูกข่มขืนและพวกที่พิการอีกกว่า 20,000 คน”¹ ด้วยเหตุนี้มุฮัมมัด อาลี จินนาห์จึงได้กล่าวเตือนมิให้ทุกคนสร้างความขัดแย้งกันแต่ก็ไม่ได้ผล ความรุนแรงขยายตัวอย่างรวดเร็วและน่ากลัวเป็นอย่างมาก

ต่อมาความรุนแรงได้ขยายตัวไปยังมณฑลต่างๆ ในที่สุดข้าหลวงใหญ่ประจำอินเดียต้องยอมให้สันนิบาตมุสลิมเข้าร่วมคณะรัฐบาลด้วย ปรากฏว่าสันนิบาตมุสลิมไม่เพียงแต่ไม่ร่วมมือกับคณะรัฐบาลแต่ยังขัดขวางการทำงานด้วย และไม่ยอมรับร่างรัฐธรรมนูญ ผู้นำพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียเรียกร้องให้สันนิบาตมุสลิมลาออกจากคณะรัฐบาล ต่อมาในวันที่ 13 ธันวาคม 1946 มุฮัมมัด อาลี จินนาห์ได้กล่าวปราศรัยที่คิงส์เวย์ ฮอลล์ ลอนดอน (Kingsway Hall London) เพื่อแสดงความต้องการของตนอย่างชัดเจนว่า

ในเขตตะวันตกและตะวันออกของอินเดียซึ่งเป็นบ้านเกิดของเราและที่นี้เราเป็นชนกลุ่มใหญ่มีพลเมืองมากถึงร้อยละ 70 เราต้องการแบ่งแยกดินแดนเพื่อปกครองตนเอง เราสามารถทำให้พวกของเราปฏิบัติต่อความเชื่อในการดำรงชีวิตของพวกเขาต่อไปได้ โดยปราศจากความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิม อันนำมาซึ่งความไม่สมานสามัคคีกันในชีวิต นี่เป็นความต้องการของเรา²

ด้วยเจตนารมณ์ที่ชัดเจนของมุฮัมมัด อาลี จินนาห์ในการจัดตั้งประเทศของชาวมุสลิมในที่สุดความต้องการของมุฮัมมัด อาลี จินนาห์ ก็ประสบความสำเร็จด้วยการสังเวยชีวิตของประชาชนนับล้านคน

2.2 การหาแนวร่วมของมุฮัมมัด อาลี จินนาห์

เมื่อมุฮัมมัด อาลี จินนาห์ผิดหวังจากการเข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาลผสมกับพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย จึงได้ดำเนินการที่จะแยกรัฐมุสลิมออกจากอินเดียไปตั้งประเทศปากีสถาน แต่ในขณะนั้นสันนิบาตมุสลิมยังไม่มีแนวร่วมเพียงพอ สิ่งแรกที่ต้องทำคือต้องเพิ่มสมาชิกสันนิบาตมุสลิม และ

¹ Ibid. p.749.

² Ishwari Prasad. & S.K. Subedar. (1974). *op.cit.* p.206.

กล่อมให้ชาวมุสลิมหันมาสนใจที่จะร่วมอุดมการณ์เดียวกันก่อน โดยการรวบรวมพรรคมุสลิมพรรคเล็กน้อยเข้าด้วยกันและปลุกระดมมุสลิมให้ตื่นกลัวภัยจากการปกครองของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียซึ่งเป็นพรรคของฮินดู มุสลิมซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในอินเดียกำลังตกอยู่ในห้วงอันตรายจากการกดขี่ของฮินดู จึงทำให้ชาวมุสลิมเริ่มสนใจเข้าร่วมกับสันนิบาตมุสลิมมากขึ้น

มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์เปิดสาขาสันนิบาตมุสลิมทั่วประเทศ แม้แต่ในหมู่บ้านห่างไกลความเจริญมากที่สุด มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ได้จ้างนักพูดให้ไปพูดชักชวนชาวมุสลิมในหมู่บ้านเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นอกจากนั้นยังได้ขอร้องให้พวกที่มีความเชี่ยวชาญทางศาสนาอิสลาม (Ulema) ให้ช่วยพูดชักจูงให้ชาวบ้านสนับสนุนการจัดตั้งปากีสถาน โดยมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ได้ส่งผู้นำทางศาสนาที่ชื่อเมอลานา ซาฟาร์ อาห์หมัด โอสมานิ (Maulana Zafar Ahmad Osmani) ไปที่ไซเลท (Sylhet) และส่งเมอลานา ซาห์บีร์ อาห์หมัด โอสมานิ (Maulana Shabbir Ahmad Osmani) ไปยังมณฑลชยาแดนตะวันตกเฉียงเหนือ โดยสองมณฑลนี้เป็นมณฑลที่สำคัญในการรณรงค์การจัดตั้งปากีสถาน ผู้นำศาสนาที่สำคัญที่ชื่อเมอลานา अबดุลล์ ซัตตาร์ ข่าน ไนซี (Maulana Abdul Sattar Khan Niazi) ได้กล่าวปราศรัยที่มณฑลชยาแดนตะวันตกเฉียงเหนือ ดังนี้

เรามีสองทางเลือกให้พิจารณา ทางเลือกแรกคือยอมรับที่จะยอมตกเป็นทาสของพวกชนชั้นพราหมณ์ในดินแดนของชาวฮินดูหรือไม่ก็เข้าร่วมกับเราสันนิบาตมุสลิม เพื่อร่วมกันจัดตั้งรัฐบาลมุสลิม ในขณะนี้ชาวปาทาน (Pathan) ได้ยอมเข้าร่วมกับเราแล้ว พวกเขาปฏิเสธที่จะอยู่ร่วมกับฮินดู พวกเขาคิดใจที่จะเป็นพี่น้องกับเรา ข้าพเจ้าอาจพูดได้ว่า ชาวปาทานก็คือมุสลิมกลุ่มแรกและกลุ่มล่าสุดที่เข้าร่วมกับเรา¹

เดิมทีชาวปาทานเข้าร่วมสนับสนุนสันนิบาตมุสลิมในการจัดตั้งปากีสถานอยู่แล้วเป็นจำนวนประมาณ 50,000 คน แต่เมื่อมีการปราศรัยที่มณฑลชยาแดนตะวันตกเฉียงเหนือ ปรากฏว่ามีชาวปาทานให้การสนับสนุนเพิ่มขึ้นถึง 100,000 คน² ต่อมาสันนิบาตมุสลิมได้มีการว่าจ้างครูสอนศาสนาอิสลาม (Pirs) และผู้มีความเชี่ยวชาญในศาสนาอิสลามให้ช่วยในการเผยแพร่การจัดตั้งปากีสถาน ซึ่งพวกนี้จะเป็นกลุ่มสำคัญที่ประชาชนจะเชื่อถือและปฏิบัติตามอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีการตีพิมพ์บทกวีลงในหนังสือพิมพ์Azad เป็นภาษาเบงกาลีว่า

การกดขี่ของฮินดูที่มีต่อมุสลิมยังคงดำเนินต่อไปอย่างเจียบๆ การปกปิดความจริงยังคงมีอยู่ต่อไป โดยการบูชาพระเจ้าอย่างงมงายของฮินดู...โอ.หมอกแห่งความตายกำลังปกคลุมไปทั่ว ชัยชนะของนักรบที่มุ่งมั่นเพื่อมวลชนของเรา นักบวชที่ออกจาริกแสวงบุญสู่กาบา (Kaaba)³ ภายใต้ร่มธงของสันนิบาตมุสลิม เราต้องการปากีสถาน...โปรดแบ่งแยกอย่างเหมาะสม ถ้าหากไม่สามารถกระทำได้ตามที่หวัง...

¹ V.D. Mahajan. (1983). *op.cit.* pp.322-323.

² H.V. Hodson. (1970). *op.cit.* p.285.

³ กาบา (Kaaba) คือ สิ่งก่อสร้างรูปสี่เหลี่ยมลูกบาศก์บนลานของสุเหร่าใหญ่ที่กรุงเมกกะประเทศซาอุดีอาระเบียเป็นที่บรรจุหินสีดำที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวมุสลิมทั่วโลก

เรามุสลิม จะไม่กลัวที่จะลุกขึ้นมาจับดาบและหอก...เพื่อเป้าหมายของเรา หนุ่มสาวมุสลิมอยู่ที่ใดกันเล่า? เราจึงมาเรียกร้องเพื่อความสำเร็จร่วมกัน นี่เป็นเสียงเรียกร้องและแรงปรารถนาจากหัวใจของพวกเขา...หากปล่อยให้เราที่เปรียบเสมือนเสือป่าหนึ่งเจียนอยู่เช่นนี้...เร็ววัน... จะเหมือนการทำลายโสมนาถ¹

บทกวีบทนี้เคยถูกนำมากล่าวไว้ในที่ประชุมของสันนิบาตมุสลิมที่มณฑลมายเมนสิงห์ (Mymensingh) ในเดือนมีนาคม 1941 ต่อมาบทกวีบทนี้ก็กลายเป็นแรงกระตุ้นให้มุสลิมลุกขึ้นมาเพื่อแสดงเจตนารมณ์ที่ชัดเจนของมุสลิมในการรณรงค์และเผยแพร่การจัดตั้งปากีสถานอีกครั้ง

นอกจากนี้มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ยังได้ชักชวนให้ชาวมุสลิมสมัครเข้าเป็นสมาชิกโดยเสียเงินเพียงนิดหน่อยเท่านั้น โดยการใช้วิธีการโฆษณาชวนเชื่อต่างๆ ได้แก่ ประการแรก ศาสนาอิสลามกำลังตกอยู่ในอันตราย ขอให้มุสลิมทุกคนร่วมมือกันต่อสู้เพื่อพระอัลลอฮ์ และดำเนินไปตามทางของคัมภีร์อัลกุรอาน และในขณะนั้นฮินดูได้ทำการต่อต้านมุสลิมเพื่อให้อยู่ภายใต้อำนาจของฮินดู²

ประการที่สอง พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียเป็นองค์กรของพวกฮินดู และรัฐมนตรีของพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียในมณฑลต่างๆ กำลังพยายามจัดตั้งรัฐบาลฮินดูขึ้นปกครองมุสลิม นโยบายต่างๆ ก็เพื่อฮินดู การเคลื่อนไหวต่างๆ ของพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียก็เป็นไปเพื่อฮินดูมิใช่เพื่อมุสลิมหรือชนกลุ่มอื่นๆ ในอินเดีย³

ประการที่สาม ธงชาติและเพลงชาติที่ร้องกันก็ล้วนแต่เป็นสัญลักษณ์ของฮินดู โรงเรียนต่างๆ ในอินเดียโดยทั่วไปมักจะสอนเป็นภาษาฮินดี(Hindi) มากกว่าภาษาอูรดู(Urdu) นอกจากนี้ผู้นำฮินดูยังพยายามจะทำโรงเรียนมุสลิมให้เป็นโรงเรียนฮินดู และจะเอาเด็กผู้หญิงมุสลิมมาฝึกพ้องรำแบบฮินดู⁴ แม้ว่าธงชาติที่ใช้เป็นธงสามสี (tri-colour flag) เพื่อแสดงถึงฮินดู มุสลิมและกลุ่มชนอื่นๆ ในอินเดีย เป็นธงที่ใช้เพื่อสร้างความรู้สึกชาตินิยมในอินเดียแต่มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ก็ยังอ้างว่าเป็นธงสำหรับชาวฮินดู ส่วนเพลงวันเท มาตรัม ซึ่งในความหมายของเพลงแสดงถึงการเชิดชูบรรพบุรุษของฮินดูมากกว่า โรงเรียนต่างๆ ในอินเดียนั้นมักจะสอนโดยการใช้ภาษาฮินดีเป็นหลัก ซึ่งกรณีนี้สันนิบาตมุสลิมได้พิจารณาถึงเรื่องนี้หลายครั้งทั้งนี้ก็เพราะสันนิบาตมุสลิมต้องการให้ใช้ภาษาอูรดูแทนภาษาฮินดีนั่นเอง⁵

พวกมุสลิมส่วนมากยากจนไม่รู้หนังสือ จึงไม่รู้เหตุผลที่แท้จริงทำให้เชื่อในคำโฆษณาชวนเชื่อของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ พวกเขาเกลียดชังฮินดูและพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียมากขึ้น มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ได้ใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือในการหาแนวร่วม โดยทราบดีว่า คนทั่วไปมักจะมีอารมณ์เมื่อพูดเรื่องศาสนา ดังนั้นมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์จึงใช้จุดอ่อนข้อนี้ในการหาแนวร่วมให้

¹ V.D. Mahajan. (1983). *op.cit.* Vol.I. p.322.

² Shashi Joshi. & Bhagwan Josh. (1994). *op.cit.* p.56.

³ R.C. Majumdar. and et. (1969). *op.cit.* p.608.

⁴ Ram Gopal. (1959). *op.cit.* pp.260-261.

⁵ R.C. Majumdar. (1969). *op.cit.* pp.608-609.

ประชาชนหันมานับถือสันนิบาตมุสลิมมากยิ่งขึ้นนอกจากนั้นสันนิบาตมุสลิมยังเสนอข้อเรียกร้องที่อินเดียยอมรับไม่ได้ เพื่อเพิ่มความขัดแย้งขึ้นอีกดังนี้

ประการแรก พวกมุสลิมขออนุญาตฆ่าวัวในพิธีทางศาสนาอิสลาม ซึ่งการฆ่าวัวในพิธีทางศาสนาที่มุสลิมในประเทศอื่นๆ แม้ในเมืองเมกกะก็ไม่ว่างเว้น แต่ในอินเดียซึ่งอินดูนับถือวัวเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์มุสลิมกลับขออนุญาตฆ่าวัวในพิธีทางศาสนา เดิมทีในสมัยพระเจ้าอักบาร์นั้นพระองค์ได้ห้ามมิให้มีการฆ่าวัวในที่สาธารณะหากจะฆ่าก็ไม่ควรจะให้อินดูเห็น เพราะถือว่าลบหลู่ศาสนาอินดู แต่ต่อมาแนวประเพณีนี้ก็ได้ออกห่างไกลในสมัยพระเจ้าชะฮ์จาห์ เมื่อพระองค์อนุญาตให้มีการฆ่าวัวในที่สาธารณะหรือต่อหน้าอินดูได้ ทั้งนี้ก็เพื่อมิให้อินดูต่อต้านพระองค์ ดังนั้นปัญหานี้จึงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานแล้ว พอมาถึงปัจจุบันปัญหานี้ก็กลายมาเป็นปัญหาสำคัญของความขัดแย้งระหว่างอินดูกับมุสลิมอีกครั้ง¹

ประการที่สองขอให้ยกเลิกเพลง วันเท มาตรัม ที่เป็นเพลงประจำพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียที่ใช้ร้องเป็นเพลงปลุกใจมาตั้งแต่ค.ศ.1896 ซึ่งมุสลิมเห็นว่าเป็นเพลงชาติของอินดู นั้นเพราะเนื้อเพลงกล่าวถึงวีรบุรุษของอินดูมากกว่าที่กล่าวถึงกลุ่มชนอื่นๆ เพลงวันเท มาตรัมเป็นเพลงที่พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียนำมาร้องเพื่อกระตุ้นให้อินดูลุกขึ้นมาต่อต้านตะวันตก โดยมีการนำมาร้องเป็นเพลงประจำของชาวอินเดียนอย่างเป็นทางการในค.ศ.1905² ต่อมาเซอร์ รพินทรนาถ ฐากูร ได้แต่งเพลงชาติใหม่ชื่อเพลงชนะ คณะ มนะ (Jana Gana Mana) และเริ่มร้องอย่างเป็นทางการในค.ศ.1950

ประการที่สาม ขอให้ใช้ภาษาอูรดูเป็นภาษาประจำชาติของอินเดีย ทั้งที่ภาษาอูรดูเป็นภาษาที่มีคนพูดน้อยมาก แม้ในหมู่มุสลิมเองก็มีคนเพียง 1 ใน 3 เท่านั้นที่พูดภาษาอูรดู

ประการที่สี่ ขอให้ยกเลิกระบอบวรรณะในอินเดีย

จากข้อเสนอของสันนิบาตมุสลิมเหล่านี้ เป็นการจงใจที่จะสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นระหว่างมุสลิมกับอินดูซึ่งพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียนยอมรับไม่ได้ ความแข็งแกร่งของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียนมีส่วนให้การดำเนินงานของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ได้ผลเป็นอย่างมาก มุสลิมซึ่งเป็นพวกหัวเก่าไม่ค่อยมีความรู้แบบตะวันตก ไม่มีความรู้สึกในเรื่องชาตินิยมแบบใหม่แต่ยึดมั่นในศาสนาอิสลามอย่างเหนียวแน่นจึงให้การสนับสนุนแก่สันนิบาตมุสลิมมากยิ่งขึ้น

พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียนซึ่งเคยปฏิเสธสันนิบาตมุสลิมในการเข้าร่วมรัฐบาลในตอนแรกก็รู้สึกตกใจ พยายามประนีประนอมและชักชวนมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์เข้าร่วมรัฐบาลผสม แต่ถึงตอนนี้มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ไม่ยอมแล้ว เพราะมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์มีจุดมุ่งหมายอย่างแน่วแน่ที่จะจัดตั้งประเทศปากีสถานขึ้นมา และยังได้รับการสนับสนุนจากอังกฤษด้วย เพราะอังกฤษมีความรู้สึกเป็นศัตรูกับพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียน

¹ Shashi Joshi. & Bhagwan Josh. (1994). *op.cit.* pp.64-65.

² R.C. Majumdar. (1969). *op.cit.* p.608.

ผลพิสูจน์ได้ว่าการกระทำครั้งนี้ของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ประสบความสำเร็จ เมื่อมีการเลือกตั้งซ่อมที่เมืองอัลลาหะบาด (Allahabad) ซึ่งเป็นบ้านเกิดของยวหาระลาล เนห์รู และที่อยู่ในเขตโปรวินซ์ปรากฏว่าสันนิบาตมุสลิมได้รับชัยชนะเหนือพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดีย นั่นเป็นการแสดงว่าวิธีการของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ตั้งแต่นั้นมาพรรคมุสลิมอื่นๆ ก็เริ่มศรัทธาในสันนิบาตมุสลิม และหันมาให้ความร่วมมือโดยพร้อมหน้ากัน

สันนิบาตมุสลิมและมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอีกเมื่อผู้นำของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียถูกจับอันเนื่องมาจากการต่อต้านอังกฤษ สันนิบาตมุสลิมฉวยโอกาสเรียกร้องเรื่องปากีสถาน แม้แต่ผู้นำพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียจากมัทราส ที่ชื่อ จักรวรรดิ ราชาโคपालะจารี (Chakravarti Raja Gopalachari) ได้แนะนำไว้ในเดือนเมษายน ค.ศ.1944 ว่า "ถ้าทุกฝ่ายยอมรับการตั้งปากีสถานจะเป็นการดี ต่อประชาชนในคาบสมุทรอินเดียเพื่อหลีกเลี่ยงการนองเลือด"¹ จักรวรรดิ ราชาโคपालะจารี ถูกพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียประณามและให้ลาออกจากพรรค แต่ในเวลาต่อมาผู้ยอมรับเหตุผลนี้มากขึ้น และยินยอมให้ปากีสถานแยกออกไปเป็นประเทศใหม่ได้ใน ค.ศ.1947

จะเห็นได้ว่าการหาแนวร่วมของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์นั้นประสบความสำเร็จมาก ชาวมุสลิมจำนวนมากเริ่มหันมาเรียกร้องให้อังกฤษแบ่งแยกอินเดียและให้มีรัฐของชาวมุสลิม นั่นเป็นการพิสูจน์ได้อย่างชัดเจนว่าแนวคิดสองชนชาติเป็นจริงและผู้ที่นำแนวคิดนี้มาใช้อย่างได้ผลที่สุดคือบุรุษที่มีนามว่า มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ ดังทัศนะของ ศาสตราจารย์ลอว์เรนซ์ ซีริงก์ (Lawrence Ziring) ที่กล่าวอย่างเชื่อมั่นว่า "มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์คือบุคคลที่ทำให้ปากีสถานเกิดขึ้นมาได้ และถ้าปราศจากมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์แล้วปากีสถานจะไม่เกิดขึ้น"²

2.3 การต่อต้านการก่อตั้งปากีสถาน

นอกจากสมาชิกของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียที่ไม่เห็นด้วยกับการแบ่งแยกดินแดนของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์แล้ว ยังมีบุคคลสำคัญท่านหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งในการแยกตัวออกไปของชาวมุสลิม นั่นคือ มหาตมะ คานธี

โมหันทาส กรรมจันท์ คานธี หรือ มหาตมะ คานธี เป็นผู้นำชาวอินเดียที่มีอิทธิพลสูงสุด ทั้งในเวทีทางการเมืองของอินเดีย และในด้านที่เป็นสัญลักษณ์ของจิตวิญญาณประชาชนอินเดียมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 มหาตมะ คานธีไม่เห็นด้วยในการแบ่งแยกประเทศ มหาตมะ คานธีเชื่อเสมอว่ามุสลิมกับฮินดูเป็นมิตรที่ดีต่อกันและสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนแผ่นดินเดียวกันได้ มหาตมะ คานธีเชื่อว่าความขัดแย้งนี้มีอยู่เนื่องจากการขาดองค์กรที่สามารถจัดสรรให้ทั้งสองกลุ่มชนบรรลุความต้องการร่วมกันได้ อังกฤษซึ่งมีนโยบาย แบ่งแยกเพื่อปกครอง ไม่ได้ปฏิบัติตามนโยบายสร้าง

¹ ชาวลี จงประเสริฐ. (2528). *แหล่งเดิม*. หน้า 201-202.

² R.J. Moore. (1993). *Jinnah and the Pakistan Demand*. in *India's Partition: Process, Strategy and Mobilization*. p.159.

เอกภาพนี้เลย มหาตมะ คานธีจึงอุทิศตนเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพให้กับฮินดูและมุสลิม และพยายามทำให้มุสลิมเชื่อว่า หลักการของมหาตมะ คานธีมิได้เป็นการขัดแย้งต่อหลักศาสนาใดๆ มหาตมะ คานธีเคยเขียนจดหมายถึง ชาฮีด สุห์ราวาดี (Shaheed Suhrawardy) ผู้นำมุสลิมหัวรุนแรงแห่งเบงกอลเมื่อ 11 ตุลาคม ค.ศ.1947 ว่า

ฮินดูกับมุสลิมมิใช่สองชนชาติ มุสลิมไม่เคยเป็นทาสฮินดู เช่นเดียวกันกับที่ชาวฮินดูไม่เคยเป็นทาสของชาวมุสลิม ท่านและฉันจงมาช่วยกันพยายามทำให้ชาวมุสลิมและฮินดูอยู่ร่วมกันฉันเพื่อนและพี่น้องเถิด...ฉันมีหลักการเพียงหนึ่งเดียวคือ ทำและตายด้วยความมุ่งมั่นที่จะทำให้ทั้งชาวมุสลิมและชาวฮินดูรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน¹

มหาตมะ คานธี พยายามคัดค้านแนวคิดสองชนชาติที่มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์นำออกมาใช้ตั้งแต่เมื่อทราบอย่างเป็นทางการถึงแผนการจัดตั้งประเทศปากีสถาน ที่เสนอที่เมืองลาลฮอร์ มหาตมะ คานธีรู้สึกตกใจและเสียใจกับแนวคิดของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์มาก และได้พยายามแก้ไขข้อกล่าวหาของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ในสองประเด็นหลักที่ว่า พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียเป็นองค์กรเฉพาะของฮินดูนั้นไม่เป็นความจริงเพราะประธานของพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียในขณะนั้นคือ เมลลานา อาบูด คาลัม อะซาด เป็นมุสลิม และอีก 4 ใน 15 คนของคณะกรรมการปฏิบัติงานของพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียเป็นมุสลิม และชาวอินเดียทั้งมวลไม่ว่าจะเป็นฮินดู ปาร์ซี คริสเตียน และมุสลิม อีก 80 ล้านคนต่างเป็นพี่น้องกันเพราะต่างเคารพนับถือพระเจ้าเช่นเดียวกัน มหาตมะ คานธีกล่าวว่าคัมภีร์อัลกุรอานไม่ได้สอนให้ฮินดูและมุสลิมต้องแบ่งแยกกัน

มหาตมะ คานธีกับมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ได้มีวาทะโต้ตอบกันหลายต่อหลายครั้ง ต่อมาในฤดูร้อน ค.ศ.1940 มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ได้กล่าวกับสื่อมวลชน ที่จะไม่ให้มุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อยแต่จะก้าวออกมาเพื่อสร้างชาติของตนเอง มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ กล่าวว่า

เราเป็นชาติที่มีพลเมืองนับร้อยล้านคน หรืออาจมากกว่านั้น เราเป็นชาติที่มีลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมและอารยธรรม ภาษาและวรรณคดี ศิลปะและสถาปัตยกรรม...ขนบธรรมเนียมและประวัติศาสตร์จารีตประเพณีและความปรารถนา นอกจากนั้นเรายังมีทัศนคติต่อการดำรงชีวิตที่เป็นลักษณะเฉพาะของเราเอง²

มหาตมะ คานธีพยายามชี้ให้เห็นว่า “ฮินดูและมุสลิมในอินเดียไม่ใช่สองชนชาติ แต่พระเจ้าสร้างพวกเขาเป็นหนึ่งเดียว ที่ไม่มีใครสามารถแบ่งแยกได้” ดังนั้นแนวคิดสองชนชาติของเซอร์ไซยิดอาห์เมัดข่าน ที่มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ยกมาอ้างนั้นไม่ถูกต้อง เพราะทั้งฮินดูและมุสลิมนั้น ถือ

¹ เรือรบ เมืองมัน. (2536). *แหล่งเดิม*. หน้า 88.

² T. Walter Wallbank. (1963). *op.cit.* p.196.

กำหนดบนแผ่นดินเดียวกันในฐานะชาติอินเดียย่อมต้องมีความสำคัญมาก่อนศาสนาอิสลาม ความคิดนี้ยังอยู่ในใจของชาวอินเดียทุกคน มหาตมะ คานธีกล่าวไว้ในวันที่ 6 มิถุนายน ค.ศ.1942 ว่า

ในชีวิตจริงเป็นไปได้เลยที่จะแบ่งแยกเราออกเป็นสองชาติเพราะเรามีสองชาติมุสลิมทุกคนมีชื่อเป็นฮินดู ถ้าหากค้นลึกลงไปในประวัติตระกูลของพวกเขามุสลิมทุกคนก็คือฮินดู ผู้เปลี่ยนศาสนาไปนับถืออิสลามนั่นเอง... ในทางตอนเหนือภาษาฮินดีและอูรดู ต่างเป็นที่เข้าใจของทั้งฮินดูและมุสลิม ในมัทราส ฮินดูและมุสลิมก็พูดภาษาทมิฬ ในเบงกอลทุกคนก็พูดทั้งภาษาเบงกาลี ฮินดี และอูรดู เป็นเพราะลัทธิแบ่งกลุ่มชนที่ทำให้เกิดปัญหาเช่นนี้ขึ้น¹

แต่มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ก็ได้ตอบโต้ โดยให้สัมภาษณ์กับนักเขียนชาวฝรั่งเศสและนักหนังสือพิมพ์ที่ชื่ออีฟ โคน (Eve Cone) ว่า

เราจะเห็นถึงความสามัคคีระหว่างฮินดูกับมุสลิมได้อย่างไร? ทุกสิ่งระหว่างมุสลิมและฮินดูทำให้เราแยกจากกันมากขึ้น เราไม่มีการแต่งงานร่วมกัน เรามีปฏิทินที่ไม่เหมือนกัน มุสลิมเชื่อในพระเจ้าองค์เดียวขณะที่ฮินดูเชื่อในพระเจ้าหลายองค์ มุสลิมมองว่าทุกคนในสังคมเสมอภาคเท่าเทียมกัน แต่ฮินดูกลับกำหนดให้มีชนชั้นวรรณะในสังคมซึ่งเป็นสิ่งเลวร้ายมาก มีคนกว่า 50 ล้านคนที่เป็นพวกแตะต้องไม่ได้ (Untouchables) ซึ่งอยู่ในวรรณะจัณฑาลหรือพวกนอกวรรณะ พวกนี้เป็นชนชั้นต่ำสุดในสังคม เป็นโคกนาฏกรรมของพวกเราที่เกิดขึ้นในวรรณะต่ำเหล่านี้ นอกจากนั้นการที่ฮินดูนับถือวัวเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ เรามุสลิมมองว่าเป็นเรื่องไร้สาระ เราต้องการฆ่าวัวเพราะเราต้องการกินมัน นอกเหนือจากนั้นฮินดูจะไม่สัมผัสอาหารที่มีเงาของมุสลิมหรือชนวรรณะต่ำพัดผ่าน พวกเขาจะโยนอาหารเหล่านั้นทิ้งทันที²

ในช่วงนี้ทั้งมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์และมหาตมะ คานธีต่างก็ตอบโต้ซึ่งกันและกัน แม้ว่า คำกล่าวของมหาตมะ คานธีจะเป็นการมองโลกในแง่ดีและไม่พยายามมองถึงรากฐานของความขัดแย้งระหว่างสองกลุ่มชนที่มีมายาวนานจนแก้ไขไม่ได้แล้วอย่างลึกซึ้งเพียงพอก็จริง แต่การแบ่งแยกประเทศนั้น ย่อมจะทำให้เกิดผลร้ายขึ้นอย่างแน่นอน อินเดียจะต้องถูกแบ่งแยกดินแดน ทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือยังมีชาวสิกข์ และชาวปาทานที่ต้องการแบ่งแยกออกไปตั้งประเทศของตัวเอง ขณะเดียวกันก็มีมณฑลที่มีเจ้าผู้ครองนครอีกหลายมณฑลที่ยังไม่ตกลงใจที่จะเข้าร่วมกับอินเดีย ทุกฝ่ายจะผลักดันให้เกิดการแบ่งแยกด้วยกำลังการจลาจลและนองเลือด ซึ่งไม่เป็นผลดีแก่ฝ่ายใดเลย ทางด้านมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ก็ยืนยันอย่างชัดเจนต่อเจตนารมย์ในการแบ่งแยกประเทศเห็นได้จากคำปราศรัยที่มีต่อนักศึกษาชาวมุสลิมในค.ศ.1941 ว่า

ประเทศใหม่คือแสงตะวันที่กระจ่างชัดที่ส่องให้เราเห็นว่าเราจะไม่ใช้ชนกลุ่มน้อยอีกต่อไป เราจะเป็นชาติและเป็นชาติที่มีขอบเขตแน่ชัด อะไรคือชาติที่ข้าพเจ้าหมายถึง? ชาติไม่ใช้การใช้ชีวิตแต่เพียงหายใจเอา

¹ เรือรบ เมืองมัน. (2536). *แหล่งเดิม*. หน้า 104.

² T. Walter Wallbank. (1963). *op.cit.* p.190.

อากาศเท่านั้น แต่มันคือที่ที่เราจะยืนอยู่บนผืนดินที่เราอาศัยได้ มีรัฐบาลคอยปกครองดูแลผืนดินแผ่นนี้ และจะต้องมีอาณาเขตของผืนดินที่แน่นอน นี่คือสิ่งที่เราต้องการ¹

ในค.ศ.1942 มหาตมะ คานธีจึงได้ถอนตัวจากพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียเพื่อทำการรณรงค์ในฐานะตัวแทนของชาวอินเดียทั้งหมด มิใช่ของฮินดูหรือของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมหาตมะ คานธีออกมาดำเนินตามหลักสัจยาเคราะห์เดียว โดยไม่ขึ้นกับใคร มหาตมะ คานธีได้ใช้การทูตแบบคานธีคือการเขียนแนวความคิดของตนเองลงบนหนังสือพิมพ์ เช่น Harijan และ Young India เป็นสื่อไปถึงประชาชนทั่วไป และส่งจดหมายเปิดผนึกไปยังผู้นำทางการเมืองต่างๆ ทำนองไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ แต่ในระยะเริ่มต้นของโครงการปากีสถานนั้น พลังของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์และสันนิบาตมุสลิมยังมีไม่มากพอที่จะเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ได้ ประกอบกับความสนใจของมหาตมะ คานธีที่มีให้กับการเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษมากกว่า การต่อสู้เพื่อยับยั้งปากีสถานจึงมิได้สิ้นสุดในช่วงเวลานั้น

การที่มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์และสันนิบาตมุสลิมมีพลังมากขึ้นในเวทีการเมืองอินเดีย เนื่องจากสถานการณ์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ทำให้ทุกฝ่ายต้องประณามข้อเรียกร้องของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์เสียใหม่ การยับยั้งปากีสถานเริ่มเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เมื่อพลเมืองเริ่มฆ่ากันตายมากขึ้นเรื่อยๆ จนยากจะหยุดยั้งได้ มหาตมะ คานธีก็เป็นผู้หนึ่งที่ตระหนักถึงความจำเป็นนี้ จึงได้พยายามยื่นข้อเสนอที่อ่อนอ่อนตามโครงการของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ แต่ยังไม่ละทิ้งหลักการของตนเองคืออินเดียยังคงต้องมีเอกภาพและเป็นหนึ่งเดียว

ต่อมาจักรวรรดิ ราชา โคปาลจาร์ หรือราชาจี้ (Rajaji) นักการเมืองอาวุโสของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียเป็นผู้ริเริ่มจัดทำข้อเสนอที่เรียกว่าข้อเสนอของราชาจี้ (Rajaji's Formula) ในช่วงที่มหาตมะ คานธีและผู้นำพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียคนอื่น ๆ ถูกจับกุม เพราะรณรงค์ใช้นโยบายขับไล่อังกฤษ ราชาจี้เป็นผู้นำคนแรกของพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียที่ยอมรับความเป็นจริงของโครงการปากีสถาน ราชาจี้จึงได้ริเริ่มแผนการนี้ขึ้น²

ในวันที่ 8 เมษายน ค.ศ.1944 ราชาจี้ ได้วางแผนการที่จะตกลงกับสันนิบาตมุสลิม โดยวางเป้าหมายไว้ว่าแผนการนี้จะเป็พื้นฐานในการจัดแบ่งดินแดนให้แก่มุสลิม โดยสาระสำคัญของแผนการนี้มีดังนี้³

1. ก่อนการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่สำหรับอินเดีย สันนิบาตมุสลิมจะต้องให้การสนับสนุนต่อการเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษ และให้ความร่วมมือกับพรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียในการจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราว

¹ Ibid. p.213.

² V.D. Mahajan. (1983). *op.cit.* Vol.I. p.323.

³ K. Sawar Hasan. (1966). *The Transfer of Power.* pp.66-67.

2. ภายหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง คณะกรรมการในรัฐบาลชั่วคราวจะต้องกำหนดเขตแดนที่จะอยู่ในเขตที่ติดต่อกับบริเวณตะวันตกเฉียงเหนือและตะวันออกของอินเดีย โดยแบ่งตามจำนวนที่มีมุสลิมเป็นชนกลุ่มใหญ่ ในพื้นที่จัดแบ่งให้เป็นที่อยู่ถาวรของชาวมุสลิมนั้นจะต้องให้มีการลงมติออกเสียง โดยให้เป็นการลงประชามติของประชาชนทุกคนที่บรรลุนิติภาวะและมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

3. จัดประชุมทุกพรรคการเมือง เพื่อหาผู้สนับสนุนต่อแผนการนี้ก่อนการลงประชามติ

4. กรณีของการแบ่งแยก ทุกคนจะต้องตกลงร่วมกันในเรื่องของมาตรการในการป้องกันการพาณิชย์และการติดต่อสื่อสาร สำหรับเป้าหมายพิเศษอื่นๆ ให้ตกลงในเวลาต่อไป

5. ในการอพยพประชากรจะต้องทำด้วยความสมัครใจจากทุกฝ่าย

6. ช่วงเวลาที่อังกฤษกำลังถ่ายโอนอำนาจอยู่นั้น อำนาจเต็มทั้งหมดในการตอบสนองต่อกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ภายใต้รัฐบาลของอินเดีย

มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ไม่ยอมรับแผนการนี้ เพราะต้องการที่จะให้มีดินแดนที่มีสิทธิในอธิปไตยอย่างสมบูรณ์ มีสิทธิในการปกครองที่จะต้องฟังเสียงของฮินดู ดังคำกล่าวเมื่อวันที่ 25 กันยายน ปีเดียวกัน หลังจากพิจารณาข้อเสนอของมหาตมะ คานธีอย่างถี่ถ้วนแล้วว่า "...เรามาถึงจุดที่จะต้องแยกกันอย่างเด็ดขาด เพื่อจัดตั้งการปกครองตนเองอย่างรวดเร็ว โดยทำทุกประการด้วยกำลังของเราเพื่อพิทักษ์เสรีภาพและอิสรภาพของปวงชนอินเดียบนพื้นฐานของปาเกีสถานและฮินดูสถาน" นอกจากนั้นมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ยังประกาศว่าแผนการของราชาจี"เป็นการทำให้ปาเกีสถานคู่อ่อนแอและทรุดโทรมลง" นอกจากนี้มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ยังกล่าวอีกว่า

ข้อเสนอของราชาจีเป็นการล้อเลียน เป็นการจงใจจะลบล้างมติของสันนิบาตมุสลิมที่มีมติกันในเดือนมีนาคม 1944 และเขา(ราชาจี)ยังกล่าวว่าสันนิบาตมุสลิมยอมรับในข้อเสนอนี้และเรียกร้องให้มีการลงมติโดยเร็ว อย่างไรก็ตามเหตุการณ์ไม่ได้เป็นดังนั้นนี่เป็นการล้อเลียนนโยบายของเราและมติของสันนิบาตมุสลิมโดยสิ้นเชิง¹

ในต้นค.ศ.1945 พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียกับสันนิบาตมุสลิมได้เริ่มโครงการที่จะแบ่งแยกประเทศกันโดยร่วมมือในข้อตกลงเดสาย-เลียกัต (Desai – Liaquat Past)² อันเป็นการร่วมปกครองอินเดียอย่างเท่าเทียมกัน แผนการต่อ ๆ ไปนับจากนี้ไม่ว่าจะเป็นการประชุมที่ซิมลา (Simla Conference) ทั้งสองครั้งหรือการจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวภายหลังสงคราม คือการปูทางไปสู่การแบ่งแยกประเทศอย่างสมบูรณ์ เป็นแต่เพียงข้อตกลงของผู้นำทางการเมืองที่ยอมรับกันได้เท่านั้น ไม่ใช่ประชาชนอินเดียทั้งหมด³

¹ V.D. Mahajan. (1983). *op.cit.* Vol.I. p.324.

² *Ibid.* p.326.

³ *Ibid.* p.327

นับตั้งแต่วันที่ 16 สิงหาคม 1946 เมื่อสันนิบาตมุสลิมประกาศว่าวันนี้เป็นวันเริ่มต้นของการปฏิบัติทางตรง มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ ผู้นำคนสำคัญที่สุดของสันนิบาตมุสลิมประกาศว่า “เราจะต้องใช้กำลังในการกำเนิดปากีสถาน อินเดียจะต้องถูกแบ่งแยก” ในความหมายของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ ต้องการเพียงแต่แสดงพลังโดยการผลงานเดินขบวนและชุมนุมประท้วง เท่านั้น แต่เหตุการณ์กลับบานปลายออกไปเพราะในเวลาใกล้เคียงกันนั้น อินเดียกับมุสลิมยกพวกเข้าฆ่าฟันกัน ถูกฆ่าตายทันทีจำนวน 4,000 คน บาดเจ็บประมาณ 15,000 และไร้ที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนถึง 100,000 คน ในช่วงเดือนมีนาคม 1947 มีการปะทะกันระหว่างอินเดียกับมุสลิมในเกือบทุกมณฑลที่มีแนวโน้มว่าจะแยกไปอยู่กับปากีสถาน ความรุนแรงในครั้งนี้มีคนตายถึง 5,000 คน บาดเจ็บถึง 3,000 คน¹

ตัวเลขของคนตายและทรัพย์สินเสียหายยังหาข้อยุติไม่ได้ เพราะมีจำนวนมากอีกทั้งยังเกิดต่อเนื่อง การปะทะกันก็ยังมีอยู่อย่างหนักหน่วง ในช่วงวันที่ 20 และ 23 กันยายน มีมุสลิม 2,700 คน และที่ไม่ใช่มุสลิมอีก 600 คนถูกสังหารบนรถไฟขณะที่อพยพหนีเข้าสู่เขตแดนของตน² นอกจากนี้ผู้ที่อพยพเข้าไปยังดินแดนใหม่ก็กลายเป็นเจ้าของประเทศและเข้ายึดครองทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งต้องอพยพออกไป ไม่ว่าจะเป็นบ้านเรือน โรงงาน สัตว์เลี้ยง หรือสมบัติใด ๆ โดยไม่คำนึงถึงหลักศีลธรรม หลังจากได้รับเอกราชแล้วยังมีพลกสิข์และฮินดู ถึง 5 ล้านที่ยังตกค้างอยู่ในเขตปัญจาบของปากีสถาน ซึ่งในจำนวนนี้พวกนายทุนเงินกู้ เจ้าของร้านค้า เจ้าของที่ดินและพวกหัวรุนแรงถูกกวาดล้างหมด ขณะที่มุสลิมอีก 5 ล้านคนในเขตปัญจาบฮินดู ผู้ว่าราชการแห่งปัญจาบที่เป็นฮินดูคนแรกคือ เซอร์ จันทุลาล ตริเวดี (Sir Chandulal Trivedi) กล่าวอย่างเป็นทางการว่าเฉพาะมณฑลนี้มีคนตายถึง 225,000 คน³

นอกจากนี้ยังมีรายงานว่าในเดือนกรกฎาคม 1947 ในมณฑลมูลตาน (Multan) มีฮินดูตายถึง 171 คน บาดเจ็บ 87 คน พลกสิข์ตาย 1 คน บาดเจ็บ 2 คน และมุสลิมตาย 14 คน บาดเจ็บ 59 คน ส่วนในมณฑลโรว์พินดี (Rawalpindi) มีชาวฮินดูตายถึง 2,263 คน ส่วนมุสลิมตาย 38 คน บาดเจ็บ 126 คน ทางด้านพลกสิข์ได้รับบาดเจ็บ 234 คน และยังมีทรัพย์สินซึ่งส่วนใหญ่เป็นของฮินดูได้รับความเสียหายมากโดยเฉพาะในมณฑลมูลตานเสียหายถึง 2 ล้านรูปี และในมณฑลโรว์พินดีเสียหายถึง 140 ล้านรูปี⁴

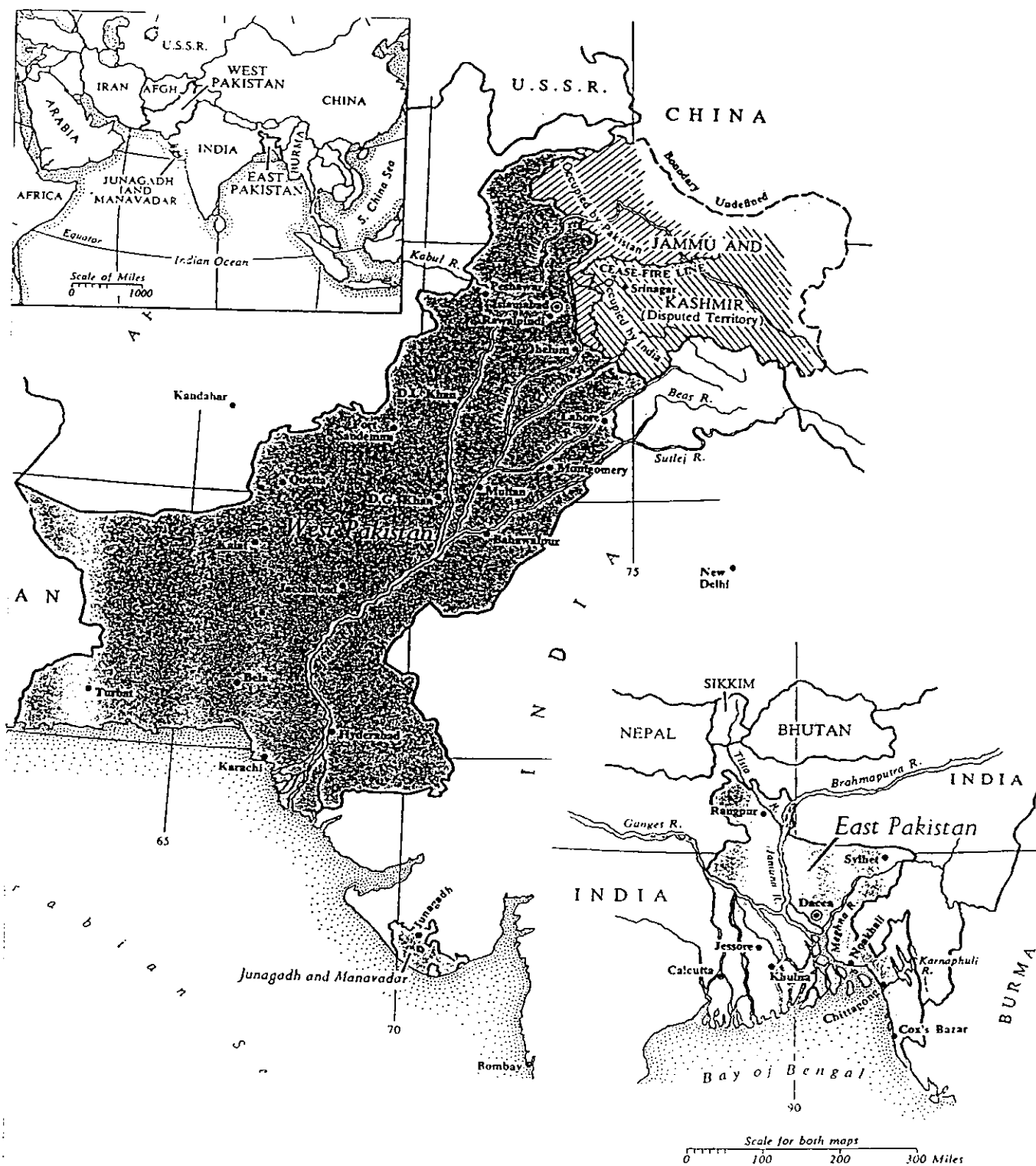
ในที่สุดอินเดียก็จำต้องแบ่งแยกประเทศออกเป็นสองส่วน เพื่อไม่ให้เกิดการนองเลือดไปมากกว่านี้ ประเทศที่มีความยิ่งใหญ่ มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถทำให้พลเมืองสามัคคีกันได้ ผู้นำทางการเมืองต่างก็มีความคิดและความต้องการไปคนละทางกัน สุดท้ายอินเดียก็ถูกแยกออกเป็นสองส่วน

¹ H.V. Hodson. (1970). *op.cit.* p.273.

² *Ibid* p.412.

³ เรือรบ เมืองมัน. (2536). *แหล่งเดิม*. หน้า 34.

⁴ Ishwari Prasad. & S.K. Subedar. (1974). *op.cit.* p.209

ภาพประกอบ 12 แสดงแผนที่ปากีสถานภายหลังแยกออกจากอินเดีย

ที่มา: Chaudhri Muhammad Ali. (1967). *op.cit.* p.237.

3. ปัญหาที่เกิดจากการก่อตั้งปากีสถาน

ในวันที่ 22 มีนาคม ค.ศ.1947 ลอร์ดเมานต์ แบตเทน (Lord Mount Batten) ข้าหลวงใหญ่ประจำอินเดียคนใหม่ของอังกฤษประจำอินเดียได้เปิดเจรจาเรื่องการมอบเอกราชแก่อินเดียขึ้นอย่างจริงจังกับผู้นำของสันนิบาตมุสลิม และพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดีย ในที่สุดตกลงจะแบ่งอินเดียออกเป็น 2 ประเทศ คือ อินเดียและปากีสถาน และทั้งสองประเทศจะยังอยู่ในเครือจักรภพของอังกฤษ (Commonwealth)

ถึงแม้ว่าทั้งอินเดียและปากีสถานจะตกลงที่จะยอมแบ่งแยกกันแล้ว แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากการแบ่งแยกแล้วยังคงมีอยู่อย่างมากมาย ทั้งอินเดียและปากีสถานยังคงต้องใช้เวลาอันยาวนานกว่าจะสะสางปัญหาเหล่านี้ให้หมดไปได้

3.1 ปัญหาการจัดแบ่งมณฑลที่จะรวมกับปากีสถานและอินเดีย

ปัญหาที่จะต้องดำเนินการเจรจากันต่อไปคือเรื่อง การแบ่งมณฑลต่างๆ ที่จะรวมเป็นปากีสถานและอินเดีย มณฑลที่มีปัญหามากคือ มณฑลปัญจาบ และเบงกอล เพราะมณฑลทั้งสองมีประชาชนทั้งมุสลิม ฮินดู และสิกข์อยู่ฝ่ายละมากๆ ต้องมีการแบ่งออกเป็นสองมณฑล ในที่สุดก็ตกลงกันได้ว่า

ประการแรก ประเทศปากีสถาน จะประกอบด้วยมณฑลปัญจาบตะวันตก เบงกอลตะวันออก บางส่วนของมณฑลอัซัมที่เรียกไซเลท (Sylhet) มณฑลสินธุ บาลูจิสถาน และมณฑลชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือ

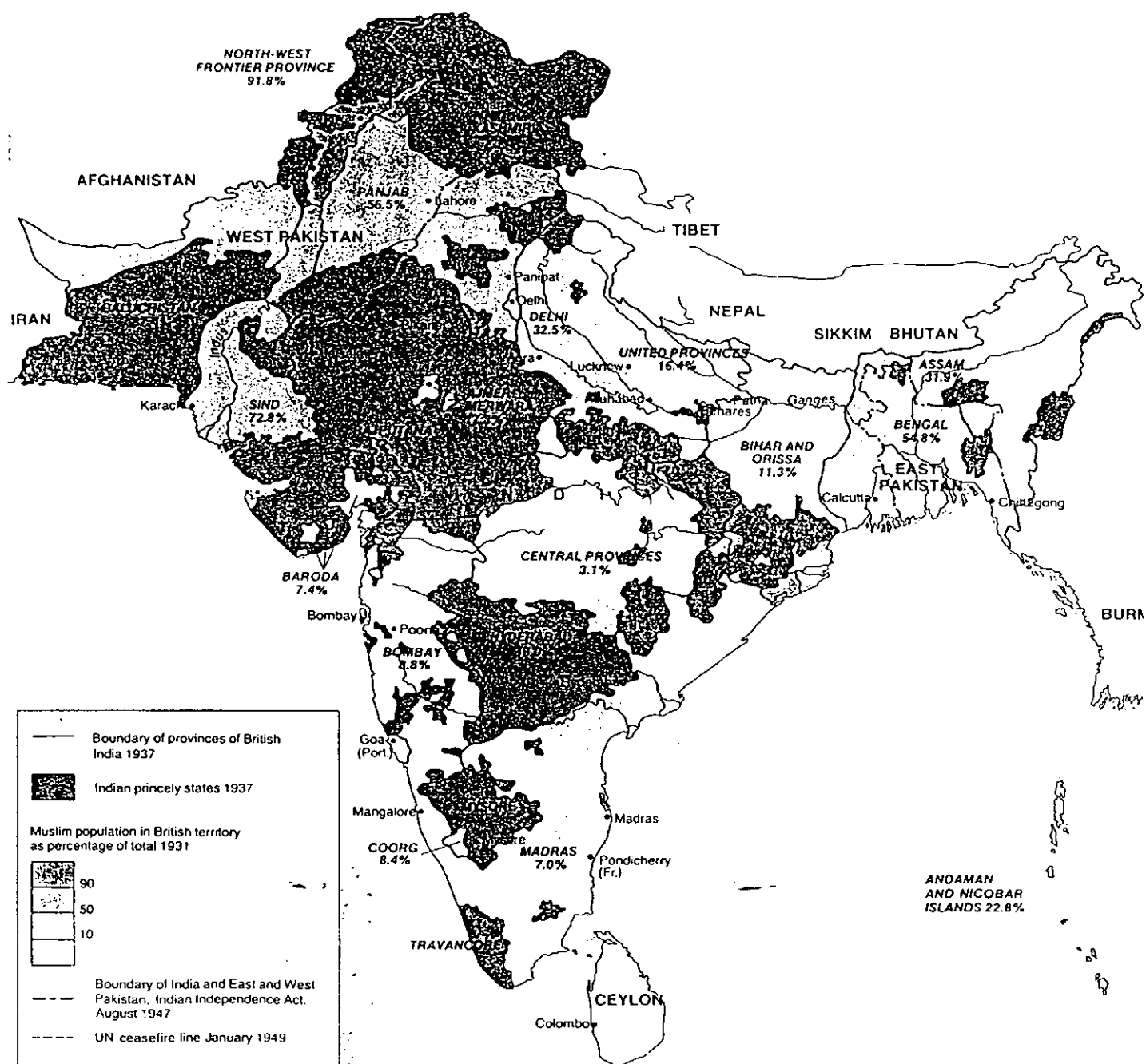
ประการที่สองประเทศอินเดียประกอบด้วย มณฑลพิหาร อัซัม โอริสสา บอมเบย์ มัทราส ยูไนเตดโปรวินซ์ เซ็นทรัลโปรวินซ์ ปัญจาบตะวันออก และเบงกอลตะวันตก

พอถึงวันที่ 18 กรกฎาคม ค.ศ.1947 อังกฤษออกกฎหมายเอกราชของอินเดีย (Indian Independence Act) โดยกำหนดว่าอังกฤษจะมอบเอกราชให้แก่ปากีสถานและอินเดีย ในวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ.1947 และเมื่อถึงวันนั้นชาวอินเดียและปากีสถานก็ได้ฉลองเอกราช แต่มีปัญหาบริเวณที่สำคัญที่จะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นก่อนวันประกาศเอกราช คือ

ประการแรก การแบ่งมณฑลเบงกอล และปัญจาบ ได้จัดตั้งคณะกรรมการพิจารณา 3 ฝ่าย คือ อังกฤษ ตัวแทนฝ่ายพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดีย และฝ่ายสันนิบาตมุสลิม คณะกรรมการได้ตกลงแบ่งกันดังนี้¹

ประการแรก เบงกอลตะวันตกที่จะรวมกับอินเดียได้พื้นที่ร้อยละ 36 ได้พลเมืองร้อยละ 35 ส่วนที่เหลือเป็นเบงกอลตะวันออกของปากีสถาน ส่วนปัญจาบตะวันออกที่จะรวมกับอินเดียได้พื้นที่ร้อยละ 38 ได้พลเมืองร้อยละ 45 ส่วนที่เหลือเป็นปัญจาบตะวันตกของปากีสถานในการแบ่งครั้งนี้ พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียผิดหวังมากและก่อให้เกิดปัญหา เพราะผลของการแบ่งมณฑลทั้ง

¹ เณลิม พงศ์อาจารย์. (2529). *แหล่งเดิม*. หน้า 260.

ภาพประกอบ 13 แสดงแผนที่อินเดียภายหลังการแบ่งแยกประเทศ ค.ศ.1947

ที่มา: Francis Robinson. (1989). *Ibid.* p.146.

สองทำให้เกิดมีฮินดูตกค้างในเขตที่เป็นของปากีสถาน และมีมุสลิมตกค้างอยู่ในเขตของอินเดีย เมื่อประกาศเอกราชแล้วจึงทำให้เกิดการอพยพและการนองเลือดขึ้นเป็นจำนวนมาก

ประการที่สองคือ ปัญหามณฑลอินเดียอิสระซึ่งมีในขณะนั้นมีถึง 570 มณฑล โดยมีมณฑลเหล่านี้มีทางเลือก 3 ทางคือ เลือกรวมกับอินเดีย เลือกรวมกับปากีสถาน หรือเลือกเป็นอิสระ ดังนั้นในระหว่างวันที่ 16 กรกฎาคม ค.ศ.1947 ทั้งพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดีย และสันนิบาตมุสลิมจึงได้พยายามเกลี้ยกล่อมให้มณฑลต่างๆ รวมกับตนให้มากที่สุด ฝ่ายพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียได้ประกาศนโยบายในการรวมกับอินเดียว่า ถ้าหากรวมกับอินเดียแล้วเจ้าผู้ครองมณฑลจะยังคงมีสิทธิปกครองมณฑลของตนตามเดิม จะเสียสิทธิเฉพาะในด้านการทหาร การต่างประเทศ และการคมนาคมแก่อินเดียเท่านั้น ซึ่งสิทธิในกิจการดังกล่าวมณฑลอินเดียอิสระไม่เคยมีอยู่แล้ว แต่เดิมเป็นของอังกฤษเปลี่ยนมาเป็นของรัฐบาลอินเดียเท่านั้น จึงเป็นข้อเสนอที่น่าสนใจสำหรับเจ้าผู้ครองมณฑล ส่วนสันนิบาตมุสลิมได้ยื่นข้อเสนอต่อเจ้าผู้ครองมณฑลว่า หากรวมกับปากีสถานแล้วก็จะไม่มีข้อแม้ใดๆ¹

จากข้อเสนอของทั้งสองฝ่ายจะเห็นว่าการรวมกับอินเดียมีหลักประกันมากกว่าและมณฑลอินเดียอิสระจำนวนมากอยู่ในวงล้อมของมณฑลที่เป็นอินเดีย การรวมกับปากีสถานก็ไม่มีทางเชื่อมติดต่อกับปากีสถานได้ จะต้องถูกโอบล้อมด้วยดินแดนของอินเดีย หรือถ้าเป็นอิสระก็ยากแก่การที่จะป้องกันเอกราชให้พ้นจากการคุกคามของอินเดีย ประกอบกับพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียได้ลอร์ดเมาด์แบดเพนช่วยเจรจาด้วย มณฑลอินเดียอิสระส่วนมากจึงตกลงรวมกับอินเดีย เหลือเพียง 4 มณฑลเท่านั้นที่ไม่ตัดสินใจเข้าร่วมกับอินเดียหรือปากีสถาน คือ ไฮเดอราบัด แคมเบียร์ จูนาการ์ด (Junagadh) และมานาวาเดอร์ (Manavador)

3.2 ปัญหามณฑลอิสระ 4 มณฑล

มณฑลอินเดีย 4 มณฑลที่ยังไม่สามารถรวมกับปากีสถานหรืออินเดียได้เนื่องจากมีปัญหาภายในคือ ปัญหาเจ้าผู้ครองมณฑลนับถือศาสนาต่างกับประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในมณฑลนั้น การรวมจึงล่าช้าและเกิดความยุ่งยาก

มณฑลจูนาการ์ดเป็นมณฑลเล็กอยู่ติดทะเลมีชายฝั่งยาวไปจนถึงเมืองการาจเป็นระยะทาง 300 ไมล์ มีพื้นที่ทั้งหมด 3,337 ตารางไมล์ และมีจำนวนประชากรประมาณ 700,000 คน (จากการสำรวจในค.ศ.1947) ประชาชนส่วนใหญ่เป็นฮินดู แต่มีผู้ปกครองมณฑลเป็นมุสลิม²

ภายหลังจากที่อินเดียและปากีสถานได้รับเอกราชแล้ว มณฑลจูนาการ์ดมีความต้องการจะเข้าร่วมกับปากีสถาน เพราะอยู่ใกล้และติดต่อทางทะเลกับปากีสถานสะดวกกว่าอินเดีย ส่วนผู้ปกครองของมณฑลมานาวาเดอร์ซึ่งเป็นมุสลิม และเป็นมณฑลเล็กที่อยู่ติดกับจูนาการ์ดก็ต้องการจะเข้าร่วมกับปากีสถานเช่นกัน ในขณะที่มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ยังไม่ได้ตัดสินใจที่จะผนวกทั้งสองมณฑล

¹ แหล่งเดิม. หน้า 261.

² Chaudhri Muhammad Ali. (1967). *op.cit.* p.276

เข้ากับปากีสถาน รัฐบาลของอินเดียก็ได้ส่งโทรเลขไปยังปากีสถานในวันที่ 5 กันยายน 1947¹ โดยมีใจความสำคัญในการไม่ให้ปากีสถานผนวกทั้งสองมณฑลเข้ากับปากีสถาน เพราะถือว่าเป็นการละเมิดข้อตกลงในการแบ่งแยกดินแดนและอาจทำให้ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอินเดียและปากีสถานยุติลง

ในระหว่างเดือนกันยายนถึงตุลาคม ผู้ปกครองมณฑลจุนาคาร์ดพยายามที่จะตัดสินใจโดยการมองถึงความปลอดภัยและความมั่นคงของมณฑลว่าควรจะเข้าร่วมกับฝ่ายใด แต่เหตุการณ์ขยายตัวออกไปมากขึ้นเมื่ออินเดียได้ทำการปิดล้อมดินแดนของทั้งสองมณฑลไว้ ในที่สุดผู้ปกครองมณฑลก็ถูกบีบให้ออกจากจุนาคาร์ด โดยอพยพครอบครัวไปยังปากีสถานในเดือนตุลาคม ค.ศ.1947

ต่อมาในวันที่ 1 พฤศจิกายน ค.ศ.1947 เมืองบาบเอเรียวัต (Babariawad) และเมืองแมงกรอล (Mangrol) ได้ถูกกองทัพของอินเดียล้อมกรอบไว้ ส่งผลให้มณฑลมานาวาเดอร์ถูกยึดครองในวันที่ 7 พฤศจิกายน กองทัพจำนวน 20,000 คน พร้อมด้วยยานพาหนะหุ้มเกราะและอาวุธทันสมัยต่าง ๆ ได้ถูกส่งเข้าไปคุมพื้นที่ทั้งจุนาคาร์ดและมานาวาเดอร์ อินเดียได้ส่ง อาซัด เฟาจี (Azad Fauj) ให้ไปดูแลมณฑลทั้งสองไว้ ในที่สุดมณฑลทั้งสองก็ต้องเข้าร่วมกับอินเดีย

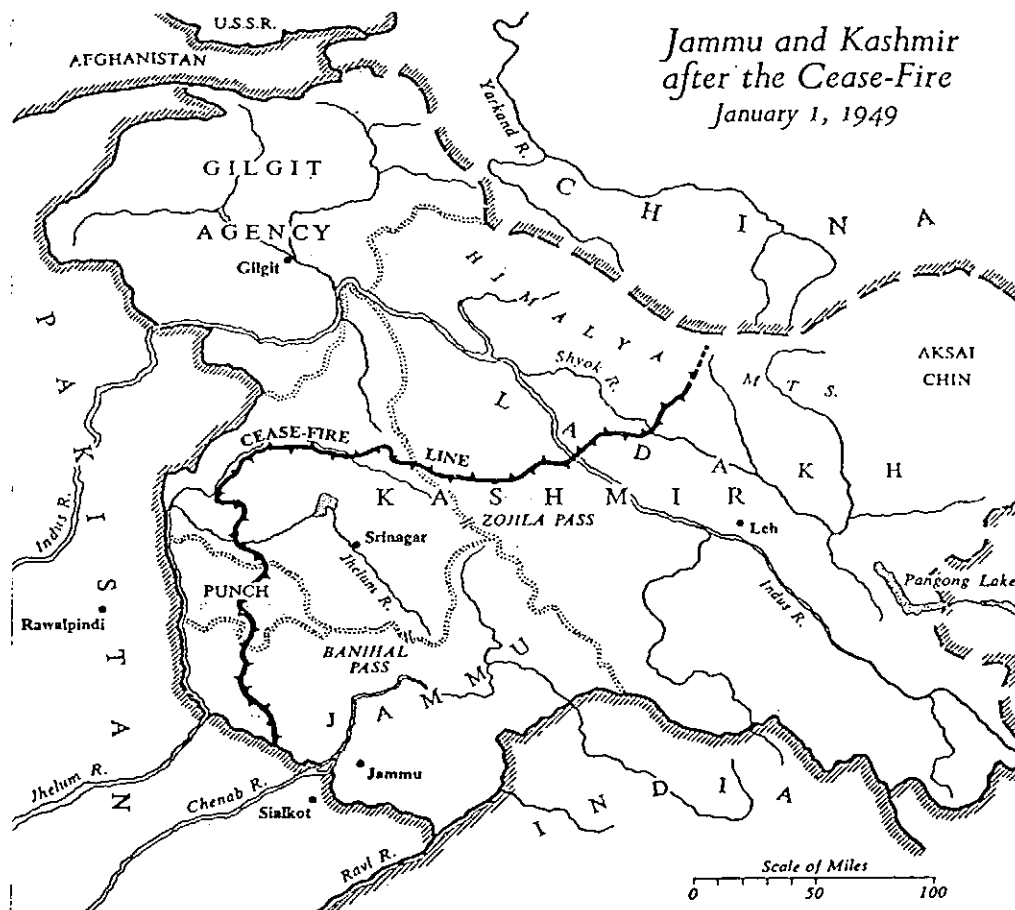
มณฑลแคชเมียร์ มีเนื้อที่ประมาณ 84,471 ตารางไมล์ เป็นมณฑลใหญ่ประกอบด้วยสองมณฑลรวมกันคือ มณฑลจัมมูทางตอนใต้ และมณฑลแคชเมียร์ทางตอนเหนือ มณฑลจัมมูเป็นมณฑลเล็กประชาชนส่วนใหญ่เป็นฮินดู มณฑลแคชเมียร์เป็นมณฑลใหญ่ประชาชนร้อยละ 80 เป็นมุสลิม เจ้าผู้ครองมณฑลแคชเมียร์เป็นฮินดูชื่อ มหาราชา หรี สิงห์ (Hari Singh) แคชเมียร์เป็นดินแดนที่มีความสวยงามมาก อีกทั้งยังเป็นแหล่งที่มีทรัพยากรมากมาย ดังนั้นจึงเป็นที่ต้องการของทั้งปากีสถานและอินเดียเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้จึงมีการทำทุกวิถีทางเพื่อให้แคชเมียร์มารวมเป็นส่วนหนึ่งของประเทศ

ลอร์ดเมตต์แบตเทนจึงได้ให้คำแนะนำ 5 ประการแก่มหาราชาหรีสิงห์ ดังนี้² ประการแรก แคชเมียร์จะไม่เข้าร่วมกับการร่างรัฐธรรมนูญใหม่กับประเทศใดๆ ทั้งสิ้น แต่จะรอดูสถานการณ์ที่เกิดขึ้นให้ชัดเจนก่อน ประการที่สอง ในขณะที่สถานการณ์ไม่ชัดเจนนี้แคชเมียร์จะไม่แถลงการณ์ต่อการตัดสินใจใดๆ ทั้งสิ้น ประการที่สาม แคชเมียร์จะอยู่ในภาวะชะงักงัน (Standstill) ไปก่อนจนกว่าจะได้เจรจาดตกลงกับอินเดียและปากีสถาน ประการที่สี่ เมื่อเหตุการณ์ชัดเจนแล้วแคชเมียร์จะส่งตัวแทนเข้าร่วมกับการร่างรัฐธรรมนูญเพียงประเทศเดียวเท่านั้น ประการที่ห้า จะขอปรึกษากับประชาชนภายในประเทศซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ว่าจะตัดสินใจร่วมกับประเทศใด

ในช่วงของการแบ่งแยกมณฑลปัญจาบมุสลิมในปัญจาบได้อพยพไปสู่มณฑลแคชเมียร์ ซึ่งการเดินทางจะต้องผ่านมณฑลจัมมูของฮินดูการปะทะจึงเกิดขึ้น เจ้าผู้ครองมณฑลแคชเมียร์ส่งกองทัพออกไปควบคุมความสงบ แต่มีข่าวออกมาว่ากองทัพที่ส่งไปได้เข้าช่วยฮินดูฆ่าฟันมุสลิมล้มตาย

¹ Ibid. p.276.

² H.V. Hodson. (1970). *op.cit.* p.442.

ภาพประกอบ 14 แสดงแผนที่มณฑลจัมมูและแคชเมียร์ภายหลังการสงบศึกในวันที่ 1 มกราคม ค.ศ.1949

ที่มา: Chaudhri Muhammad Ali. (1967). *op.cit.* p.309.

เป็นจำนวนมาก เมื่อมุสลิมในปากีสถานทราบข่าว จึงโกรธแค้นเข้ามาฟันอินดูในมณฑลจัมมู โดยมี กองทหารปากีสถานติดตามไปด้วย มหาราชาห์ริสิงห์ จึงขอร้องให้อินเดียช่วยแต่อินเดียตอบขัดข้อง เพราะแคชเมียร์เป็นมณฑลอิสระ มหาราชาห์ริสิงห์จึงได้ตัดสินใจรวมกับอินเดีย กองทัพอินเดียจึงยก เข้าไปในแคชเมียร์ยึดครองเมืองศรีนครไว้

อินเดียได้เสนอข้อพิพาทนี้ต่อองค์การสหประชาชาติ กล่าวหาว่าปากีสถานบุกรุกแคชเมียร์ที่ ตกลงเข้าร่วมกับอินเดีย ทางปากีสถานก็อ้างว่าประชาชนต้องการเข้าร่วมกับตนทางสหประชาชาติ จึงจัดให้มีการลงประชามติ ปากีสถานยื่นข้อเสนอให้อินเดียถอนทหารก่อนให้มีการลงประชามติแต่ อินเดียไม่ยอมถอนทหารและประกาศเอาแคชเมียร์เป็นมณฑลหนึ่งของอินเดีย เมื่อวันที่ 26 มกราคม ค.ศ.1957 ปัญหาแคชเมียร์จึงยืดเยื้ออยู่จนถึงปัจจุบัน

มณฑลไฮเดอราบัดเป็นมณฑลใหญ่ทางภาคใต้ที่อยู่ในวงล้อมของอินเดียมียพื้นที่ถึง 82,000 ตารางไมล์ มีประชากรประมาณ 16,000,000 คน (สำรวจในค.ศ.1947) มีรายได้จากภาษีอากรปีละ 260 ล้านบาท ประชาชนส่วนใหญ่เป็นอินดูแต่ผู้ปกครองมณฑลเป็นมุสลิมซึ่งสืบเชื้อสายมาจาก ราชวงศ์มูซัล¹ ภายหลังจากที่อินเดียและปากีสถานได้รับเอกราช มณฑลนี้ไม่ได้เข้าร่วมกับฝ่ายใด เพราะผู้ปกครองมณฑลต้องการเป็นมณฑลอิสระแต่ประชาชนต้องการรวมกับอินเดีย ดังนั้นลอร์ด เมอร์ดะเบตเทนจึงเข้าเจรจากับผู้ปกครองมณฑลเพื่อให้เข้าร่วมกับอินเดีย แต่ผู้ปกครองมณฑลไม่ ยอมแต่ได้ส่งเซอร์วอลเตอร์ มอคส์ตัน (Sir Walter Monckton) ซึ่งเป็นเพื่อนของลอร์ดเมอร์ดะเบตเทน และเป็นพี่ปรึกษาของผู้ปกครองมณฑลเข้าร่วมเจรจากับอินเดีย อย่างไรก็ตามมณฑลไฮเดอราบัดก็ ยังไม่ยอมเข้าร่วมกับฝ่ายใด

ในวันที่ 29 พฤศจิกายน ค.ศ.1947 ผู้ปกครองมณฑลได้ยื่นสัญญาลับให้แก่ลอร์ดเมอร์ดะเบต เทนในการเข้าร่วมกับปากีสถาน อินเดียจึงเรียกร้องให้ข้อตกลงของไฮเดอราบัดอยู่ในภาวะชะงักงัน เพราะไม่ต้องการให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับปากีสถานเสียไป ต่อมาอินเดียได้นำเรื่องเงินกู้ 200 ล้านบาทที่ผู้ปกครองมณฑลไฮเดอราบัดยืมจากอินเดียมามาเป็นประเด็นสำคัญในการบีบบังคับให้ มณฑลไฮเดอราบัดเข้าร่วมกับอินเดีย² แต่มณฑลไฮเดอราบัดก็ยังไม่ยอมเข้าร่วมกับอินเดีย

อย่างไรก็ตามลอร์ดเมอร์ดะเบตเทนเชื่อว่าประชากรของมณฑลไฮเดอราบัดต้องการเข้าร่วม กับอินเดีย ดังนั้นในเดือนสิงหาคม ค.ศ.1947 ลอร์ดเมอร์ดะเบตเทนได้เขียนจดหมายถึงผู้ปกครอง มณฑลโดยเสนอข้อตกลงที่ว่า "รัฐบาลอังกฤษจะจัดให้มีการลงประชามติภายใต้การควบคุมดูแลของ เจ้าหน้าที่อังกฤษ" แต่ผู้ปกครองมณฑลไม่ตกลงด้วย ต่อมาในเดือนมิถุนายน ค.ศ.1948 ผู้ปกครอง มณฑลได้ตอบรับข้อเสนอของลอร์ดเมอร์ดะเบตเทน แต่ขอมีอิสระในการลงประชามติของประชาชน ภายใต้การสนับสนุนที่ไม่มีอคติ และจะไม่มีคำถามใดเกี่ยวกับการเห็นด้วยที่จะรวมกับอินเดียหรือ การขอเป็นเอกราช

¹ Chaudhri Muhammad Ali. (1967). *op.cit.* p.278.

² *Ibid.* p.280

ลอร์ดเมาด์แบตเทนออกจากอินเดียในวันที่ 21 มิถุนายน ค.ศ.1948 โดยไม่สามารถทำให้ มณฑลไฮเดอราบัดเข้าร่วมกับอินเดีย ความตึงเครียดกระจายไปทั่วมณฑลไฮเดอราบัดเมื่ออินเดีย ได้ล้อมกรอบเศรษฐกิจของไฮเดอราบัดไว้ และเตรียมพร้อมจะส่งกองทัพเข้าควบคุมพื้นที่ของไฮเดอราบัด ต่อมาในวันที่ 30 กรกฎาคม ค.ศ.1948 รัฐสภาของอังกฤษได้พิจารณาถึงข้อตกลงของไฮเดอราบัด เซอร์วินสตัน เชอร์ชิล ได้กล่าวถึงคำแถลงการของยาอะหะร์ลาล เนห์รู ที่ว่า “อินเดียจะพิจารณาถึงความจำเป็นในการส่งกองทัพเข้าสู่ไฮเดอราบัด”¹ นอกจากนี้ยาอะหะร์ลาล เนห์รูยังได้กล่าวถึงการบริหารมณฑลของผู้ปกครองมณฑลว่าเปรียบเสมือนการบริหารของสมาชิกกลุ่มอาชญากร ดังนั้นเพียงทางเลือกเดียวที่ผู้ปกครองมณฑลจะต้องยอมตกลงคือรวมกับอินเดียหรือไม่ก็ออกไปจากไฮเดอราบัดเพื่อยุติสงครามที่จะเกิดขึ้น

ในวันที่ 24 สิงหาคม ค.ศ.1948 ผู้ปกครองมณฑลไฮเดอราบัดได้ยื่นคำร้องเรียนไปยังสภาความมั่นคงของสหประชาชาติ แต่ก่อนที่สหประชาชาติจะได้เข้ามาไกล่เกลี่ยปัญหานี้ให้แก่ไฮเดอราบัด อินเดียได้ส่งกองทัพเข้ายึดครองมณฑลไฮเดอราบัดในวันที่ 13 กันยายน ค.ศ.1948 สองวันหลังจากที่มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ เสียชีวิต กองทัพของอินเดียได้เข้ารุกรานมณฑลไฮเดอราบัดและเข้าควบคุมทุกพื้นที่ของมณฑล ในที่สุดวันที่ 17 กันยายน ค.ศ.1948 มณฑลไฮเดอราบัดก็ตกลงยินยอมเข้าร่วมกับอินเดีย

3.3 ปัญหาการอพยพ

หลังจากแยกออกเป็นสองประเทศเพราะความหวาดระแวงกันทางศาสนาแล้ว ปัญหาใหม่ก็เกิดขึ้นคือ ในประเทศปากีสถานก็มีฮินดูหลงเหลืออยู่และกลายเป็นชนกลุ่มน้อย ส่วนในอินเดียก็ยังมีมุสลิมเหลืออยู่เป็นจำนวนมาก การนองเลือดเริ่มปะทุขึ้นอีกครั้งในมณฑลปัญจาบเป็นแห่งแรก ปัญจาบมีพวกลัทธิซิกข์อยู่เป็นจำนวนมากพวกนี้มีฐานะร่ำรวย การแบ่งมณฑลปัญจาบได้ทำให้ไร่นาอันอุดมสมบูรณ์ของพวกลัทธิซิกข์ไปอยู่ในอาณาเขตของปากีสถาน แต่พวกลัทธิซิกข์มีความรู้สึกเป็น ศัตรูกับพวกมุสลิมเพราะในสมัยราชวงศ์มุขัล พวกมุสลิมได้ทำทารุณกรรมต่อพวกลัทธิซิกข์รวมทั้งประหารศาสนาของพวกลัทธิซิกข์ด้วย พวกลัทธิซิกข์จึงไม่ต้องการอยู่กับปากีสถานการจลาจลนองเลือดจึงเกิดขึ้นเมื่อพวกลัทธิซิกข์ไล่มุสลิมออกจากปัญจาบตะวันออก มุสลิมก็ไล่พวกลัทธิซิกข์ออกจากปัญจาบตะวันตก

ต่อมาการจลาจลลุกลามไปยังมณฑลอื่นๆ อีกเช่น ที่ยูไนเต็ดโปรวินซ์ และมณฑลชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือของปากีสถาน ฝ่ายใดเป็นชนกลุ่มน้อยก็จะถูกโจมตีต้องอพยพหลบหนีกันอลหม่าน มีการโจมตีทำร้ายกันทั่วไปในขณะที่กำลังอพยพ ทรัพย์สินถูกเผาผลาญทำลายผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมากทำให้รัฐบาลทั้งสองประเทศหันหน้าเข้าหากันเพื่อช่วยเหลือผู้อพยพ มีการคาดคะเนกันว่าการอพยพครั้งนี้มีคนตายถึง 1-2 ล้านคน รวมทั้งเด็กประมาณ 5 แสนคน การอพยพครั้งนี้

¹ Ibid. p.281.

นี้รุนแรงมากสร้างความวุ่นวายและความเสียหายให้ทั้งสองประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะปากีสถานซึ่งเป็นประเทศใหม่¹

ในเดือนกันยายนผู้นำปากีสถานพยายามบีบบังคับให้อินดูออกไปและให้มุสลิมเข้ามาแทนที่ ซึ่งนโยบายนี้ได้สร้างความเสียหายให้แก่โครงสร้างทางเศรษฐกิจมาก ในการแถลงข่าวที่การาจิ (Karachi) โดยนายกษัตริ์ อาลี ข่าน (Ghazanfar Ali Khan) ซึ่งเป็นรัฐมนตรีที่รับผิดชอบผู้อพยพ (Minister for Refugees) ได้แถลงว่ามีมุสลิมจากปัญจาบตะวันออกอพยพเข้าไปอยู่ในตะวันตกถึง 5,742,496 คน ขณะที่มิผู้ที่มิใช่มุสลิมอพยพออกจากปัญจาบตะวันตกถึง 4,016,404 คน² ซึ่งเป็นตัวเลขที่น่าตกใจอย่างมากเพราะว่าการอพยพครั้งนี้ได้สร้างปัญหามากมาย

เมื่อมหาตมะ คานธี ถูกฆาตกรรมสิ้นชีวิต ในวันที่ 30 มกราคม ค.ศ.1948ทั้งปากีสถานและอินเดียต่างตกตะลึงและเศร้าสลดใจที่สูญเสียผู้นำคนสำคัญของตนซึ่งได้ทนทุกข์ทรมานต่อสู้เพื่อเอกราชและความสมัครสมานสามัคคีของชาวอินเดียไม่เลือกชั้นวรรณะและศาสนา การต่อสู้จึงค่อยสงบลง รัฐบาลทั้งสองประเทศได้ดำเนินการแลกเปลี่ยนประชาชนกัน พวกมุสลิมจำนวน 6 ล้านคนอพยพจากอินเดียไปสู่ประเทศปากีสถาน สิกข์และฮินดู 5 ล้านคน อพยพจากปากีสถานมาสู่อินเดีย ปรากฏว่าไม่มีพวกสิกข์เหลืออยู่ในปากีสถานเลยแต่ยังคงมีฮินดูเหลืออยู่เล็กน้อย ในเบงกอลมีฮินดูเหลืออยู่ประมาณ 10 ล้านกว่าคน³

อย่างไรก็ตามมณฑลต่างๆ ในประเทศอินเดียยังมีมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก การอพยพของคนจำนวนมากทำให้ประเทศทั้งสองประสบปัญหาคนไม่มีที่อยู่อาศัยและอาชีพ ปากีสถานพบปัญหาหนักกว่าอินเดียเพราะมุสลิมที่อพยพเป็นพวกชาวนายากจน ไม่มีความรู้ความสามารถ ผิดกับพวกสิกข์ที่อพยพเข้าสู่อินเดียส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีฐานะดี และมีความรู้ความสามารถ รัฐบาลอินเดียไม่ต้องลำบากในการช่วยเหลือมากนัก

3.4 ปัญหาการจัดสรรทรัพยากรให้แก่ปากีสถานและอินเดีย

ในการแบ่งแยกครั้งนี้นอกจากจะมีปัญหาความวุ่นวายอันเกิดจากปัญหาอื่นๆ แล้วก็ยังมีปัญหาที่สำคัญอีกอย่างคือ ปัญหาการจัดสรรทรัพยากรให้แก่ประเทศทั้งสอง ซึ่งมันเป็นความยากลำบากมากระหว่างตัวแทนของทั้งสองประเทศในการตกลงที่จะแบ่งปันทรัพยากรต่างๆ ให้กัน ในขณะนั้นรัฐบาลของอินเดียมีทรัพยากรทั้งหมด 4 พันล้านรูปี

ปากีสถานเป็นประเทศใหม่จึงมีภาระจำเป็นอย่างมากในการสร้างชาติดังนั้นจึงมีค่าใช้จ่ายมากมายในการจัดตั้งประเทศ โดยความจำเป็นอันดับแรกคือการสร้างคุณภาพให้กับพลเมืองซึ่งเป็นจำนวนเงินถึง 1 ใน 4 ของเงินทั้งหมดหรือประมาณ 1 พันล้านรูปี แต่ตัวแทนของอินเดียเตรียมที่จะ

¹ Ishwari Prasad. & S.K. Subedar. (1974). *op.cit.* p.214.

² *Ibid.* p.241.

³ เจลิม พงศ์อาจารย์. (2529). *แหล่งเดิม*. หน้า 262.

แบ่งให้ปากีสถานเพียง 200 ล้านรูปี เท่านั้นซึ่งเป็นเงินแค่ 1 ใน 20 ของจำนวนเงินทั้งหมดที่รัฐบาลอินเดียมีในขณะนั้น¹

เมื่อปากีสถานเรียกร้องทรัพย์สินเป็นเงิน 1 พันล้านรูปี อินเดียไม่ยอมเพราะเห็นว่าเป็นเงินจำนวนมากเกินไป ในที่สุดความวุ่นวายก็เกิดขึ้นอีกครั้ง ต่อมาในวันที่ 26 พฤศจิกายน หนึ่งเดือนหลังจากที่เกิดการปะทะกันขึ้นในมณฑลแคชเมียร์ ลอร์ดเมตต์แบทเทน จึงจัดให้มีการประชุมกันขึ้น โดยให้ทั้งสองประเทศส่งตัวแทนมาตกลงถึงปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งให้ละวางปัญหาการแบ่งทรัพย์สินให้เรียบร้อย ในที่สุดทั้งสองก็ตกลงที่จะแบ่งทรัพย์สินกัน โดยปากีสถานจะได้ทั้งหมด 750 ล้านรูปี โดยแบ่งเป็นสองงวด งวดแรกจะให้เพียง 200 ล้านรูปี และอีก 550 ล้านรูปีจะแบ่งให้ในครั้งต่อไป²

การจ่ายเงินค้างชำระ 550 ล้านรูปี ให้ปากีสถานในครั้งที่สอง ได้สร้างความวุ่นวายให้กับทั้งสองประเทศอีกครั้งเมื่อ เกิดการต่อสู้กันในมณฑลแคชเมียร์โดยอินเดียกล่าวหาว่า ปากีสถานให้การสนับสนุนความวุ่นวายในครั้งนี้ ส่งผลให้รัฐบาลอินเดียตัดสินใจที่จะไม่อนุมัติเงินค้างชำระดังกล่าว³ ในที่สุดมหาดมระ คานธีก็ออกมาเรียกร้องให้อินเดียจ่ายเงินงวดที่สองให้แก่ปากีสถานโดยเร็ว ไม่เช่นนั้นความวุ่นวายที่เกิดในมณฑลแคชเมียร์อาจรุนแรงกว่านี้ รัฐบาลอินเดียจึงยอมอนุมัติจ่ายเงินจำนวน 550 ล้านรูปีให้แก่ปากีสถาน⁴ ปากีสถานจึงได้รับเงินครบตามความต้องการ แต่นั่นก็ไม่ได้ทำให้ความวุ่นวายในแคชเมียร์สงบลง ความวุ่นวายนี้ก็ยังคงมีต่อไปจนถึงปัจจุบัน

แม้ว่าปากีสถานจะเป็นประเทศใหม่แล้ว แต่สิ่งสำคัญนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วนั้นก็ยังมีความต้องการพยายามสร้างชาติให้มีความเข้มแข็งมากที่สุด ดังนั้นผู้นำของสันนิบาตมุสลิมจึงพยายามประยุกต์หลักการสมัยใหม่เข้ากับหลักการของศาสนาอิสลาม โดยให้สมาชิกร่างรัฐธรรมนูญจำนวน 70 คน ซึ่งสังกัดพรรคสันนิบาตมุสลิมทั้งหมด ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญและออกกฎหมายขึ้นมาใช้บังคับทั่วประเทศ ในระยะแรกปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้นำของปากีสถานตะวันตกและตะวันออกยังไม่มี ทั้งนี้เนื่องจากว่าผู้นำทางการเมืองทั้งสองส่วนยังร่วมมือกันดีภายใต้การดูแลของสันนิบาตมุสลิม โดยมีมุฮัมมัด อาลี จินนาห์เป็นผู้นำ นอกจากนี้ยังมีปัญหาการแทรกแซงแคชเมียร์ของอินเดียด้วย จึงทำให้ปากีสถานตะวันออกไม่กล้าโต้แย้งต่อการที่ถูกผู้นำในปากีสถานตะวันตกปกครองทั้งนี้เพราะกลัวการรุกรานจากอินเดีย

ต่อมาเมื่อมุฮัมมัด อาลี จินนาห์เสียชีวิตในเดือนกันยายน ค.ศ.1948 ความสามัคคีระหว่างปากีสถานตะวันตกและตะวันออกเริ่มลดน้อยลง ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ผู้นำแก่งแย่งอำนาจกัน ปากีสถานในช่วงหลังการเสียชีวิตของมุฮัมมัด อาลี จินนาห์มีแต่ความวุ่นวายจากการปกครองประเทศของผู้นำที่ไม่มีประสิทธิภาพ ในที่สุดค.ศ.1971 ปากีสถานตะวันออกก็แยกออกไปตั้งประเทศใหม่ขึ้นมาคือประเทศบังกลาเทศ (Bangladesh)

¹ Chaudhri Muhammad Ali. (1967). *op.cit.* p. 181.

² H.V. Hodson. (1970). *op.cit.* p. 504.

³ *Ibid.* pp. 504-505.

⁴ *Ibid.* p. 505.

สรุป

ความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมนั้นเกิดมานานแล้วตั้งแต่ชาวมุสลิมเข้ามา แต่กระแสกลุ่มชนนิยมในขณะนั้นยังไม่เป็นสิ่งที่ทำให้ฮินดูกับมุสลิมเป็นปรปักษ์กันมากนัก จนกระทั่งเมื่ออังกฤษเข้ามาปกครองอินเดีย และปูพื้นฐานกลุ่มชนนิยมให้กับทั้งฮินดูและมุสลิม จึงทำให้ความขัดแย้งขยายตัวมากขึ้น อีกทั้งเมื่ออังกฤษยินยอมให้มีการเลือกตั้งแบบแบ่งแยกก็ยิ่งเท่ากับอังกฤษสนับสนุนกลุ่มชนมุสลิมในทางการเมืองและทำให้ความขัดแย้งทวีความรุนแรงมากขึ้น ประกอบกับที่พรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียไม่ยอมให้สันนิบาตมุสลิมมีส่วนร่วมในทางการเมืองตามที่สันนิบาตมุสลิมต้องการ จึงทำให้สันนิบาตมุสลิมภายใต้การนำของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์เกิดความมานะพยายามที่จะจัดตั้งประเทศของตนเองมากขึ้น

ตั้งแต่ค.ศ.1930 เมื่อมุฮัมหมัด อิกบัลประกาศความต้องการของชาวมุสลิม ที่จะแยกประเทศมาเป็นของมุสลิมจนกระทั่งถึงค.ศ.1947 เมื่อมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์จัดตั้งประเทศปากีสถานได้สำเร็จ โดยสรุปแล้วจะเห็นว่า ประเทศปากีสถานเกิดขึ้นภายใต้การนำของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ ซึ่งใช้แนวความคิดสองชนชาติของเซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่านมาใช้จนทำให้การก่อตั้งประเทศปากีสถานประสบความสำเร็จ แนวความคิดสองชนชาติ เป็นแนวความคิดที่แสดงถึงความแตกต่างของฮินดูกับมุสลิมทั้งในเรื่องของศาสนา สังคม วิถีชีวิตและประวัติศาสตร์ เป็นแนวความคิดที่ชี้ให้เห็นว่าทั้งฮินดูและมุสลิมเป็นคนละกลุ่มชนกันถึงแม้ว่าจะอาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินเดียวกัน แต่ก็ยากที่จะอยู่ร่วมกัน ด้วยเหตุนี้มุสลิมจึงควรมีประเทศที่จะให้มุสลิมปกครองเอง แนวความคิดนี้ได้ถูกนำมาเป็นนโยบายสำคัญของสันนิบาตมุสลิมในการก่อตั้งประเทศปากีสถาน และถูกแพร่กระจายเข้าสู่ความคิดของชาวมุสลิมทั่วอินเดียเพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันในการแยกประเทศออกไป

แนวคิดในการก่อตั้งประเทศปากีสถาน ทำให้เกิดการต่อสู้กันระหว่างชาวฮินดูกับมุสลิม ทั้งสองกลุ่มชนต่างก็พยายามปกป้องรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มชนตัวเอง โดยไม่คำนึงถึงอีกฝ่าย ดังนั้นเมื่อทั้งสองไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการอยู่ร่วมกันจึงทำให้มุสลิมต้องการที่จะปกครองตัวเองดีกว่าที่จะต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจของฮินดูหากอังกฤษให้อเอกราชแก่อินเดียแล้ว ด้วยเหตุนี้มุสลิมจึงส่งเสริมแนวคิดในการก่อตั้งประเทศปากีสถานให้แก่ชาวมุสลิมในอินเดีย เพื่อหาแนวร่วมในการจัดตั้งปากีสถาน จนสามารถจัดตั้งประเทศได้สำเร็จ

ภาพประกอบ 15 แสดงเหตุการณ์สำคัญในการต่อสู้เพื่อเอกราชตั้งแต่ค.ศ.1879-1947

ที่มา: Burton Stein. (2000). *op.cit.* p.232.

บทสรุป

จากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ จะเห็นได้ถึงความขัดแย้งและการต่อสู้กันระหว่างฮินดูและมุสลิมในอินเดีย การเข้ามาของมุสลิมโดยการใช้กำลังเพื่อครอบครองและบังคับให้คนอินเดียกลุ่มต่างๆ หันมานับถือศาสนาอิสลามหรือไม่ก็สร้างกฎเกณฑ์ทางสังคมให้คนอินเดียอยู่ภายใต้อำนาจของมุสลิม ได้สร้างความบาดหมางให้แก่ชาวอินเดียกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะชาวฮินดูที่เคยเป็นเจ้าของประเทศมาก่อน นอกจากนี้หลักทางความเชื่อของศาสนาอิสลามและฮินดูต่างก็มีความแตกต่างกันมากเมื่อต้องมาเผชิญหน้ากันและไม่ยอมโอนอ่อนผ่อนตามอารยธรรมของแต่ละฝ่าย ก็ย่อมนำมาซึ่งความขัดแย้ง ในขณะที่มุสลิมเป็นใหญ่ในอินเดีย แต่ฮินดูเป็นเพียงชนใต้ปกครองจึงไม่ประสบความสำเร็จในการต่อต้านมุสลิม เมื่ออังกฤษเข้ามาเป็นใหญ่แทนมุสลิม ฮินดูจึงมีอิสระที่จะแสดงออกมากขึ้น

อังกฤษเข้ามาปกครองอินเดียพร้อมกับการนำเอานโยบายแบ่งแยกและปกครองมาใช้ นโยบายนี้ได้สร้างความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมเป็นอย่างมาก ต่อมาอังกฤษได้ทำการแบ่งแยกมณฑลเบงกอลในค.ศ.1905 ชาวฮินดูต่อต้านการแบ่งแยกมณฑลเบงกอล และกล่าวหาว่าอังกฤษต้องการแบ่งแยกชาวเบงกอลซึ่งเป็นชาวอินเดียที่หัวก้าวหน้าโดยแบ่งเบงกอลออกเป็นสองส่วนเพื่อทำลายความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การแบ่งแยกมณฑลเบงกอลของอังกฤษเป็นการพิสูจน์ว่าความคิดของเซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน เป็นความจริงที่ว่าความต้องการของคนฮินดูและคนมุสลิมต่างกัน ชาวมุสลิมพอใจกับการแบ่งแยกมณฑลเบงกอลในขณะที่ชาวฮินดูต่อต้าน ดังนั้นชาวมุสลิมจึงรวมตัวกันก่อตั้งสันนิบาตมุสลิมแห่งอินเดียขึ้นในค.ศ.1906 โดยมีจุดประสงค์ที่จะสนับสนุนการแบ่งแยกมณฑลเบงกอลและปกป้องผลประโยชน์ของชาวมุสลิม เพราะชาวมุสลิมเริ่มระแวงว่าขบวนการฟื้นฟูศาสนาฮินดู เช่น อารยสมาซ จะทำให้ชาวมุสลิมถูกกีดกันจากการมีส่วนร่วมในการปกครองอินเดีย ชาวมุสลิมได้ส่งตัวแทนไปเจรจากับลอร์ดมินโด ซึ่งเป็นข้าหลวงใหญ่อังกฤษประจำอินเดียในขณะนั้น โดยขอร้องให้อังกฤษสัญญาว่าจะจัดการเลือกตั้งแบบแบ่งกลุ่มชนคือ ให้ชาวมุสลิมมีเขตเลือกตั้งเฉพาะชาวมุสลิม จุดนี้นับเป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การแตกแยกทางการเมืองและการก่อตั้งประเทศปากีสถาน

ตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในอินเดียได้ขยายตัวมาก ทั้งมุสลิมและฮินดูต่างก็พยายามฟื้นฟูอารยธรรมของตนเองขึ้นมาโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม แต่มุ่งไปที่เป้าหมายของกลุ่มชนของตนมากกว่าสิ่งอื่นใด ภาวะนองเลือดที่เพิ่มความรุนแรงและจำนวนครั้งอย่างทวีคูณที่เกิดขึ้น เป็นเพราะต่างก็มีแนวความคิดที่จะปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มตน จนนำไปสู่การตัดสินใจในการแบ่งแยกประเทศออกไปเพื่อปกครองตนเอง

แนวความคิดแบ่งแยกประเทศของชาวมุสลิมนั้นเดิมทีเป็นเพียงแนวความคิดที่ชี้แนะให้ชาวมุสลิมเห็นถึงความแตกต่างระหว่างมุสลิมและฮินดูซึ่งมองดูแล้วจะเป็นลักษณะของนามธรรมมากกว่า แต่เนื่องจากการที่พรรคองเกรสแห่งชาติอินเดียไม่เห็นถึงความสำคัญของสันนิบาตมุสลิมใน

การร่วมกันจัดตั้งรัฐบาล ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้ชาวมุสลิมเริ่มรู้สึกกลัว เพราะถ้าหากอังกฤษให้อเอกราชแก่อินเดียเมื่อใด นั่นหมายความว่าอำนาจในการปกครองอินเดียทั้งหมดย่อมจะอยู่ในมือของชาวฮินดู จึงทำให้ชาวมุสลิมหวาดระแวงและหาหนทางในการแก้ปัญหา ซึ่งหนทางที่ดีที่สุดคือการแยกประเทศออกไปปกครองตนเอง

ดังนั้นแนวความคิดสองชนชาติของเซอร์ไซยิด อาห์เม็ด ข่าน จึงถูกนำมาใช้ในการแบ่งแยกการปกครอง โดยมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ ได้นำแนวความคิดนี้มาเป็นนโยบายสำคัญของสันนิบาตมุสลิม แม้ว่าในทศวรรษ 1930 มุฮัมหมัด อิกบัล ได้เคยพูดถึงแนวความคิดนี้ในการปราศรัยหลายครั้ง แต่ชาวมุสลิมไม่ค่อยสนใจมากนัก จนกระทั่งแนวความคิดนี้ได้ถูกนำมาใช้อย่างเป็นทางการใน ค.ศ. 1940 ภายใต้การนำของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ แนวความคิดนี้ได้ถูกเผยแพร่ไปในหมู่ชาวมุสลิมอย่างกว้างขวาง และได้ผสมกับการฟื้นฟูอารยธรรมของชาวมุสลิม จึงทำให้ชาวมุสลิมเกิดความรู้สึกร่วมในการแยกตัวออกไปเป็นประเทศใหม่มากขึ้น

ในการรณรงค์จัดตั้งประเทศใหม่ของชาวมุสลิมนั้นได้เกิดการต่อสู้กันอย่างมากมาย นั้นเพราะพรรคคองเกรสแห่งชาติอินเดียไม่ต้องการให้เกิดการแบ่งแยกขึ้นในแผ่นดินอินเดีย ส่วนอังกฤษเองนั้นก็ไม่ต้องการแก้ปัญหานี้อย่างเด็ดขาด เพราะอังกฤษยังต้องการรักษาอำนาจของตนในอินเดียเอาไว้ เห็นได้จากการตกลงในเรื่องการแบ่งแยกอินเดีย ซึ่งทุกครั้งอังกฤษมักจะเสนอให้มีกองทัพอันตนเองไว้ และอังกฤษจะดูแลเรื่องความมั่นคงให้อินเดีย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ทั้งสามฝ่ายไม่สามารถตกลงกับปัญหาความขัดแย้งนี้ได้ จนก่อให้เกิดความรุนแรงมากขึ้น มีการจลาจลไปทั่วอินเดีย ผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก ในที่สุดลอร์ดเมตต์แบดเดน ข้าหลวงใหญ่ประจำอินเดียในขณะนั้นได้ยอมให้ปากีสถานแยกออกจากอินเดีย

ปากีสถานแยกออกจากอินเดียในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1947 โดยแบ่งออกเป็นปากีสถานตะวันออกกับปากีสถานตะวันตกที่มีอาณาเขตห่างกันถึง 1600 กิโลเมตร มีอินเดียคั่นกลาง หากมองให้ดีจะเห็นว่าทั้งสองดินแดนรวมเป็นประเทศเดียวกันเพราะนับถือศาสนาเดียวกันเท่านั้นเอง ปากีสถานตะวันออกแม้จะมีประชากรมากกว่าปากีสถานตะวันตก แต่อำนาจทางการเมืองและการทหารอยู่ภายใต้ปากีสถานตะวันตกทั้งสิ้น เนื่องจากสันนิบาตมุสลิมมีอิทธิพลทางการเมืองอยู่ทางด้านตะวันตกผู้นำของสันนิบาตมุสลิม คือ มุฮัมหมัด อาลี จินนาห์ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นข้าหลวงใหญ่ของปากีสถานคนแรก แต่ได้เสียชีวิตใน ค.ศ. 1948 รัฐธรรมนูญฉบับแรกของปากีสถานเสร็จสิ้นใน ค.ศ. 1956 ได้สถาปนาประเทศเป็นสาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน โดยมีนายพลจัตวา อิชกัน เดอร์เมอร์ชา (Ishander Mirza) ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีคนแรก

แม้ว่าปากีสถานจะเกิดมาจากการรวมเอาชนชาติที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่มากที่สุดมารวมกัน และนับถือศาสนาอิสลามร่วมกัน แต่ศาสนาอิสลามก็ไม่สามารถทำให้ปากีสถานเป็นปึกแผ่นได้ เพราะต่อมาในวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1971 ปากีสถานตะวันออกก็ประกาศเอกราชและแยกตัวออกไปเป็นประเทศใหม่ เรียกชื่อประเทศว่าสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ โดยมี ชิค มุจิบูร์ ราห์มาน เป็นประธานาธิบดีคนแรกของบังกลาเทศ

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างฮินดูและมุสลิมนั้น เป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ หากทั้งสองฝ่ายต่างอะลุ่มอล่วยให้กัน แม้ว่าหลักของศาสนาจะต่างกัน เพียงแต่ฮินดูยอมรับในหลักของมุสลิม และมุสลิมก็ยอมรับในหลักของฮินดู การฟื้นฟูอารยธรรมของทั้งสองศาสนาก็อาจจะไม่ออกมาในรูปแบบของการปฏิเสธและโจมตีฝ่ายตรงข้าม หากทั้งสองศาสนามองว่าตนต่างก็เป็นอินเดีย ตามที่มหาตมะคานธี พูดอยู่บ่อยครั้งว่าทุกศาสนาในอินเดียต่างก็เป็นอินเดีย ด้วยความรู้สึกเช่นนี้แม้อังกฤษจะนำนโยบายแบ่งแยกและปกครองมาใช้ก็ไม่สามารถที่จะทำให้ลายความเป็นอินเดียของทั้งสองได้ แต่นั่นเพราะต่างฝ่ายต่างก็ไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน จึงส่งผลให้นโยบายแบ่งแยกและปกครองของอังกฤษทำให้อินเดียแตกแยกออกจากกันพร้อมกับการสังเวชชีวิตของประชากรนับล้านคน

แม้ว่าทั้งปากีสถานและอินเดียได้รับเอกราชแล้ว แต่ทั้งสองประเทศก็ยังอยู่ในฐานะที่เป็นศัตรูกันมากกว่าจะเป็นมิตรกัน ทั้งนี้เพราะประชาชนชาวฮินดูกับมุสลิมมีความรู้สึกเป็นศัตรูกันมาตั้งแต่ก่อนอังกฤษเข้ามา จนกระทั่งอังกฤษเข้ามาและส่งเสริมความเป็นศัตรูให้ฝังแน่นมากขึ้น แม้ว่าทั้งปากีสถานและอินเดียจะพยายามที่จะสร้างมิตรภาพให้เกิดขึ้น แต่ก็ต้องประสบกับความล้มเหลวเห็นได้จากปัญหาเรื่องแคชเมียร์ที่ยังหาข้อยุติไม่ได้ ข้อตกลงเรื่องสิทธิในการใช้น้ำในแม่น้ำสินธุภายหลังจากแยกประเทศออกไปแล้ว แม้จะมีการตกลงกันในค.ศ.1957 ที่กรุงวอชิงตัน แต่ก็อยู่ในสภาวะรอมชอมมากกว่าที่จะยุติปัญหา ต่อมาในค.ศ.1982 ปากีสถานกับอินเดีย พยายามที่จะทำข้อตกลงว่าจะไม่ใช้สงครามในการตัดสินปัญหากรณีพิพาทต่างๆ แต่ก็ไม่สำเร็จ แม้ว่าในค.ศ.1983 ปากีสถานและอินเดียได้ลงนามในข้อตกลงว่าด้วยการส่งเสริมความร่วมมือทางการค้า อุตสาหกรรม การศึกษา วัฒนธรรม ข่าวสาร เทคโนโลยีและการจัดตั้งสถานกงสุลซึ่งกันและกัน แต่ในเวลาต่อมาทั้งสองก็ไม่พอใจกันอีก ทั้งยังกล่าวหาว่าแต่ละฝ่ายเข้าแทรกแซงกิจการภายในของประเทศ ด้วยเหตุนี้เองความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศจึงไม่ราบรื่นเท่าที่ควร

ความสัมพันธ์ระหว่างปากีสถานกับอินเดียจะเป็นไปในแนวทางที่ดีได้นั้น ก็ต้องมาจากความจริงใจในข้อตกลงต่างๆ ของทั้งสองประเทศ และการไม่พยายามเข้าไปแทรกแซงและส่งเสริมกลุ่มต่างๆ ให้ทำสงครามกัน รวมถึงทั้งสองประเทศจะต้องเจรจาปัญหาด้วยสันติวิธีและอยู่ภายใต้กรอบของความถูกต้องและเป็นธรรม วิธีการเหล่านี้จะทำให้ปากีสถานและอินเดียเป็นมิตรประเทศที่ดีต่อกันได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

1. หนังสือ

คานธี,มหาตมะ. (2531). *โลกทั้งผองพี่น้องกัน*. แปลโดย กรุณา-เรืองอุไร กุศลาสัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: แม่คำผาง.

จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2541). *บ่อเกิดลัทธิประเพณีอินเดีย. = Sources of Indian Tradition เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

เฉลิม พงศ์อาจารย์. (2529). *ประวัติศาสตร์อินเดีย*. พิษณุโลก: โครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.

ชาวลี จงประเสริฐ. (2528). *ประวัติศาสตร์อินเดีย*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒปทุมวัน.

ดนัย ไชยโยธา. (2522). *ประวัติศาสตร์เอเชียใต้ยุคกลางและปัจจุบัน*. สงขลา : โครงการบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

เนห์รู, Jawaharlal. (2537). *พบถิ่นอินเดีย = The Discovery of India*. แปลโดย กรุณา กุศลาสัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สยาม.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2544). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน

ริชาร์ด แอล ปาร์ค. (2510). *ระบบการเมืองปัจจุบันเอเชีย*. แปลโดยกระมล ทองธรรมชาติ. พระนคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

บาร์ริงตัน มัวร์ จูเนียร์ . (2519). *จีน – อินเดีย รากฐานการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง*. แปลโดย ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ พระนคร : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย.

เรือบ เมืองมั่น. (2542). *ความขัดแย้งระหว่างชาวฮินดูและชาวมุสลิมในอินเดีย*. ใน *อารยธรรมตะวันออก*. บรรณาธิการโดยศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประภัสสร บุญประเสริฐ. (2531). *ประวัติศาสตร์เอเชียใต้*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สวามี สัตยานันท์บูรี. (2513). *มหาตมะ คานธีผู้ปฏิวัติอินเดีย*. พระนคร: โรงพิมพ์เจริญธรรม.

เสถียร พันธรั้ง. (2514). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. พระนคร: แพร่พิทยา.

สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่: เอเชีย. (2539). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

วิจิตรวาทการ,หลวง. (2514). *ประวัติศาสตร์สากล เล่ม 4*. ธนบุรี : เสริมวิทย์บรรณาการ.

ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. (2542ก). *ประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาอินเดีย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. (2542ข). *ลัทธิชาตินิยมในอินเดีย : กลไกที่นำไปสู่เอกราชและความแตกแยก*. ใน *อารยธรรมตะวันออก*. บรรณาธิการโดยศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

หลุยส์ ฟิชเชอร์. (2531). *มหาดม คานธีที่ข้าพเจ้ารู้จัก*. แปลโดย ส. องค์กรักษ์. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.

2. วารสาร

จรัญ มะลูลีม. (2543). *รากเหง้าแห่งปัญหาในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของปากีสถาน*. วารสารเอเชียปริทัศน์ ปีที่21 ฉบับที่3. (กันยายน-ธันวาคม)

นันทนา กปิลกาญจน์. (2546). *อินเดียและปากีสถาน: วิฤตการณ์ในแคชเมียร์*. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. ปีที่ 29 มกราคม-มิถุนายน.

สมเกียรติ อ่อนวิมล. (2545). *แคชเมียร์สงครามตามปรกติ*. เอเชียปริทัศน์. ปีที่ 23 ฉบับที่ 1. มกราคม-มิถุนายน.

3. วิทยานิพนธ์

เรือรบ เมืองมัน. (2534). *มหาดม คานธีกับการพยายามแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิม*. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม.(ประวัติศาสตร์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

Ali , Chaudhri Muhammad. (1967). *The Emergence of Pakistan*. New York : Columbia University Press.

Brown , William Norman. (1958). *The United States and India and Pakistan*. London : Oxford University Press.

Chand,Tara. (1992). *History of the Freedom Movement in India Vol. 2-4*. New Delhi: Publications Division.

Chatterji, Joya. 1994. *Bengal Divided: Hindu Communalism and Partition, 1932-1947*. Cambridge: Cambridge University Press.

Chopra,P.N. (1979). *India's Major Non-Violent Movements 1919-1934*. Delhi: Vision Books.

Dunbar ,Bt George, Sir. (1949). *A History of India from the earliest Times to Nineteen Thirty-nine*. Vol. I and Vol.II. Edinburgh: Printers to the University of Edinburgh.

Gandhi, M.K. (1948a). *Non-Violent in Peace and War. 2Vols*. Ahmedabad : Navajivan.

- _____. (1949b). *Communal Unity*. Ahmedabad : Navajivan.
- Gopal,Ram. (1959). *Indian Muslims a Political History 1858-1947*. Bombay: Asia Publishing Hose.
- Gottschalk,Peter. (2000). *Beyond Hindu and Muslim*. London : Oxford University Press.
- Gupta,R.C. (1983). *Indian Freedom Movement and Thought*. New York: Sterling Publications.
- Gupta , Sisir. (1966). *Kashmir : A Study in India-Pakistan Relations*. New York: Asia Publishing House.
- Haq,Mushir. (1970). *Muslim Politics in Modern India*. Meerut : Meenakshi Prakashan.
- Hardy,P. (1972). *The Muslims of British India*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hasan, Mushirul. et al. (1993). *India 's Partition: Process, Strategy and Mobilization*. Delhi: Oxford University Press.
- Hodson,H.V. (1970). *The Great Divide British India Pakistan*. London: Hutchinson & Co.
- Hugh Tinker. (1967). *India and Pakistan A Political Analysis*. London: Pall Mall Press.
- Joshi Shash and Josh Bhagwan. (1994). *Struggle for Hegemony in India 1920-1947 vol. III*. New Delhi: Sage Publications.
- Kothari,Rajni. (1970). *Politics in India*. Delhi: Orient Longman.
- Mahajan, V.D. (1983). *History of Modern India,1919-1982*. New Delhi: S.Chand & Company LTD.
- Majumdar , R.C. et al. (1969). *Struggle for Freedom*. Bombay: The Associated Advertiser & Printer.
- Majumdar , R.C. and Chopra, P.N. (1979). *Main currents of Indian History*. New Delhi: Sterling Publishers PVT Ltd.
- Mujeeb,M. (1972). *Islamic Influence on Indian Society*. Meerut: Meenakshi Prakashan.
- Niemeijer,A.C.. (1972). *The Khilafat Movement in India 1919-1924*. The Haque : Martinus Nijigoff.
- Pakistan History Board. (1955). *A Short History of Hind – Pakistan*. Pakistan Historical Society.
- Pandey,B.N. (1969). *The Break – up of British India*. New York: St. Martin ' s Press.
- Prasad,Ishwari & S.K.Subedar. (1974). *Hindu-Muslim Problems*. Allahabad: Chugh Publications.

- Robinson, Francis. (1989). *The Cambridge Encyclopedia of India, Pakistan, Bangladesh*. New York: Cambridge University Press.
- Sarkar, Sumit. (1989). *Modern India 1885 – 1947*. New York: St. Martin's Press.
- Sarwar, Hasan. (1966). *The Transfer of Power*. Karachi: Trade and Industry Publications. Ltd.
- Shahid, Javed Burki. (1991). *Pakistan*. San Francisco: The Continuing search for Nationhood Westview Press.
- Spear, Percival. (1952a). *India, Pakistan and The West*. London : Oxford University Press.
- . (1965b). *A History of India vol. II*. Hazell Watson and Viney Ltd.
- South Asian Politics and Religion*. (1966). Editor Donald E. Smith. New Jersey: Princeton University Press.
- Stein, Burton. (1998). *A History of India*. Massachusetts: Blackwell Publishers Ltd.
- Stephen, N. Hey. (1988). *Sources of Indian Tradition*. New York: Columbia University Press.
- Taya , Zinkin. (1964). *India*. London: Oxford University Press.
- Taunk, B.M. (1978). *Non-Co-Operation Movement in Indian Politics 1919-1924*. Delhi: Sundeep Prakashan.
- Wallbank , T. Walter. (1963). *A Short History of India and Pakistan*. New York: The New American Library.
- Watson, Francis. (2002). *A Concise History India*. London: Thames & Hudson Ltd.
- Wolpert , Stanley. (1965a). *India*. New Jersey : Prentice-Hall, Inc.
- . (1989b). *A New History of India*. New York: Oxford University Press.
- Yasin Mohammad. (1958). *A Social History of Islamic India 1605-1748*. Lucknow: The Upper India Publishing House Ltd.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อข้าหลวงใหญ่อังกฤษประจำอินเดีย
ค.ศ.1858-1947

ปีศักราชที่ประจำ	รายชื่อข้าหลวงใหญ่อังกฤษ	
1858-1862	ลอร์ดเคนนิง	(Lord Canning)
1862-1863	ลอร์ดเอลจิ้น	(Lord Elgin or eighth Earl)
1863	พลตรี เซอร์โรเบิร์ต เนเปียร์	(Major-General Sir Robert Napier) ^a
1863-1864	พันเอก เซอร์วิลเลียม เดนนีสัน	(Colonel Sir William Denison) ^a
1864-1869	เซอร์จอห์น ลอร์เรนซ์	(Sir John Lawrence)
1869-1872	ลอร์ดมาโย	(Lord Mayo)
1872	เซอร์จอห์น สเตรเซ	(Sir John Strachey) ^a
1872	ลอร์ดเนเปียร์	(Lord Napier) ^a
1872-1876	ลอร์ดนอร์ทบรูค	(Lord Northbrook)
1876-1880	ลอร์ดลิตตอน	(Lord Lytton or first Earl)
1880-1884	ลอร์ดริปปอน	(Lord Ripon)
1884-1888	ลอร์ดดัฟเฟอร์ิน	(Lord Dufferin)
1888-1894	ลอร์ดแลนส์ดาวน์	(Lord Lansdowne)
1894-1899	ลอร์ดเอลจิ้น	(Lord Elgin or ninth Earl)
1899-1904	ลอร์ดเคอร์ซอน	(Lord Curzon)
1904	ลอร์ดแอมป์ฮิล	(Lord Ampthill) ^a
1904-1905	ลอร์ดเคอร์ซอน	(Lord Curzon)
1905-1910	ลอร์ดมินโต	(Lord Minto)
1910-1916	ลอร์ดฮาร์ดิง	(Lord Hardinge)
1916-1921	ลอร์ดเชลมส์ฟอร์ด	(Lord Chelmsford)
1921-1925	ลอร์ดรีดิงค์	(Lord Reading)
1925	ลอร์ดลิตตอน	(Lord Lytton or second Earl) ^a
1926-1929	ลอร์ดเออร์วิน	(later Lord Halifax)
1929	ลอร์ดโกสเชน	(Lord Goschen) ^a
1929-1931	ลอร์ดเออร์วิน	(Lord Irwin)
1931-1934	ลอร์ดจอร์จ สแตนลีย์	(Lord George Stanley) ^a
1934-1936	ลอร์ดเวลลิงตัน	(Lord Willingdon)
1936-1943	ลอร์ดลินลิธโกว์	(Lord Linlithgow)

1943-1947	ลอร์ดวาเวล	(Lord Wavell)
1947	ลอร์ดเมาต์แบตเทน	(Lord Mountbatten)

^๑ แต่งตั้งชั่วคราว (Temporary appointment)

ที่มา : Francis Robinson. (1989). *op.cit.* p.116.

ภาคผนวก ข
รายชื่อประธานพรรค कांग्रेसแห่งชาติอินเดีย
ค.ศ.1885-1947

ปีศักราชที่ประจำ	รายชื่อประธาน	
1885	ดัมบลิว.ซี.บอนเนอร์จี	(W.C.Bonnerjee)
1886	ดาดากัย เนาโรจี	(Dadabhai Naoroji)
1887	บาดรุদ্ดิน ทาบจี	(Badruddin Tyabji)
1888	จอร์จ ยูลี	(George Yule)
1889	เซอร์วิลเลียม เวดเดอร์เบิร์น	(Sir William Wedderburn)
1890	เซอร์เฟอรูซซาห์ เมห์ตา	(Sir Pherozeshah Mehta)
1891	พี.อนันดา ชาร์ลู	(P. Ananda Charlu)
1892	ดัมบลิว. ซี. บอนเนอร์จี	(W.C.Bonnerjee)
1893	ดาดากัย เนาโรจี	(Dadabhai Naoroji)
1894	อัลเฟรด เวบบ์	(Alfred Webb)
1895	เอส. เอ็น. บาร์เนอร์จี	(S.N. Banerjea)
1896	ราฮิมตุลลา ซายานี	(Rahimtulla Sayani)
1897	ซี.เอส. แนร์	(C. S. Nair)
1898	เอ. เอ็ม. โพส	(A. M. Bose)
1899	อาร์. ซี. ดัตต์	(R.C. Dutt)
1900	เอ็น. จี. จันทรวาร์การ์	(N. G. Chandravarkar)
1901	ดี.อี. วาชา	(D.E. Wacha)
1902	เอส.เอ็น. บาร์เนอร์จี	(S.N. Banerjea)
1903	แอล.เอ็ม. โฆษ	(L.M. Ghosh)
1904	เซอร์เฮนรี คอตตอน	(Sir Henry Cotton)
1905	จี.เค. โกขะเล	(G.K. Gokhale)
1906	ดาดากัย เนาโรจี	(Dadabhai Naoroji)
1907-1908	ดร. ราชพิหารี โฆษ	(Dr. Rashbihari Ghosh)
1909	เอ็ม.เอ็ม.มัลลาลา	(M.M. Malaviya)
1910	เซอร์วิลเลียม เวดเดอร์เบิร์น	(Sir William Wedderburn)
1911	บี.เอ็น. ดาร์	(B.N. Dhar)
1912	อาร์.เอ็น. มาดฮอลการ์	(R.N. Madholkar)
1913	นาวับ ซัยยิด โมฮัมหมัด บาฮาดูร์	(Nawab Syed Mohammad Bahadur)

1914	ภูปendra Nath Basu	(Bhupendra Nath Basu)
1915	เซอร์ เอส.พี. สิงหา	(Sir S.P. Sinha)
1916	เอ.ซี. มะซุมดาร์	(A.C. Mazumdar)
1917	นางแอนนี บีเซนท์	(Mrs Annie Besant)
1918 (สมัยประชุมพิเศษ)	ฮัสซัน อิมาม	(Hassan Imam)
1918 (สมัยประชุมประจำปี)	เอ็ม.เอ็ม. มาลาเวีย	(M.M. malaviya)
1919	โมติลาล เนห์รู	(Motilal Nehru)
1920 (สมัยประชุมพิเศษ)	ราชพัต รાય	(Lajpat Rai)
1920 (สมัยประชุมประจำปี)	ซี. วิชัยรักขวาชาเรียว	(C. Vijayaragharachariar)
1921	ซี.อาร์. ดัส (C.R.Das, ต่อมาถูกคุมขัง) ฮาคิม เอจมาล ข่าน (Hakim Ajmal Khan รักษาการแทน)	
1922	ซี. อาร์. ดัส	(C.R.Das)
1923 (สมัยประชุมพิเศษ)	เอ.เค. อาซัด	(A.K. Azad)
1924 (สมัยประชุมประจำปี)	มะฮัมเม็ด อาลี	(Mahomed Ali)
1925	นางสโรจินี นาอู	(Mrs Sarojini Naidu)
1926	เอส. ศรีนิวาสนา ไอเยนการ์	(S. Srinivasna Iyengar)
1927	ดร.เอ็ม. เอ. อันซารี	(Dr.M.A. Ansari)
1928	โมติลาล เนห์รู	(Motilal Nehru)
1929-1930	ยวหาราลาล เนห์รู	(Jawaharlal Nehru)
1931	วัลลาภัย ปาเทล	(Vallabhbbhai Patel)
1932	อาร์. อัมริทลาล	(R. Amritlal)
1933	นาง เจ. เอ็ม.เซน กุปตะ	(Mrs. J.M. Sen Gupta)
1934-1935	ราเชนทรา ปราสาท	(Rajendra Prasad)
1936-1937	ยวหาราลาล เนห์รู	(Jawaharlal Nehru)
1938	สุภาส จันทรา โพส	(Subhas Chandra Bose)
1939	สุภาส จันทรา โพส	ต่อมลาออกก่อนการเลือกตั้งซ่อม ในค.ศ.1940 ดังนั้น ราเชนทรา ปราสาท จึงรักษาการแทน
1940-1946	เอ.เค. อัชชาด	(A.K. Azad)
1946 (กรกฎาคม – ตุลาคม)	ยวหาราลาล เนห์รู	(Jawaharlal Nehru)
1946-1947	เจ.บี.กริปาลานี	(J.B. Kripalani)

ที่มา : Francis Robinson. (1989). *op.cit.* p.116.

ภาคผนวก ค
รายชื่อประธานสันนิบาตมุสลิม
ค.ศ.1906-1947

ปีศักราชที่ประจำ	รายชื่อประธานถาวร(Permanent President)	
1908-1913	อากา ข่าน	(Aga Khan)
1914-1918	ราชาแห่งมาหุมุดาบัด	(Raja of Mahmudabad)
1919	เอ.เค. ฟาซรุส เฮก	(A.K. Fazlul Haque)
1920-1930	เอ็ม.เอ. จินนาห์	(M.A. Jinnah)

นับจากค.ศ.1931 เป็นต้นไป ตำแหน่งประธานถาวรของสันนิบาตมุสลิมได้ถูกยกเลิก

ปีศักราชที่ประจำ	ตำแหน่งประธานสันนิบาตมุสลิม	
1906	นาวับ ซาลิม มุลลาล์ บาฮาดูร์	(Nawab Salimullah Bahadur)
1907	เซอร์ อัดัมจี เพอร์บхой	(Sir Adamjee Peerbhoy)
1908 (อลิการ์ห์)	ชาห์ ดิน	(Shah Din)
1908 (อัมฤตสาร์)	ไซยิด อาลีห์ อิมาม	(Syed Ali Imam)
1910 (นาคปุระ)	ไซยิด นาบิอุลลาห์	(Syed Nabiullah)
1912	นาวับ ซาลิม มุลลาล์ บาฮาดูร์	(Nawab Salimullah Bahadur)
1913 (ลักเนา)	ไมอัน มุฮัมมัด ชาฟีห์	(Mian Mohammad Shafi)
1913 (อักระ)	เซอร์ อิบราฮิม ราฮิมตุลลาห์	(Sir Ibrahim Rahimtulla)
1915-1916	มาซฮารูน เฮก	(Mazharul Haque)
1916	เอ็ม.เอ. จินนาห์	(M.A.Jinnah)
1917	ราชาแห่งมาหุมุดาบัด	(Raja of Mahmudabad)
1918 (บอมเบย์)	ราชาแห่งมาหุมุดาบัด	(Raja of Mahmudabad)
1918 (เดลี)	เอ.เค. ฟาซรุส เฮก	(A.K. Fazlul Haque)
1919	ฮาคิม เอจมาล ข่าน	(Hakim Ajmal Khan)
1920 (กัลกัตตา)	เอ็ม.เอ. จินนาห์	(M.A. Jinnah)
1920 (นาคปุระ)	ดร.เอ็ม.เอ. อันซารี	(Dr. M.A. Ansari)
1921	เมาลานา ฮัสราต โมฮานี	(Maulana Hasrat Mohani)
1923	กัวล์ม มุฮัมมัด ภูกรี	(Ghulam Mohammad Bhurgri)
1924 (ลาฮอร์)	เอ็ม.เอ. จินนาห์	(M.A. Jinnah)
1924 (บอมเบย์)	ไซยิด ริซา อาลีห์	(Syed Riza Ali)

1925	เซอร์อับดุล ราฮิม	(Sir Abdur Rahim)
1926	เชค อับดุล คาทิรี	(Sheikh Abdul Qadir)
1927-1928 (กลุ่มจินนาห์)	มุลวี มุฮัมมัด ยาคุบ	(Moulvi Mohammad Yakub)
1928 (กลุ่มชาฟี)	เซอร์มุฮัมมัด ชาฟี	(Sir Muhammad Shafi)
1928 (กัลกัตตา)	ราชาแห่งมาหุมุดาบัด	(Raja of Mahmudabad)
1930	เซอร์มุฮัมมัด อิกบัล	(Sir Muhammad Iqbal)
1931	เชาต์ฮูรี ซาฟารุลลาห์ ข่าน	(Choudhury Zafarullah Khan)
1933 (ฮาวราห์ (Howrah))	ไมอัน อับดุล เอซิส	(Mian Abdul Aziz)
1933 (เดลี กลุ่มไฮดาเยต)	ฮาฟิซ ไฮดาเยต ฮัสเซน	(Hafiz Hidayat Hussain)
1936	ไซยิด วาเซอร์ ฮัสซัน	(Syed Wazir Hassan)
1937-1947	เอ็ม.เอ. จินนาห์	(M.A. Jinnah) ^a

^a ระหว่าง ค.ศ.1937-1947 มุฮัมมัด อาลี จินนาห์ เป็นประธานของสันนิบาตมุสลิมมากกว่า 8 ครั้ง ในสมัยการประชุม (Meeting) ระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนธันวาคม ค.ศ.1947 มุฮัมมัด อาลี จินนาห์เป็นประธานถึง 5 ครั้ง

ที่มา : Francis Robinson. (1989). *op.cit.* p.129.

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ	นางสาวฟ้าพิไล หยงสตาร์
วันเดือนปีเกิด	14 มิถุนายน พ.ศ.2519
สถานที่เกิด	จังหวัดตรัง
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	13 หมู่ 1 ต.แหลมสอม อ.ปะเหลียน จ.ตรัง 92180
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2538	มัธยมศึกษาปีที่ 6
	จากโรงเรียนวิเชียรมาตุ
พ.ศ.2541	ศศ.บ. (ประวัติศาสตร์)
	จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ.2548	ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์เอเชีย)
	จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ